

SOCIALE INCLUSIE EN VRIJWILLIGERSWERK ALS UITDAGINGEN VOOR SPORTCLUBS

Vlaanderen in vergelijking met negen Europese landen

Jeroen Scheerder
Elien Claes
Joris Corthouts

2017

Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid
KU Leuven

Met de steun van het Erasmus +
Programma van de Europese Unie

Beleid & Management in Sport (BMS)

BMS Studie 44

*Sociale inclusie en vrijwilligerswerk als uitdagingen voor sportclubs
Vlaanderen in vergelijking met negen Europese landen*

Jeroen Scheerder

Elien Claes

Joris Corthouts

ISBN 978-94-92134-38-7

Dit is het vierenveertigste nummer in de reeks van BMS Studies.

De BMS Studies leveren een bijdrage aan het sociaalwetenschappelijke onderzoek naar beleid en management met betrekking tot sport en fysieke activiteit. Deze publicaties zijn een product van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven.

BMS Facts & Figures maken deel uit van de BMS Studies. In de BMS Facts & Figures ligt de nadruk op een overzichtelijke en beknopte weergave van onderzoeksresultaten, inclusief onderzoekskader en onderzoeksmethode.

De BMS Studies kunnen mits registratie gratis gedownload worden via www.faber.kuleuven.be/BMS.

Reekseditors: Prof. dr. J. Scheerder, Prof. dr. S. Vos, dr. J. Meganck & dr. E. Thibaut

Verantwoordelijke uitgever: Prof. dr. J. Scheerder

Technische ondersteuning: Dhr. J. Feys

Reproductie: KU Leuven

© 2017 J. Scheerder, Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid, Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen, KU Leuven

Tervuursevest 101, 3001 Leuven (Heverlee)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, gereproduceerd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle rechten voorbehouden.

D/2017/KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel

Over de auteurs

Hoofdstuk 1 Situering en onderzoeksofzet

1.1 Onderzoekskader: Social Inclusion and Volunteering in Sports Club in Europe (SIVSCE)

1.2 Onderzoeksofzet en -doelstelling

1.3 Methode

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 Kenmerken van sportclubs

2.1 Structurele kenmerken

2.2 Management van sportclubs

2.3 Belang van vrijwilligers voor sportclubs

2.4 Sociale inclusie in sportclubs

Hoofdstuk 3 Betrokkenheid en verbondenheid van leden en vrijwilligers in sportclubs

3.1 Affiliatie met sportclubs en sportdeelname

3.2 Vrijwilligerswerk in sportclubs

3.3 Sociale inclusie in sportclubs

3.4 Kenmerken van leden en vrijwilligers in sportclubs

Synthese

Bijlagen

Referentielijst

Reeds verschenen BMS Studies

Knop om terug te
keren naar
'Inhoudstafel'

OVER DE AUTEURS

Over de auteurs

Jeroen Scheerder

Jeroen Scheerder (PhD) studeerde antropologie, bewegingswetenschappen en marketing. Hij is hoogleraar sportbeleid en sportsociologie aan de Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen van de KU Leuven en staat aan het hoofd van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid. Hij is de coördinator van de Afstudeerrichting Sportbeleid en Sportmanagement aan de KU Leuven en de promotor-coördinator van het Onderzoekplatform Sport. Zijn onderzoek focust op sportbestuur, sportcultuur en sportparticipatie vanuit een sociaalwetenschappelijk perspectief. Hij publiceert in internationale vaktijdschriften op het gebied van beleid, management en sociologie van sport en fysieke activiteit, is editor/auteur van boeken omtrent sportbestuur en sportparticipatie en is reekseditor van de BMS Studies (<http://faber.kuleuven.be/BMS/>), de MBS-publicaties en de SBS-publicaties (uitgegeven door LannooCampus/Academia Press). Hij doceert sportbeleid, sportmanagement, sportpolitiek, sportsociologie en vrijetijdsstudies. Daarnaast is Jeroen Scheerder gastdocent aan diverse universiteiten en hogescholen in binnen- en buitenland, en was hij gastprofessor sportsociologie aan de Faculteit Politieke & Sociale Wetenschappen van de Universiteit Gent (2005-2007). Van 2014 tot en met 2016 was hij voorzitter van de *European Association for Sociology of Sport* (EASS). Samen met collega's van het Mulier Instituut in Utrecht en de German Sport University in Keulen richtte hij respectievelijk de Europese onderzoeksnetwerken MEASURE en POLIS op. Daarin staat het crossnationaal onderzoek naar sportcultuur en sportparticipatie enerzijds en sportbeleid en sportpolitiek anderzijds centraal.

Elien Claes

Elien Claes studeerde in 2013 af als master in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen (major Sportmanagement). Daarnaast behaalde ze in 2014 de graad van leerkracht in de Lichamelijke Opvoeding binnen de Specifieke Lerarenopleiding van de KU Leuven. Van 2014 tot en met 2017 werkte ze als wetenschappelijk medewerkster binnen de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid aan de KU Leuven. Elien voerde meerdere onderzoeksprojecten uit in opdracht van de Europese Commissie, de Vlaamse overheid en Vlaamse sportfederaties, waarbij zowel kwalitatieve als kwantitatieve onderzoeksmethoden worden gehanteerd. De focus van haar onderzoek lag hierbij op de organisatie van sport, zowel op lokaal als op (inter)nationaal niveau. Het management en de werking van sportfederaties en sportclubs stonden hier centraal. Momenteel is Elien als vrijwillig wetenschappelijk medewerkster verbonden aan de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid en werkt ze als leerkracht Lichamelijke Opvoeding in het secundair onderwijs.

Over de auteurs

Joris Corthouts

Joris Corthouts studeerde in 2017 af als Master in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen (KU Leuven). Eerder behaalde hij het VTS-diploma van voetbaltrainer B. Vanuit zijn interesse met betrekking tot de maatschappelijke en sociale impact van het voetbal schreef hij samen met Jeroen Scheerder BMS Studie 33. Sinds zijn afstuderen maakt Joris deel uit van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven. In het kader van het Onderzoekplatform Sport 2017-2022 werkt hij aan een onderzoeksproject met betrekking tot sport en innovatie op basis waarvan hij een doctoraat voorbereidt.

HOOFDSTUK 1

SITUERING EN ONDERZOEKSOPZET

- 1.1 Onderzoekskader: Social Inclusion and Volunteering in Sports Clubs in Europe (SIVSCE)
- 1.2 Onderzoeksopzet en -doelstelling
- 1.3 Methode
- 1.4 Leeswijzer

1.1 ONDERZOEKSKADER: SIVSCE

Social Inclusion and Volunteering in Sports Clubs in Europe (SIVSCE)

Toelichting bij het Erasmus+ project: SIVSCE

De voorliggende BMS Studie komt voort uit het project *Social Inclusion and Volunteering in Sports Clubs in Europe* (SIVSCE). Dit is een samenwerkingsverband mede gefinancierd door het Erasmus+ -programma van de Europese Commissie. Het onderzoeksproject is uitgevoerd van 2015 tot en met 2017.

Europa telt ongeveer 700.000 sportclubs waar bij benadering 60 miljoen mensen hun vrije tijd spenderen. Toch is er slechts een beperkte hoeveelheid onderbouwde kennis over de (beleids)context voor en de structurele kenmerken van sportclubs die sociale inclusie en vrijwilligerswerk in de sport bevorderen. Het merendeel van het bestaande onderzoek is bovendien niet cross-nationaal en lidstaatspecifiek. Dit project streeft naar het ontwikkelen van vergelijkende resultaten over tien Europese landen. Deze kennis wordt omgezet in specifieke voorstellen voor beleidsactie en wordt verspreid richting beleidsverantwoordelijken en actoren in de sportwereld in heel Europa. Het belangrijkste doel van het project is het in kaart brengen van de uitdagingen voor clubs met betrekking tot sociale inclusie en vrijwilligerswerk en de bevordering hiervan in sportclubs in Europa.

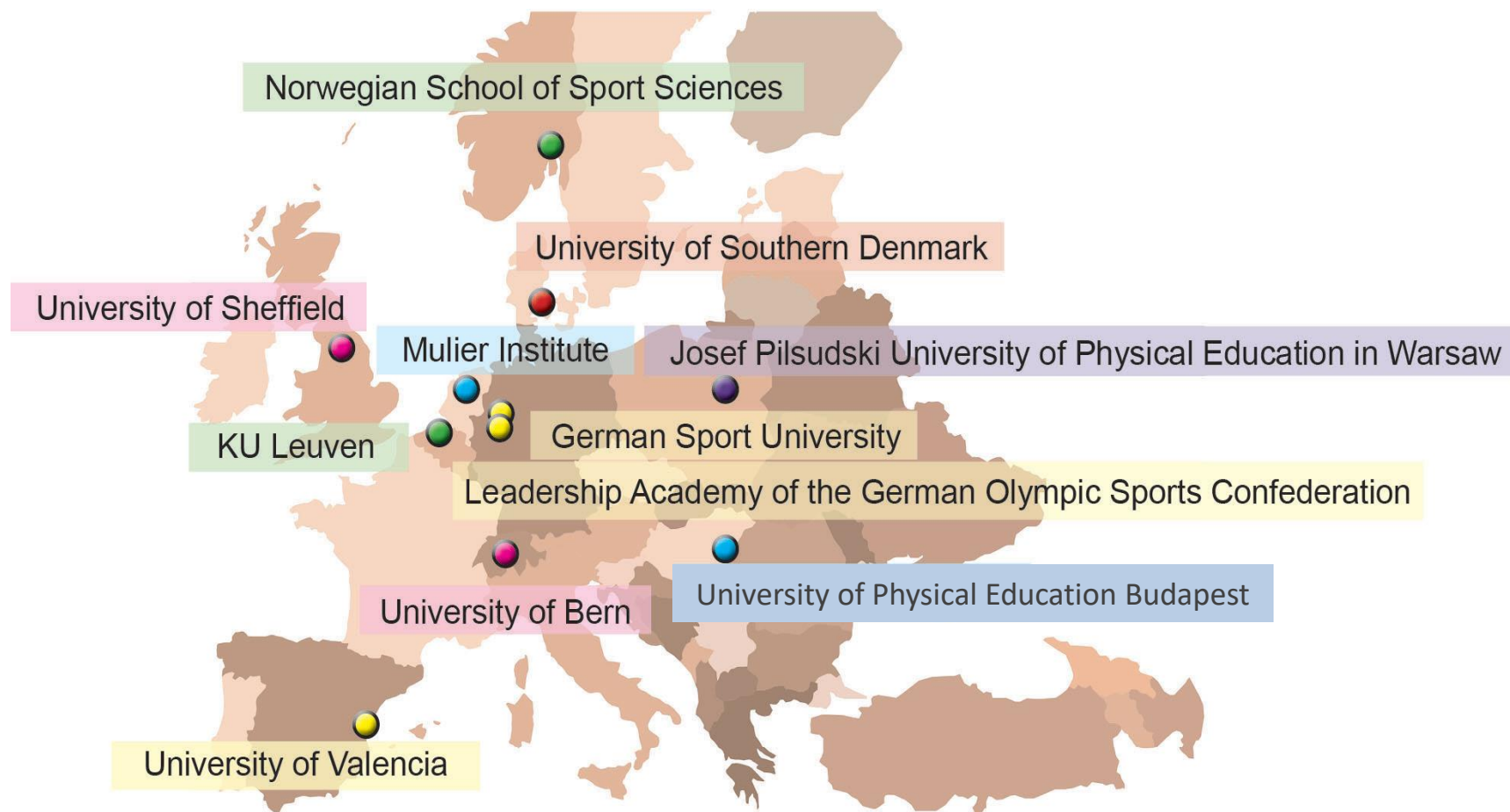
Social Inclusion and Volunteering in Sports Club in Europe (SIVSCE)

- Het project bestaat uit zeven **werkpakketten** (WP's):
 - WP1: Onderzoek naar het beleid ten opzichte van sportclubs in de deelnemende landen
 - WP2: Een online bevraging bij sportclubs in elk van de deelnemende landen
 - WP3: Een online bevraging bij leden en vrijwilligers van minstens 30 sportclubs in elk land
 - WP4: Algemene analyse van de resultaten van de drie studies uitgevoerd in WP1, WP2 en WP3
 - WP5: Een verzameling en analyse van *good practices* in verband met sociale inclusie en vrijwilligers in sportclubs
 - WP6: Ontwikkeling 'Quick Facts' met aanbevelingen voor sportbeleid en clubbeheer zodat sociale inclusie en vrijwilligerswerk in sportclubs bevorderd kan worden
 - WP7: Een brede verspreiding van de bevindingen en aanbevelingen (onder andere via een Europese en nationale conferenties)

- Het project omvat elf **partners** uit tien landen verspreid over heel Europa (zie kaart en logo's op de volgende twee slides voor een overzicht van de partners)
- Gezamenlijk vertegenwoordigt de groep partners in het project ruime kennis en ervaring met studies op het gebied van sportparticipatie, sportbeleid, sportorganisaties en sportclubs. Voor bijkomende informatie over de projectpartners en hun rol verwijzen we naar het inleidende rapport bij het project (Elmose-Østerlund e.a., 2016)

Social Inclusion and Volunteering in Sports Club in Europe (SIVSCE)

Figuur 1. Kaart met een overzicht van de partners in het SIVSCE-project

Bron: Elmoose-Østerlund e.a. (2016: 6)

Social Inclusion and Volunteering in Sports Club in Europe (SIVSCE)

Europese onderzoekspartners zijn:

KU Leuven, België

Jeroen Scheerder, Elien Claes, Hanne Vandermeerschen, Joris Corthouts en Bart Verschueren

German Sport University Cologne, Duitsland

Christoph Breuer, Svenja Feiler en Nadja Giesen

Mulier Institute, Nederland

Jan-Willem van der Roest en Harold van der Werff

University of Bern, Zwitserland

Siegfried Nagel, Julia Albrecht en Jenny Adler Zwahlen

University of Southern Denmark, Denemarken

Bjarne Ibsen en Karsten Elmoose-Østerlund

Józef Piłsudski University of Physical Education in Warsaw, Polen

Monika Piatkowska en Sylwia Gocłowska

University of Wales Trinity Saint David & Cardiff Metropolitan University, Wales

Matthew James

University of Valencia, Spanje

Ramon Llopis-Goig

University of Sheffield, Engeland

Geoff Nichols

University of Physical Education Budapest, Hongarije

Szilvia Perényi

Norwegian School Of Sport Sciences, Noorwegen

Ørnulf Seippel

Social Inclusion and Volunteering in Sports Club in Europe (SIVSCE)

Figuur 2. Overzicht van de logo's van de partners in het SIVSCE-project

KU LEUVEN

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

NIH NORGES
IDRETTSHØGSKOLE

Social Inclusion and Volunteering in Sports Club in Europe (SIVSCE)

Centrale concepten

In het project staan de volgende drie concepten centraal: 1) sportclubs, 2) sociale integratie/inclusie en 3) vrijwilligerswerk. Deze concepten worden hieronder beschreven.

Sportclubs

Over het algemeen beschouwd maken leden op een vrijwillige basis deel uit van een sportclub en worden sportclubs geleid door vrijwilligers. Sportclubs maken dus deel uit van de vrijwillige sector of het maatschappelijke middenveld van het aanbod inzake vrijetijdsbesteding, in tegenstelling tot de commerciële en publieke sectoren. Hoewel sportclubs bovenstaand gemeenschappelijk kenmerk delen, is de populatie van sportclubs in Europa sterk verschillend betreffende een aantal structurele kenmerken. Bijgevolg is het uiterst moeilijk om een duidelijke en ondubbelzinnige definitie van een sportclub voor te stellen. In plaats daarvan hebben onderzoekers zeven kenmerken van een 'ideaal type' sportclub vooropgesteld: 1) vrijwillig lidmaatschap, 2) oriëntatie op de belangen van leden, 3) democratische besluitvormingsstructuur, 4) vrijwilligerswerk, 5) autonomie, 6) een non-profit oriëntatie en 7) solidariteit (Heinemann & Horch, 1981; Ibsen, 1992). Professionele sportclubs beantwoorden niet volledig aan de voorgestelde definitie. Deze sportclubs werden echter niet bewust uit het onderzoek gehouden.

Social Inclusion and Volunteering in Sports Club in Europe (SIVSCE)

Sociale integratie/inclusie

In het project wordt het concept 'sociale integratie' gebruikt als een ruimer begrip dan 'sociale inclusie'. We onderscheiden drie onderling samenhangende dimensies van sociale integratie die de aandacht vestigen op verschillende aspecten van het concept die relevant zijn voor sportclubs (Elling, De Knop & Knoppers, 2001; Esser, 2009).

1. Structurele integratie: de vertegenwoordiging van verschillende sociale groepen in het ledenbestand van een sportclub, in vergelijking met de verhouding in de bevolking.
2. Sociaal-culturele integratie: het vermogen van individuen om dominante waarden en normen te kennen en te beheersen (assimilatie) en de acceptatie van multiculturalisme (pluralisme).
3. Sociaal-affectieve integratie: participatie in het sociale leven en de vorming van sociale netwerken (interactie) en de mate van emotionele toewijding (identificatie).

Vrijwilligerswerk

In dit project definiëren we 'vrijwilligerswerk' door vijf centrale kenmerken: 1) vrijwillige activiteiten, 2) onbetaald of betaald met een symbolisch bedrag, 3) uitgevoerd voor anderen dan de eigen familie, 4) ten behoeve van andere mensen en 5) een formeel karakter (georganiseerd of afgesproken) (Ibsen, 1992).

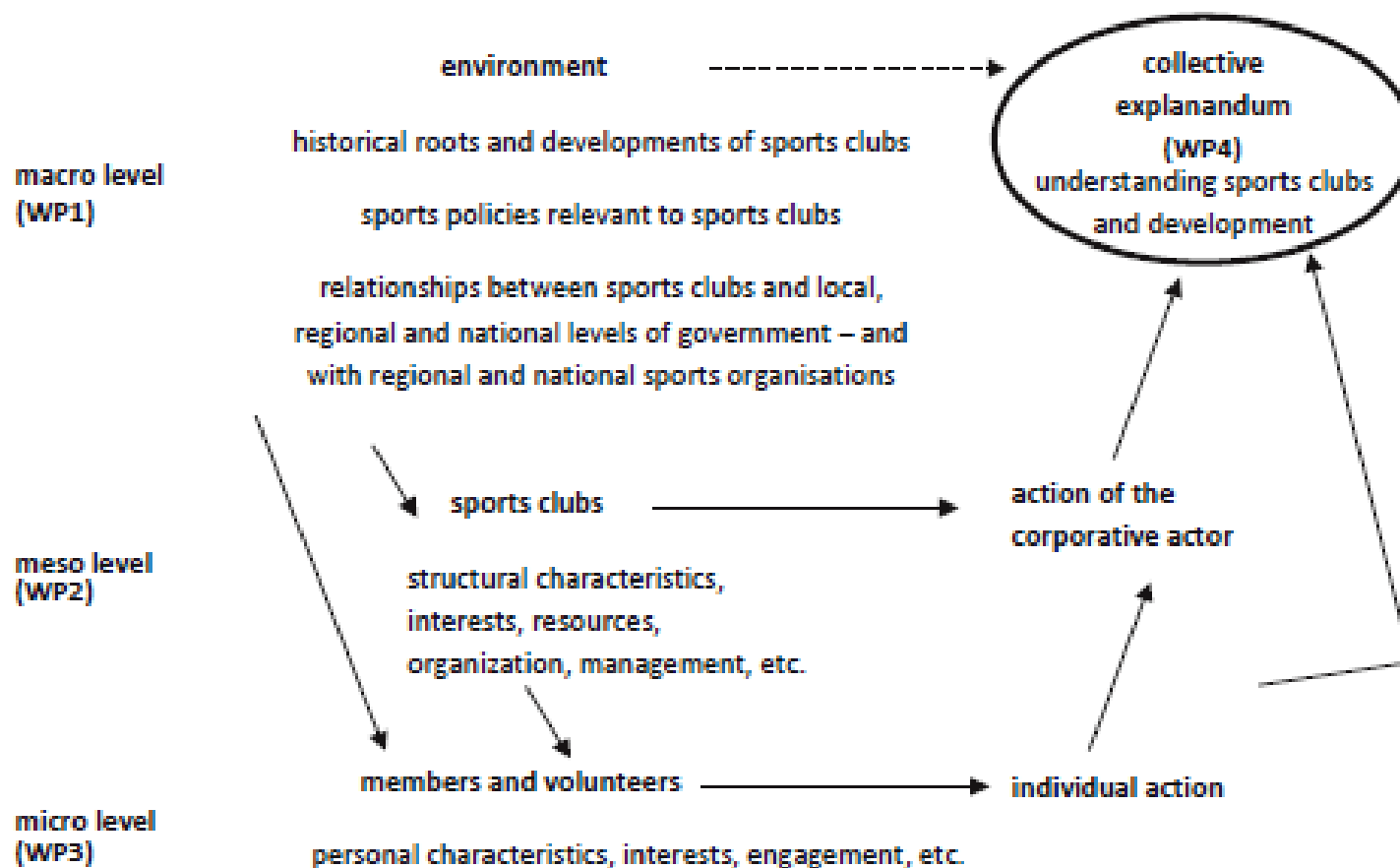
Theoretisch kader

Dit project is niet gebaseerd op één enkel theoretisch kader aangaande de studie van sportclubs. Het project onderschrijft echter het gegeven dat sportclubs op zich een relevant thema is voor onderzoek. Om te begrijpen hoe sportclubs functioneren en waarom, is het nodig om de centrale kenmerken van clubs te bestuderen. Tegelijkertijd kunnen sportclubs niet los van hun omgeving beschouwd worden, omdat de context het kader vormt waarin sportclubs functioneren en zich ontwikkelen. Sportclubs zijn ontstaan door leden die hun middelen inzetten om gedeelde belangen te realiseren, wat betekent dat sportclubs voornamelijk bestaan om de belangen van hun leden te dienen.

In het licht van het bovenstaande gaat dit project uit van een multilevelmodel voor de analyse van sportclubs (zie Figuur 2; Nagel, 2007). Het multilevelmodel houdt rekening met de context van sportclubs (macroniveau), kenmerken van sportclubs (mesoniveau) en de kenmerken van leden en vrijwilligers van sportclubs (microniveau).

Social Inclusion and Volunteering in Sports Clubs in Europe (SIVSCE)

Figuur 3. Multilevelmodel voor de analyse van sportclubs

Bron: Elmore-Østerlund e.a. (2016: 16) op basis van Nagel (2007)

Social Inclusion and Volunteering in Sports Club in Europe (SIVSCE)

Bijkomende informatie

Bijkomende informatie over het project, de publicaties, artikels en informatie over conferenties is beschikbaar op de website van het project: <http://www.sdu.dk/SIVSCE>. Voor meer gedetailleerde informatie over het project verwijzen we naar de verschillende rapporten die voortkomen uit het project. Elk rapport is gerelateerd aan een specifiek werkpakket. De verschillende rapporten kunnen gedownload worden via http://www.sdu.dk/en/om_sdu/institutter_centre/c_isc/forskningsprojekter/sivsce/sivsce_publications:

- Inleidend rapport: *Introduction to the project "Social Inclusion and Volunteering in Sports Clubs in Europe"* (Elmose-Østerlund e.a., 2016)
- WP1: *Sports club policies in Europe* (Ibsen e.a., 2016)
- WP2: *Characteristics of European sports clubs* (Breuer e.a., 2017)
- WP3: *Involvement and commitment of members and volunteers in European sports clubs* (van der Roest e.a., 2017)
- WP4: *Explaining similarities and differences between European sports clubs* (Elmose-Østerlund e.a., 2017)
- WP5: *Promoting social integration and volunteering in sports clubs. Lessons from practice* (Piatkowska e.a., 2017)
- WP6: *Quick Facts for sports clubs*:
 1. *The SIVSCE-project in a nutshell* (Steinbach e.a., 2017b)
 2. *Volunteers in sports clubs in Europe. Key demographics and characteristics* (Steinbach e.a., 2017c)
 3. *Structural integration of selected target groups in sports clubs in Europe* (Steinbach e.a., 2017a)
 4. *Socio-cultural and socio-affective integration of sport club members in Europe* (Steinbach e.a., 2017d)
 5. *Volunteer management in sports clubs in Europe* (Steinbach e.a., 2017e)

1.2 ONDERZOEKSOPZET EN -DOELSTELLING

Onderzoeksopzet en -doelstelling

Inleiding

Het voorliggende onderzoek komt voort uit het Europese SIVSCE-project. Binnen het SIVSCE-project werden vergelijkbare data verzameld voor tien Europese landen, waaronder België en meer specifiek Vlaanderen. Binnen het SIVSCE-project worden de resultaten gepubliceerd voor de tien Europese landen en worden deze overkoepelend geïnterpreteerd. In de voorliggende BMS Studie focussen we specifiek op de positie van Vlaanderen ten opzichte van negen Europese landen.

Voor deze studie maken we gebruik van de data uit WP2 en WP3 (supra). Op deze manier kunnen we uitspraken doen over het mesoniveau, namelijk over de kenmerken van de sportclubs (WP2) en over het microniveau, namelijk de kenmerken van leden en vrijwilligers van sportclubs (WP3). Op de volgende slides wordt bijkomende toelichting gegeven bij beide werkpakketten. In het kader van het SIVSCE-project werden de resultaten van beide werkpakketten voor de tien betrokken Europese landen gepubliceerd door respectievelijk Breuer e.a. (2017) en van der Roest e.a. (2017). De voorliggende studie vertrekt van deze bevindingen en plaatst de resultaten voor de Vlaamse sportclubs centraal.

Op basis van deze vergelijkingsoefening wensen we inzicht te verwerven in de situatie van de Vlaamse sportclubs en haar leden om op deze manier concrete aanbevelingen te kunnen formuleren richting beleid en praktijk.

WP2: Onderzoek naar kenmerken van sportclubs (1/2)

Het tweede werkpakket binnen het SIVSCE-project omvat een online bevraging bij sportclubs in elk van de deelnemende landen. Door het verzamelen van vergelijkbare gegevens op het sportclubniveau in de verschillende landen, kunnen de overeenkomsten en verschillen in hoe sportclubs functioneren en hoe ze werken om sociale integratie en vrijwilligerswerk te bevorderen, bestudeerd worden.

De idee om sportclubs in Europa vanuit een empirisch en vergelijkend perspectief te analyseren is recent gegroeid vanuit het boek *'Sport clubs In Europe'* (Breuer e.a., 2015) dat verder bouwt op het werk van Heinemann (1999). De verschillende hoofdstukken in dit boek zijn echter gebaseerd op nationale gegevens. Het tweede werkpakket binnen het SIVSCE-project is daarentegen gebaseerd op nieuwe gegevens die verzameld zijn op basis van eenzelfde vragenlijst en (steekproef)methode bij sportclubs in de tien deelnemende Europese landen. Deze studie kan als uniek worden beschouwd daar ze als eerste een vergelijkende analyse in tien Europese landen mogelijk maakt.

De resultaten van WP2 komen voort uit een online onderzoek waarbij een totaal van 139.659 sportclubs werden uitgenodigd om deel te nemen. De uitnodiging om de vragenlijst te beantwoorden is per e-mail verstuurd aan de voorzitter van de sportclubs in elk land. In het volgende onderdeel geven we meer gedetailleerde informatie over de methode van de bevraging alsook een gedetailleerde beschrijving van de toegepaste methode in Vlaanderen (zie ook BMS34 tot en met 37; respectievelijk Scheerder e.a. (2017a), Claes e.a. (2017a), Claes e.a. (2017b) en Scheerder e.a. (2017b)). De online vragenlijst bevat vragen die betrekking hebben op de structurele kenmerken van de sportclubs en de belangrijkste problemen die verband houden met het beheer van de club, evenals verschillende vragen over attitudes, activiteiten en doelstellingen voor sociale integratie en vrijwilligerswerk in de clubs. In totaal hebben 35.790 sportclubs deelgenomen aan de bevraging.

Het rapport dat ontwikkeld werd op basis van WP2 (zie Breuer e.a., 2017) is het resultaat van bijna twee jaar intensief werk dat in januari 2015 is gestart. De doelstellingen, de methodologie van de bevraging en een eerste ontwerp van de vragenlijst werden besproken door de onderzoekers uit alle tien landen op de eerste partnerbijeenkomst (Odense, Denemarken, Maart 2015). Na deze eerste ontmoeting ontwikkelde het team van WP2 de definitieve versie van de vragenlijst en bezorgde deze aan de rest van de partners voor vertaling in elke taal van de deelnemende landen. Het coördinerende werk voor de bevraging is uitgevoerd door de Deutsche Sporthochschule Köln. De bevraging werd in september 2015 gelanceerd. Twee herinneringen werden verzonden naar de sportclubs die niet op de eerste uitnodiging geantwoord hadden. De bevraging werd in november 2015 afgerond. Zodra de bevraging was afgesloten, werden alle antwoorden van de sportclubs samengevoegd in één gegevensbestand. De data in dit bestand werden opgekuist en voorbereid zodat ze geanalyseerd konden worden, gevolgd door een voorbereiding en analyse van de data.

WP2: Onderzoek naar kenmerken van sportclubs (2/2)

De resultaten van WP2 kunnen in vier grote delen opgedeeld worden. Een eerste deel omvat de **structurele kenmerken** van sportclubs. Dit omvat aspecten zoals clubgrootte (aantal leden), type sportclub, oprichtingsjaar, grootte van de gemeente/stad en sportinfrastructuur.

In een tweede deel wordt een breed scala aan kwesties en waarden in verband met het **management van de clubs** besproken. Dit omvat verschillende aspecten van de clubfilosofie (waarden), de financiën van de club en problemen met betrekking tot HR, de financiële situatie, de beschikbaarheid van sportinfrastructuur, demografische problemen en lokale concurrentie van commerciële sportaanbieders.

Een derde deel focust op het belang van **vrijwilligers** voor sportclubs, waarin hun aanwezigheid en ontwikkeling algemeen wordt beschreven, evenals de maatregelen om vrijwilligers te werven en te behouden en de mening van het clubbestuur over vrijwilligerswerk.

Het andere hoofdthema van dit onderzoeksproject - de **sociale integratie in sportclubs** - wordt behandeld in een vierde en laatste deel. Dit deel omvat resultaten over de vertegenwoordiging van bevolkingsgroepen in sportclubs, de mening van het clubbestuur over sociale integratie en de verschillende initiatieven die de sportclubs voorzien voor verschillende bevolkingsgroepen.

WP3: Onderzoek naar de betrokkenheid en verbintenis van leden en vrijwilligers in sportclubs (1/2)

In het derde werkpakket ligt de focus op leden en vrijwilligers binnen sportclubs in de tien betrokken Europese landen. Het doel is om de betrokkenheid en inzet van volwassen (16+ jaar) leden en vrijwilligers in hun respectievelijke sportclubs te onderzoeken. De gegevens werden verzameld door middel van een online bevraging uitgevoerd in minstens dertig sportclubs in elk land. Door vergelijkbare gegevens op het leden- en vrijwilligersniveau te verzamelen, kunnen de overeenkomsten en verschillen in hoe leden en vrijwilligers betrokken zijn bij de clubs en hoe goed geïntegreerd ze zijn, bestudeerd worden. Het is de eerste keer in Europa dat een vergelijkende studie bij leden en vrijwilligers van sportclubs is uitgevoerd en in sommige van de deelnemende landen was het zelfs de eerste keer ooit dat leden en vrijwilligers in sportclubs bevraged werden.

Leden en vrijwilligers van 642 sportclubs uit tien Europese landen hebben deelgenomen aan de gegevensverzameling en een totaal van 13.082 leden en vrijwilligers hebben uiteindelijk deelgenomen aan de bevraging. Er dient opgemerkt te worden dat de deelnemende sportclubs niet geselecteerd zijn om representatief te zijn voor sportclubs in Europa, maar wel om de variatie inzake sportclubs in elk land te vertegenwoordigen. Zo worden in elk land sportclubs die teamsporten aanbieden geselecteerd, evenals clubs die (semi-) individuele sporten aanbieden. In de landen waarin het mogelijk was, werden voetbal-, tennis- en zwemclubs expliciet opgenomen om de deelname en inzet van leden en vrijwilligers in specifieke sporten te kunnen vergelijken. Daarnaast stond de variatie inzake de structurele kenmerken en de context van sportclubs centraal bij de selectieprocedure. Meer specifiek werd variatie nagestreefd met betrekking tot de grootte van de club, de mate van verstedelijking in het gebied waar de club gelokaliseerd is, en de vertegenwoordiging van zowel unisport- als multisportclubs. Bijgevolg vertegenwoordigt de steekproef een groot deel van de variatie binnen de populatie van sportclubs in Europa en in elk van de tien deelnemende landen.

De dataverzameling vond plaats in het voorjaar van 2016 (april tot juli) en het veldwerk werd uitgevoerd door de University of Southern Denmark, die verantwoordelijk was voor het opzetten van de online bevraging, het verzenden van de uitnodigingen naar leden en vrijwilligers en het creëren van links voor clubs om deel te nemen aan de bevraging. Sommige deelnemende clubs hebben contactgegevens over hun leden en vrijwilligers doorgegeven zodat de coördinatie contact kan leggen, maar de meeste clubs kozen om zelf de uitnodigingen uit te sturen naar hun eigen leden en vrijwilligers om deel te nemen aan de enquête (zie volgend onderdeel voor gedetailleerde informatie over de methode van de bevraging en een gedetailleerde beschrijving van de toegepaste methode in Vlaanderen).

Onderzoeksopzet en -doelstelling

WP3: Onderzoek naar de betrokkenheid en verbintenis van leden en vrijwilligers in sportclubs (2/2)

De resultaten van WP3 kunnen in vier grote delen opgedeeld worden. Een eerste deel omvat de resultaten aangaande de band van leden en vrijwilligers met hun sportclub en over de sportdeelname. In een tweede deel wordt ingezoomd op het vrijwilligerswerk in sportclubs, inclusief de resultaten omtrent de taken die vrijwilligers opnemen, de tijdsinvestering en de voldoening als vrijwilliger. In een derde deel wordt aandacht besteed aan sociale inclusie in de club met de nadruk op democratische en sociale participatie in de club, op de emotionele verbintenis van leden en vrijwilligers met de club en op aspecten van respect en begrip. Tot slot wordt dieper in gegaan op de achtergrondkenmerken van leden en vrijwilligers.

Rapportering van de resultaten

In de voorliggende BMS Studie worden de resultaten van zowel WP2 als WP3 gehanteerd. Op die manier kunnen we de Vlaamse sportclubs positioneren ten opzichte van negen Europese landen. Meer bepaald bespreken we de bevindingen van kenmerken van sportclubs enerzijds en de betrokkenheid van leden en vrijwilligers anderzijds. We doen dit aan de hand van grafieken en tabellen waarin de positie van Vlaanderen wordt vergeleken met negen Europese landen. Een gemiddeld getal wordt echter ook voorgesteld. Hierbij heeft elk land hetzelfde gewicht in de berekening, ongeacht de omvang van het land en het aantal respondenten in elk land.

1.3 METHODE

1.3.1 Methode WP2 - Algemeen

1.3.2 Methode WP2 - Vlaanderen

1.3.3 Methode WP3 - Algemeen

1.3.4 Methode WP3 - Vlaanderen

Inleiding

In dit luik geven we toelichting bij de gehanteerde methodes in het SIVSCE-project, en meer specifiek bij het tweede en derde werkpakket. Hierbij wordt voor elk werkpakket eerst de methode toegelicht die algemeen gehanteerd werd over de tien landen heen. Vervolgens beschrijven we per werkpakket de methode die specifiek in Vlaanderen toegepast werd. Voor verdere specificaties omtrent de methode verwijzen we naar Breuer e.a. (2017) en van der Roest e.a. (2017).

1.3.1 METHODE WP2 – ALGEMEEN

Online bevraging (1/2)

Om gegevens te verzamelen over sociale inclusie en vrijwilligerswerk bij sportclubs in de tien Europese landen die betrokken zijn bij dit project, werd besloten om in elk land een online bevraging te organiseren. Om sportclubs uit te nodigen om deel te nemen aan de enquêtes, moesten alle partners informatie verzamelen over de populatie van sportclubs in hun eigen land. Daarnaast moesten ook de e-mailadressen van de clubs verzameld worden om de uitnodigingen te kunnen versturen.

Sommige van de tien partnerlanden hebben niet deelgenomen aan een centrale gegevensverzameling, maar hebben de dataverzameling uitgevoerd in het kader van een bestaande sportclubenquête in hun land. Dit was het geval voor Vlaanderen, Duitsland, Nederland en Zwitserland. Voor de overige landen is de gegevensverzameling centraal gebeurd vanuit Duitsland, als verantwoordelijke partner voor dit werkpakket.

De vragenlijst voor de online enquête werd in samenspraak met de hele projectgroep opgesteld. Deze vragenlijst werd vervolgens in het Engels opgesteld door de partners die verantwoordelijk zijn voor WP2. In een volgende stap werd de vragenlijst vertaald naar de verschillende talen door de partners uit de verschillende landen. De enquêtes werden centraal online geplaatst voor die partnerlanden die besloten hadden om deel te nemen aan de centrale gegevensverzameling. Dit was het geval voor Denemarken, Engeland, Hongarije, Noorwegen, Polen en Spanje. Voor deze landen zijn de nationale enquêtes opgezet door de Duitse partner in de verschillende talen. Alle partners die deelnamen aan de centrale gegevensverzameling testten vervolgens de online bevraging in de respectieve talen om te controleren voor eventuele vertaalfouten en codeerfouten. De partners die de gegevens zelf verzameld hebben, kregen een codeplan om ervoor te zorgen dat de vragen op dezelfde manier geformuleerd en gecodeerd zijn als bij de centrale gegevensverzameling.

De uitnodigingsmails van de centrale gegevensverzameling werden eind september of eind oktober 2015 verzonden vanuit Duitsland naar sportclubs in Denemarken, Engeland, Hongarije, Noorwegen, Polen en Spanje verzonden. In de uitnodigingsmails werd algemene informatie over het project voorzien en elke e-mail aan elke sportclub bevatte een persoonlijke link naar de online vragenlijst van het betreffende land. Met behulp van de individuele links waren de clubs in staat om de enquête op elk moment te onderbreken en later op hetzelfde punt verder te gaan. Deze procedure liet de clubs toe om op zoek te gaan naar gegevens en informatie die ze niet direct bij de hand hadden (bijvoorbeeld het exact aantal leden of financiën).

Online bevraging (2/2)

De clubs hadden ongeveer twee maanden om de enquête in te vullen. De exacte tijdsschema's van de enquêtes worden weergegeven in Tabel 1 voor de landen die deelnemen aan de centrale gegevensverzameling en in Tabel 2 voor de landen die hun eigen online enquête hebben opgesteld.

Hoewel de gegevensverzameling in Duitsland en Nederland geen deel uitmaakten van de centrale gegevensverzameling, waren de tijdsschema's van de enquêtes bijna dezelfde als die van de centrale dataverzameling. In Nederland is gegevensverzameling uitgevoerd in het kader van de Verenigingsmonitor/-panel en in Duitsland is de dataverzameling geïntegreerd in het online onderzoek van het Sport Development Report. De gegevensverzameling in Vlaanderen begon in juni 2015 in het kader van het *Vlaamse Sportclub Panel* (Scheerder e.a., 2017a; 2017b; Claes e.a., 2017a; 2017b) en de verzameling van gegevens in Zwitserland vond plaats in het voorjaar van 2016 als onderdeel van de *Swiss Sport Club Survey* (Lamprecht e.a., 2017).

Tijdens de bevragingperiodes werden twee herinneringen gestuurd naar clubs die op dat ogenblik nog niet aan de survey begonnen zijn. Beide herinneringen hebben de participatie over land aanzienlijk verhoogd. In Nederland (van Kalmthout & van Ginneken, 2017) werden drie herinneringen verzonden (zie Tabel 2).

Methode – WP2 – Algemeen

Tabel 1. *Tijdsschema's van de online bevraging van de landen uit de centrale datacollectie*

Land	Start online bevraging	Datum 1e herinnering	Datum 2e herinnering	Einde online bevraging
Denemarken	30.09.2015	22.10.2015	17.11.2015	29.11.2015
Engeland	04.09.2015	15.10.2015	16.11.2015	29.11.2015
Hongarije	07.10.2015	09.11.2015	18.11.2015	29.11.2015
Noorwegen	14.10.2015	02.11.2015	16.11.2015	29.11.2015
Polen	30.09.2015	26.10.2015	16.11.2015	29.11.2015
Spanje	15.10.2015	03.11.2015	16.11.2015	29.11.2015

Tabel 2. *Tijdsschema's van de online bevraging van de landen die geen deel uitmaakten van de centrale datacollectie*

Land	Start online bevraging	Datum 1e herinnering	Datum 2e herinnering	Datum 3e herinnering	Einde online bevraging
Vlaanderen	03.06.2015	19.06.2015	30.06.2015	-	01.09.2015
Duitsland	17.09.2015	19.10.2015	17.11.2015	-	08.12.2015
Nederland	24.09.2015	08.10.2015	22.10.2015	12.11.2015	18.11.2015
Zwitserland	02.03.2016	04.04.2016	09.05.2016	-	31.05.2016

Steekproef en responsratio's

Tabel 3 geeft een overzicht van het totaal aantal deelnemende clubs over alle landen. In totaal namen 35.790 sportclubs deel aan de online bevraging. De Duitse sportclubs maken meer dan de helft van deze steekproef uit. De Zwitserse sportclubs hebben het tweede grootste aandeel in de steekproef (14,9%) en ongeveer een tiende van de sportclubs komen uit Denemarken. Dit onevenwicht in het aantal clubs per land en ook de heterogene aard van sportclubs in verschillende landen dient in het achterhoofd gehouden te worden bij het interpreteren van de resultaten. Bij de resultaten wordt echter ook steeds een gemiddeld getal voorgesteld. Dit gemiddelde wordt berekend als het gemiddelde van het resultaat in elk land. Dit betekent dat elk land hetzelfde gewicht heeft in de berekening, ongeacht de omvang van het land en het aantal respondenten in elk land.

In het algemeen moet opgemerkt worden dat er enkele beperkingen zijn. Om te beginnen is er een vertekening in de steekproeftrekking van clubs in de verschillende landen. De informatie over sportclubs die beschikbaar was in de verschillende landen was zeer uiteenlopend, waardoor het moeilijk was om in alle tien landen hetzelfde selectieproces te volgen. Bovendien kunnen er taalproblemen geweest zijn, aangezien de vragenlijst is vertaald van het Engels naar de verschillende moedertalen voor de online enquêtes. Er is echter geen hervertaling terug naar het Engels gebeurd om voor eventuele vertalingsproblemen te controleren.

Tabel 3. *Overzicht van de steekproef in de verschillende landen*

Land	N	Aandeel binnen de totale steekproef (in %)
Vlaanderen	1.002	2.8
Denemarken	3.631	10.1
Engeland	812	2.3
Duitsland	20.546	57.4
Hongarije	1.222	3.4
Nederland	1.103	3.1
Noorwegen	601	1.7
Polen	668	1.9
Spanje	870	2.4
Zwitserland	5.335	14.9
Totaal	35.790	100.0

1.3.2 METHODE WP2 – VLAANDEREN

Inleiding

In Vlaanderen werden de gegevens voor WP2 verzameld op basis van een bestaande onderzoekstraditie, namelijk via het *Vlaamse Sportclub Panel (VSP)*. Het VSP is een herhaald cross-sectioneel onderzoek naar sportclubs in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Gegevens van het VSP worden verzameld door middel van een gestandaardiseerde vragenlijst. Er werden reeds drie golven gerealiseerd (2009, 2012, 2015; zie respectievelijk Scheerder & Vos, 2010; Scheerder e.a., 2015; Scheerder e.a., 2017a; 2017b; Claes e.a., 2017a; 2017b). De bevraging van WP2 werd geïntegreerd in de derde golf van het *Vlaamse Sportclub Panel (VSP3.0)*. Bijgevolg is de coördinatie van de gegevensverzameling gebeurd door de onderzoekers in Vlaanderen. De uitnodigingsmails, inclusief een individuele link voor de sportclubs, werden uitgestuurd vanuit Vlaanderen en niet via het centrale enquêtesysteem in Duitsland.

Bevragingsprocedure: via gemeentelijke sportdiensten...

In het Vlaams Sportclub Panel werd er vanaf de eerste meting geopteerd om sportclubs te contacteren via gemeenten. De sportdiensten van de geselecteerde gemeenten (zie verder) en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) ontvingen een introductiebrief per e-mail en de schepenen van Sport van de gemeenten ontvingen een uitnodiging per post. In de bijlage van deze brief werd een beschrijving gegeven van de doelstellingen en het opzet van het onderzoek, de meerwaarde van het onderzoek en de wijze waarop het onderzoek uitgevoerd zou worden.

Via deze werkwijze werd de afbakening van het begrip 'sportclub' overgelaten aan de gemeentelijke sportdiensten. Dit impliceert dat in ons onderzoek sportclubs in de 'traditionele' betekenis van het woord worden opgenomen. Hiernaast kunnen ook socio-culturele verenigingen met een sportaanbod – denk bijvoorbeeld aan verenigingen die naast een cultuuraanbod ook sportactiviteiten aanbieden – deel uitmaken van de steekproef. Daarnaast kunnen ook verenigingen die sportieve activiteiten zoals hondendressuur, vinkenzetten, duivenmelken, etc. aanbieden opgenomen worden aangezien deze eveneens als sportverenigingen worden aanzien en (financieel) ondersteund worden door bepaalde lokale sportbesturen. De in het onderzoek opgenomen verenigingen dienen echter niet noodzakelijk erkend of gesubsidieerd te worden door het gemeentebestuur. Ook niet-erkende verenigingen kunnen dus deel uitmaken van het onderzoek. Op deze manier wordt getracht een zo ruim mogelijk staal van sportclubs in het onderzoek te betrekken om aldus een zo accuraat mogelijk beeld te bekomen van de veelheid en verscheidenheid van sportclubs in Vlaanderen. Dit is dan ook de meerwaarde van deze werkwijze in vergelijking met, bijvoorbeeld, een bevraging die via de sportfederaties georganiseerd zou worden. In dat laatste geval zouden sportclubs die niet aangesloten zijn bij een sportfederatie immers uit de boot vallen.

... naar lokale sportclubs

Aan de gemeenten die hun medewerking verleenden aan het *Vlaamse Sportclub Panel* werd gevraagd om (1) een introductiebrief, opgesteld en eventueel op papier aangeleverd door de onderzoekers, te verspreiden per e-mail of per post naar de sportclubs in de eigen gemeente; of (2) contactgegevens (postadres en/of e-mail) van de sportclubs in hun gemeente ter beschikking te stellen aan de onderzoekers zodat de verzending van de introductiebrieven vanuit de KU Leuven kon gebeuren.

In de introductiebrief naar de sportclubs werd het onderzoek kort toegelicht en werd gevraagd om deel te nemen aan de online bevraging met vermelding van de URL waarop de vragenlijst weergegeven wordt.

Steekproeftrekking: socio-economisch profiel van gemeenten

Een van de doelstellingen van het *Vlaamse Sportclub Panel* is om evoluties doorheen de tijd te bestuderen. De betrachting daarbij is om de sportclubs die in de eerste en tweede wave opgenomen werden, opnieuw te bevragen bij de volgende metingen. Een drop-out valt echter niet uit te sluiten. Onderstaand geven we toelichting bij de wijze waarop de steekproeftrekking werd uitgevoerd om dit te ondervangen.

Om wetenschappelijk onderbouwde uitspraken te kunnen doen over de organisatie en de werking van de sportclubs in Vlaanderen (zie Scheerder e.a., 2017a; 2017b; Claes e.a., 2017a; 2017b) wordt bij de samenstelling van de steekproef rekening gehouden met het socio-economische profiel van gemeenten. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde Belfius-indeling (de vroegere Dexia-indeling; zie Dexia, 2007). Hierbij worden zestien gemeenteprofielen onderscheiden die op hun beurt gereduceerd kunnen worden tot zes types van gemeenten. Een dergelijke typologie bevat 'rijkere' informatie dan een indeling van gemeenten die zich beperkt tot de geografische spreiding en/of het inwonersaantal. Zo wordt in de Belfius-indeling onder meer rekening gehouden met zowel socio-economische, morfologische, demografische, culturele als financiële karakteristieken van gemeenten. Op de volgende slide geven we een beknopt overzicht van de zes types van gemeenten volgens de Belfius-indeling.

Methode – WP2 – Vlaanderen

Socio-economisch profiel van gemeenten - zes types van gemeenten volgens de Belfius-indeling:

(1) Woongemeenten

Woongemeenten hebben een inkomensniveau dat boven het regionale gemiddelde zit en hebben een eerder lage centrumfunctie. Ze worden gekenmerkt door een middelgroot inwonersaantal. Dit type van gemeente omvat vier subtypes van gemeenten.

(2) Landelijke gemeenten

Deze gemeenten worden gekenmerkt door een lage verstedelijkingsgraad. Binnen deze cluster worden drie groepen van gemeenten ondergebracht.

(3) Gemeenten met een concentratie aan economische activiteit

Gemeenten uit deze groep onderscheiden zich voornamelijk van andere gemeenten omwille van hun industriële activiteiten. Binnen deze groep kan een opsplitsing gemaakt worden naar drie subtypes van gemeenten.

(4) Semi-stedelijke en agglomeratiegemeenten

De groep van semi-stedelijke en agglomeratiegemeenten bestaat uit (semi)stedelijke gemeenten met een lager gemiddeld inkomen en/of een demografische achteruitgang. Binnen deze cluster van gemeenten worden twee subtypes onderscheiden.

(5) Centrumgemeenten

Centrumgemeenten hebben een grote aantrekkingskracht omwille van hun centrumfunctie. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen middelgrote steden, grote steden en regionale steden.

(6) Toeristische gemeenten

Toeristische gemeenten worden voornamelijk gekenmerkt door hun toeristische karakter. De acht gemeenten in deze groep zijn allemaal kustgemeenten.

Trekking van steekproef van gemeenten

De steekproef van VSP3.0 bouwt verder op de steekproeven van de vorige waves van het VSP (VSP1.0 in 2009, zie Scheerder & Vos, 2010 en VSP2.0 in 2012, zie Scheerder e.a., 2015). Bij het samenstellen van de VSP1.0-steekproef werden 60 gemeenten gevraagd om mee te werken. Ter compensatie van de verwachte drop-out van de clubs van VSP1.0, werd de steekproef van de tweede wave uitgebreid en 30 nieuwe gemeenten werden gecontacteerd. Bij het VSP2.0 werden sportclubs van in totaal 90 gemeenten gecontacteerd. Dit resulteerde in 651 sportclubs die deelnamen aan de eerste wave van het *Vlaamse Sportclub Panel* (VSP1.0) en 580 sportclubs die deelnamen aan VSP2.0. Om het aantal respondenten van de bevraging te vergroten, is besloten om de steekproef verder uit te breiden in de derde wave, en 63 nieuwe gemeenten werden mee opgenomen in de steekproef. De totale steekproef van VSP3.0 bestaat uit 153 gemeenten, wat exact de helft is van het totaal aantal gemeenten in Vlaanderen (N=308) (zie ook Figuur 4). Om de representativiteit van de steekproeftrekking te garanderen, werd rekening gehouden met het socio-economische profiel van de gemeenten (zie Tabel 4). Hierbij is eveneens rekening gehouden met een gelijke verdeling per bevolkingscategorie (aantal inwoners per gemeente) en per provincie. Om verschillende redenen - denk aan sportclubs die hun werking hebben gestopt, clubs die niet meer kunnen worden bereikt of niet meer geïnteresseerd zijn om deel te nemen aan het onderzoek - is besloten om opnieuw contact op te nemen met alle gemeenten. De sportclubs in de drie waves van het VSP zijn dus niet per se dezelfde. Er zijn clubs die aan meerdere waves hebben deelgenomen en daarnaast ook clubs die slechts bij één wave betrokken zijn.

Conform de eerder beschreven bevragingprocedure werd de medewerking gevraagd van de gemeenten om de oproep zelf te verspreiden bij de lokale sportclubs of de contactadressen aan te leveren zodat de onderzoekers zelf contact konden opnemen met de clubs.

Zowel in VSP1.0, VSP2.0 als in VSP3.0 werden inspanningen geleverd om ook sportclubs uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op te nemen. Om deze clubs te bereiken werd beroep gedaan op de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC).

Methode – WP2 – Vlaanderen

Tabel 4. Steekproef van gemeenten: indeling van Vlaamse gemeenten op basis van hun socio-economisch profiel. Vergelijking tussen de steekproef in 2015 (VSP3.0) en Vlaanderen

	VSP3.0/WP2 (N=153)	Vlaanderen (N=308)
Woongemeenten	27.5%	26.9%
<i>In landelijke zones</i>	8.5%	8.1%
<i>In de stadsrand</i>	9.2%	8.8%
<i>Agglomeratiegemeenten met tertiaire activiteit</i>	5.2%	5.5%
<i>Residentiële randgemeenten met hoge inkomens</i>	4.6%	4.5%
Landelijke gemeenten	31.4%	31.5%
<i>Kleine landbouwgemeenten</i>	10.5%	10.7%
<i>Erg landelijke gemeenten met sterke vergrijzing</i>	9.2%	8.8%
<i>Landelijke of verstedelijkte plattelandsgemeenten met sterke demografische groei</i>	11.8%	12.0%
Gemeenten met een concentratie van economische activiteit	12.4%	13.0%
<i>Landelijke en landbouwgemeenten met industriële activiteit</i>	5.9%	6.5%
<i>Verstedelijkte plattelandsgemeenten met industriële activiteit en demografische groei</i>	2.6%	2.6%
<i>Steden en agglomeratiegemeenten met een industrieel karakter</i>	3.9%	3.9%
Semi-stedelijke of agglomeratiegemeenten	13.7%	13.6%
<i>Weinig verstedelijkte gemeenten met demografische achteruitgang</i>	7.2%	6.8%
<i>Sterk verstedelijkte gemeenten met lage inkomens</i>	6.5%	6.8%
Centrumgemeenten	12.4%	12.3%
<i>Middelgrote steden</i>	7.8%	7.8%
<i>Regionale steden</i>	2.6%	2.6%
<i>Grote en regionale steden – hoofdplaatsen</i>	2.0%	1.9%
Toeristische gemeenten	2.6%	2.6%
<i>Kustgemeenten</i>	2.6%	2.6%

Onderzoeksprocedure en respons

De volledige onderzoeksprocedure, beginnende bij de steekproeftrekking tot de respons van de sportclubs, wordt schematisch weergegeven in Figuur 4.

De Vlaamse Gemeenschapscommissie en de gemeenten die ervoor kozen om de uitnodigingen zelf te verspreiden, verstuurden een totaal van 4.063 uitnodigingen naar lokale sportclubs¹. Contactgegevens van 6.618 sportclubs werden bezorgd aan de onderzoekers door de gemeenten en de uitnodigingen voor deze sportclubs werden door de KU Leuven gestuurd.

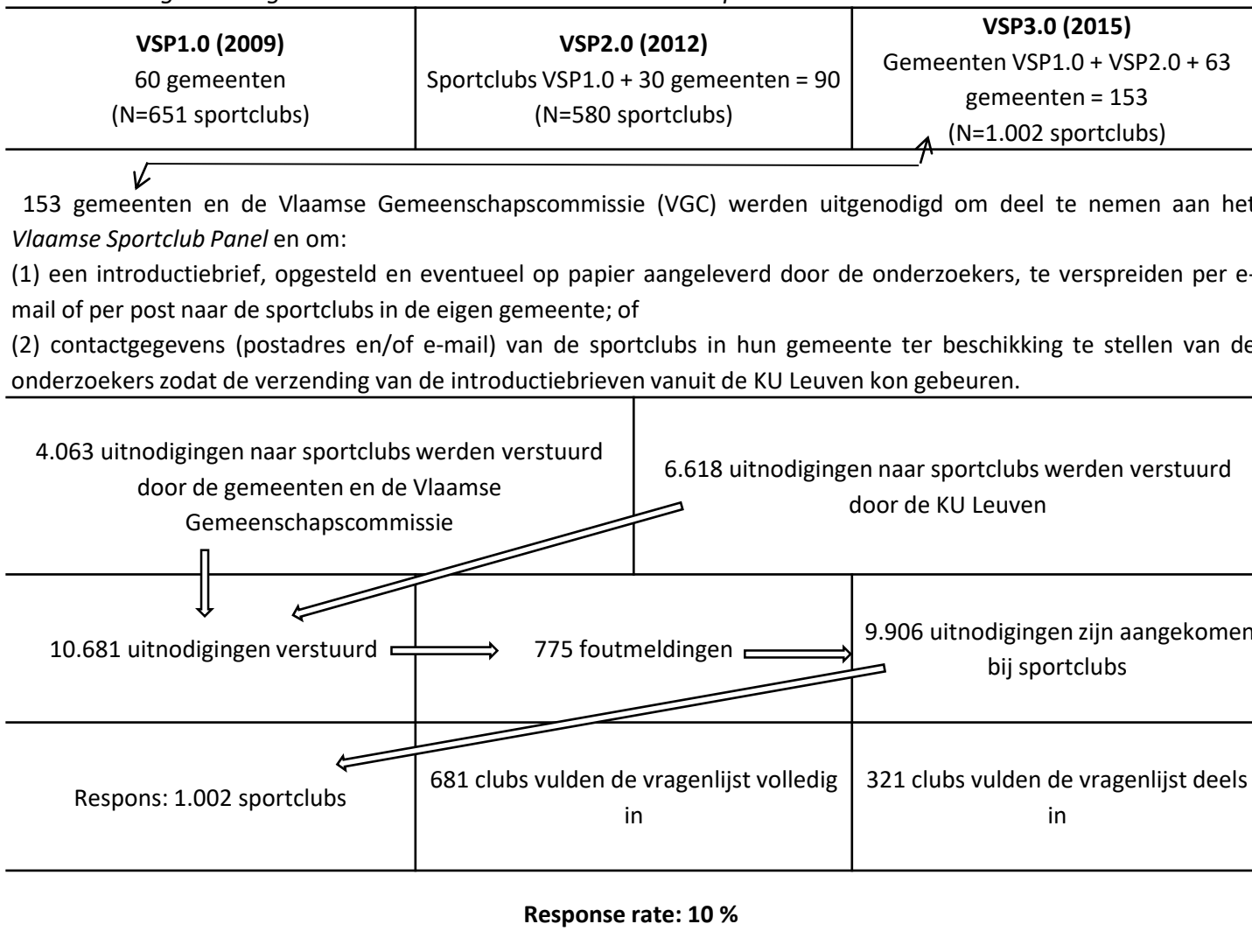
Een totaal van 9.906 sportclubs werden aangeschreven om deel te nemen aan het onderzoek (10.681 e-mails werden verstuurd naar sportclubs, maar inclusief foutmeldingen). Na het versturen van de uitnodiging en twee herinneringen, hebben 1.002 sportclubs deelgenomen aan de online bevraging, wat overeen komt met een respons van tien procent. Van de 1.002 respondenten voltooiden 681 clubs de volledige bevraging. De onderzoeksperiode liep van 3 juni 2015 tot en met 1 september 2015.

Bij ongeveer acht op tien van de deelnemende sportclubs (81,5%) werd de vragenlijst ingevuld door één persoon. Bij de overige sportclubs (19,5%) werd de vragenlijst ingevuld door twee of meerdere personen, met een combinatie van verschillende functies. Indien de vragenlijst werd ingevuld door één persoon werden de sportclubs in dit derde *Vlaamse Sportclub Panel* voornamelijk vertegenwoordigd door de secretaris (41,7%), de voorzitter (38,7%) of de penningmeester (6,9%) van de club. De overige vragenlijsten werden ingevuld door personen met andere functies binnen de club.

¹ Aan de deelnemende gemeenten werd gevraagd om door te geven hoeveel sportclubs binnen hun gemeente werden uitgenodigd. Voor de gemeenten die meewerkten aan het onderzoek, maar niet lieten weten hoeveel clubs werden uitgenodigd, werd uitgegaan van het aantal clubs in de Sportdatabank Vlaanderen voor die gemeente.

Methode – WP2 – Vlaanderen

Figuur 4. Schematisch overzicht van de onderzoeksprocedure van het Vlaamse Sportclub Panel 3.0: van samenwerking met de gemeenten tot deelname van de lokale sportclubs

Representativiteit

Bij de trekking van de steekproef werd gekozen om te werken via gemeentelijke sportdiensten. Dit laat toe om de grootst mogelijke diversiteit aan sportclubs op te nemen in dit onderzoek. Deze keuze werd ook deels genomen uit noodzaak aangezien er bij de twee voorgaande waves geen toegankelijke clubspecifieke, administratieve gegevens beschikbaar waren op basis waarvan de representativiteit op het niveau van de sportclubs bepaald kan worden. Bij VSP1.0 en VSP2.0 kon de representativiteit van de steekproeven dan ook enkel op niveau van de gemeente ingeschat worden.

In Vlaanderen worden sportclubs geregistreerd door Sport Vlaanderen, de Vlaamse sportadministratie. Praktische informatie (onder andere locatie, sporttakken, contactgegevens, etc.) is beschikbaar voor ongeveer 18.000 sportclubs in Vlaanderen die lid zijn van een erkende Vlaamse sportfederatie en 5.000 clubs die niet bij een erkende sportfederatie zijn aangesloten. Mede met behulp van deze gegevens kunnen we de representativiteit van onze groep respondenten onderzoeken in functie van geografische spreiding en op het gebied van sportgerelateerde kenmerken.

Representativiteit betreffende de geografische spreiding

In Tabel 5 wordt de geografische spreiding van de bevroegde sportclubs weergegeven, gebaseerd op hun zetel. Hierbij wordt een opdeling gemaakt tussen de vijf Vlaamse provincies, aangevuld met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De provincie Antwerpen is duidelijk het sterkst vertegenwoordigd bij de bevroegde clubs. Sportclubs in de provincies Oost- en West-Vlaanderen zijn ondervertegenwoordigd.

Tabel 6 geeft een overzicht van het sociaal-economisch profiel van de locatie van de administratieve zetel van de sportclubs in de VSP3.0-steekproef in vergelijking met de verdeling in Vlaanderen. Aangezien onze steekproef getrokken is op basis van het socio-economisch profiel van de gemeenten, is dit een belangrijk kenmerk om de representativiteit van onze respons te verifiëren. De resultaten tonen aan dat sportclubs in centrumgemeenten, sterk verstedelijkte gemeenten en woongemeenten licht oververtegenwoordigd zijn, terwijl de sportclubs in landelijke gemeenten en toeristische gemeenten ondervertegenwoordigd zijn.

Methode – WP2 – Vlaanderen

Tabel 5. Geografische spreiding van de sportclubs in de VSP3.0/WP2-steekproef, in vergelijking met de verdeling in van sportclubs in Vlaanderen

Provincie	VSP3.0/WP2 (N=967)	Vlaanderen (N=22 427)
Antwerpen	36.1%	26.0%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	3.7%	0.8%
Limburg	14.3%	14.0%
Oost-Vlaanderen	16.3%	25.0%
Vlaams Brabant	18.4%	13.8%
West-Vlaanderen	11.2%	20.4%

Tabel 6. Socio-economisch profiel van de administratieve zetel van sportclubs in de VSP3.0/WP2-steekproef, in vergelijking met de verdeling in van sportclubs in Vlaanderen

Socio-economisch profiel van de van de vestigingsplaats van sportclubs	VSP3.0/WP2 (N=967)	Vlaanderen (N=22 427)
Centrumgemeente	32.6%	30.3%
Gemeente met concentratie van economische activiteit	11.5%	12.9%
Landelijke gemeente	16.8%	19.8%
Semi-stedelijke gemeente	12.7%	13.7%
Sterk verstedelijkte gemeente	2.4%	0.8%
Toeristische gemeente	1.4%	2.3%
Woongemeente	22.6%	20.1%

Representativiteit betreffende sportgerelateerde kenmerken

De representativiteit van onze groep respondenten wordt onderzocht in functie van het type sportclub, de aangeboden sporttakken en de aansluiting bij een erkende en/of gesubsidieerde sportfederatie (zie Tabellen 7 tot en met 9). Er zijn geen gegevens beschikbaar over de omvang van sportclubs in Vlaanderen. De resultaten geven aan dat de multisportclubs licht oververtegenwoordigd zijn in de VSP3.0/WP2-steekproef (zie Tabel 7). Als we uitsluitend naar de unisportclubs kijken en hierbij de aangeboden sporttakken analyseren, stellen we vast dat voetbal- en wielersportclubs ondervertegenwoordigd zijn in onze steekproef; vechtsportclubs zijn duidelijk oververtegenwoordigd (zie Tabel 8). In de VSP3.0/WP2-steekproef is negen op de tien sportverenigingen aangesloten bij een erkende sportfederatie. Dit percentage ligt hoger dan de verdeling van het totaal aantal Vlaamse clubs (zie Tabel 9).

Tabel 7. Aandeel unisport- versus multisportclubs in de VSP3.0-steekproef, in vergelijking met de verdeling in van sportclubs in Vlaanderen

Type sportclub	VSP3.0 (N=967)	Vlaanderen (N=22 427)
Unisport	86.9%	89.4%
Multisport	13.1%	10.6%

Methode – WP2 – Vlaanderen

Tabel 8. Aanbod sporttakken (top tien) in de unisportclubs in de VSP3.0/WP2-steekproef, in vergelijking met de verdeling in van sportclubs in Vlaanderen

Top tien sporttakken	VSP3.0/WP2 (N=865)	Vlaanderen (N=20 841)
Voetbal (indoor en outdoor)	18.0%	29.7%
Vechtsporten	10.9%	4.8%
Fietssport	8.8%	14.5%
Volleybal	5.7%	4.6%
Gymnastiek	4.5%	2.2%
Tennis	4.4%	2.4%
Badminton	3.4%	2.2%
Basketbal	3.4%	1.8%
Dansen	3.4%	2.5%
Zwemmen	3.4%	1.6%

Tabel 9. Aandeel sportclubs in de VSP3.0/WP2-steekproef dat lid is van een erkende/gesubsidieerde sportfederatie, in vergelijking met de verdeling in van sportclubs in Vlaanderen

Lid van een erkende en/of gesubsidieerde sportfederatie	VSP3.0/WP2 (N=890)	Vlaanderen (N=18 235)
Ja	89.6%	77.7%
Nee	10.4%	22.3%

1.3.3 METHODE WP3 – ALGEMEEN

Steekproef (1/2)

De coördinatoren van het derde werkpakket hebben richtlijnen opgesteld over de indeling en selectie van de clubs en hun leden en vrijwilligers. Er werd overeengekomen dat in elk land ten minste 30 sportclubs geselecteerd moesten worden voor de leden- en vrijwilligersbevraging. Aan deze clubs werd gevraagd om alle leden en vrijwilligers van 16 jaar of ouder te laten deelnemen aan de bevraging. Hierbij werd eveneens gevraagd om de vrijwilligers, die geen lid zijn van de club, uit te nodigen om deel te nemen.

Landen die een lage responsratio verwachtten (bijvoorbeeld door eerdere ervaringen met bevragingen op dit gebied) en/of hogere ambities voor hun steekproef hadden, waren vrij om grotere steekproeven op te stellen en daardoor een hoger aantal antwoorden (voltooide enquêtes) van leden en vrijwilligers te bekomen.

Het belangrijkste criterium bij het trekken van de steekproef was de variatie met betrekking tot sporttakken. Er werd overeengekomen dat uit de 30 clubs, tien clubs teamsporten zouden moeten aanbieden (vooral balsporten zoals voetbal, handbal, volleybal, basketbal, enz.), waarvan vijf clubs voetbalclubs moesten zijn. Twintig sportclubs zouden (semi-)individuele sporten moeten aanbieden. Vijf clubs daarvan zouden tennisclubs moeten zijn. Als dit niet mogelijk was, konden andere racketsporten, zoals badminton, squash, tafeltennis, enz. geselecteerd worden. Daarnaast zouden vijf clubs van die twintig clubs zwemclubs moeten zijn. Als dit niet mogelijk was, konden andere individuele sporten, zoals lopen, fietsen, fitness, enz. geselecteerd worden. Door deze steekproefmethode te gebruiken, werden vijftien van de dertig clubs 'vastgezet' voor specifieke sporten (voetbal, tennis en zwemmen). De vijftien overige sportclubs konden vrij gekozen worden met de enige beperking dat vijf clubs teamsporten zouden aanbieden en tien clubs (semi-)individuele sporten.

Naast de selectie op basis van de sporttakken, moest de steekproef ook een groot deel van de variatie in de populatie van sportclubs weerspiegelen wat betreft een aantal structurele kenmerken. Voor de steekproef werden de volgende achtergrondkenmerken opgenomen: unisport- vs. multisportclubs, grootte van de club (aantal leden) en mate van verstedelijking van de stad/gemeente waar de club gelokaliseerd is.

Steekproef (2/2)

Bovendien heeft de coördinator van WP3 een uitnodigingsbrief en een herinneringsbrief voor de online bevraging opgesteld. De partnerlanden hebben deze brieven vertaald. De partners konden de uitnodiging en herinneringen zelf verzenden, of dit kon door de coördinator zelf gecentraliseerd gebeuren. Bij de laatstgenoemde optie werd er een unieke code per genodigde ingebed in de brief die het mogelijk maakte om bij te houden wie de vragenlijst heeft afgerond, wie begonnen is met het invullen maar het niet heeft afgerond, en wie helemaal niet begonnen is aan de bevraging. De overgrote meerderheid van de partners heeft er echter voor gekozen om te werken met een unieke link op sportclubniveau en niet op ledenniveau. Deze link werd vervolgens bezorgd aan de sportclubs die de link rechtstreeks richting hun leden en vrijwilligers verspreiden.

Respons

De gegevens werden verzameld in het voorjaar van 2016 (april tot juli). Leden en vrijwilligers van 642 sportclubs in tien Europese landen hebben deelgenomen aan de gegevensverzameling en een totaal van 13.082 leden en vrijwilligers hebben uiteindelijk deelgenomen aan de online bevraging. In Tabel 10 wordt een overzicht van het aantal respondenten in de verschillende partnerlanden weergegeven.

Aangezien de verspreiding van de uitnodigingen om deel te nemen aan het leden- en vrijwilligersonderzoek beide vanuit de coördinatie in Denemarken en vanuit de deelnemende sportclubs gebeurd is, is het zeer moeilijk voor de meeste van de tien landen om de responsratio te berekenen. In Denemarken en Noorwegen, waar uitnodigingen om deel te nemen aan de bevraging alleen door de coördinator werden uitgezonden, kan de respons exact bepaald worden, met name 28% voor Denemarken en 14% voor Noorwegen. Met dit in gedachten lijkt het redelijk om aan te nemen dat de responsratio in de meeste van de tien landen eveneens relatief laag is. Dit moet in rekening gebracht worden bij het lezen en interpreteren van de resultaten die voortvloeien uit deze studie. Er heeft waarschijnlijk een selectie-effect plaatsgevonden, wat betekent dat het wellicht is dat vooral de meest betrokken en gemotiveerde leden en vrijwilligers van de clubs hebben deelgenomen aan de bevraging. Als dit inderdaad het geval is, zal deze groep (licht) oververtegenwoordigd zijn in de steekproef.

Tabel 10. Overzicht van de respons in elk van de tien partnerlanden

Partnerland	Aantal respondenten
Vlaanderen	762
Denemarken	3 163
Engeland	717
Duitsland	2 455
Hongarije	716
Nederland	1 965
Noorwegen	1 330
Polen	570
Spanje	445
Zwitserland	959
Totaal	13 082

1.3.4 METHODE WP3 – VLAANDEREN

Steekproeftrekking

Tijdens de eerste fase werden in Vlaanderen 40 sportclubs uit de sample van het WP2-onderzoek van SIVSCE uitgenodigd om deel te nemen aan de bevraging voor WP3. Deze clubs werden geselecteerd zodat de steekproef representatief is voor de sporttakken (de helft van de clubs voor specifieke sporttakken: voetbal, tennis en zwemmen), het type van sportclubs (unisport versus multisport), de grootte van de club en de mate van verstedelijking van de stad/gemeente waar de club gelokaliseerd is. De contacten werden via e-mail gelegd. In de WP2-bevraging in Vlaanderen werd geen wervingsvraag opgenomen voor deelname aan WP3, zoals in de meeste andere landen wel opgenomen was. Tijdens deze eerste fase was er weinig reactie van de sportclubs, daarom werd een tweede ronde van 40 sportclubs uitgenodigd om deel te nemen. De tweede fase leidde eveneens tot weinig respons. Om binnen de vooropgestelde termijn een voldoende aantal clubs te bereiken, werd besloten om alle sportclubs uit het WP2-onderzoek uit te nodigen van welke we de gegevens beschikbaar waren wat betreft de hierboven vermeldde selectiecriteria. Zo werden in totaal 714 clubs uitgenodigd om deel uit te maken van de bevraging waarvan 47 sportclubs hebben ingestemd. Alle clubs werden gevraagd hun leden en vrijwilligers van 16 jaar of ouder te benaderen. Sommige clubs hebben echter aangegeven dat het niet mogelijk is om in hun ledenlijst te filteren op leeftijd en daarom werd de uitnodiging naar alle leden en vrijwilligers verstuurd.

Steekproef

Van de 47 deelnemende clubs zijn 40 clubs unisportclubs en 7 multisportclubs. Van de unisportclubs bieden 9 clubs een teamsport aan en 31 een (semi-)individuele sport. De steekproef omvat 5 voetbalclubs, 4 zwemclubs (waarvan 1 unisportclub en 3 multisportclubs) en 3 tennisclubs (waarvan 2 unisportclubs en 1 multisportclub). Verder omvat de steekproef zes vechtsportclubs, vijf fietsclubs, vijf tafeltennisclubs, vier badmintonclubs en vier dansclubs. Alle deelnemende clubs werden geselecteerd uit de dataset van de WP2-bevraging.

Dataverzameling

Van de 47 deelnemende clubs hebben 9 clubs de contactgegevens (e-mailadressen) van hun leden en vrijwilligers aan de onderzoekers in Vlaanderen bezorgd. Deze informatie werd doorgegeven aan de WP3-verantwoordelijke in Denemarken vanwaar deze mensen gecentraliseerd gecontacteerd werden. De overige 38 clubs besloten om de uitnodigingsmails zelf te verspreiden naar hun leden en vrijwilligers. De belangrijkste reden voor clubs om de uitnodigingen zelf uit te sturen, was vanwege de privacyregels. De enquêteperiode in Vlaanderen volgde de planning van de coördinatie in Denemarken. De enquête begon op 6 april 2016 en eindigde op 15 juni 2016. De coördinator in Denemarken heeft twee herinneringen gestuurd aan leden en vrijwilligers van wie contactinformatie beschikbaar was, op 25 april en op 6 mei 2016. De clubs die de uitnodigingen zelf verspreid hadden, werden gevraagd om een herinnering aan hun leden en vrijwilligers te sturen op 29 april 2016.

Representativiteit

Hoewel de clubs in het WP3-onderzoek niet werden geselecteerd om volledig representatief te zijn voor alle clubs in Vlaanderen, hebben we een representativiteitscontrole gedaan die de WP2-steekproef vergelijkt met het WP3-steekproef voor drie structurele kenmerken, namelijk clubgrootte, type sportclub en grootte van de stad/gemeente waar de club gelokaliseerd is.

De resultaten in Tabel 11 geven aan dat de verdeling in de WP3-steekproef over de clubgrootte vrijwel gelijk is aan de steekproef van WP2. Kleine clubs met 100 leden of minder zijn licht ondervertegenwoordigd, terwijl clubs met 101-300 leden en zeer grote clubs met 1001-2500 leden licht oververtegenwoordigd zijn. Het aandeel van multisportclubs in WP3 komt overeen met het aandeel in de populatie en in de WP2-steekproef (zie Tabel 12). Wat betreft de grootte van de stad/gemeente waar de club gelokaliseerd is, zijn sportclubs in de grotere steden van 500.000 inwoners en meer oververtegenwoordigd in de WP3-steekproef (zie Tabel 13).

Methode – WP3 – Vlaanderen

Tabel 11. Grootte van de sportclubs in de steekproef van WP2 ten opzichte van de steekproef van WP3

Grootte van de club	WP2 (N=789)	WP3 (N=47)
Minder dan 50 leden	35%	32%
51-100	24%	21%
101-300	27%	34%
301-500	9%	9%
501-800	3%	0%
801-1 000	1%	0%
1 001-2 500	1%	4%
2500 +	0%	0%

Tabel 12. Unisport versus multisportclubs in de steekproef van WP2 ten opzichte van de steekproef van WP3

Type sportclub	WP2 (N=967)	WP3 (N=47)
Unisportclub	87%	89%
Multisportclub	13%	11%

Tabel 13. Grootte van de stad/gemeente waar de club gelokaliseerd is in de steekproef van WP2 ten opzichte van de steekproef van WP3

Grootte van de stad/gemeente waar de club gelokaliseerd is	WP2 (N=967)	WP3 (N=47)
Minder dan 500 inwoners	0%	0%
500-4 999 inwoners	0%	0%
5 000-19 999 inwoners	44%	32%
20 000-49 999 inwoners	34%	36%
50 000-99 999 inwoners	10%	9%
100 000-499 999 inwoners	2%	0%
500 000 inwoners of meer	10%	23%

1.4 LEESWIJZER

Kern van de BMS Studie versus bijlagen

De voorliggende BMS Studie bouwt verder op de resultaten van de rapporteringen van WP2 en WP3 van het SIVSCE-project (zie respectievelijk Breuer e.a., 2017 en van der Roest e.a., 2017). Deze onderzoeken omvatten een zeer uitgebreid aantal grafieken en tabellen. Het is niet aangewezen om bij elk van deze grafieken Vlaanderen te vergelijken met de negen andere Europese landen. Daarom hebben we een selectie gemaakt in de grafieken en tabellen. Enerzijds werden de meest opvallende resultaten opgenomen waarbij de Vlaamse sportclubs zich differentiëren ten opzichte van andere landen. Anderzijds werden resultaten geselecteerd die aspecten omvatten die in Vlaanderen duidelijk op de beleidsagenda staan. Deze resultaten worden bovendien geïnterpreteerd en de meest opvallende conclusies worden per grafiek puntsgewijs gerapporteerd. De overige grafieken en tabellen kunnen teruggevonden worden in de bijlage van deze BMS Studie. Aan het begin van deze bijlage wordt een overzicht voorzien zodat de lezer wegwijs gemaakt wordt in de reeks van grafieken en tabellen.

HOOFDSTUK 2

KENMERKEN VAN SPORTCLUBS

- 2.1 Structurele kenmerken
- 2.2 Management van sportclubs
- 2.3 Belang van vrijwilligers voor sportclubs
- 2.4 Sociale inclusie in sportclubs

2.1 STRUCTURELE KENMERKEN

2.1.1 Clubgrootte en ontwikkeling ledenaantal

2.1.2 Type sportclub

2.1.3 Leeftijd van de club

2.1.4 Sportinfrastructuur

2.1.1 CLUBGROOTTE EN ONTWIKKELING LEDENAANTAL

Clubgrootte

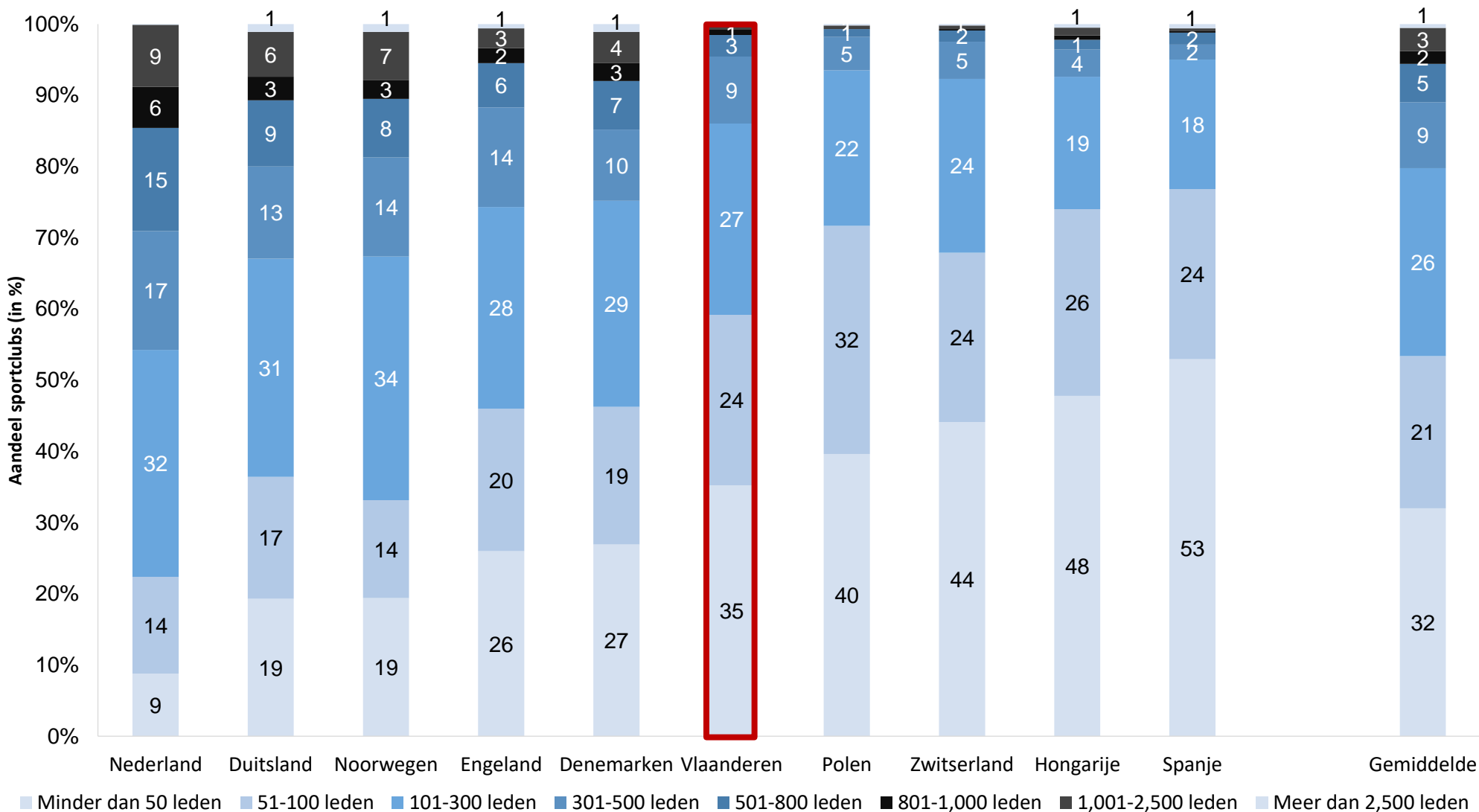
- De gemiddelde grootte van Europese sportclubs in termen van lidmaatschapstallen bedraagt ongeveer 240 leden. Dit aantal varieert echter sterk van land tot land. Uit Tabel 14 blijkt dat Nederlandse sportclubs gemiddeld gezien het hoogst aantal leden tellen ($n = 409.5$), terwijl het gemiddeld aantal bij Polen op 111.8 ligt. Omdat de waarden van de medianen bij elk land sterk onder de gemiddelde waarden liggen, is het hoog gemiddeld lidmaatschaptal bij enkele landen hoogstwaarschijnlijk te wijten aan de aanwezigheid van enkele zeer grote clubs
- Het patroon met de verdeling van mannelijke en vrouwelijke leden is meer consistent: in alle deelnemende landen ligt het aandeel mannen hoger dan het aandeel vrouwen
- Het gemiddeld aantal leden van de Vlaamse sportclub ($n = 145.8$) ligt onder het Europees gemiddelde. Dit komt onder andere doordat bij ongeveer 60% van de bevraagde Vlaamse clubs minder dan 100 leden aangesloten zijn (zie Figuur 5)
- Met betrekking tot de geslachtsverdeling ligt het resultaat van Vlaanderen dicht bij het Europees gemiddelde. Tweederde van de Vlaamse leden zijn mannen. Het verschil met de universele welvaartstaten Denemarken (39.4% vrouwen) en Noorwegen (39.8% vrouwen) is relatief groot

Tabel 14. Aantal leden en proportie van leden naar geslacht

	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Aantal leden											
Gemiddelde	239.3	145.8	320.3	364.5	246.2	127.7	409.5	377.6	111.8	168.8	121.1
Std. dev.	-	184.2	1 446	1 023.7	447.4	318.5	403	842.6	218.2	1 520.1	348.2
Mediaan	-	76	112	163	112	50	270	199	60	45	58
Geslacht (aandeel in %)											
Man	65.2	66.6	60.6	62.5	65.9	68.5	62	60.2	72.4	70	63.6
Vrouw	34.8	33.4	39.4	37.5	34.1	31.5	38	39.8	27.6	30	36.4

Clubgrootte

Figuur 5. Clubgrootte in categorieën

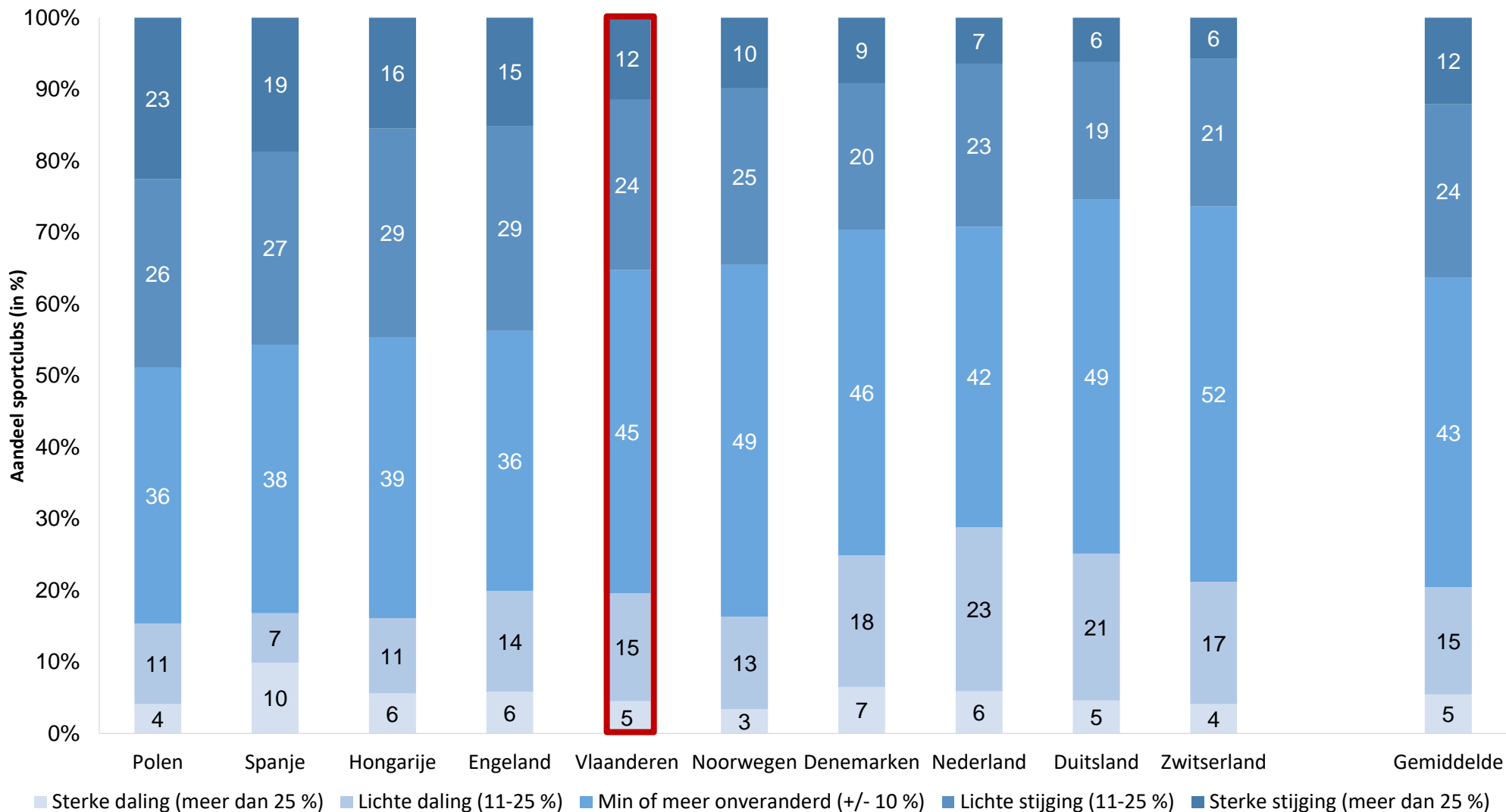

Ontwikkeling ledenaantal

- De meerderheid van de Europese sportclubs geeft aan dat de ontwikkeling van hun ledenaantal relatief stabiel is gebleven. Figuur 6 toont daarnaast aan dat over alle landen heen meer clubs aangeven een lichte of sterke stijging in hun lidmaatschap waar te nemen, dan een lichte of sterke daling
- Wat de ontwikkeling van het ledenaantal betreft, volgt Vlaanderen het Europees gemiddelde. Een vijfde van de Vlaamse sportclubs neemt een sterke tot lichte daling waar. 45% van de Vlaamse sportclubs geeft aan dat hun ledenaantal stabiel is gebleven en 36% kende de afgelopen vijf jaar een stijging in hun lidmaatschap

Ontwikkeling ledenaantal

Figuur 6. Ontwikkeling van het aantal leden gedurende de afgelopen vijf jaar

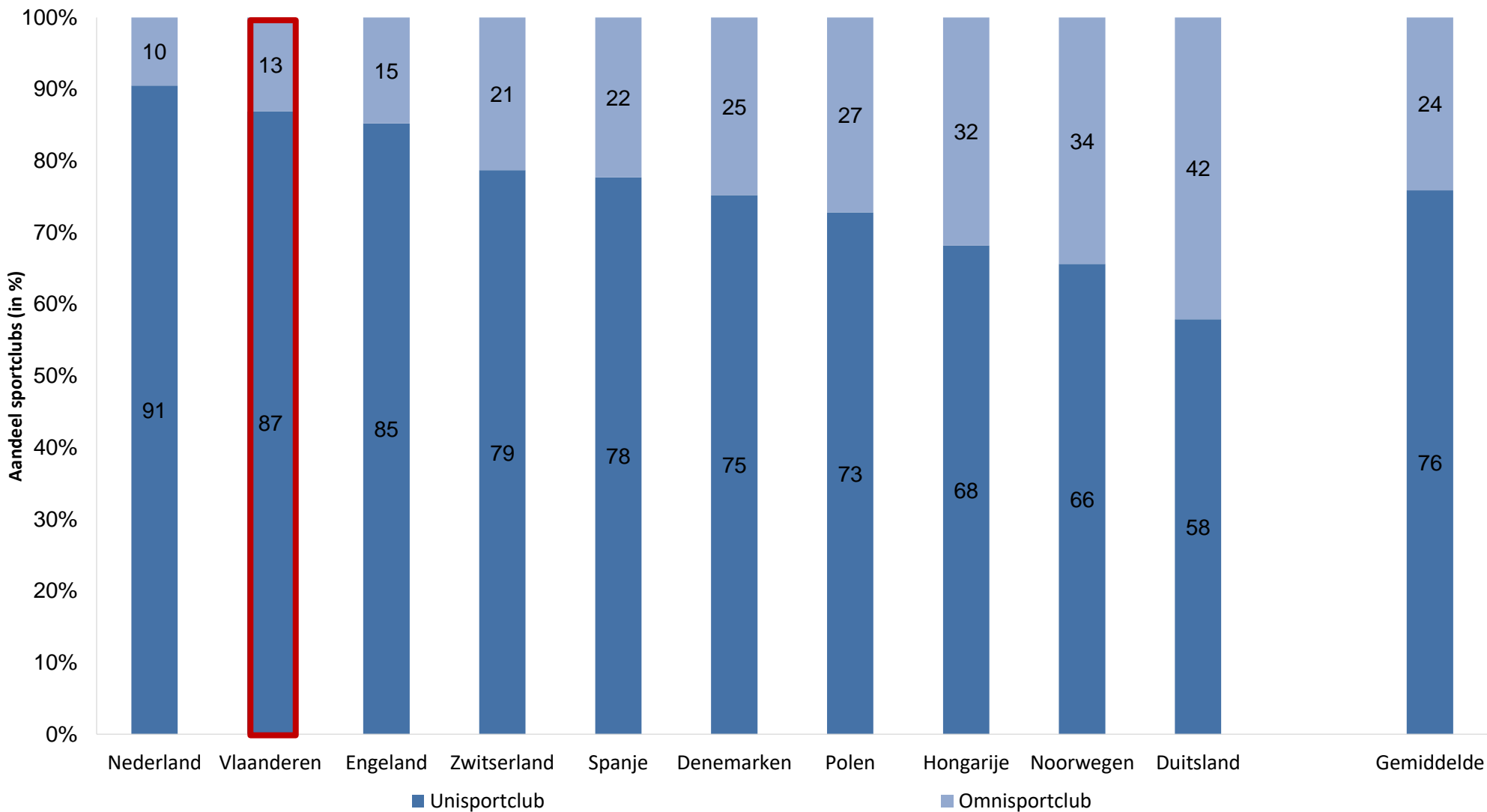
2.1.2 TYPE SPORTCLUB

Type sportclub

- Unisportclubs zijn clubs die zich richten op één sporttak, waar multisportclubs verschillende sporttakken aan hun leden aanbieden. Bij alle bevraagde landen ligt het aandeel unisportclubs hoger dan multisportclubs (zie Figuur 7). Gemiddeld gezien zijn zelfs meer dan driekwart van de verenigingen unisportclubs. Duitsland, Noorwegen en Hongarije bevinden zich het meest aan de 'multisportzijde' van het continuüm, met een respectievelijk aandeel van 42%, 34% en 32% multisportclubs
- Vlaanderen telt na Nederland het laagste aandeel multisportclubs (13%). Deze verdeling is tevens gelijkaardig met Engeland.

Type sportclub

Figuur 7. Uni- vs. multisportclub

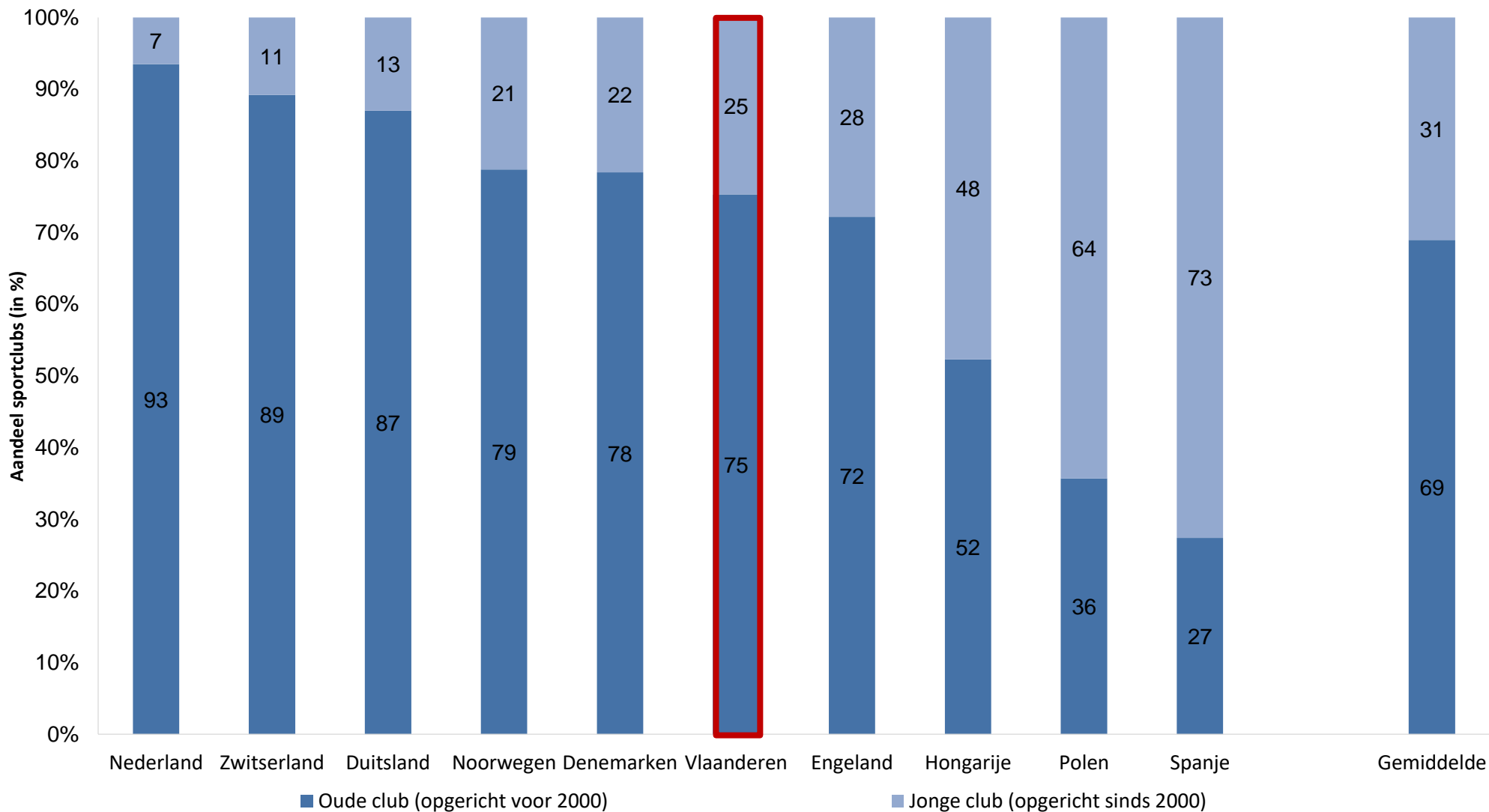
2.1.3 LEEFTIJD VAN DE CLUB

Leeftijd van de club

- De sportclubs in Europa kennen een lange geschiedenis. Zeker in het geval van de conservatieve, de sociaal democratische en de liberale welvaartstaten zijn een groot deel van de sportclubs opgericht voor 1930 (zie Figuur 44 in Bijlage). In Vlaanderen zijn de meeste sportclubs (54%) tussen 1946 en 1989 opgericht. De clubs uit postcommunistische landen, zoals Polen en Hongarije, zijn voornamelijk gebouwd na 2000
- Jonge clubs zijn na de eeuwwisseling opgericht, oude clubs ervoor. Een blik op Figuur 8 laat zien dat, naar analogie met bovenstaande bevindingen, jonge clubs vooral terug te vinden zijn in Polen, Hongarije en ook Spanje. In Duitsland, Nederland en Zwitserland vinden we voornamelijk oude clubs
- Daarnaast geldt voor alle landen, exclusief Spanje en Engeland, dat het aandeel unisportclubs stijgt van oude naar jonge clubs.

Leeftijd van de sportclub

Figuur 8. Oude vs. jonge clubs

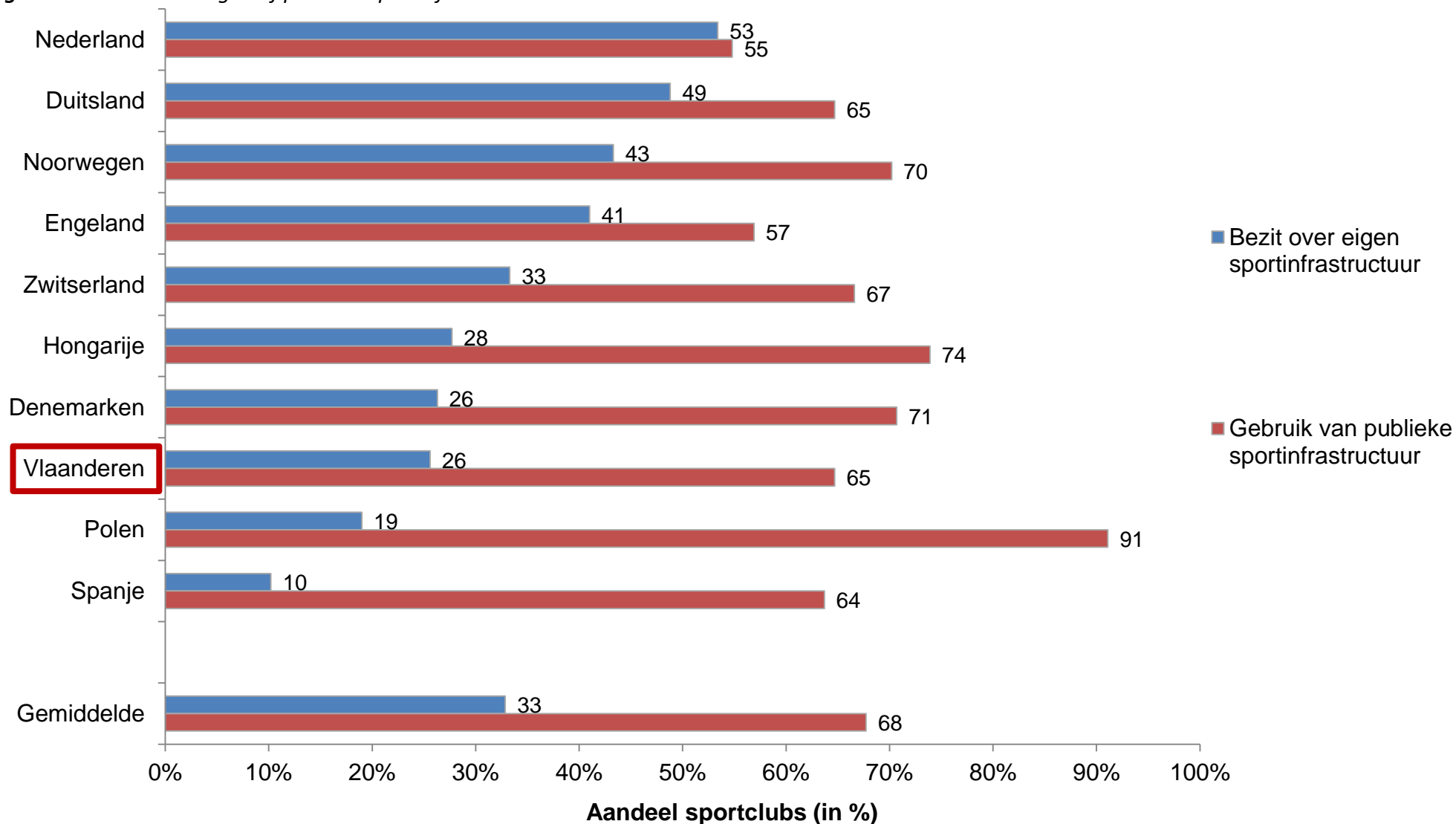
2.1.4 SPORTINFRASTRUCTUUR

Sportinfrastructuur

- Binnen alle deelnemende landen van deze studie is het aandeel clubs dat gebruik maakt van publieke sportinfrastructuur groter dan de verdeling van clubs dat eigen sportinfrastructuur gebruikt. Gemiddeld beschikt een derde van alle sportclubs over eigen sportinfrastructuur en vermeldt 68% van de bevroegde clubs het gebruik van publieke sportinfrastructuur
- Iets meer dan een vierde van de Vlaamse sportclubs gebruikt eigen sportinfrastructuur. Ongeveer hetzelfde aandeel vinden we terug in Hongarije en Denemarken. In Nederland beschikken de meeste sportclubs over eigen sportinfrastructuur. Het verschil tussen sportclubs die gebruik maken van eigen en publieke sportinfrastructuur is daar tevens het kleinst (53% vs. 55%)
- Net als in Duitsland vermeldt 65% van de Vlaamse sportclubs het gebruik van publieke sportinfrastructuur. Ook in Spanje en Zwitserland (respectievelijk 64% en 67%) maken ze ongeveer zoveel gebruik van publieke sportinfrastructuur. In Polen gebruiken meer dan negen op tien clubs publieke sportinfrastructuur

Sportinfrastructuur

Figuur 9. Gebruik van eigen of publieke sportinfrastructuur

2.2 MANAGEMENT VAN SPORTCLUBS

2.2.1 Opinies van clubs over beleid, management en waarden

2.2.2 Financiën

2.2.3 Problemen

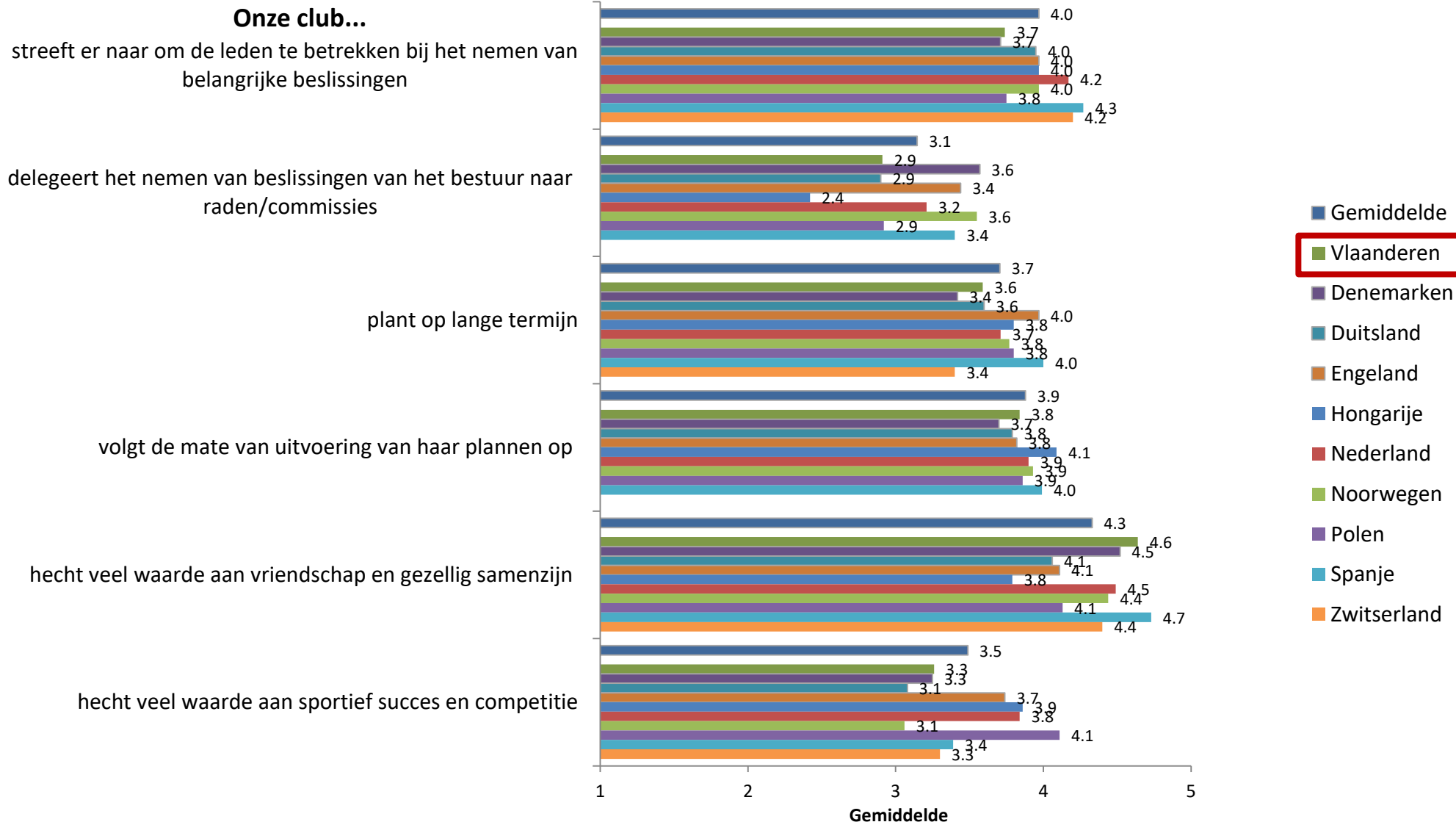
2.2.1 OPINIES VAN CLUBS OVER BELEID, MANAGEMENT EN WAARDEN

Opinies van clubs over beleid, management en waarden

- Om een correct beeld te schetsen inzake het management van clubs werd hun opinie gevraagd over zes stellingen omtrent het beleid, management en waarden van de club. Aan de hand van een schaal (1 = *helemaal niet akkoord* tot 5 = *helemaal akkoord*) moesten clubs aangeven in welke mate ze akkoord gingen met de stelling. De gemiddelde waarden worden weergegeven in Figuur 10. Figuren 46 tot en met 51 in bijlage geven de verdeling van de waarden per stelling weer
- Het sociale aspect blijkt bij alle Europese clubs een belangrijke rol te spelen. Dit wordt onderstreept door de hoge waarden van alle landen voor de stelling 'Onze club hecht veel waarden aan vriendschap en gezellig samenzijn'. Ten opzichte van de andere stellingen ligt de gemiddelde Europese waarde hier het hoogst. Bijkomend heeft enkel Hongarije een gemiddelde waarde onder vier voor deze stelling. Vlaanderen heeft de op één na hoogste waarde bij dit item
- Een ander beeld zien we bij de stelling over sportief succes en competitie. Hoewel de meeste clubs over alle landen heen de neiging hebben om eerder akkoord te gaan met de stelling, ligt de gemiddelde waarde laag (3.5). Opvallend is het verschil tussen de postcommunistische landen, Polen (4.1) en Hongarije (3.9), en de meeste sociaal en conservatieve democratische landen, waartoe Vlaanderen (3.3) ondermeer behoort
- De twee eerste stellingen uit Figuur 10 reflecteren de mate van democratische structuur binnen een sportclub. Over het algemeen betrekken de meeste clubs hun leden bij het nemen van belangrijke beslissingen (4.0). Commissies worden daarentegen niet vaak gebruikt (3.1). Op beide stellingen ligt de gemiddelde opinie van Vlaanderen onder het Europees gemiddelde
- Er is een vrij homogene situatie tussen sportclubs met betrekking tot langetermijnplanning en opvolging van uitvoering

Opinies van clubs over beleid, management en waarden

Figuur 10. Opinies van clubs over managementzaken

2.2.2 FINANCIËN

Financiële balans

- De financiële balans van de sportclubs werd berekend door de totale uitgaven van de totale inkomsten van het jaar 2014 af te trekken. In Tabel 15 wordt voor elk land het aandeel clubs met een positieve en negatieve balans weergegeven
- Uit Tabel 15 blijkt dat driekwart van alle clubs een evenwichtige winst- en verliesrekening hadden. Alle landen hebben een vergelijkbaar aandeel clubs in positieve balans, buiten Vlaanderen en Zwitserland. 85% van de Vlaamse clubs kon in 2014 immers zwarte cijfers neerschrijven. Zwitserse clubs leggen de minst positieve financiële eindrekening voor: daar kon bij benadering slechts 66% van de clubs een positieve balans noteren.

Financiële balans

Tabel 15. Gebalanceerde winst- en verliesrekening in 2014

	Gemiddelde	Vlaanderen	Hongarije	Nederland	Duitsland	Noorwegen	Denemarken	Engeland	Spanje	Polen	Zwitserland
Positieve balans (aandeel van clubs in %)	76	85.2	79.7	77.6	77	77	76.2	74.7	73.4	72.3	66.4
Negatieve balans (aandeel van clubs in %)	24	14.8	20.3	22.4	23	23	23.8	25.3	26.6	27.7	33.6

Inkomsten en uitgaven

- Om een vergelijking mogelijk te maken werden zowel de inkomsten als uitgaven in functie van het ledenaantal berekend (zie Tabel 16 en 17)
- De gemiddelde inkomst per lid over alle landen heen is 307.3 euro. Uit Tabel 16 blijkt dat dit gemiddelde ver van de grootste (Zwitserland en Noorwegen) en kleinste (Hongarije) inkomstengenerator(en) ligt en er bijgevolg grote verschillen zijn tussen de verschillende landen
- De Vlaamse sportclubs genereren gemiddeld 224.4 euro inkomsten per lid. Hiermee staan ze op de voorlaatste plaats, maar wel op geruime afstand van Hongarije (24.8 euro per lid)
- De gemiddelde uitgave per lid ligt hoger (335.4 euro) dan de gemiddelde inkomst per lid. Dit is vooral te wijten aan de grote gemiddelde uitgaven per lid van Polen en Engeland. Verder tonen de resultaten dat de medianen sterk onder de gemiddelde waarden liggen en dat dus de helft van de sportclubs maximaal het mediaanbedrag uitgeeft. Met andere woorden, per land zorgen enkele uitschieters voor het verhogen van het nationaal gemiddelde
- Net als bij de inkomsten staat Vlaanderen voor Hongarije op de voorlaatste plaats. De Vlaamse sportclubs geven per lid gemiddeld gezien minder uit (216.9 euro) dan dat ze eraan verdienen

Inkomsten en uitgaven

Tabel 16. Inkomsten per lid in 2014

	Gemiddelde	Zwitserland	Noorwegen	Engeland	Polen	Spanje	Denemarken	Nederland	Duitsland	Vlaanderen	Hongarije
Gemiddelde	307.3	478.4	450.3	382.7	364.2	321.8	298.5	278.7	248.7	224.4	24.8
Std. dev.	-	1 274.1	734.1	865.4	1 327.8	1781.3	1 653.5	632.8	1 333	117	167.2
Mediaan	-	272.7	273.6	167.9	143.4	93.8	136.8	220.8	120.3	108.7	0.1

Tabel 17. Uitgaven per lid in 2014

	Gemiddelde	Polen	Engeland	Zwitserland	Noorwegen	Denemarken	Spanje	Nederland	Duitsland	Vlaanderen	Hongarije
Gemiddelde	335.4	492.3	465.6	462.5	409.1	388.1	327.4	319.8	244.7	216.9	27.5
Std. dev.	-	2 396	1 914.7	777.1	648.8	5 335.6	1 779	1 193	1 340.5	1 098.8	175.9
Mediaan	-	144.7	154.1	267.4	255.1	130	100	212.8	114.8	100	0.1

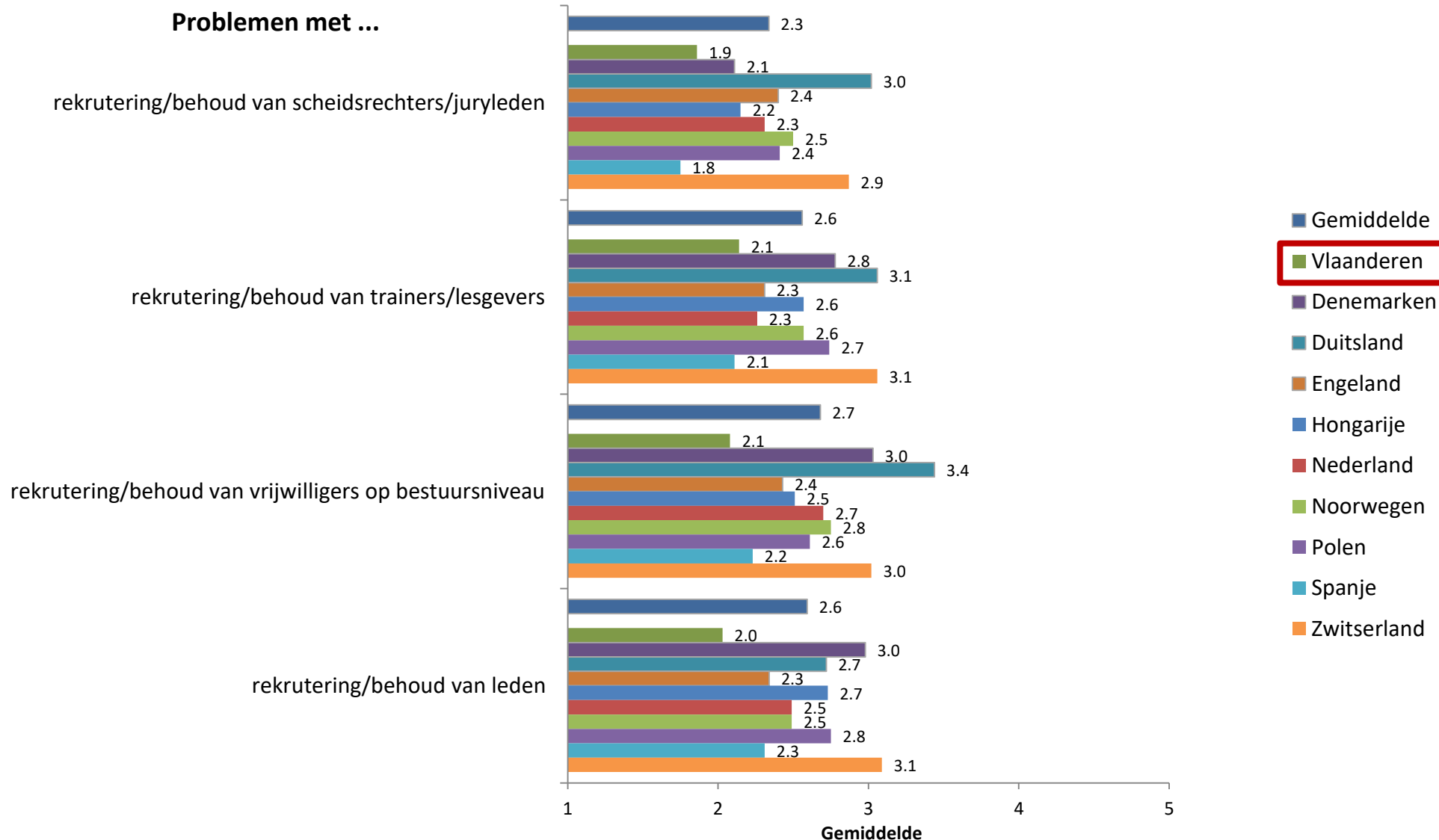
2.2.3 PROBLEMEN

Problemen

- Sportclubs worden ook geconfronteerd met problemen. Deze studie bevraagt sportclubs naar problemen in verband met personeelsbeleid, waaronder de rekrutering en behoud van scheidsrechters/juryleden, trainers/lesgevers, vrijwilligers en leden. Daarnaast belicht deze studie ook problemen op het niveau van infrastructuur, legislatuur, lokale commerciële concurrentie, demografische verandering en financiële situatie. Via een vijfpuntenschaal moesten de clubs aangeven in welke mate ze hieromtrent problemen ervaren. In Figuren 11 en 12 worden de gemiddelde waarden voor alle landen weergegeven
- Personeelsbeleid blijkt gemiddeld gezien over de vier toebehorende stellingen een matig probleem. De Vlaamse sportclubs geven aan het minst probleem te ondervinden voor de rekrutering en behoud van hun personeel. Zowel het Vlaamse gemiddelde voor rekrutering/behoud van scheidsrechters/ juryleden (1.9), trainers/lesgevers (2.1), vrijwilligers (2.1) als leden (2.0) ligt laag. De situatie in Spanje is gelijkaardig met dat van Vlaanderen. Duitsland, Zwitserland, en in mindere mate Denemarken geven aan meer problemen te ondervinden met betrekking tot hun personeelsbeleid

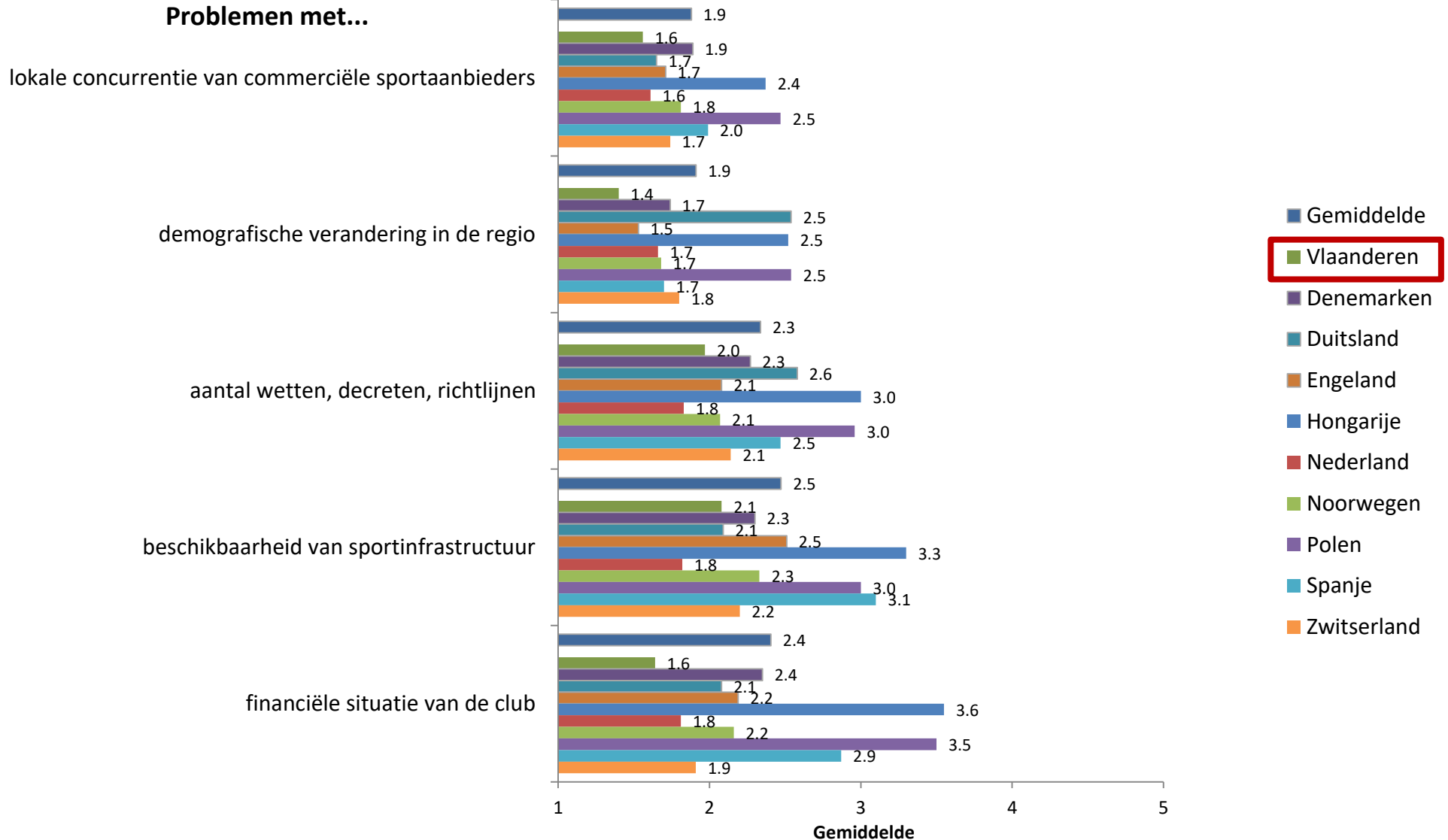
Problemen

Figuur 11. Problemen van sportclubs (1 = geen probleem, 5 = groot probleem; 1/2)

Problemen

Figuur 12. Problemen van sportclubs (2/2)

2.3 BELANG VAN VRIJWILLIGERS VOOR SPORTCLUBS

2.3.1 Vrijwilligers in sportclubs

2.3.2 Betaalde krachten in sportclubs

2.3.3 Maatregelen die clubs nemen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden

2.3.4 Opinies van clubs over vrijwilligers

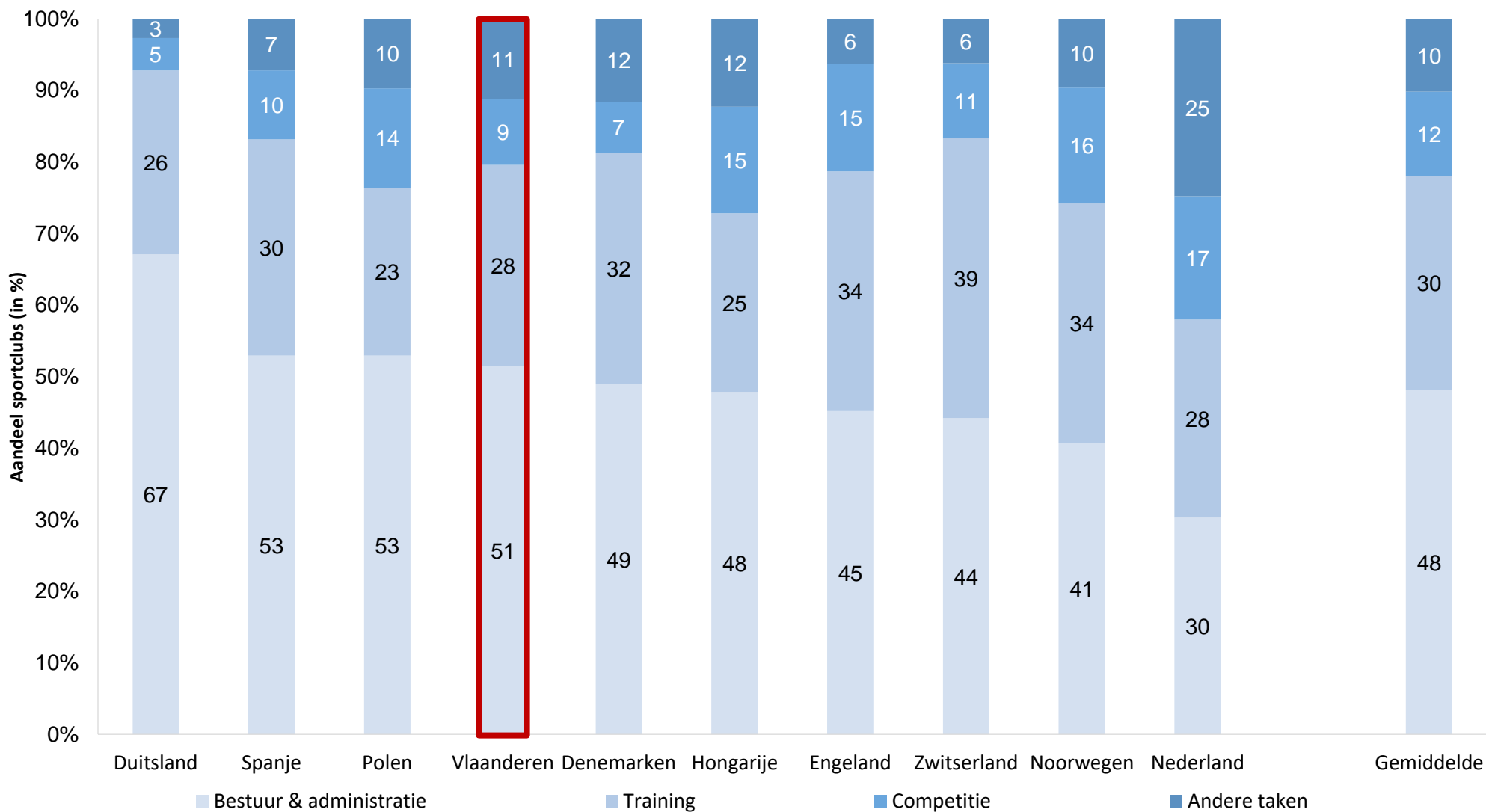
2.3.1 VRIJWILLIGERS IN SPORTCLUBS

Vrijwilligers in sportclubs

- Eén van de twee hoofddoelstellingen van voorliggende studie is om het vrijwilligersbeleid binnen en tussen de verschillende Europese landen te analyseren. Om de resultaten vergelijkbaar met elkaar te maken, wordt het aandeel vrijwilligers ten opzichte van het totaal ledenaantal gerapporteerd. Daarnaast wordt er een onderscheid gemaakt tussen vaste en occasionele vrijwilligers
- Tabel 30 in bijlage toont aan dat, over alle landen heen, een aandeel van 19% vaste vrijwilligers actief is en dat dit overeenstemt met het aandeel vaste vrijwilligers in Vlaamse sportclubs. Het gemiddeld aandeel occasionele vrijwilligers (16%) ligt lager. Voor Vlaanderen is dit aandeel nagenoeg gelijk (18%)
- Binnen hun rol als vaste vrijwilligers zijn er vier gebieden waar men actief kan zijn: (1) bestuur en administratie, (2) training, (3) competitie en (4) andere taken. De verdeling van vaste vrijwilligers over deze gebieden (zie Figuur 13) laat zien dat de meesten actief zijn in het bestuurlijke en/of administratieve werkgebied. Dit aandeel is bij alle landen het grootst, zo ook in Vlaanderen, waar ongeveer de helft van de vaste vrijwilligers in dit gebied werkactief zijn. Daarnaast is 28% van de vrijwilligers in Vlaamse sportclubs actief als trainer of instructeur (trainingsgebied), 9% heeft een rol als scheidsrechter in het competitiegebied en 11% voert andere taken uit

Vrijwilligers in sportclubs

Figuur 13. Gebieden binnen de club waar vaste vrijwilligers werkzaam zijn

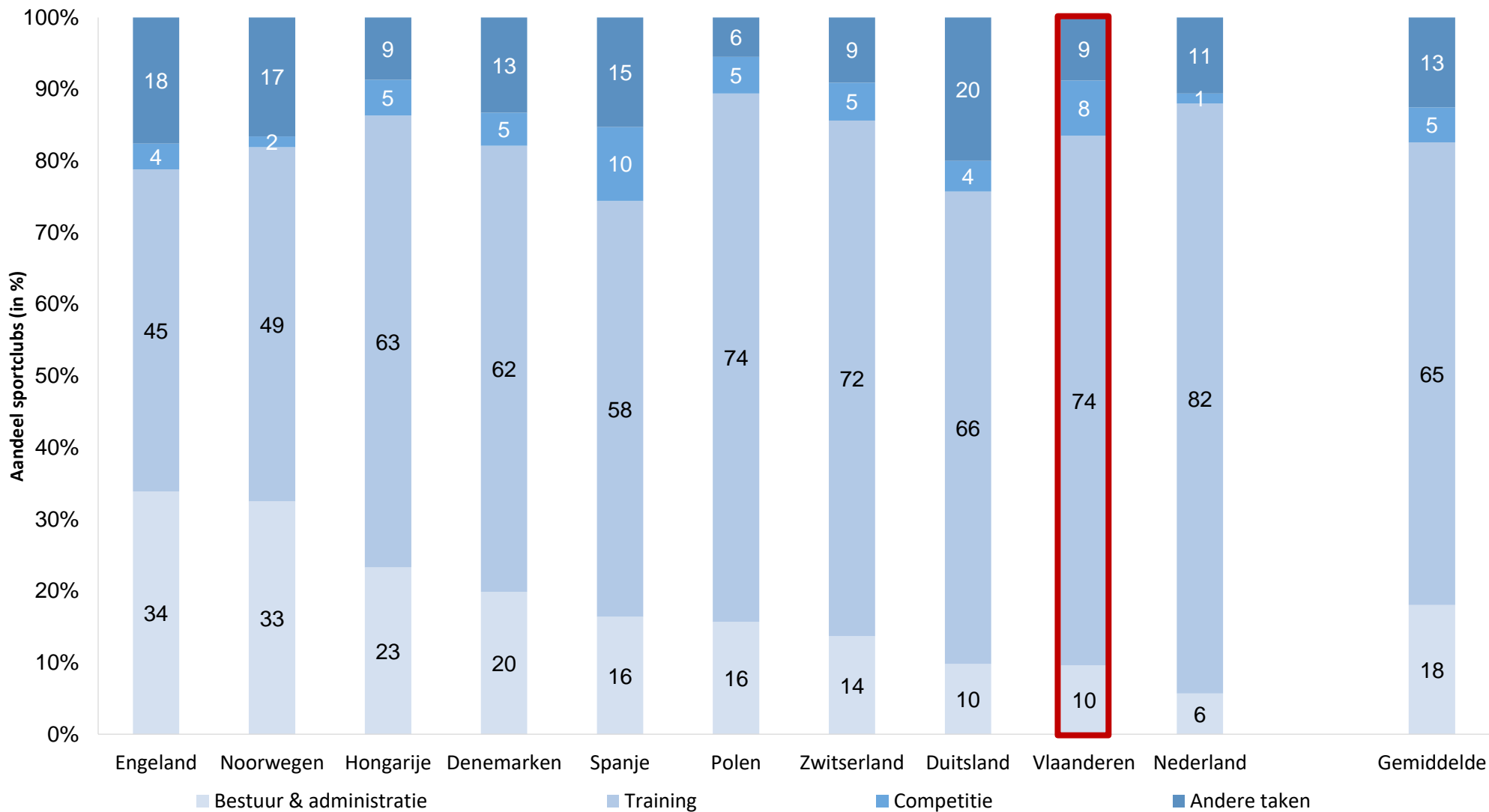
2.3.2 BETAALDE KRACHTEN IN SPORTCLUBS

Betaalde krachten in sportclubs

- Binnen een klein deel van de Europese sportclubs worden betaalde krachten tewerkgesteld. Het aandeel betaalde krachten ten opzichte van leden ligt echter veel lager dan het aandeel vaste en occasionele vrijwilligers (zie Tabel 31 in bijlage). In Vlaanderen werkt er bijvoorbeeld maar één betaalde kracht per 100 leden (1%)
- In tegenstelling tot de vaste vrijwilligers zijn betaalde krachten vooral werkzaam in het trainingsgebied. Gemiddeld gezien is 65% hier werkzaam. Engeland en Noorwegen zijn de enige landen waar betaalde krachten voor minder dan de helft werkactief zijn als trainer of instructeur. Hier worden betaalde krachten relatief vaak (een derde) ingezet binnen het gebied van bestuur en administratie
- In Vlaanderen zijn, na Nederland, het meest betaalde krachten actief binnen het trainersgebied (respectievelijk 74% en 82%). Verder is 10% actief binnen het bestuur of administratie, 8% binnen de competitie en 9% binnen andere taken

Betaalde krachten in sportclubs

Figuur 14. Gebieden binnen de club waar betaalde krachten werkzaam zijn

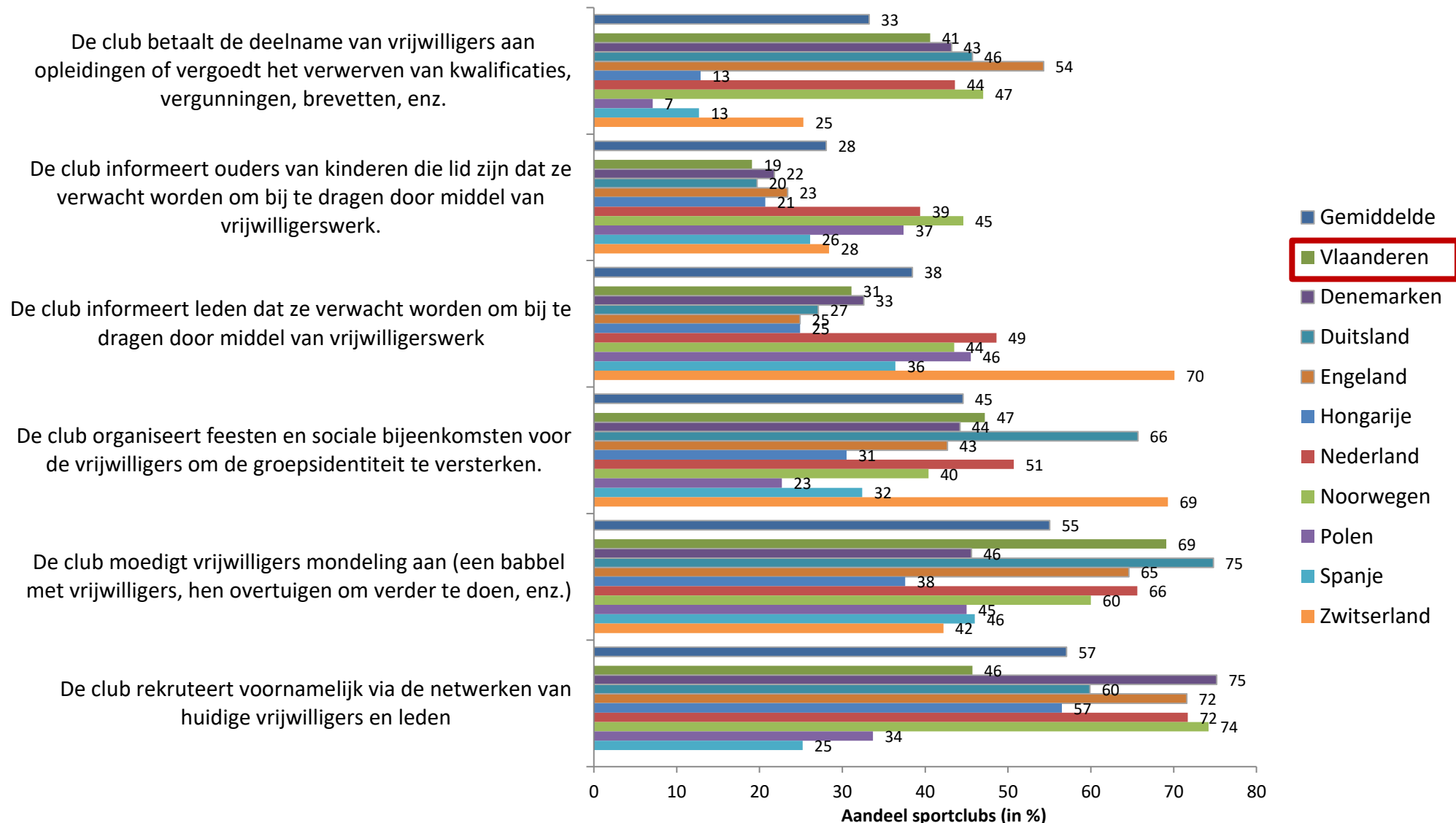
2.3.3 MAATREGELEN DIE CLUBS NEMEN OM VRIJWILLIGERS TE REKRUTEREN EN TE BEHOUDEN

Maatregelen die clubs nemen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden

- Om de uitdaging van het rekruteren en behouden van vrijwilligers het hoofd te bieden, nemen sportclubs maatregelen/initiatieven. Deze studie bevroeg de clubs uit alle deelnemende landen naar hun bedrijvigheid in elf maatregelen (exclusief de vraag naar 'andere maatregelen')
- Figuur 15 toont dat de gemiddelde Europese club voornamelijk vrijwilligers tracht te rekruteren via het netwerk van huidige vrijwilligers en leden (57%). Daarnaast blijkt het mondeling aanmoedigen van vrijwilligers een vaak toegepaste strategie over alle landen heen (55%). In Vlaanderen is deze maatregel overigens ook het populairst; 69% van de Vlaamse sportclubs geeft aan deze maatregel toe te passen
- Het belang van sociale waarden wordt onderstreept door het feit dat bijna de helft van alle clubs aangeeft een feest of sociale bijeenkomst organiseert voor vrijwilligers om de groepsidentiteit te versterken. Vooral Duitsland (66%) en Zwitserland (69%) maken gebruik van deze maatregel, maar ook in Vlaanderen en Nederland (conservatieve staten) geeft ongeveer de helft van de clubs aan dergelijke initiatieven te organiseren. Daarentegen maken sportclubs uit de postcommunistische landen en Spanje (Latijnse staat) hiervan het minst gebruik
- Dezelfde typologische onderverdeling is merkbaar over de maatregel om de opleiding van vrijwilligers te vergoeden: in sportclubs uit Hongarije, Polen en Spanje gebeurt dit nauwelijks

Maatregelen die clubs nemen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden

Figuur 15. Maatregelen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden (1/2)

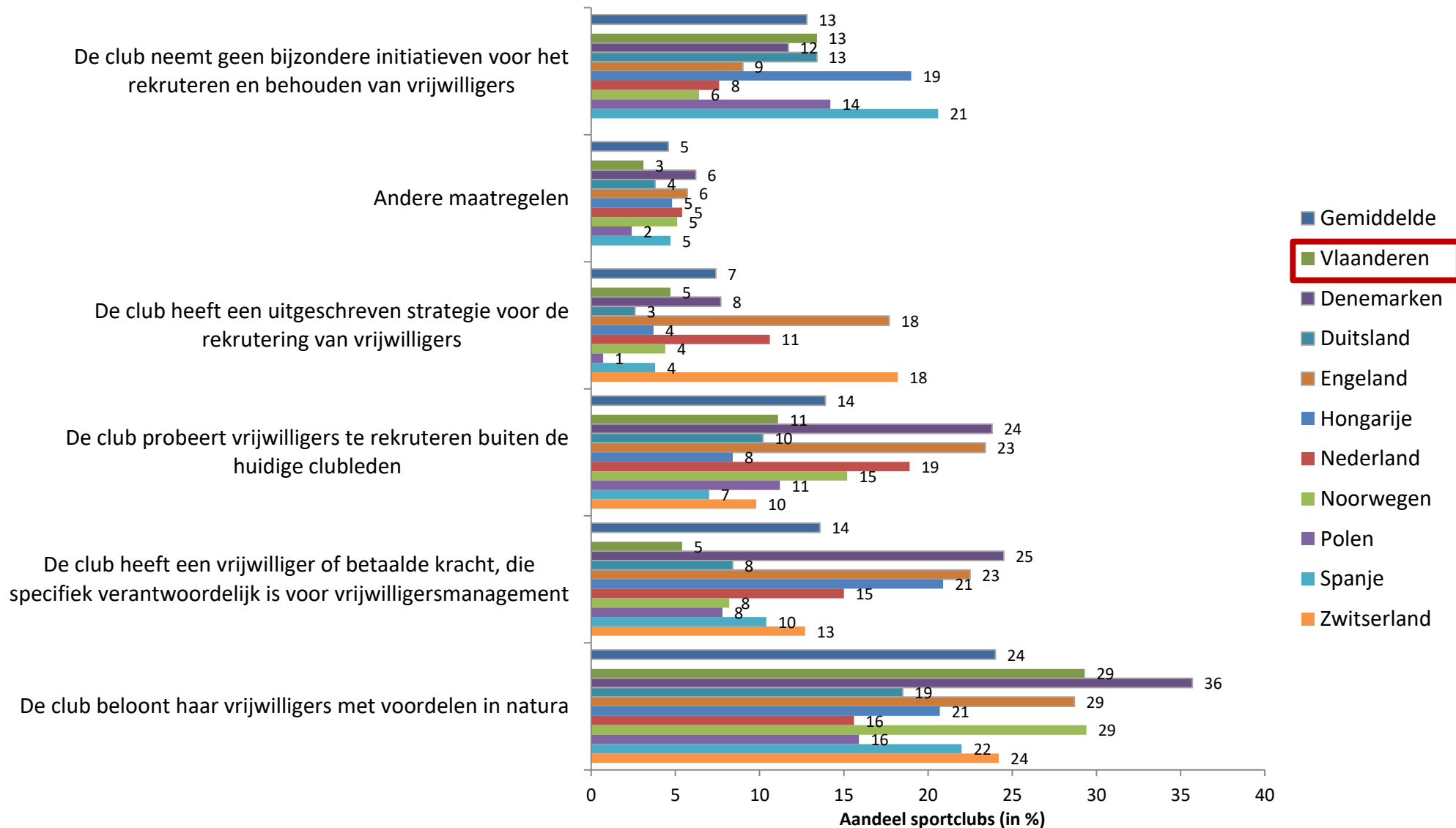

Maatregelen die clubs nemen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden

- De andere zes maatregelen komen minder vaak voor in de deelnemende landen. Echter, een kwart van alle clubs belooft haar vrijwilligers in natura (zie Figuur 16). Vooral in Denemarken gebeurt dit (36%), maar ook 29% van de Vlaamse, Engelse en Noorse sportclubs belonen hun vrijwilligers op deze manier
- De resultaten tonen aan dat in Vlaanderen het minste percentage sportclubs (5%) een vrijwilliger of betaalde kracht verantwoordelijk stellen voor het vrijwilligersmanagement, waar dit wel het geval is in bijna een kwart van de sportclubs in Denemarken en Engeland
- Hetzelfde aandeel vinden we bij laatstgenoemde landen terug bij de maatregel 'de club probeert vrijwilligers aan te trekken buiten het ledenbestand'. Het aandeel van Vlaamse clubs die dit toepassen ligt met 11% ook hier onder het gemiddelde
- Met betrekking tot het uitvoeren van andere maatregelen ten slotte is er weinig procentueel verschil tussen de landen en het Europees gemiddelde van 5%

Maatregelen die clubs nemen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden

Figuur 16. Maatregelen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden (2/2)

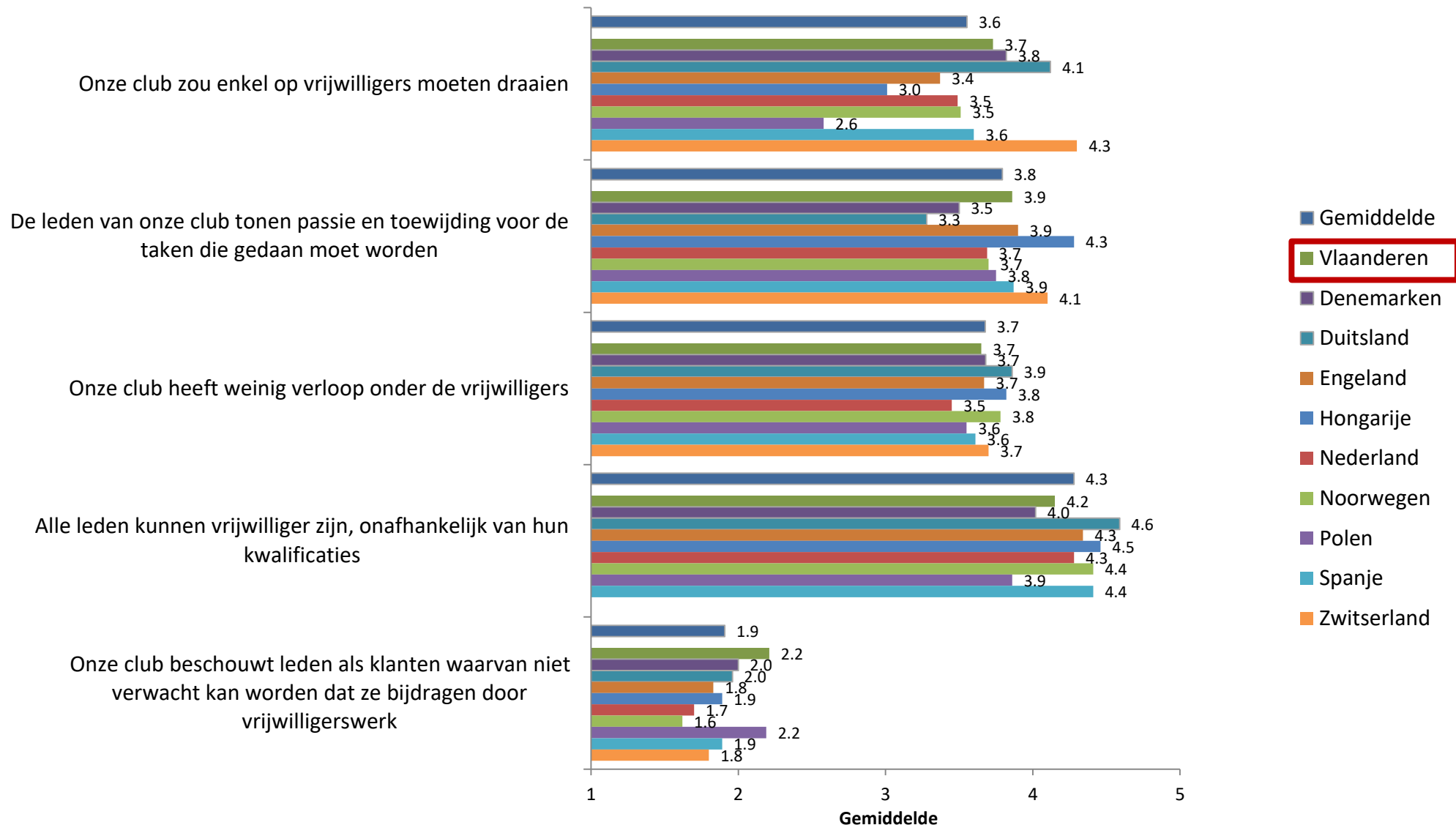
2.3.4 OPINIES VAN CLUBS OVER VRIJWILLIGERS

Opinies van clubs over vrijwilligers

- Deze studie peilde ook naar opinies van clubs over hun vrijwilligers en legde hun daarom vijf stellingen voor waar de clubs op een schaal van vijf, met 1 = helemaal niet akkoord tot 5 = helemaal akkoord, hun opinie konden geven
- Er is veel (positieve) éénsgezindheid over de stelling of alle leden vrijwilliger kunnen zijn, onafhankelijk van hun kwalificaties. De gemiddelde score van alle clubs van 4.3 toont de sterke instemming met de stelling aan
- De resultaten tonen ook veel homogeniteit tussen de waarden van de landen met betrekking tot de stelling of er weinig verloop is onder de vrijwilligers. De Europese gemiddelde en Vlaamse waarde van 3.7 toont dat de meeste clubs eerder akkoord gaan met deze stelling
- De minste instemming wordt gevonden bij de stelling ‘Onze club beschouwt leden als klanten waarvan niet verwacht kan worden dat ze bijdragen voor vrijwilligerswerk’. De gemiddelde waarde is hier 1.9. Hoewel over het algemeen eerder niet akkoord, ligt de gemiddelde waarde voor Vlaanderen, samen met Polen, het hoogst (2.2)
- Of de club enkel op vrijwilligers zou moeten draaien, zijn de opinies van de clubs verdeeld. De postcommunistische staten, Polen en Hongarije, gaan hier minder mee akkoord dan de andere deelnemende landen
- Tot slot blijken de meeste clubs aan te geven dat hun leden passie en toewijding tonen. Enkel in Denemarken (3.5) en Duitsland (3.3) is de instemming lager. Dit kan één van de redenen zijn waarom Duitsland problemen ondervindt in het rekruteren en behouden van vrijwilligers (zie ook 2.2.3)

Opinies van clubs over vrijwilligers

Figuur 17. Gemiddelde opinie van clubs over vrijwilligers

2.4 SOCIALE INCLUSIE IN SPORTCLUBS

2.4.1 Populatiegroepen binnen sportclubs

2.4.2 Opinies van clubs over sociale integratie

2.4.3 Initiatieven voor doelgroepen

2.4.1 POPULATIEGROEPEN BINNEN SPORTCLUBS

Populatiegroepen binnen sportclubs

- De tweede hoofddoelstelling van deze studie is om een overzicht te geven van sociale integratie binnen Europese sportclubs. Binnen WP 2 werd de clubs gevraagd naar het aandeel van doelgroepen in hun ledenaantal. Drie doelgroepen werden daarbij onderscheiden: 1) mensen met een handicap*, 2) mensen met een migratieachtergrond en 3) ouderen (65-plussers). Volgens de statistieken van de Europese Unie over demografische veranderingen zijn de groepen van mensen met een migratieachtergrond en ouderen de laatste jaren toegenomen (Eurostat, 2015)
- Gemiddeld zien we dat de helft van alle sportclubs geen leden met een handicap aangesloten heeft. In Zwitserland is dit zelfs bijna driekwart van de sportclubs. Vlaanderen sluit aan bij de gemiddelde waardes, met iets meer dan de helft van de clubs zonder leden met een handicap, 42% van de clubs met een aandeel van 1-10% en de overige clubs met een hoger aandeel. Aangezien de resultaten van Eurostat (2015) geen grote variaties aantonen tussen de verschillende landen met betrekking tot de representatie van mensen met een handicap kunnen deze verschillen hierdoor niet verklaard worden
- Een ander beeld bij het aandeel van mensen met een migratieachtergrond: gemiddeld heeft 36% van alle sportclubs geen leden met een migratieachtergrond. Dit komt overeen met de situatie in Vlaanderen, maar bij 5% van de clubs daar maakt het aandeel leden met een migratieachtergrond meer dan de helft uit
- In tegenstelling tot bij de ouderen is er enige overeenstemming te vinden tussen bovenstaande resultaten en de representatie van de migratiedoelgroep volgens Eurostat (2015). De landen met de minste vertegenwoordiging van mensen met een migratieachtergrond zoals Polen, Hongarije en Denemarken hebben ook het minste aandeel van clubs met leden uit die doelgroep

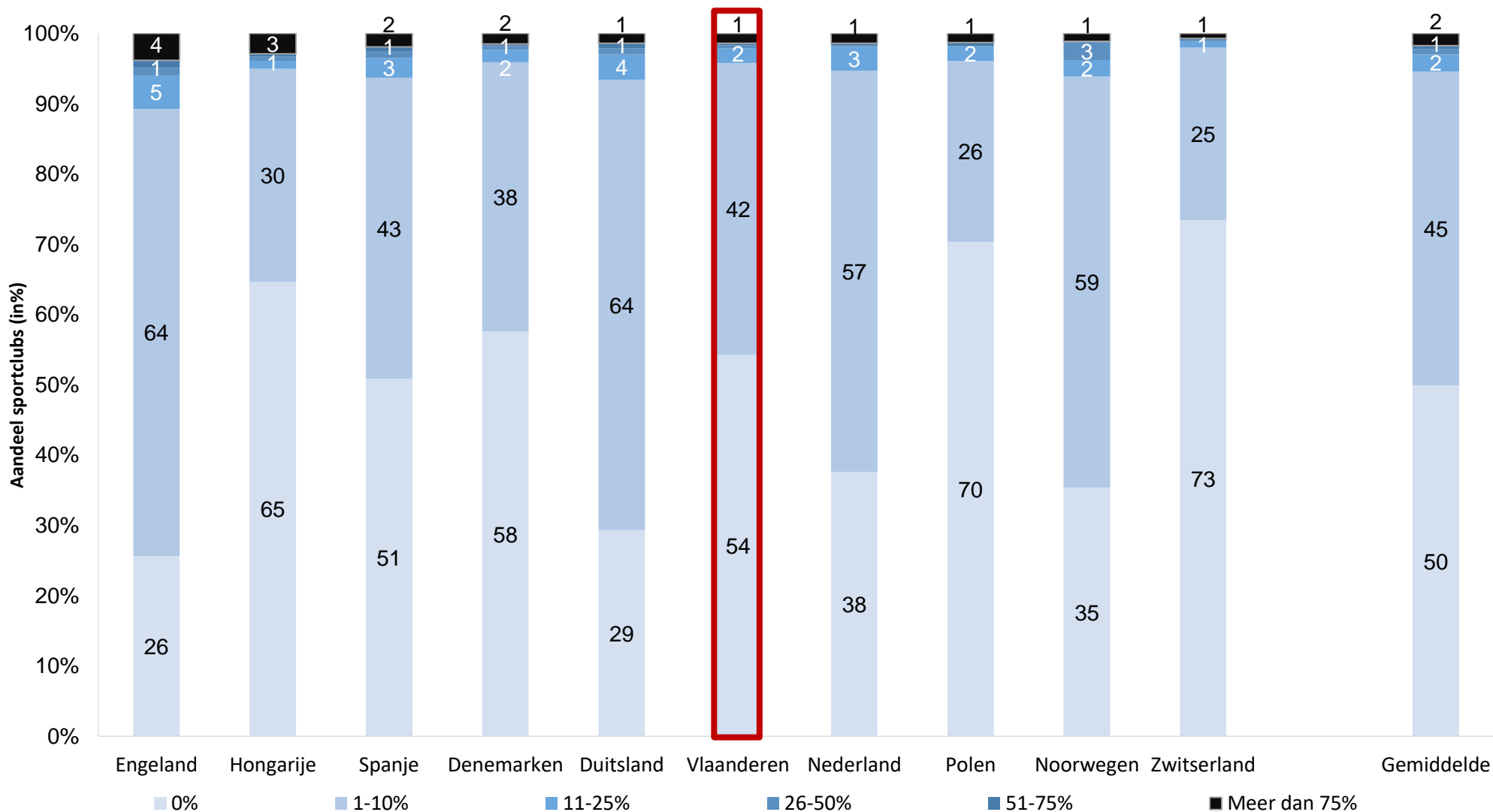
*Mensen met een handicap omvatten zowel mensen met een fysieke als een mentale handicap

Populatiegroepen binnen sportclubs

- Ouderen (65+) zijn als doelgroep meer vertegenwoordigd dan de vorige twee doelgroepen (zie Figuur 20). In 31% van alle sportclubs sporten geen ouderen, in 35% van de clubs is dat aandeel 1-10% en in de overige 34% is ten minste 11% van alle leden als oudere sportief actief
- Desalniettemin zijn er grote verschillen merkbaar tussen de verschillende landen. Hanteren we bijvoorbeeld weer de 'statentypologie', dan zien we dat het postcommunistische Polen en Hongarije en het Latijnse Spanje het grootste aandeel clubs tellen zonder ouderen
- Vlaanderen heeft relatief gezien (35%) ook veel clubs zonder 65-plussers tussen de leden enerzijds, maar 5% van de Vlaamse clubs heeft anderzijds een 65+-aandeel van meer dan 75%. Na Denemarken (12%) en Nederland (6%) is dit het grootste percentage

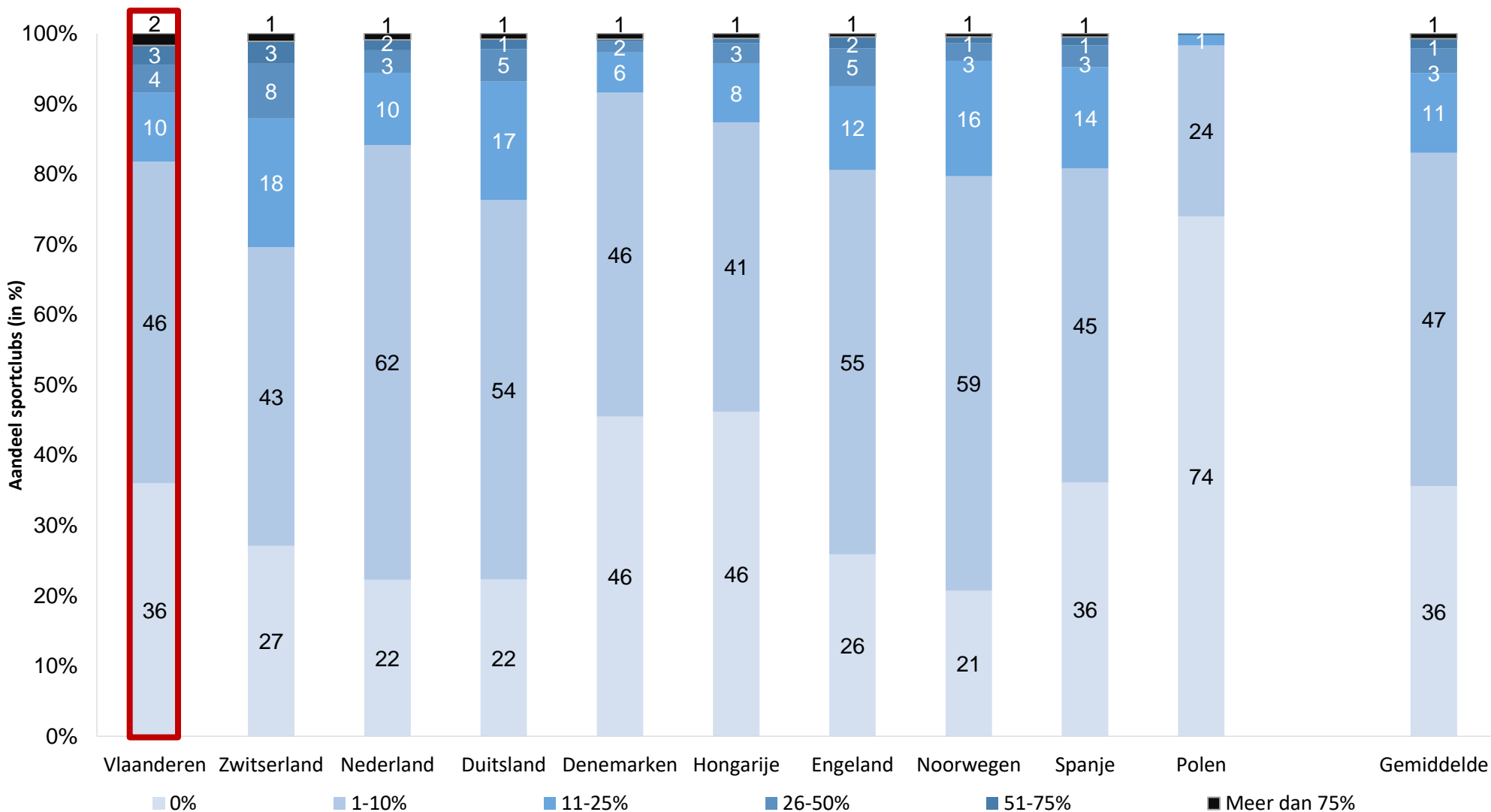
Populatiegroepen binnen sportclubs

Figuur 18. Aandeel leden met een handicap

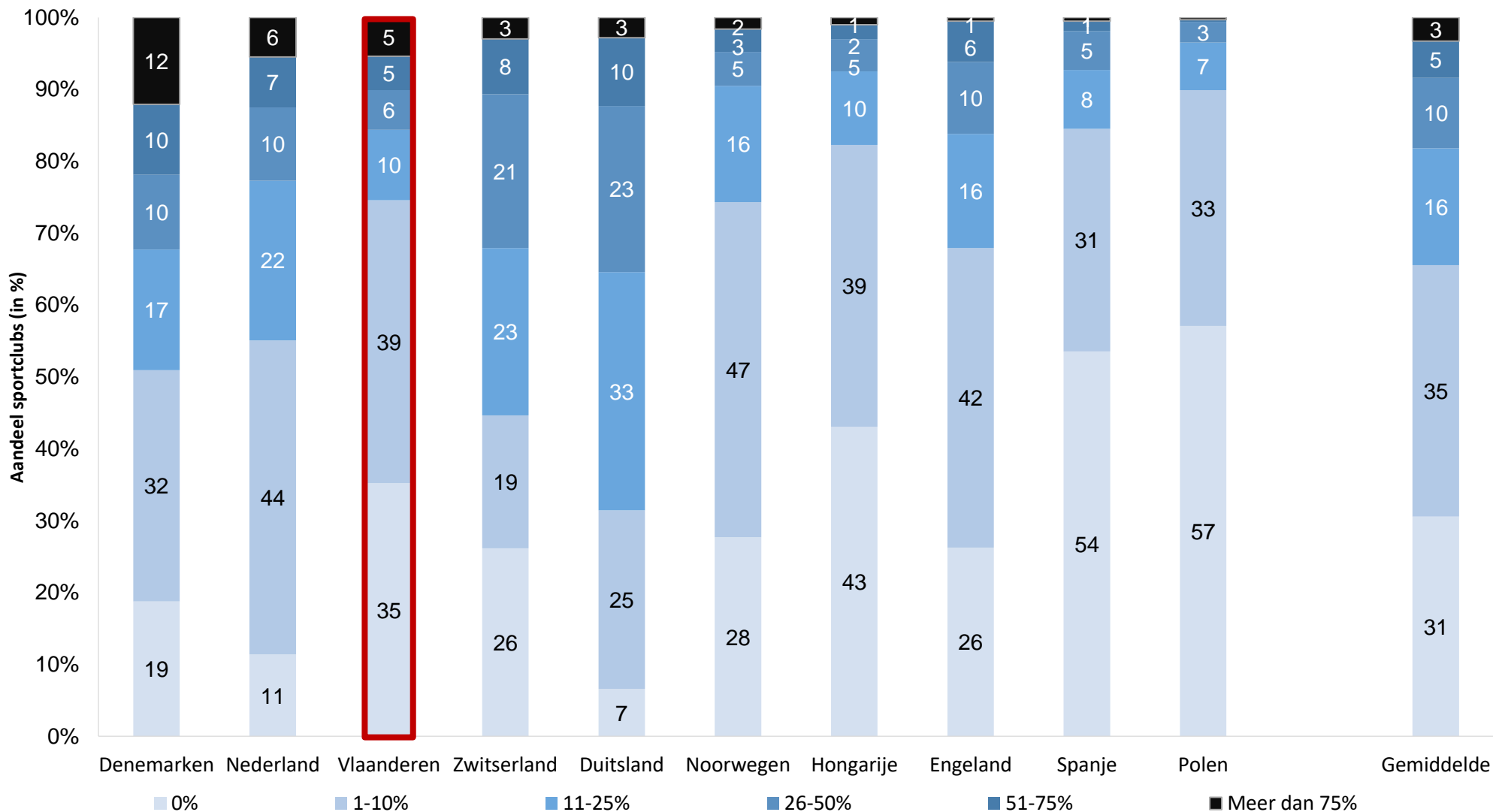
Populatiegroepen binnen sportclubs

Figuur 19. Aandeel leden met een migratieachtergrond

Populatiegroepen binnen sportclubs

Figuur 20. Aandeel ouderen (65+) onder de leden

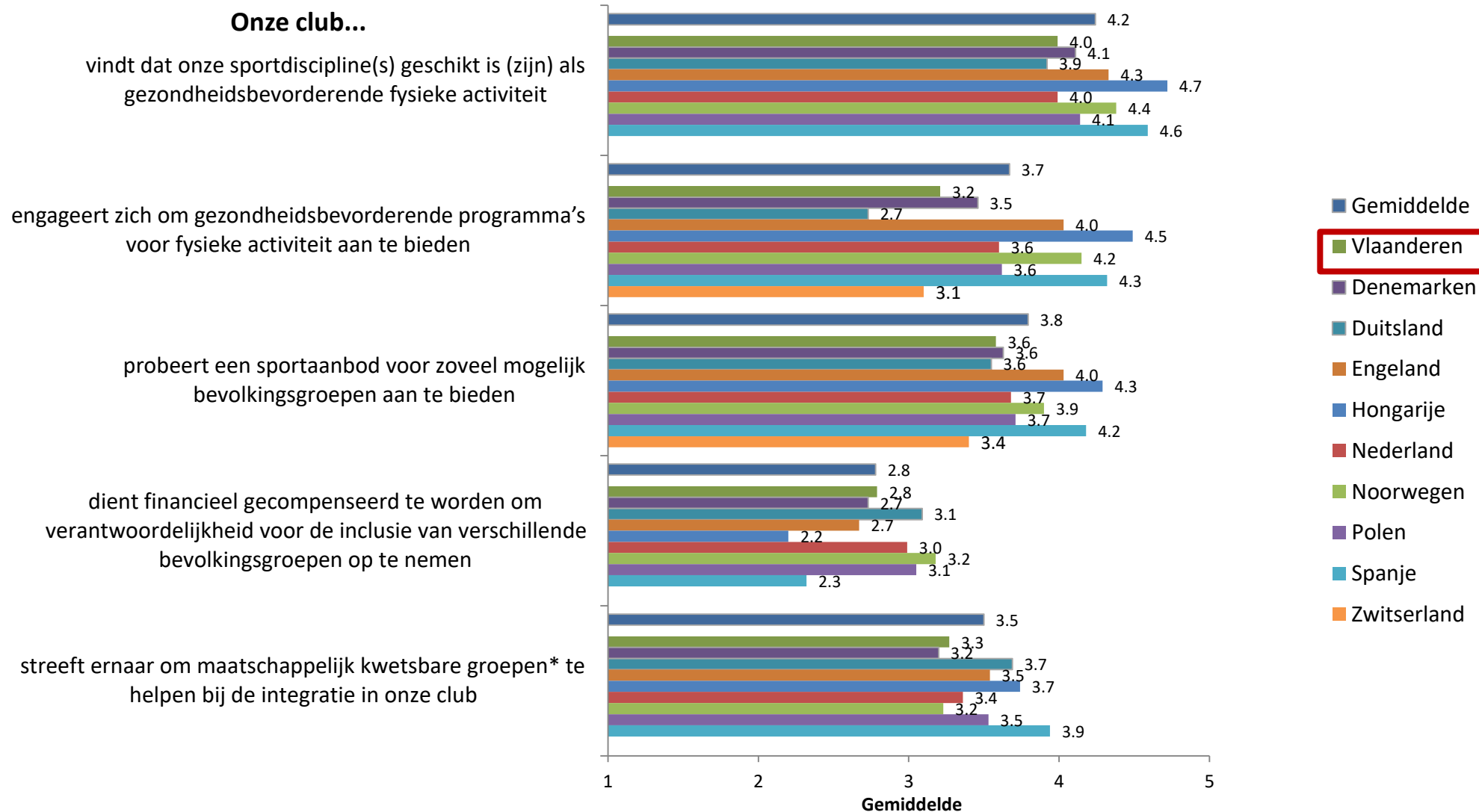
2.4.2 OPINIES VAN CLUBS OVER SOCIALE INTEGRATIE

Opinies van clubs over sociale integratie

- Ook de opinies van clubs over het thema sociale integratie waren in deze studie van tel. Figuur 21 toont per land en in het algemeen de gemiddelde opinie voor vijf stellingen
- De sterkste instemming wordt gevonden bij de stelling “Onze club vindt dat onze sportdiscipline(s) geschikt is (zijn) als gezondheidsbevorderende fysieke activiteit”. Gemiddeld geven clubs een score van 4.2, wat wijst op een sterk akkoordgaan
- De stelling dat clubs zich engageren om gezondheidsbevorderende programma’s aan te bieden, krijgt een lagere gemiddelde instemming (3.7). Desalniettemin liggen de waardes bij deze stelling in lijn met de vorige: zo gaven Duitse en Vlaamse clubs gemiddeld de laagste score bij de vorige stelling en is dat bij deze stelling ook het geval (respectievelijk 3.9; 4.0 en 2.7; 3.1)
- Clubs gaan het minst akkoord met de stelling dat “Onze club dient financieel gecompenseerd te worden om verantwoordelijkheid voor de inclusie van verschillende bevolkingsgroepen op zich te nemen”. Dit is zeker het geval in Spanje en Hongarije, waar ze zelfs eerder niet akkoord gaan met deze stelling

Opinies van clubs over sociale integratie

Figuur 21. Gemiddelde opinie van clubs over sociale integratie

* Deze vraag was geen onderdeel van de vragenlijst in Zwitserland

2.4.3 INITIATIEVEN VOOR DOELGROEPEN

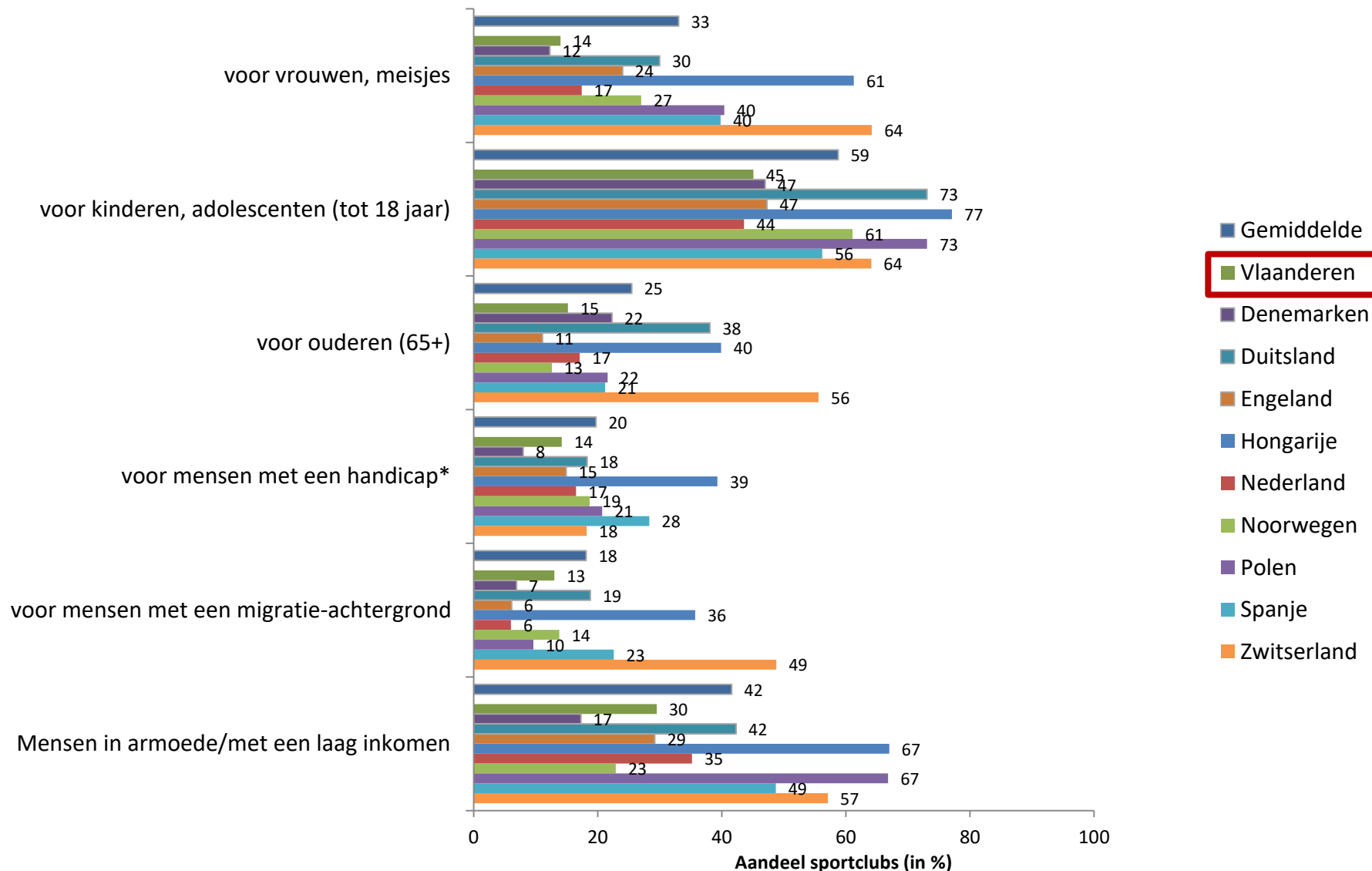
Initiatieven voor doelgroepen

- Aan de sportclubs werd gevraagd of ze speciale initiatieven aanbieden om de deelname te verhogen binnen de volgende doelgroepen: (1) vrouwen en meisjes, (2) kinderen en adolescenten, (3) de ouderen (65+), (4) mensen met een handicap*, (5) mensen met een migratieachtergrond en (6) mensen met een laag inkomen
- De resultaten tonen aan dat clubs voornamelijk specifieke programma's aanbieden voor kinderen en adolescenten (59%), mensen met een laag inkomen (42%) en vrouwen en meisjes (33%). In mindere mate worden er initiatieven aangeboden voor de ouderen (25%), mensen met een handicap (20%) en mensen met een migratieachtergrond (18%)
- Tussen de verschillende landen zijn er grote verschillen merkbaar. Zo geeft ongeveer twee derde van alle clubs in Polen en Hongarije aan een speciaal initiatief voor mensen met een laag inkomen aan te reiken. Daarmee blijken clubs uit deze postcommunistische landen meer initiatieven aan te bieden dan de andere deelnemende landen. Daarnaast valt op dat het aandeel sportclubs uit Hongarije oftewel Zwitserland bij alle doelgroepen het hoogst ligt
- Ten opzichte van de andere landen en het Europees gemiddelde geven Vlaamse sportclubs minder aan specifieke programma's aan te bieden. De grootste focus in Vlaanderen ligt op de doelgroep van de kinderen en adolescenten (45%). Voor vrouwen en meisjes, ouderen, mensen met een migratieachtergrond en met een handicap worden daarentegen minder initiatieven aangeboden

*Mensen met een handicap omvatten zowel mensen met een fysieke als een mentale handicap

Initiatieven voor doelgroepen

Figuur 22. Initiatieven voor verschillende doelgroepen om participatie te verhogen

HOOFDSTUK 3

BETROKKENHEID EN VERBONDENHEID VAN LEDEN EN VRIJWILLIGERS IN SPORTCLUBS

- [3.1](#) Affiliatie met sportclubs en sportdeelname
- [3.2](#) Vrijwilligerswerk in sportclubs
- [3.3](#) Sociale inclusie in sportclubs
- [3.4](#) Kenmerken van leden en vrijwilligers in sportclubs

3.1 AFFILIATIE MET SPORTCLUBS EN SPORTDEELNAME

3.1.1 Type en duur van de betrokkenheid bij sportclubs

3.1.2 Sportdeelname in sportclubs

3.1.1 TYPE EN DUUR VAN DE BETROKKENHEID BIJ SPORTCLUBS

Type van affiliatie bij sportclubs

- Een groot deel van de sportdeelname in Europa vindt plaats in sportclubs. In sommige landen hebben sportclubs zelfs het grootste 'marktaandeel' van actieve sportdeelnemers. Echter, naast het aanbieden van sportactiviteiten vinden er in sportclubs eveneens sociale activiteiten, vrijwilligerswerk en gemeenschapswerk plaats. Sportclubs hebben daarom ook een sociale impact (zie Seippel, 2006). Als gevolg hiervan kunnen zelfs mensen die niet sportactief zijn in een sportclub ervoor kiezen om lid of vrijwilliger te worden
- De resultaten in Tabel 18 tonen aan dat negen op tien respondenten van de Vlaamse sportclubs ook werkelijk lid is van de betreffende sportclub. Dit impliceert dat een tiende van de respondenten op één of andere manier betrokken is bij de club, zonder lid te zijn. Daarnaast stellen we vast dat de Vlaamse sportclubs, samen met de clubs in Denemarken, Duitsland, Hongarije en Zwitserland, een groot aandeel sportactieve leden tellen. Acht op tien respondenten doen actief aan sport in de club
- Een derde van de respondenten doet op regelmatige basis een vorm van vrijwilligerswerk binnen de sportclub. Dit aandeel ligt lager dan het gemiddelde, zoals ook het geval is in Denemarken, Hongarije, Nederland en Polen. In Spanje en Noorwegen doet de helft van de respondenten op regelmatige basis aan vrijwilligerswerk
- Meer dan de helft van de respondenten doet af en toe vrijwilligerswerk in de sportclubs in Vlaanderen. Dit komt overeen met het gemiddelde over de tien landen en is gelijkaardig aan het aandeel in Duitsland, Hongarije en Nederland

Type van affiliatie bij sportclubs

Tabel 18. Hoe ben je verbonden aan de sportclub? (in %)

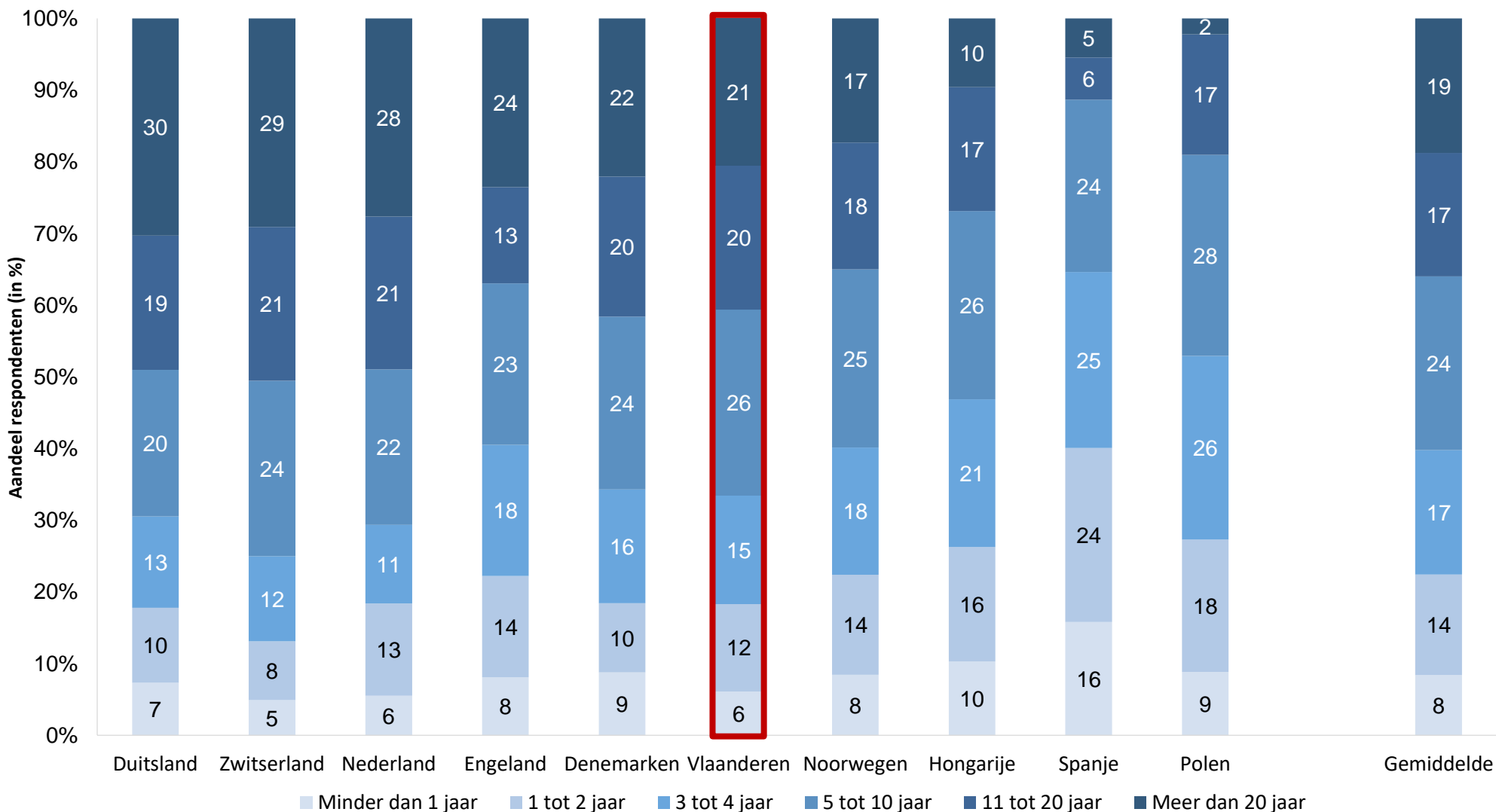
	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Ik sport bij de sportclub	74	81	81	81	66	81	70	60	66	71	82
Ik ben lid van de sportclub	88	89	84	94	89		86	91	70	92	94
Ik doe vrijwilligerswerk bij de sportclub op een vaste basis	38	33	27	42	39	26	46	50	30	50	39
Ik doe af en toe vrijwilligerswerk bij de sportclub	54	53	37	53	62	54	55	73	40	60	56
Ik ben op een andere manier verbonden aan de sportclub	19	16	14	17	25	24	14	20	13	26	19

Duur van de betrokkenheid bij sportclubs

- De betrokkenheid van leden bij sportclubs kan in grote mate verschillen. Omdat veel sportclubs sport aanbieden voor verschillende leeftijdsgroepen, kan men langdurig verbonden zijn aan de sportclub. Nieuwe initiatieven in sportclubs zoals wandelvoetbal of voetbalfitness (zie Bennike, Wikman & Ottesen, 2014) bevorderen onder meer de sportdeelname bij senioren
- Figuur 23 laat zien dat de loyaliteit van de respondenten inderdaad vrij sterk is. Gemiddeld zijn 60 procent van de leden en vrijwilligers voor vijf jaar of meer verbonden met hun respectieve clubs. De Vlaamse sportclubs scoren hierbij beter als het gemiddelde. Meer dan twee derde van de leden en vrijwilligers zijn al vijf jaar of langer verbonden aan de club. Een kleine 20 procent is twee jaar of minder verbonden aan de club

Duur van de betrokkenheid bij sportclubs

Figuur 23. Hoeveel jaren bent u reeds verbonden aan de sportclub (als lid, als sportend lid en/of vrijwilliger)?

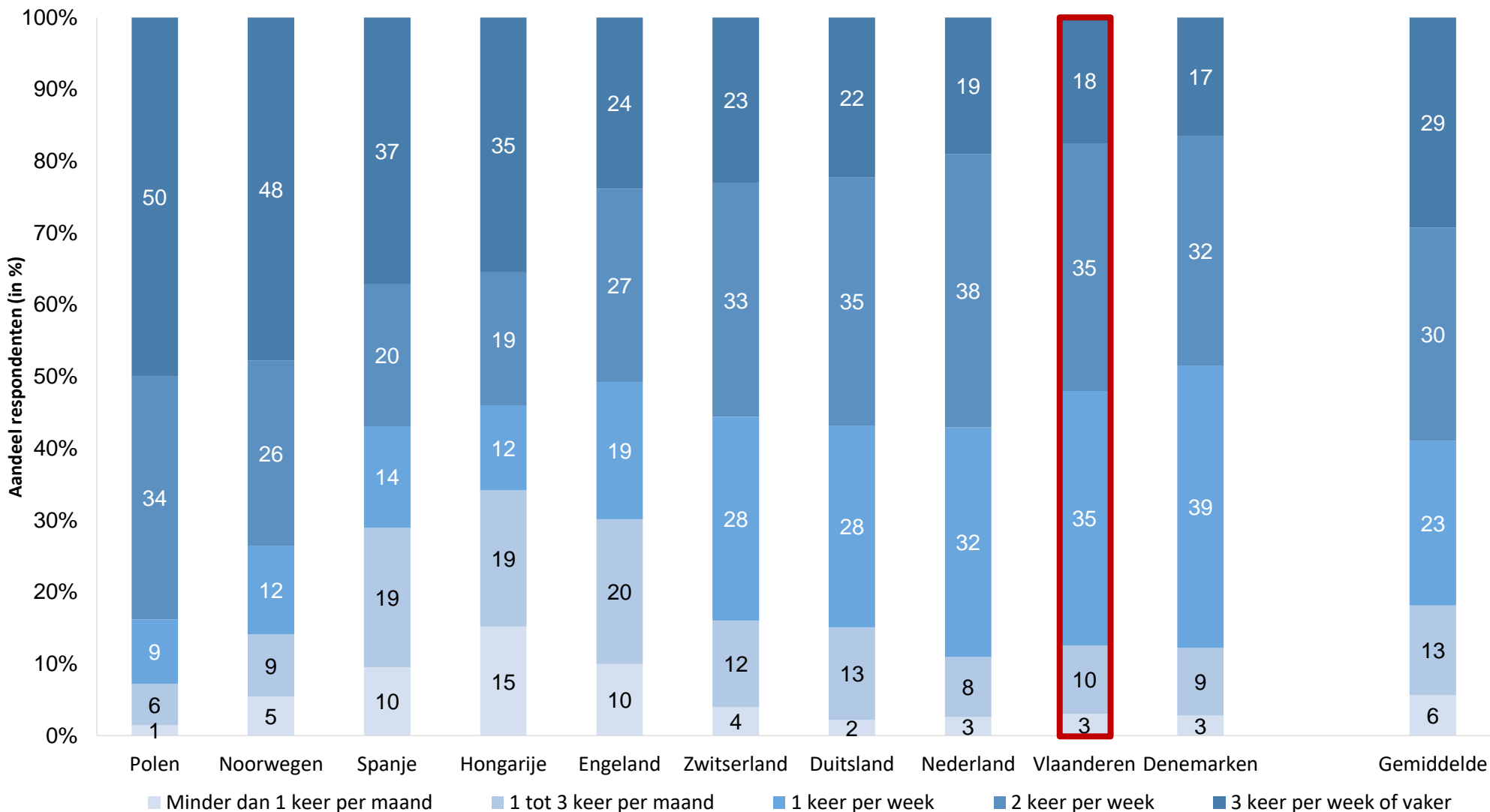
3.1.2 SPORTDEELNAME IN SPORTCLUBS

Frequentie van sportdeelname in sportclubs

- Hoewel veel mensen actief zijn als sportparticipanten in sportclubs, is er grote variatie in de frequentie waarin ze deelnemen. Waar sommigen alleen sporadisch sporten in hun sportclub, nemen anderen zeer frequent deel aan de sportactiviteiten. Uit Figuur 24 blijkt dat veel respondenten vaak sportactief zijn in de club. Gemiddeld doet bijna zes op de tien respondenten (59%) minstens twee keer per week aan sport in de club
- Het aandeel respondenten dat heel frequent (drie keer per week of meer) aan sport doet in de club ligt in Vlaanderen laag (18%) in vergelijking met de andere landen (gemiddeld 29%). Langs de andere kant tellen de Vlaamse sportclubs een groot aandeel respondenten dat een keer (35%) of twee keer per week (35%) aan sport doet

Frequentie van sportdeelname in sportclubs

Figuur 24. Hoe vaak sport u gewoonlijk binnen de sportclub?

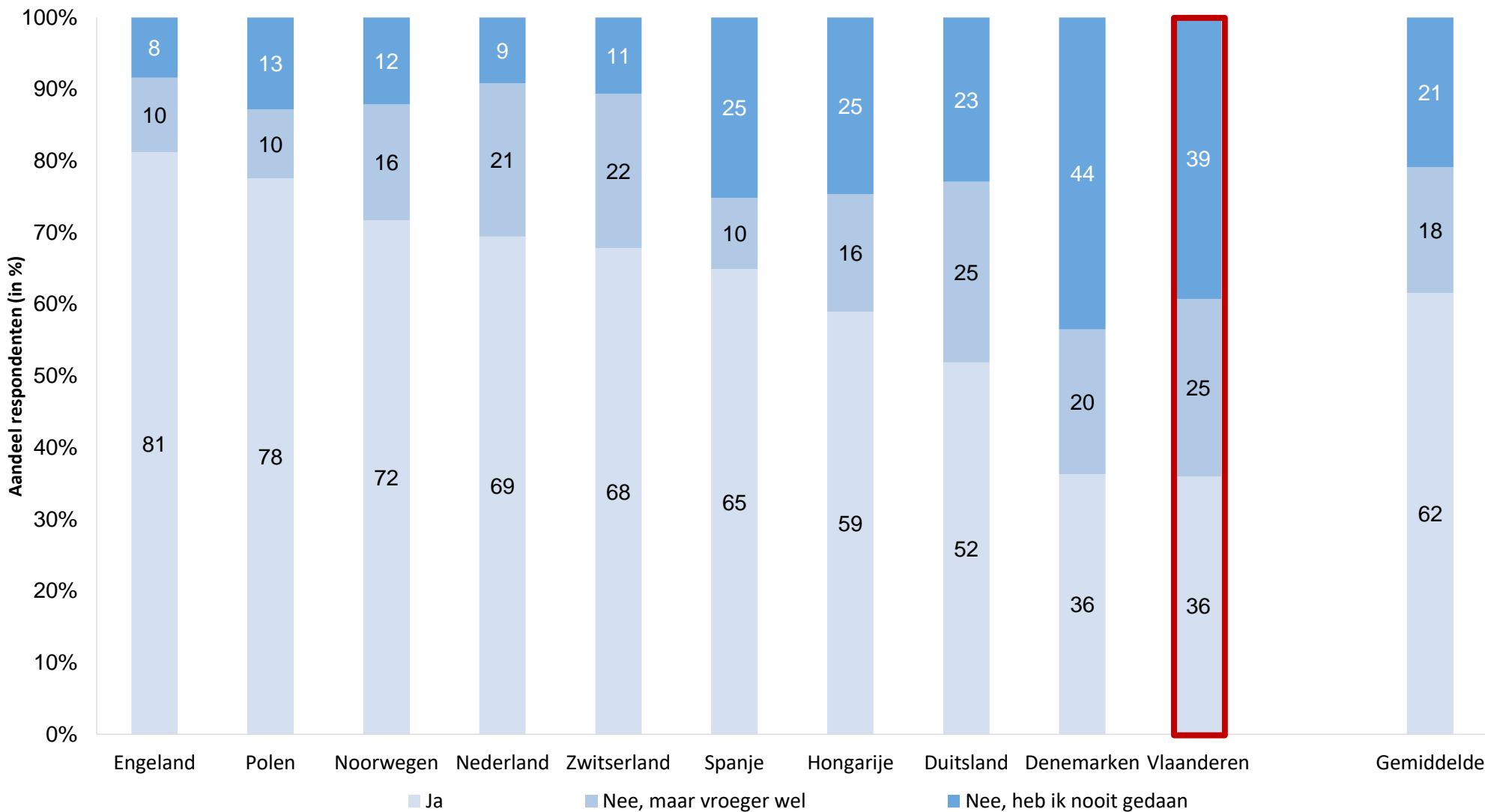

Deelname aan competitiesport

- Sportclubs hebben een geschiedenis in het aanbieden van sport op een competitief niveau. Veel sportclubs werden opgericht om deel te nemen aan een soort concurrentiestrijd. In de loop der jaren zijn recreatieve sporten en sportactiviteiten gericht op de gezondheid echter populairder geworden (Scheerder e.a., 2013; Scheerder, Zintz & Delheye, 2011). Gemiddeld nemen ongeveer zes op de tien (62%) van de sportactieve respondenten deel aan competitiesport
- Vlaanderen telt samen met Denemarken het laagste aandeel competitiesporters (36%). Dit ligt opvallend lager dan in de andere landen (gemiddelde van 62%). Vier op tien respondenten van de Vlaamse sportclubs hebben nooit aan competitiesport gedaan. Een kwart doet dit nu niet meer maar heeft het vroeger wel gedaan
- Deze vaststelling kan deels verklaard worden door het Sport voor Allen-beleid dat reeds sinds meer dan veertig jaar actief door de Vlaamse overheid gevoerd wordt (zie o.a. Scheerder e.a., 2013)

Deelname aan competitiesport

Figuur 25. Doet u mee met competitieve sportactiviteiten?

Sportdeelnamepatroon van clubleden

- Veel sportclubleden zijn ook sportactief buiten hun sportclub. Het grootste aandeel sportclubleden sport naast de sportclub ook alleen, buiten georganiseerd verband. Meer dan de helft van de respondenten (55%) doet op deze manier aan sport (zie Tabel 19). In Vlaanderen doet de helft van de sportclubleden alleen, buiten georganiseerd verband aan sport. Dit ligt lager dan het gemiddelde en is gelijkaardig aan het aandeel in Nederland en Spanje. Noorwegen en Zwitserland staan aan de top van de informele sportdeelname. Ongeveer twee derde van de Noorse en de Zwitserse respondenten beoefenen hun sport op deze manier, naast van hun deelname binnen hun sportclubs
- Slechts 10 procent van de Vlaamse sportclubleden doen ook aan sport in een privaat fitnesscentrum. Dit ligt opvallend lager dan in de andere negen Europese landen
- Het valt op dat de Vlaamse sportclubleden opvallend vaker ofwel enkel in hun eigen club aan sport doen (15%) ofwel ook nog sportactief zijn in een andere sportclub (24%)

Sportdeelnamepatroon van clubleden

Tabel 19. Sportdeelnamepatronen van de respondenten, naast de deelname in hun sportclub (in %) (meerdere antwoorden mogelijk)

	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Ik sport buiten georganiseerd verband in mijn eentje (bv. alleen gaan lopen of fietsen)	55	50	53	54	55	40	48	70	61	49	65
Ik sport buiten georganiseerd verband met vrienden en/of familie (bv. samen gaan lopen, samen voetballen in het park, etc.)	33	25	26	35	34	38	19	39	33	30	50
In een commercieel sportcentrum / fitnesscentrum	23	10	22	17	25	17	19	33	30	36	22
In een andere sportclub (dan de clubs waarvoor ik deze vragenlijst invul)	20	24	25	23	29	13	16	20	10	17	25
Op school of op het werk (bv. in een fitnessruimte, via bedrijfssport, etc.)	13	8	10	13	13	13	7	20	20	4	20
In een anders georganiseerd verband	11	7	5	10	18	13	7	9	18	10	11
Ik sport / beweeg alleen in mijn sportclub	11	15	13	12	9	15	14	5	8	12	5
Ik doe zelf helemaal niet aan sport	5	6	3	4	7	6	8	4	6	5	1

3.2 VRIJWILLIGERSWERK IN SPORTCLUBS

Omstandigheden waarin vrijwilligers actief zijn voor de sportclub

- Vrijwilligers vormen de kern van sportclubs, en in alle tien landen zijn er veel meer vrijwilligers in de sportclubs dan betaalde werknemers (Breuer e.a., 2017)
- De resultaten in Tabel 20 en Figuren 26 en 27 tonen aan dat de vrijwilligers in Vlaamse sportclubs zich gewaardeerd voelen voor hun vrijwilligerswerk. De gemiddelde waarde voor Vlaanderen komt overeen met het gemiddelde over de tien landen heen. Hetzelfde geldt voor de stellingen dat de taken interessant en uitdagend zijn, dat men het werk zelfstandig uitvoert, dat men geïnformeerd wordt over belangrijke zaken in de club, dat andere sportclubleden het vrijwilligerswerk ondersteunen en dat de problemen en zorgen van vrijwilligers serieus genomen worden
- De vrijwilligers in Vlaamse sportclubs geven aan dat hun werk als vrijwilliger gewaardeerd wordt. Hiermee behaalt Vlaanderen de hoogste score in vergelijking met de andere negen landen. Bovendien scoort Vlaanderen boven het gemiddelde bij de stellingen over het ontvangen van constructieve feedback van het management van de sportclub, en over het ontvangen van extra voordelen of een vergoeding. Het ontvangen van extra voordelen blijkt ook in Denemarken, Polen en Zwitserland meer doorgaans te zijn. De omstandigheden voor het ontvangen van een vergoeding voor het vrijwilligerswerk zijn in Polen, Spanje en Zwitserland gelijkaardig als in Vlaanderen

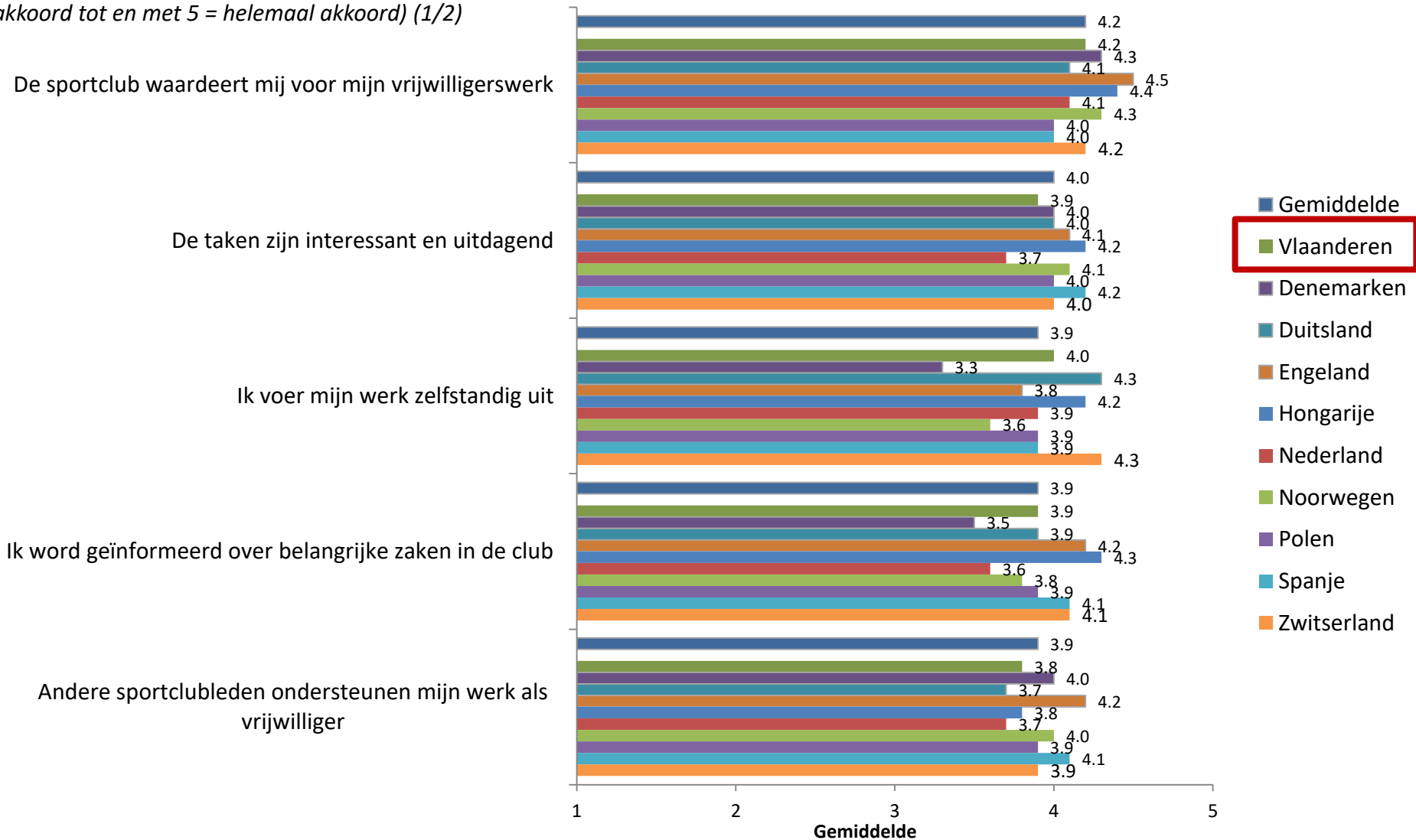
Omstandigheden waarin vrijwilligers actief zijn voor de sportclub

Tabel 20. Omstandigheden waarin vrijwilligers actief zijn voor de sportclub (gemiddelde waarden berekend op basis van een schaal van 1 = helemaal niet akkoord tot en met 5 = helemaal akkoord)

	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
De sportclub waardeert mij voor mijn vrijwilligerswerk	4.2	4.2	4.3	4.1	4.5	4.4	4.1	4.3	4.0	4.0	4.2
De taken zijn interessant en uitdagend	4.0	3.9	4.0	4.0	4.1	4.2	3.7	4.1	4.0	4.2	4.0
Ik voer mijn werk zelfstandig uit	3.9	4.0	3.3	4.3	3.8	4.2	3.9	3.6	3.9	3.9	4.3
Ik word geïnformeerd over belangrijke zaken in de club	3.9	3.9	3.5	3.9	4.2	4.3	3.6	3.8	3.9	4.1	4.1
Andere sportclubleden ondersteunen mijn werk als vrijwilliger	3.9	3.8	4.0	3.7	4.2	3.8	3.7	4.0	3.9	4.1	3.9
Mijn problemen en zorgen als vrijwilliger worden serieus genomen	3.8	3.7	3.8	3.8	3.9	3.9	3.5	3.6	3.7	4.0	3.8
Mijn werk als vrijwilliger wordt gewaardeerd	3.6	4.2	4.1	3.1	3.1	2.8	4.0	4.0	3.4	3.9	3.3
Ik ontvang constructieve feedback van het management/bestuur van de sportclub	3.4	3.5	3.3	3.2	3.3	3.8	2.9	3.3	3.6	3.9	3.2
Ik ontvang extra voordelen (bijv. korting op lidmaatschap)	2.3	2.5	2.5	1.8	2.2	1.9	2.1	1.9	2.5	2.3	2.9
Ik ontvang een vergoeding voor mijn vrijwilligerswerk	1.9	2.2	1.7	2.0	1.4	1.9	1.9	1.4	2.5	2.2	2.2

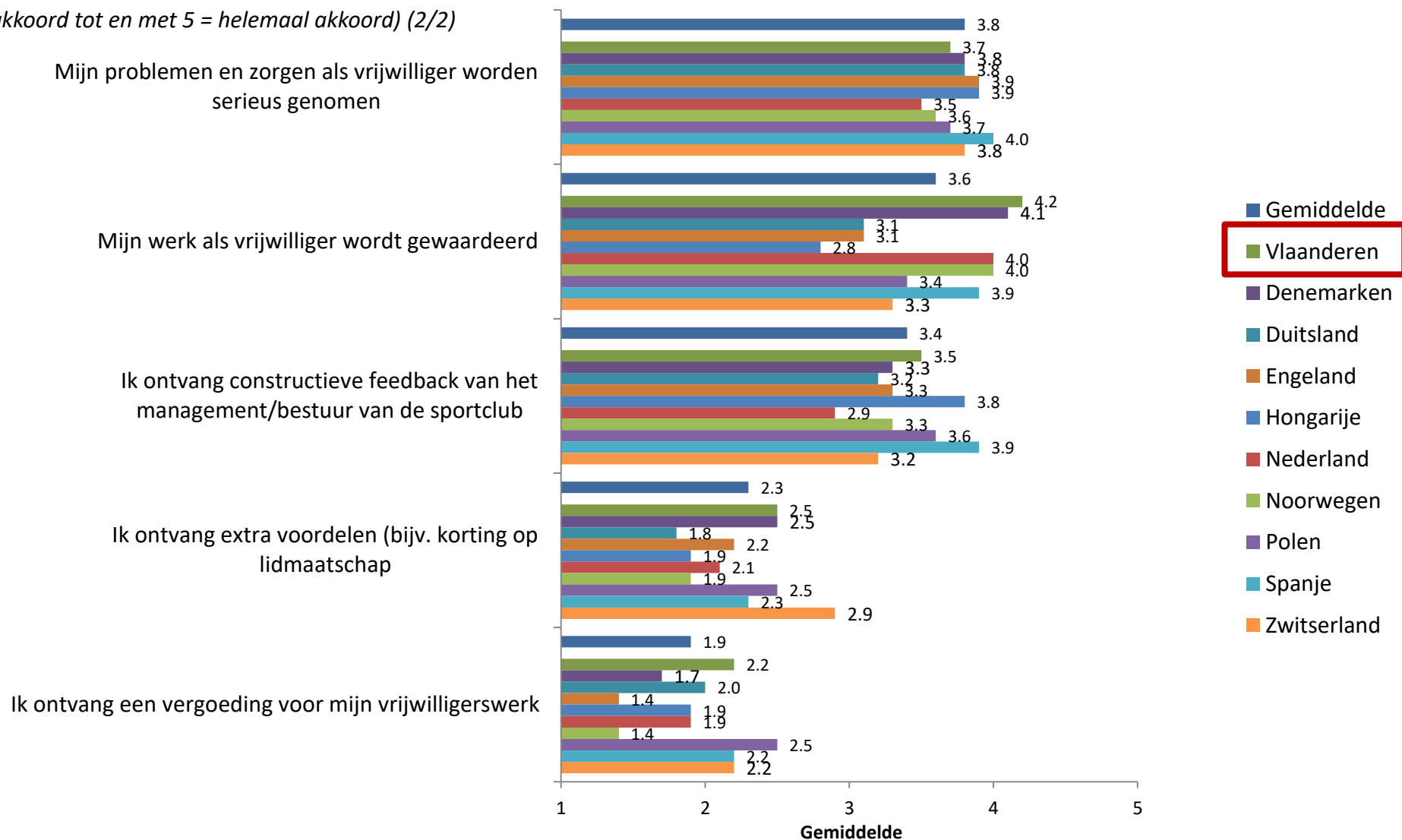
Omstandigheden waarin vrijwilligers actief zijn voor de sportclub

Figuur 26. Omstandigheden waarin vrijwilligers actief zijn voor de sportclub (gemiddelde waarden berekend op basis van een schaal van 1 = helemaal niet akkoord tot en met 5 = helemaal akkoord) (1/2)

Omstandigheden waarin vrijwilligers actief zijn voor de sportclub

Figuur 27. Omstandigheden waarin vrijwilligers actief zijn voor de sportclub (gemiddelde waarden berekend op basis van een schaal van 1 = helemaal niet akkoord tot en met 5 = helemaal akkoord) (2/2)

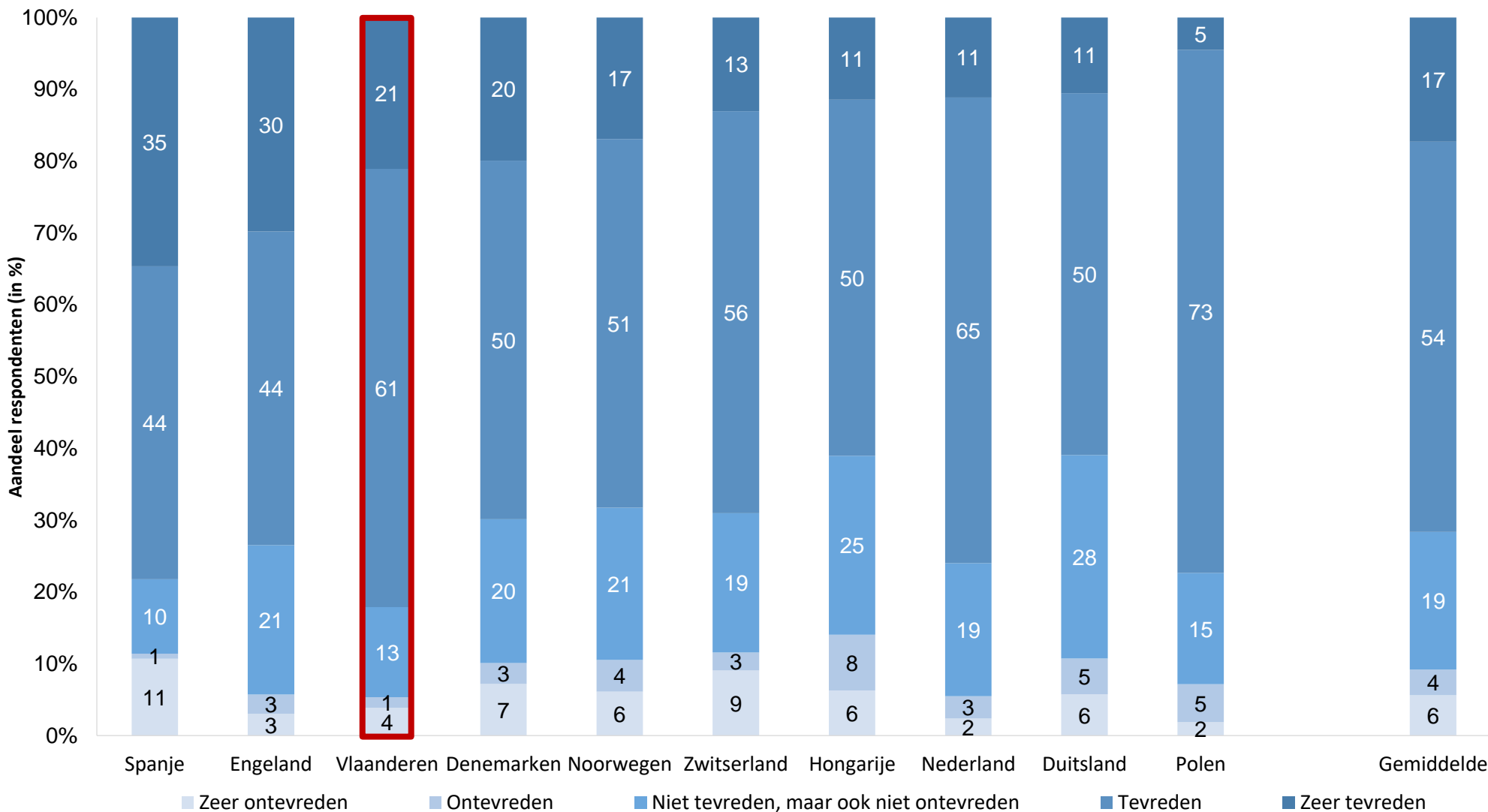

Tevredenheid over de omstandigheden voor vrijwilligers in de sportclub

- Algemeen gezien zijn vrijwilligers in sportclubs in Europa vrij tevreden over de omstandigheden waarin ze actief zijn. In alle landen zijn minstens 60 procent van de respondenten (zeer) tevreden over de omstandigheden in de club
- De Vlaamse sportclub behalen een zeer goede score. 82 procent van de vrijwilligers is (zeer) tevreden over de omstandigheden voor vrijwilligers in de sportclub, waarvan een vijfde zeer tevreden is
- Slechts vijf procent van de vrijwilligers in Vlaamse sportclubs is (zeer) ontevreden. Deze laatste score is gelijkaardig met Engeland en Nederland. In Spanje en Hongarije is de ontevredenheid het hoogste, met respectievelijk 12 procent en 14 procent van de mensen die (zeer) ontevreden zijn

Tevredenheid over de omstandigheden voor vrijwilligers in de sportclub

Figuur 28. Hoe tevreden bent u over de omstandigheden voor vrijwilligers in de sportclub?

Redenen om niet aan vrijwilligerswerk te doen

- Hoewel de resultaten aantonen dat de meeste vrijwilligers vrij tevreden zijn met de omstandigheden waarin zij hun activiteiten verrichten, zijn er natuurlijk nog steeds leden die niet aan vrijwilligerswerk doen in de club. Bij een groot deel van de leden, die geen vrijwilligerswerk doen, zal het moeilijk worden om hen te bereiken. Ongeveer een kwart (26%) is namelijk helemaal niet geïnteresseerd in vrijwilligerswerk, en hetzelfde percentage vindt dat de activiteiten te tijdrovend zijn. Deze percentages liggen voor Vlaanderen zelfs nog een stuk boven het gemiddelde met respectievelijk 28 en 31 procent
- Andere redenen om niet aan vrijwilligerswerk te doen, kunnen wel beïnvloed worden door de clubs zelf. Bijvoorbeeld, gemiddeld gezien geeft 13 procent aan dat men zich niet voldoende gekwalificeerd voelt of dat men niet weet waar men zich kan aanmelden. In Vlaanderen liggen deze percentages onder het gemiddelde met respectievelijk zeven en negen procent
- Redenen die minder vaak worden aangehaald in Vlaanderen zijn het gevoel dat men andere leden niet goed genoeg kent (9%), de sportclub heeft geen vrijwilligers (5%) en het graag ontvangen van een financiële vergoeding voor het vrijwilligerswerk (2%)

Redenen om niet aan vrijwilligerswerk te doen

Tabel 21. Belangrijkste redenen om niet aan vrijwilligerswerk te doen in de sportclub (meerdere antwoorden mogelijk) (in %)

	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Ik vind het vrijwilligerswerk te veel tijd kosten	26	28	23	24	30	26	36	32	10	20	35
Ik ben daarin niet geïnteresseerd	26	31	41	29	13	20	32	22	43	7	23
Ik denk dat ik niet voldoende gekwalificeerd ben om vrijwilligerstaken op me te nemen	13	7	12	13	22	13	4	14	19	15	16
Ik weet niet wat voor soort vrijwilligers de sportclub zoekt en/of waar ik me kan aanmelden	13	9	7	13	18	24	6	11	17	12	10
Ik heb het gevoel dat ik de andere leden niet goed genoeg ken	9	9	6	12	11	8	5	16	5	10	12
De sportclub heeft geen vrijwilligers	6	5		2	4	7	1	6	17	21	
Ik zou voor het vrijwilligerswerk graag een financiële vergoeding ontvangen	3	2	1	5	1	3	2	3	5	3	6
Andere reden(en)	29	29	27	32	30	15	35	36	13	28	39

3.3 SOCIALE INCLUSIE IN SPORTCLUBS

3.3.1 Democratische participatie in de sportclub

3.3.2 Sociale participatie in de sportclub

3.3.3 Emotionele verbintenis met de sportclub

3.3.4 Ledensamenstelling, respect en begrip

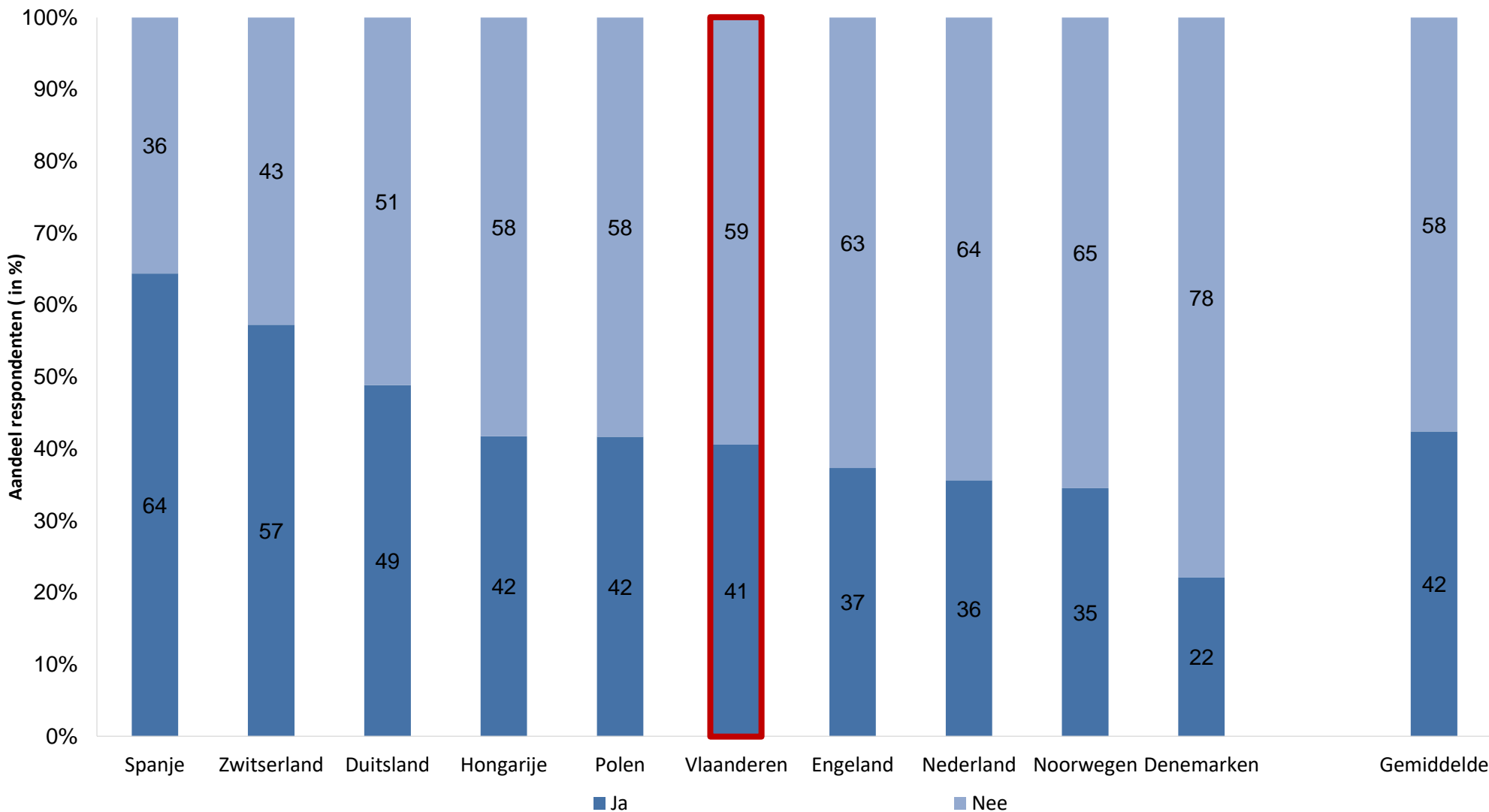
3.3.1 DEMOCRATISCHE PARTICIPATIE IN DE SPORTCLUB

Aanwezigheid op de laatste Algemene Vergadering

- Naast de deelname aan sportactiviteiten en vrijwilligerswerk, bieden sportclubs eveneens de mogelijkheid om deel te nemen aan tal van sociale activiteiten en om deel te nemen aan het democratische besluitvormingsproces. Dit laatste kan via formele kanalen, zoals de Algemene Vergadering, of via meer informele vormen van beïnvloeding, bijvoorbeeld door middel van het aanspreken van belangrijke personen in de club
- In Figuur 29 wordt de aanwezigheid van leden op de Algemene Vergadering voorgesteld. In de meeste landen is de aanwezigheid lager dan 50 procent. Alleen in Spanje (64%) en Zwitserland (57%) geven meer dan de helft van de leden aan dat ze de laatste Algemene Vergadering hebben bijgewoond. Vlaanderen is terug te vinden in de middenmoot. Gelijkaardig aan Hongarije en Polen, was iets meer dan 40 procent van de leden van Vlaamse sportclubs aanwezig op de laatste Algemene Vergadering. Verder blijken de Scandinavische landen de laagste aanwezigheid te hebben. In Denemarken en Noorwegen woont respectievelijk slechts 22 procent en 35 procent van de leden de Algemene Vergadering bij

Aanwezigheid op de laatste Algemene Vergadering

Figuur 29. Heeft u de laatste algemene ledenvergadering van de sportclub bijgewoond?

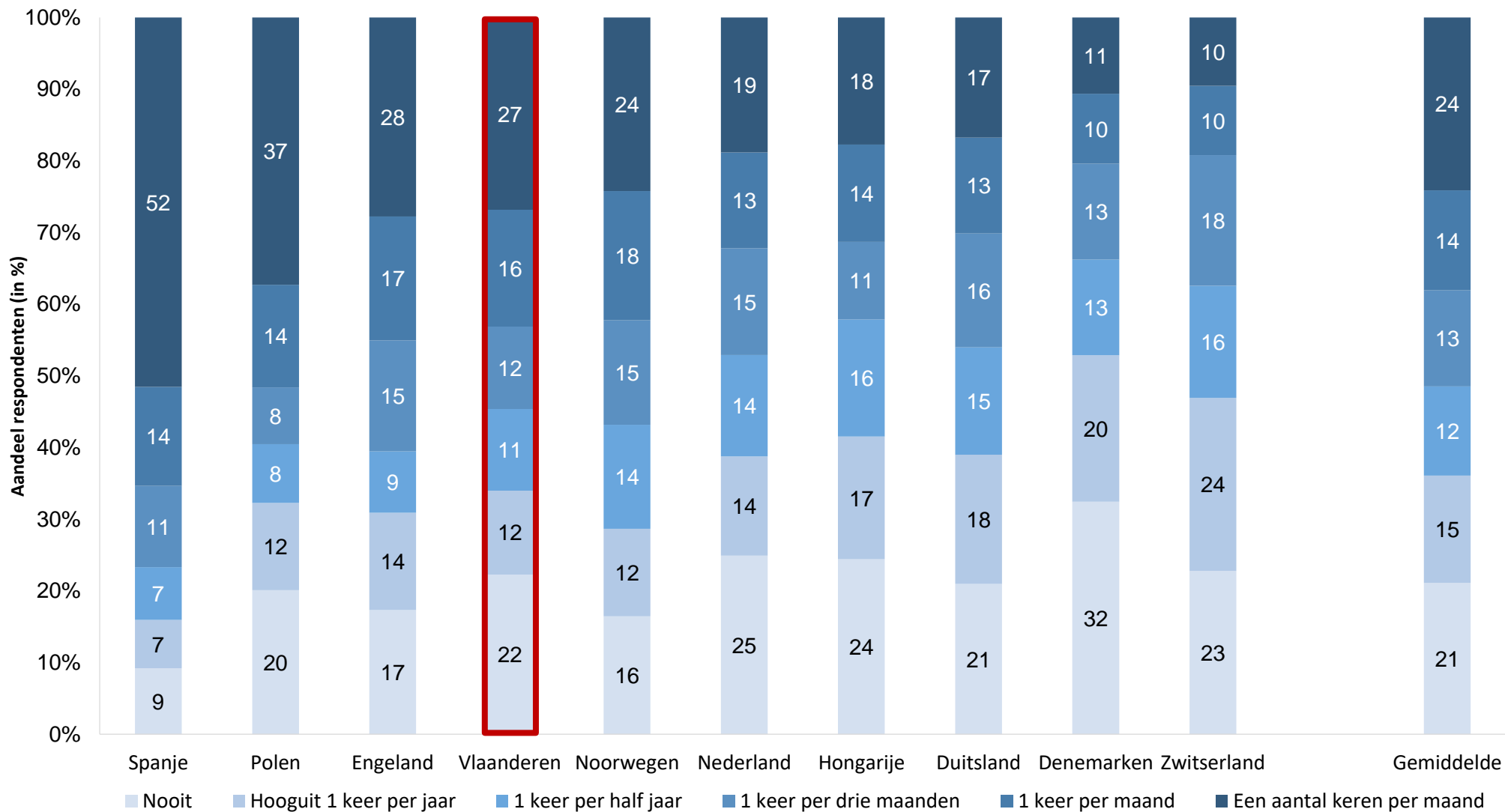

Delen van je mening met sleutelfiguren binnen de club

- Een andere manier om de gang van zaken binnen de club te beïnvloeden, is via het aanspreken van sleutelpersonen in de club. Dit is een meer informele manier om beslissingen binnen de club te beïnvloeden. Dit kan een toegankelijker manier van beïnvloeding zijn, aangezien sleutelpersonen vaak rondlopen in de club
- Spanje en Polen vinden we bovenaan de lijst van landen waar deze vorm van beïnvloeding het meest frequent gebeurt. Ook Vlaanderen vinden we bovenaan de lijst terug, met 43 procent van de respondenten dat minstens één keer per maand zijn/haar mening deelt met sleutelfiguren binnen de club. Dit aandeel is vergelijkbaar met leden en vrijwilligers van sportclubs in Engeland en Noorwegen. In Denemarken en Zwitserland gebeurt deze vorm van beïnvloeding het minst frequent

Delen van je mening met sleutelfiguren binnen de club

Figuur 30. Ik deel mijn mening met sleutelfiguren binnen de sportclub

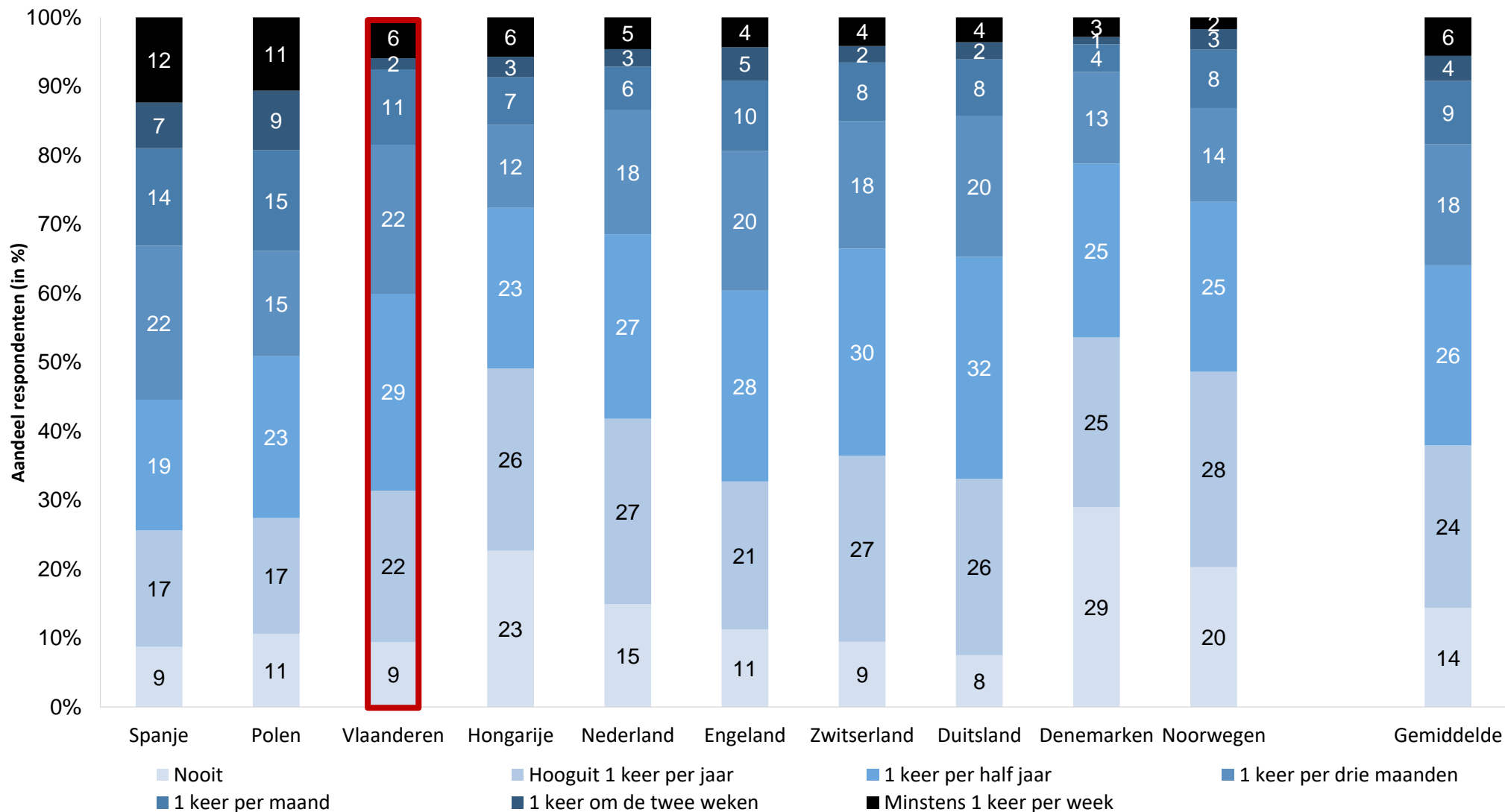
3.3.2 SOCIALE PARTICIPATIE IN DE SPORTCLUB

Aanwezigheid op sociale bijeenkomsten van de sportclub

- De sociale functie van sportclubs wordt vaak genoemd als een van de belangrijkste kenmerken van deze organisaties. De deelname aan sociale bijeenkomsten gebeurt echter niet bij alle respondenten even frequent
- Gemiddeld gezien is veertien procent nooit aanwezig op dergelijke sociale bijeenkomsten. In de Vlaamse sportclubs ligt dit aandeel lager, namelijk op negen procent
- Langs de andere kant stellen we vast dat gemiddeld één op vijf de respondenten minstens één keer per maand aanwezig is op sociale bijeenkomsten van de club. In Vlaanderen stellen we hetzelfde aandeel vast, gelijkaardig aan Hongarije en Engeland
- De deelname is opnieuw het hoogst in Spanje en Polen, terwijl in de Scandinavische landen een relatief groot deel van de respondenten nooit of slechts een keer per jaar deelnemen aan sociale bijeenkomsten

Aanwezigheid op sociale bijeenkomsten van de sportclub

Figuur 31. Frequentie van de aanwezigheid op sociale bijeenkomsten van de sportclub

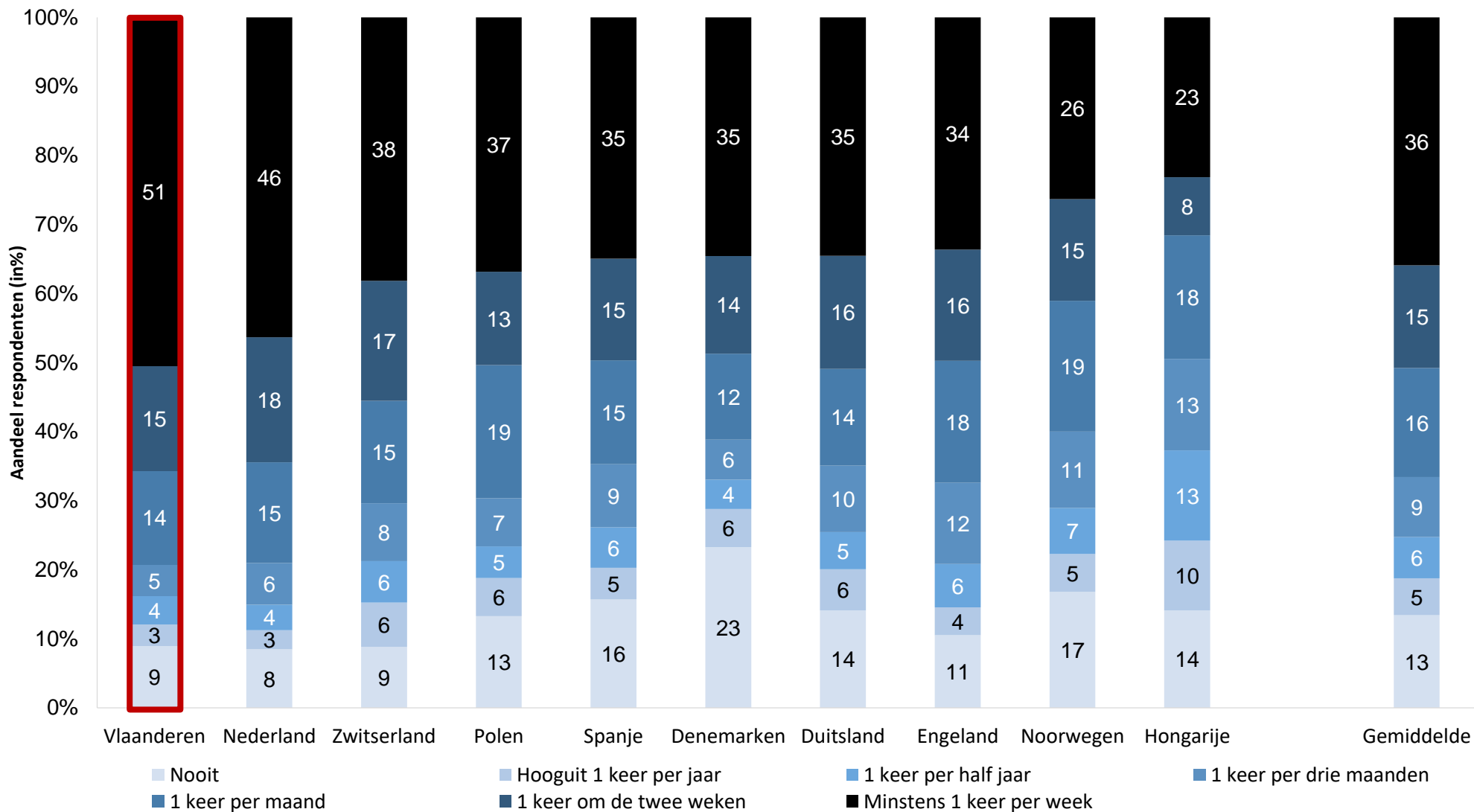

Aanwezigheid tijdens de 'derde helft'

- In sommige landen wordt de 'derde helft' van sportwedstrijden de belangrijkste helft genoemd. Gemiddeld gezien blijven meer dan een derde van de respondenten (36%) minstens een keer per week achter een training of wedstrijd om met andere mensen van de club te praten
- Vlaanderen scoort hier met voorsprong het hoogste. Meer dan de helft van de respondenten blijft minstens één keer per week na de training of wedstrijd om met andere leden van de club te praten. Ook in Nederland (46%) en Zwitserland (38%) ligt dit aandeel hoog
- De Scandinavische landen hebben het grootste deel van de leden en vrijwilligers die nooit achterblijven na de training, wedstrijden of toernooien (23% in Denemarken en 17% in Noorwegen). Hongarije heeft met 23 procent, het laagste percentage van respondenten die minstens eenmaal per week nablijven voor de 'derde helft'

Aanwezigheid tijdens de 'derde helft'

Figuur 32. Ik blijf nog even na de training, wedstrijd of toernooi (etc.) om met andere leden te praten

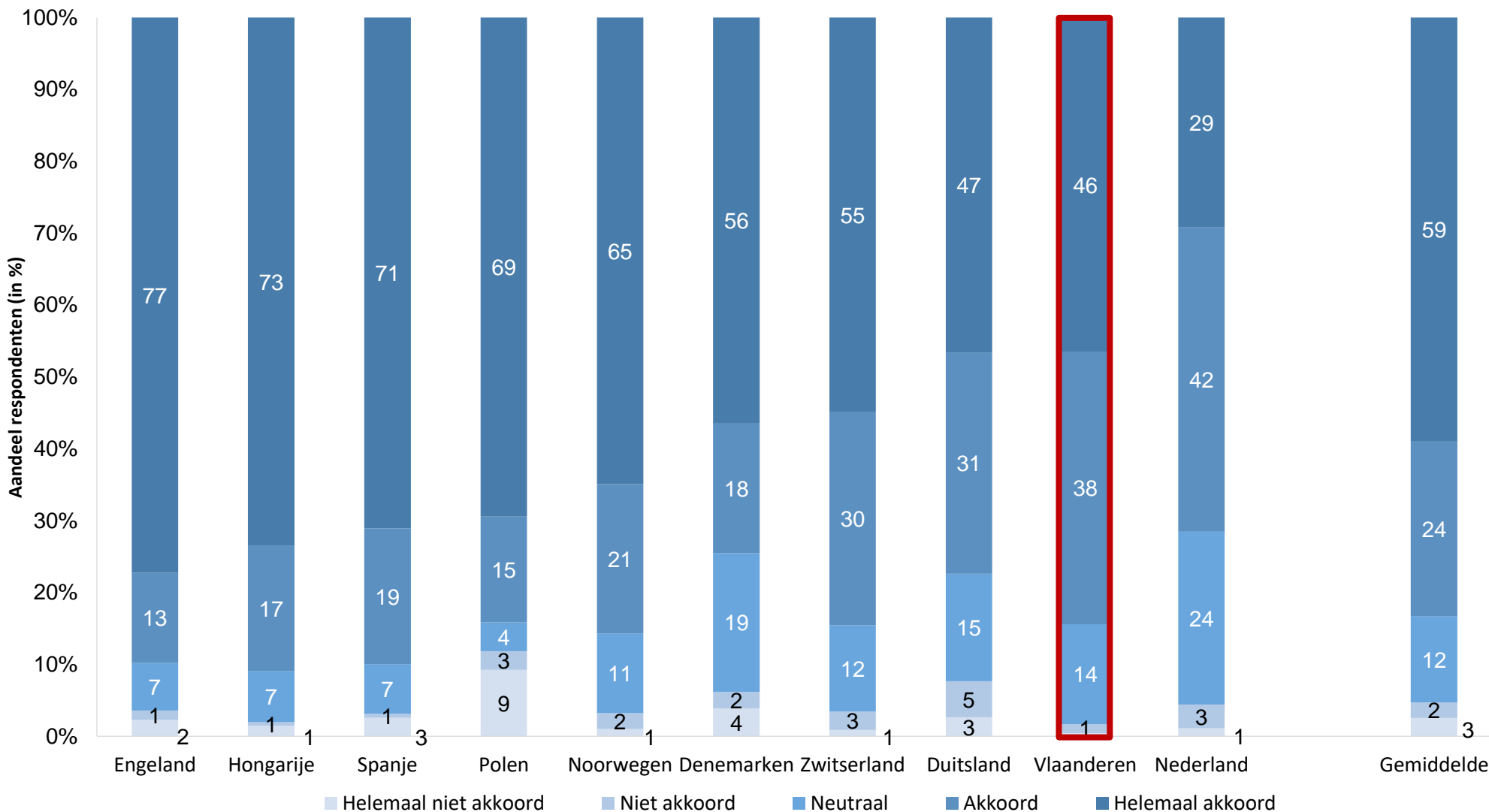
3.3.3 EMOTIONELE VERBINTENIS MET DE SPORTCLUB

Trotsheid om bij de sportclub te horen

- Figuur 33 toont aan dat de overgrote meerderheid van de respondenten trots zijn dat ze bij hun club horen. Gemiddeld gezien is bijna zes op de tien (59%) van de respondenten hier helemaal mee akkoord
- In Vlaanderen ligt dit aandeel (46%) wat lager. Maar langs de andere kant is 38 procent akkoord met deze stelling, wat maakt dat in totaal 84 procent van de respondenten uit Vlaamse sportclub trots is om bij de sportclub te horen. Dit aandeel is gelijkaardig met sportclubs in Noorwegen, Polen en Zwitserland
- Slecht één procent van de Vlaamse respondenten is niet trots om tot de sportclub te behoren. Dit is het laagste aandeel van alle landen. Een relatief grote aantal Poolse respondenten (12%) is (helemaal) niet trots om bij hun club te horen

Trotsheid om bij de sportclub te horen

Figuur 33. Ik ben er trots op dat ik bij deze sportclub hoor

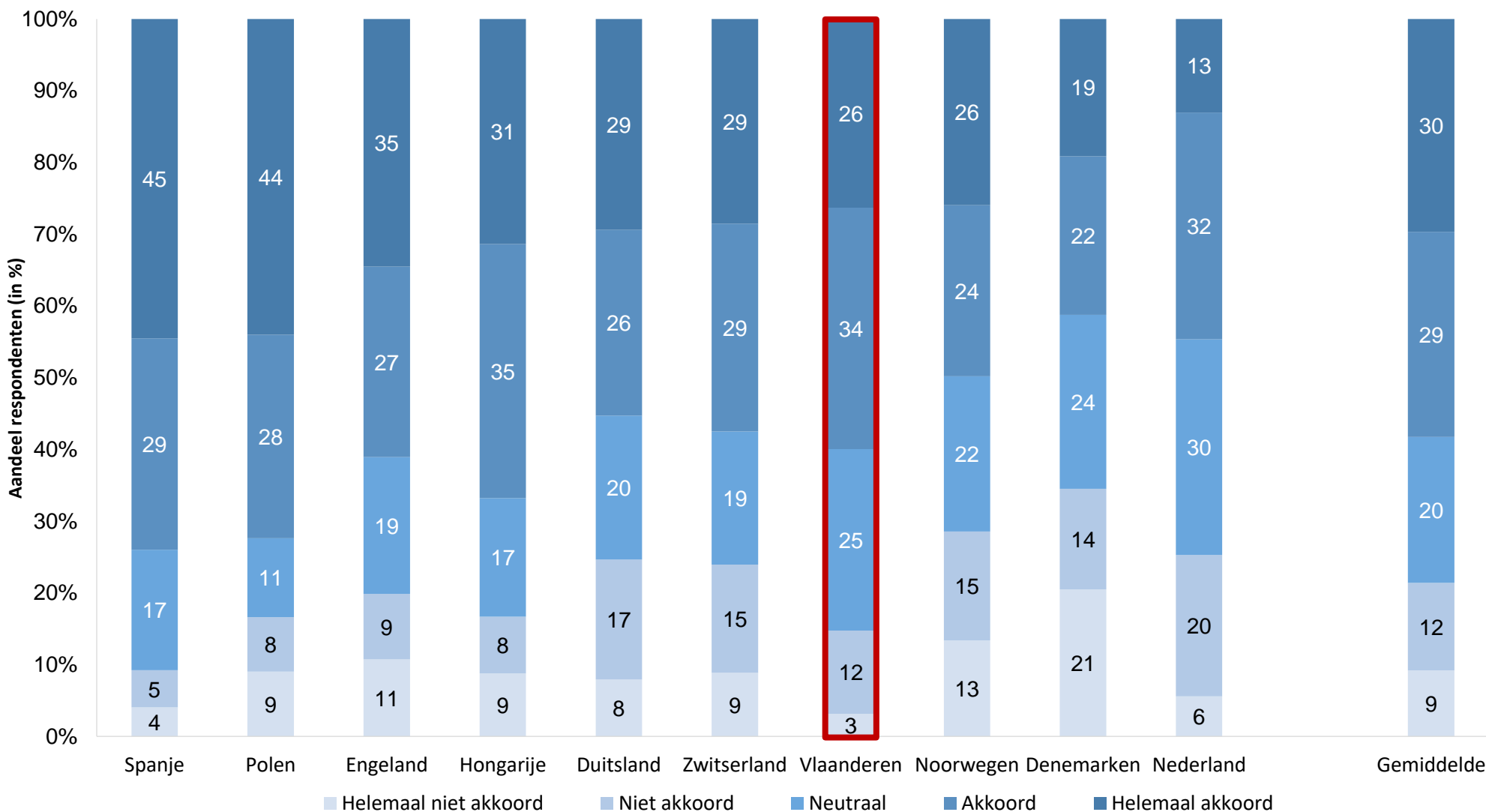

Sportclub als een van de meest belangrijke sociale groepen

- Daarnaast werd aan de respondenten eveneens gevraagd om het belang van de sportclub ten opzichte van andere sociale groepen te beoordelen. De resultaten worden weergegeven in Figuur 34
- Gemiddeld gezien is de club voor bijna zes op de tien respondenten (59%) een van de belangrijkste groepen waartoe ze behoren. Dit gemiddeld percentage komt overeen met het aandeel in Vlaanderen (60%)
- Spanje (74%) en Polen (72%) vertegenwoordigen de hoogste percentages van respondenten die hun club als belangrijkste sociale groep beschouwen, terwijl Denemarken (41%) en Nederland (45%) aanzienlijk lagere waarden rapporteren
- Van de respondenten van de Vlaamse sportclubs is vijftien procent (helemaal) niet akkoord met de stelling dat de sportclubs de meest belangrijke sociale groep is. Dit is een relatief laag aandeel vergeleken met de andere landen. Enkel in Spanje (9%) ligt dit aandeel lager. We moeten opmerken dat het aandeel respondenten die neutraal hebben geantwoord (25%) redelijk hoog ligt voor Vlaanderen

Sportclub als een van de meest belangrijke sociale groepen

Figuur 34. De sportclub is voor mij een van de meest belangrijke groepen waartoe ik hoor

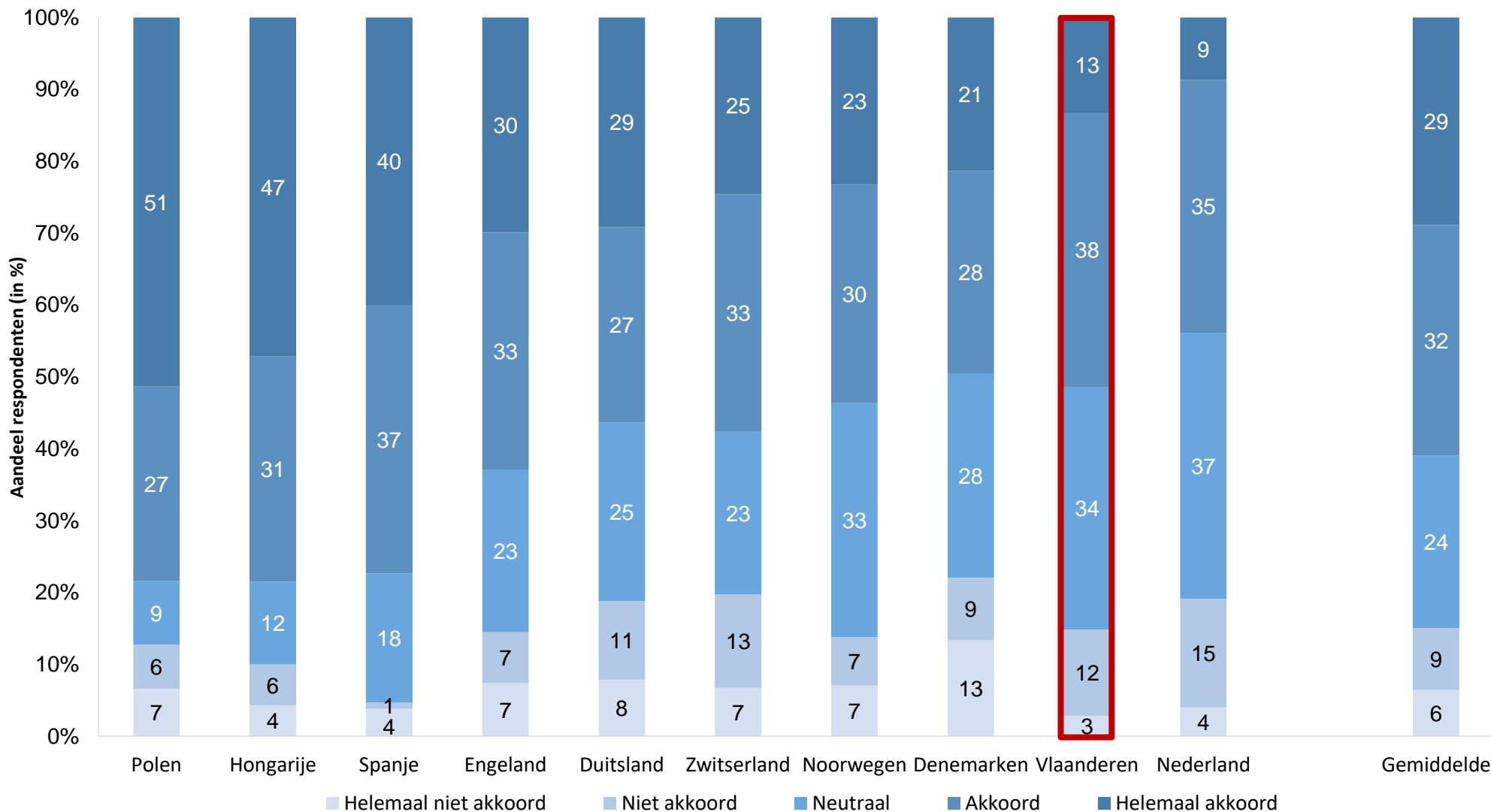

Hulp van andere leden bij privé zaken

- Sportclubs worden vaak beschreven als belangrijke organisaties waar onderlinge steun geboden wordt (zie Handy, 1988). In clubs gaan mensen in interactie met elkaar gebaseerd op een bepaalde interesse of hobby. Daarnaast hebben veel leden en vrijwilligers een sociaal netwerk binnen de club door om te gaan met andere mensen van de club
- Gemiddeld gezien zijn meer dan zes van de tien respondenten (61%) het er over eens dat men in hun club elkaar, indien nodig, helpt en ondersteunt bij privé zaken. In Vlaanderen ligt dit aandeel, met 51 procent, aanzienlijk lager en is gelijkaardig aan de resultaten voor Denemarken en Noorwegen. Enkel in Nederland ligt dit aandeel nog lager (44%)
- Wel moet opgemerkt worden dat het aandeel respondenten die neutraal geantwoord hebben hoogt is voor Vlaanderen (34%) en Nederland (37%)
- Vijftien procent van de respondenten van Vlaamse sportclubs geven aan dat men elkaar binnen de sportclub niet helpt en ondersteunt bij privé zaken waar nodig. Dit is een gemiddelde score in vergelijking met de andere landen. Dit aandeel ligt hoger in Duitsland (19%), Nederland (19%), Zwitserland (20%) en Denemarken (22%)

Hulp van andere leden bij privé zaken

Figuur 35. Binnen de sportclub helpen en ondersteunen we elkaar bij privé zaken als dat nodig is

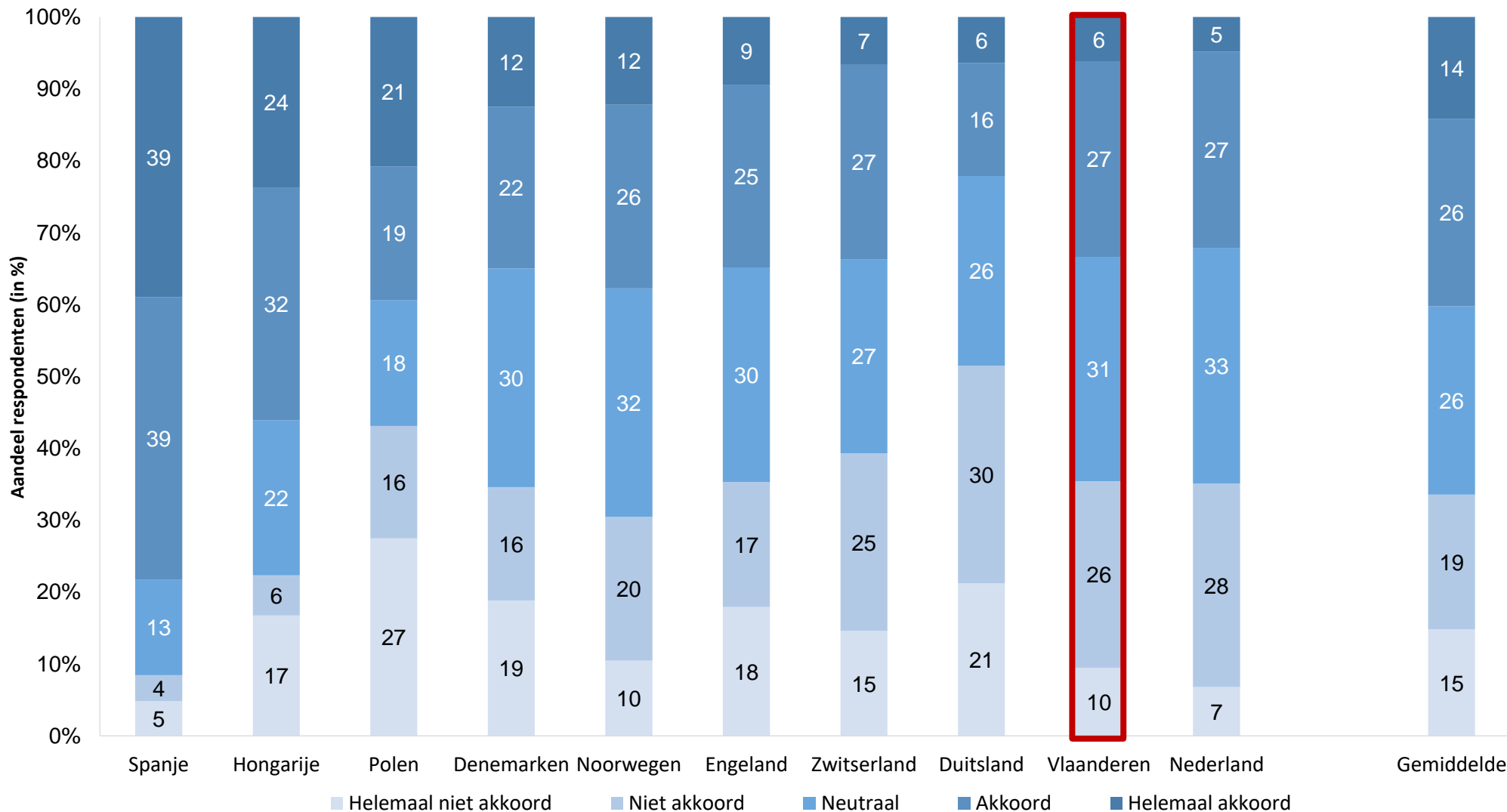
3.3.4 LEDENSAMENSTELLING, RESPECT EN BEGRIP

Omgang met mensen met wie ik veel gemeen heb

- Nu dat we het sociaal-affectieve aspect van sociale integratie hebben onderzocht door de democratische participatie en de emotionele verbintenis van leden en vrijwilligers te bestuderen, focussen we nu op het sociaal-culturele aspect in sportclubs. Hierbij richten we ons op het culturele klimaat in sportclubs en analyseren we of er een klimaat van multiculturalisme aanwezig is en of dit wordt geaccepteerd (pluralisme). Daarnaast bekijken we of leden en vrijwilligers zich succesvol hebben geassimileerd met de waarden en normen die in de sportclub aanwezig zijn. We operationaliseren dit door de kennis over hoe een sportclub functioneert te analyseren (voor meer informatie over terminologie, zie Elmoose-Østerlund e.a., 2016).
- Om dit te onderzoeken, werd aan de respondenten gevraagd in welke mate ze akkoord zijn met de stelling dat "ik voornamelijk omga met mensen binnen de club met wie ik veel gemeen heb (in termen van geslacht, etniciteit, werk, enz.)'. Uit de resultaten blijkt dat leden en vrijwilligers uit de tien Europese landen heel erg verschillen in hun omgang met mensen in de club. Dit blijkt uit de gelijkmatige spreiding over de vijf antwoordcategorieën
- Als we de resultaten van Vlaanderen onder de loep nemen, stellen we vast dat een derde van de leden en vrijwilligers aangeven dat ze voornamelijk omgaan met mensen in de club met wie ze veel gemeen hebben. Dit aandeel ligt onder het gemiddelde (40%) en is gelijkaardig aan de resultaten van Nederland, Zwitserland en Engeland
- Langs de andere kant is 36 procent van de leden en vrijwilligers in Vlaamse sportclubs (helemaal) niet akkoord met deze stelling en gaan dus (ook) om met mensen met wie ze minder zaken gemeen hebben. Dit resultaat komt opnieuw overeen met Nederland, maar ook met Engeland en Denemarken

Omgang met mensen met wie ik veel gemeen heb

Figuur 36. Ik ga binnen de sportclub voornamelijk om met mensen met wie ik veel gemeen heb (in termen van geslacht, etniciteit, werk, etc.)

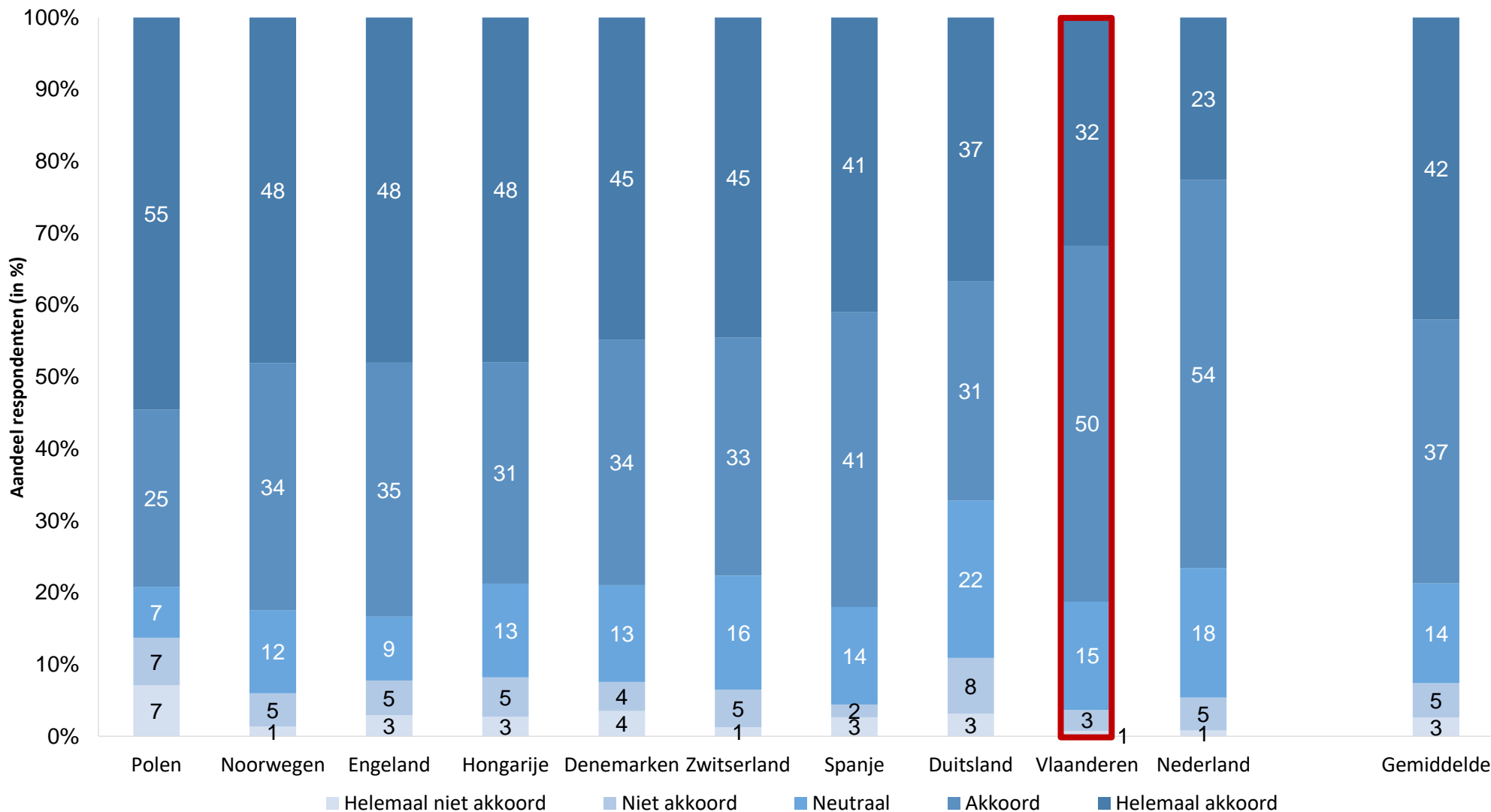

Begrip van de werking van de club

- Twee belangrijke aspecten van succesvolle assimilatie in een sportclub zijn het weten hoe de club functioneert en hoe men beslissingen kan beïnvloeden. Deze aspecten zijn relevant omdat sportclubs democratisch georganiseerd zijn. Dit betekent dat leden en vrijwilligers de mogelijkheid hebben om te beslissen hoe de club geleid moet worden. Onderstaand bekijken we in welke mate leden en respondenten op de hoogte zijn van de werking van de club
- Gemiddeld zijn bijna acht op de tien respondenten (79%) op de hoogte over de werking van hun club. In Vlaanderen bedraagt dit aandeel 82 procent. Hiervan is echter slechts 32 procent helemaal akkoord met deze stelling
- Slechts vier procent van de leden en vrijwilligers van Vlaamse sportclubs heeft geen begrip van de werking van hun club. Dit is het laagste aandeel in vergelijking met de negen andere landen en ligt een stuk onder het gemiddelde (8%). Dit positieve resultaat voor Vlaanderen zou geïnterpreteerd kunnen worden als een aanwijzing van succesvolle assimilatie van leden en vrijwilligers in hun clubs

Begrip van de werking van de club

Figuur 37. Ik begrijp hoe de sportclub werkt

3.4 KENMERKEN VAN LEDEN EN VRIJWILLIGERS IN SPORTCLUBS

3.4.1 Socio-economische kenmerken

3.4.2 Handicap/beperking en etniciteit

3.4.3 Vrijwilligers vs. niet-vrijwilligers

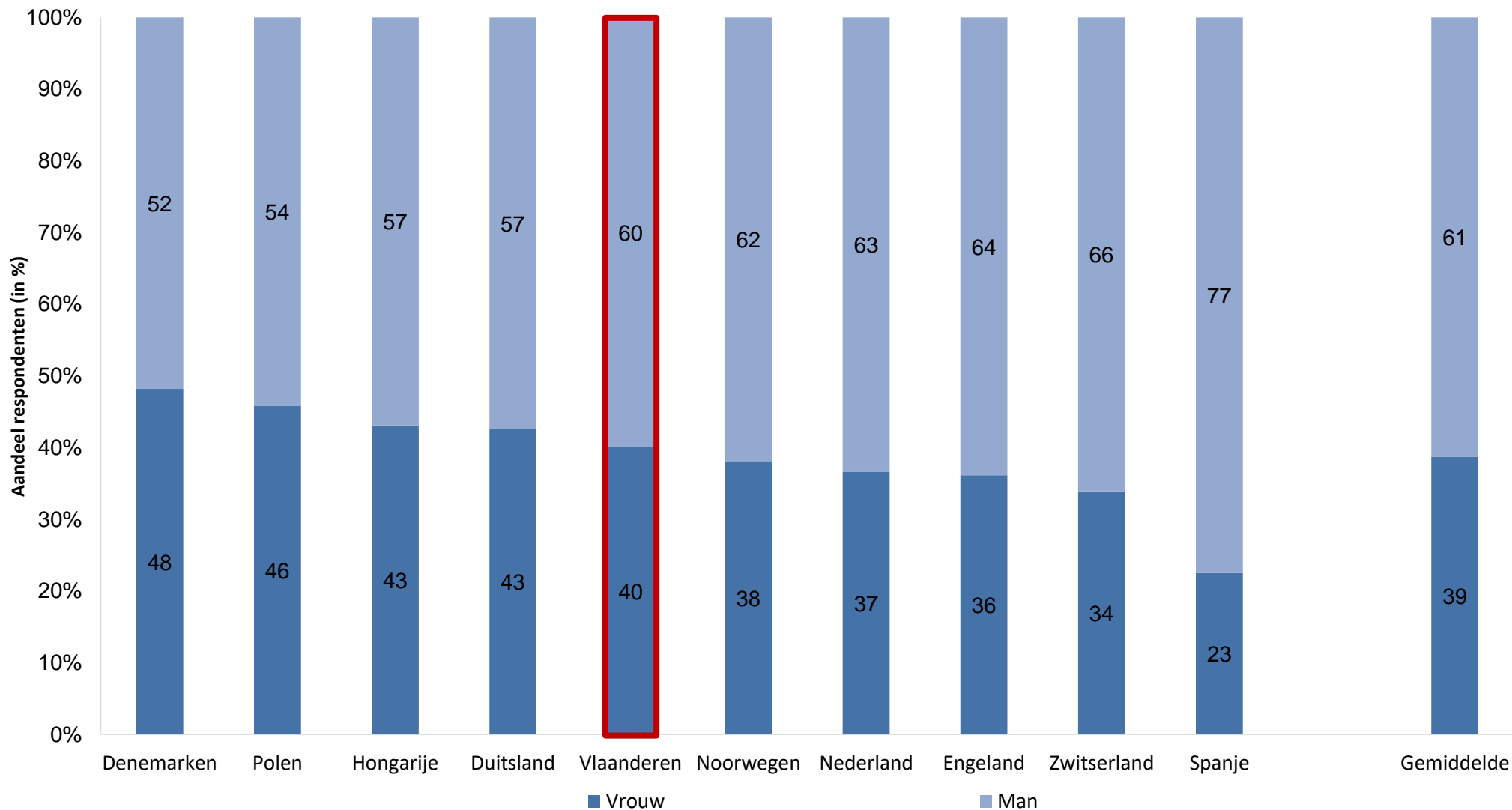
3.4.1 SOCIO-ECONOMISCHE KENMERKEN

Geslachtsverdeling

- Figuur 38 toont de verdeling van de respondenten volgens geslacht. In elk van de tien landen zijn mannen oververtegenwoordigd. Gemiddeld waren iets meer dan drie op de vijf van de respondenten (61%) van het mannelijk geslacht. Dit blijkt aan te geven aan dat activiteiten binnen sportclubs meer aantrekkelijk zijn voor mannen dan vrouwen
- De resultaten voor Vlaanderen liggen in de buurt van het gemiddelde en zijn gelijkaardig aan de resultaten voor Hongarije, Duitsland, Noorwegen en Nederland
- Een opvallend resultaat vinden we terug in Spanje waar meer dan driekwart van de respondenten (77%) mannen waren. Omgekeerd wordt in Denemarken de meest gelijke geslachtsverdeling teruggevonden met 48 procent vrouwelijke leden en vrijwilligers, gevolgd door Polen met 46 procent vrouwen
- De geslachtsverdeling in dit leden- en vrijwilligersonderzoek (WP3) komt niet helemaal overeen met de resultaten van het sportclubonderzoek (zie bijlage WP2). De verschillen in de resultaten tussen de twee onderzoeken zijn hoogstwaarschijnlijk te wijten aan het gegeven dat de deelnemers aan het leden- en vrijwilligersonderzoek niet geselecteerd zijn om representatief te zijn voor de populatie van sportclubs in elk land. Daarom geeft de verdeling die in het sportclubonderzoek wordt gevonden, waarschijnlijk het beste beeld van de geslachtsverdeling binnen sportclubs in elk land

Geslachtsverdeling

Figuur 38. Geslacht

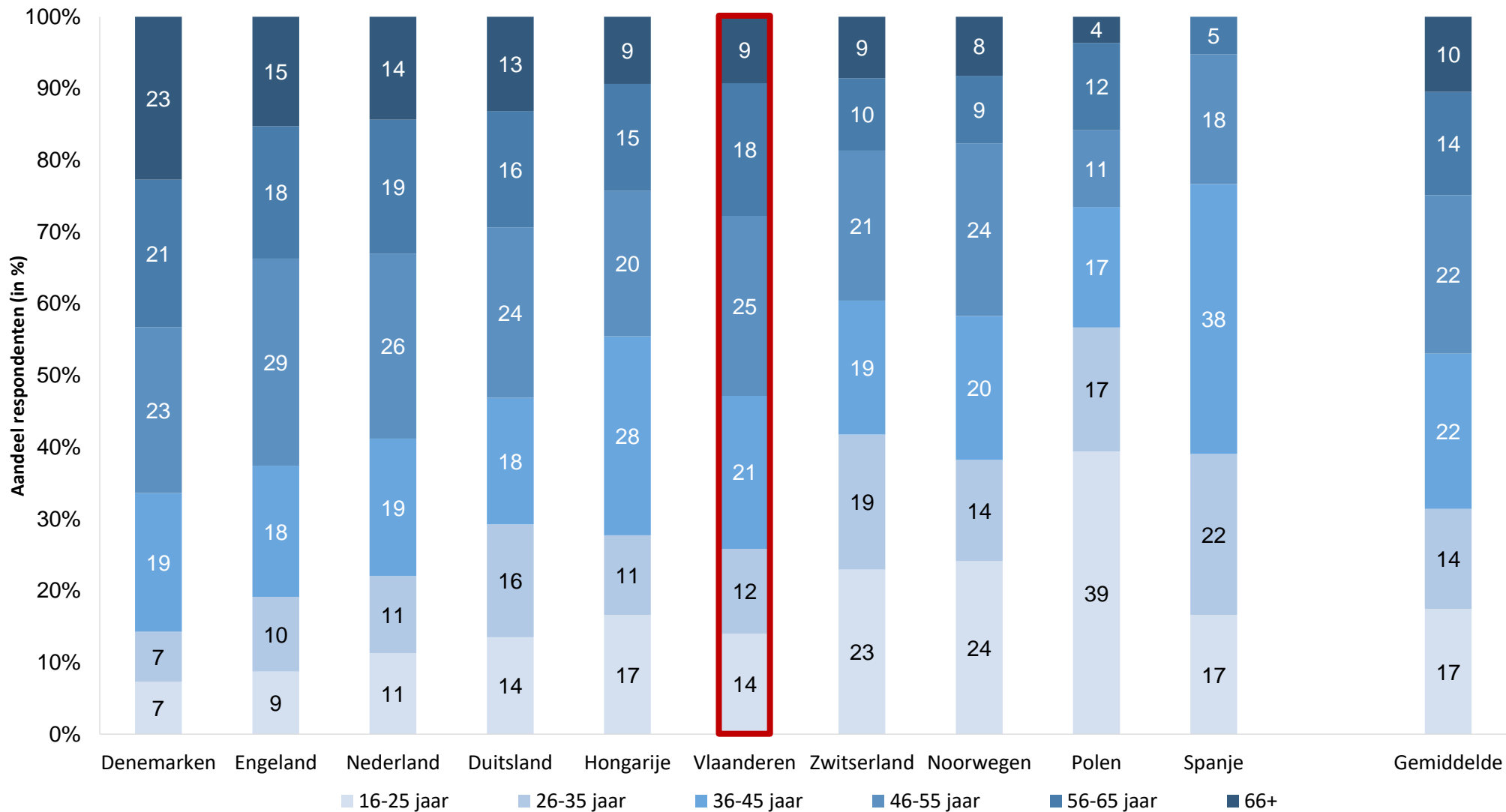

Leeftijdsverdeling

- Figuur 39 geeft een beeld van de leeftijdsverdeling van leden en vrijwilligers in sportclubs. In dit onderzoek werden enkel leden en vrijwilligers van 16 jaar of ouder opgenomen
- De resultaten voor Vlaanderen tonen aan dat de Vlaamse sportclubs in vergelijking tot de sportclubs in andere landen een kleiner aandeel leden en vrijwilligers uit de jongere leeftijdscategorieën hebben. Zo is 14 procent van de respondenten in de Vlaamse clubs tussen de 16 en 25 jaar in vergelijking met een gemiddelde van 17 procent
- Daarnaast is 12 procent van de respondenten uit Vlaanderen tussen de 26 en 35 jaar ten opzichte van een gemiddelde van 14 procent
- De grootste leeftijdsgroep in Vlaamse sportclubs (25%) zijn de leden en vrijwilligers tussen de 46 en 55 jaar. Ook in Noorwegen, Duitsland en Nederland vinden we een gelijkaardig aandeel terug
- De Vlaamse sportclubs tellen een aandeel van 27 procent 55-plussers. Dit aandeel ligt boven het gemiddelde van 24 procent en is gelijkaardig aan het aandeel van Duitsland. Denemarken telt met 44 procent veruit het grootste aandeel 55-plussers

Leeftijdsverdeling

Figuur 39. Leeftijd

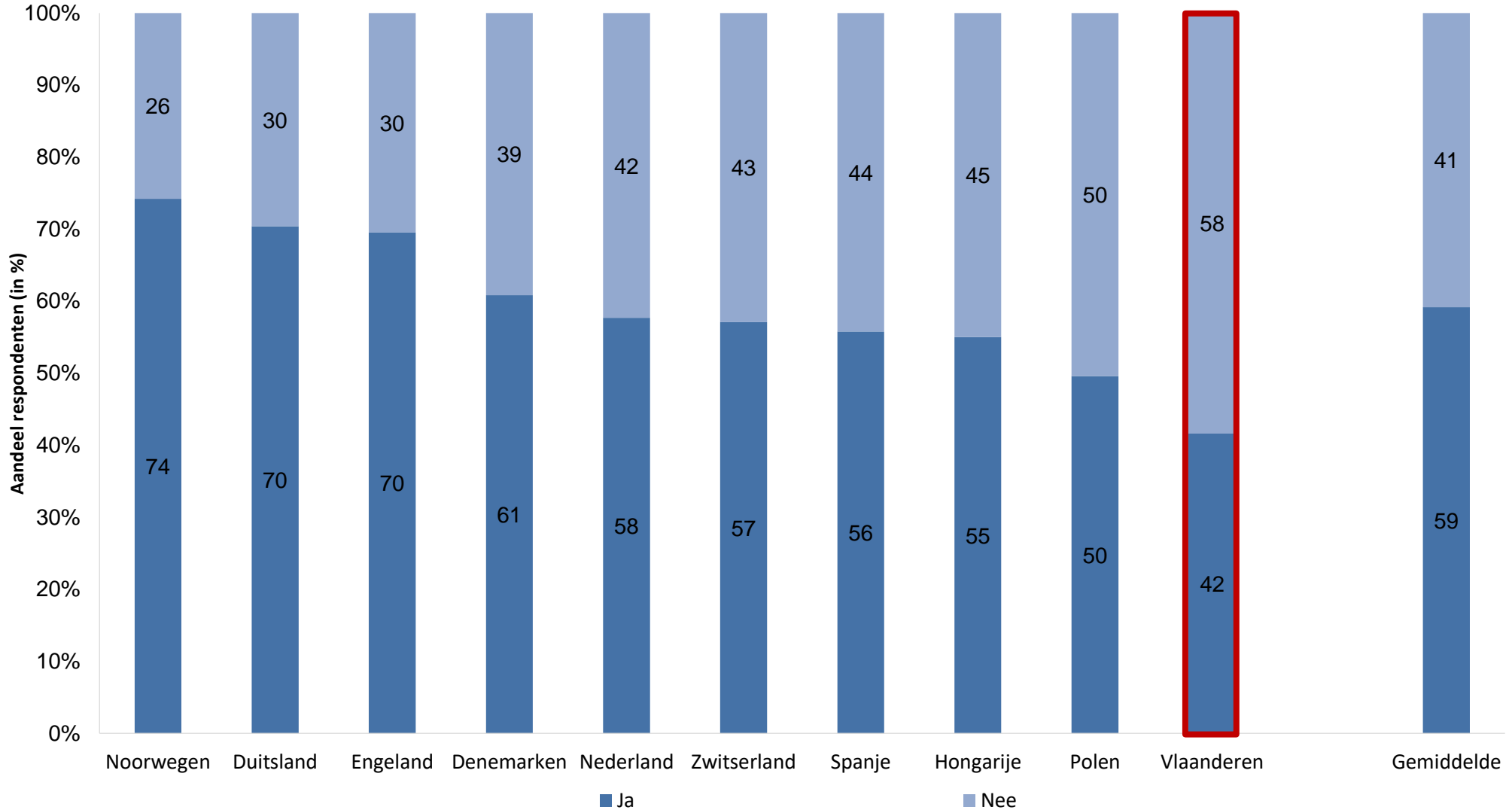

Kinderen actief in dezelfde sportclub

- Aan de leden en vrijwilligers die inwonende kinderen hebben, werd eveneens gevraagd of hun kind(eren) ook actief zijn in dezelfde sportclub. De resultaten in Figuur 40 tonen aan dat dit gemiddeld gezien gebruikelijk is, namelijk zes op tien respondenten geven aan dat hun inwonende kinderen ook actief zijn in dezelfde sportclub
- In Vlaanderen zijn de resultaten opvallend verschillend met de andere landen. Bij de Vlaamse leden en vrijwilligers geeft slechts vier op tien van de respondenten aan dat hun inwonende kinderen ook actief zijn in dezelfde sportclub. Het verschil met Noorwegen, Duitsland en Engeland is opvallend, waar bij minstens 70% van de respondenten dit wel het geval is
- Deze resultaten tonen aan dat er voor de Vlaamse sportclubs nog mogelijkheden liggen in het aanspreken van de kinderen van volwassen leden die reeds in de club actief zijn

Kinderen actief in dezelfde sportclub

Figuur 40. Zijn een of meer kinderen uit uw huishouden actief in dezelfde sportclub?

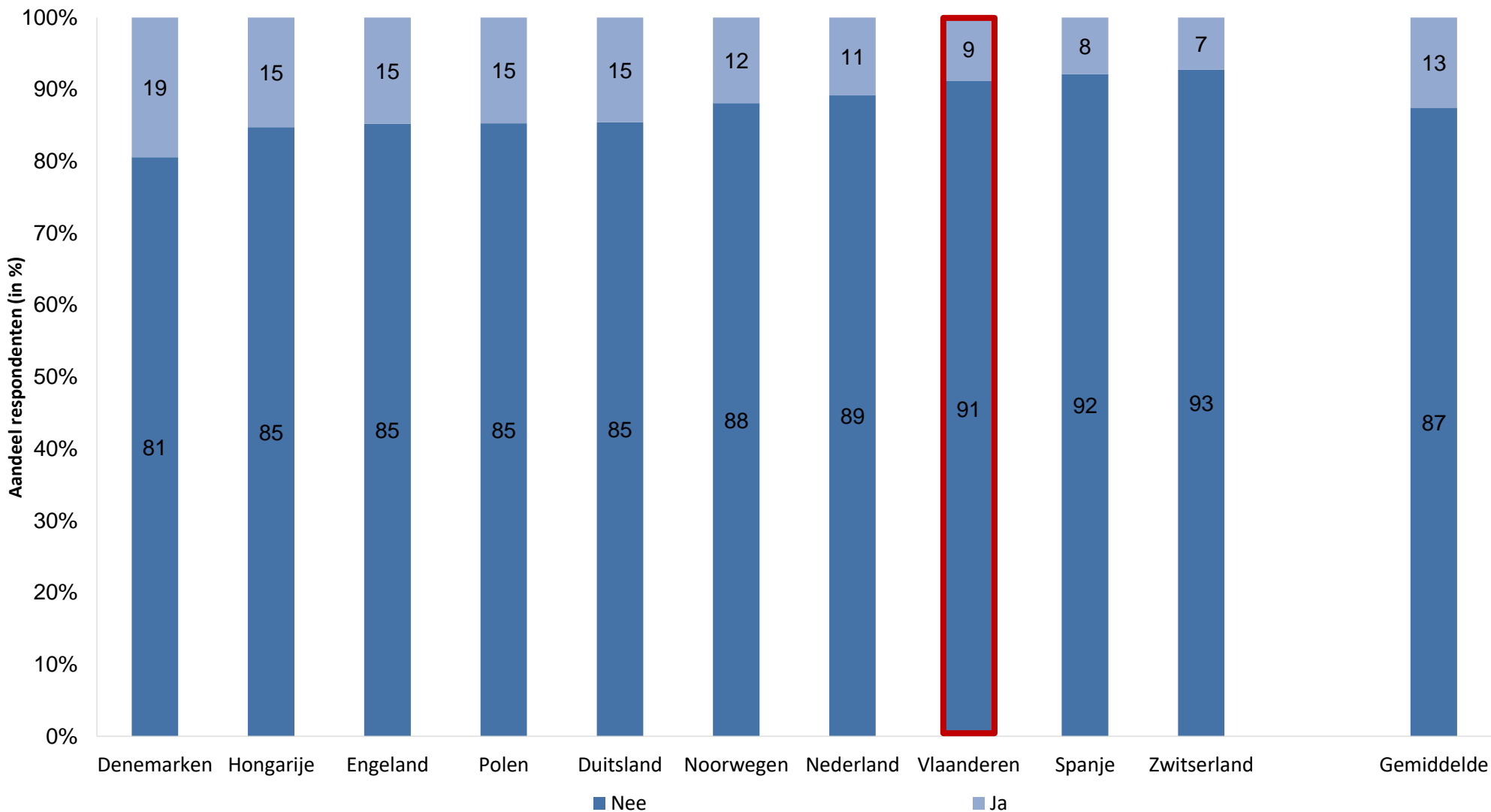
3.4.2 HANDICAP/BEPERKING EN ETNICITEIT

Handicap/beperking

- Als onderdeel van de achtergrondkenmerken van leden en vrijwilligers in Europese sportclubs zijn ook vragen over handicap/beperkingen en etniciteit opgenomen
- Figuur 41 toont voor elk van de tien landen de percentages van de respondenten die rapporteren dat ze een beperking hebben. Gemiddeld gezien blijkt 87 procent van alle respondenten in de tien landen geen enkele vorm van beperking te hebben. Bijgevolg is het slechts een minderheid van de leden en vrijwilligers die aangeeft minstens één beperking te hebben
- Voor Vlaanderen ligt het aandeel respondenten met een beperking met negen procent lager dan het gemiddelde. Hierbij moet benadrukt worden dat er bij dit leden- en vrijwilligersonderzoek geen specifieke G-sportclubs hebben deelgenomen

Handicap/beperking

Figuur 41. Heeft u een handicap/beperking?

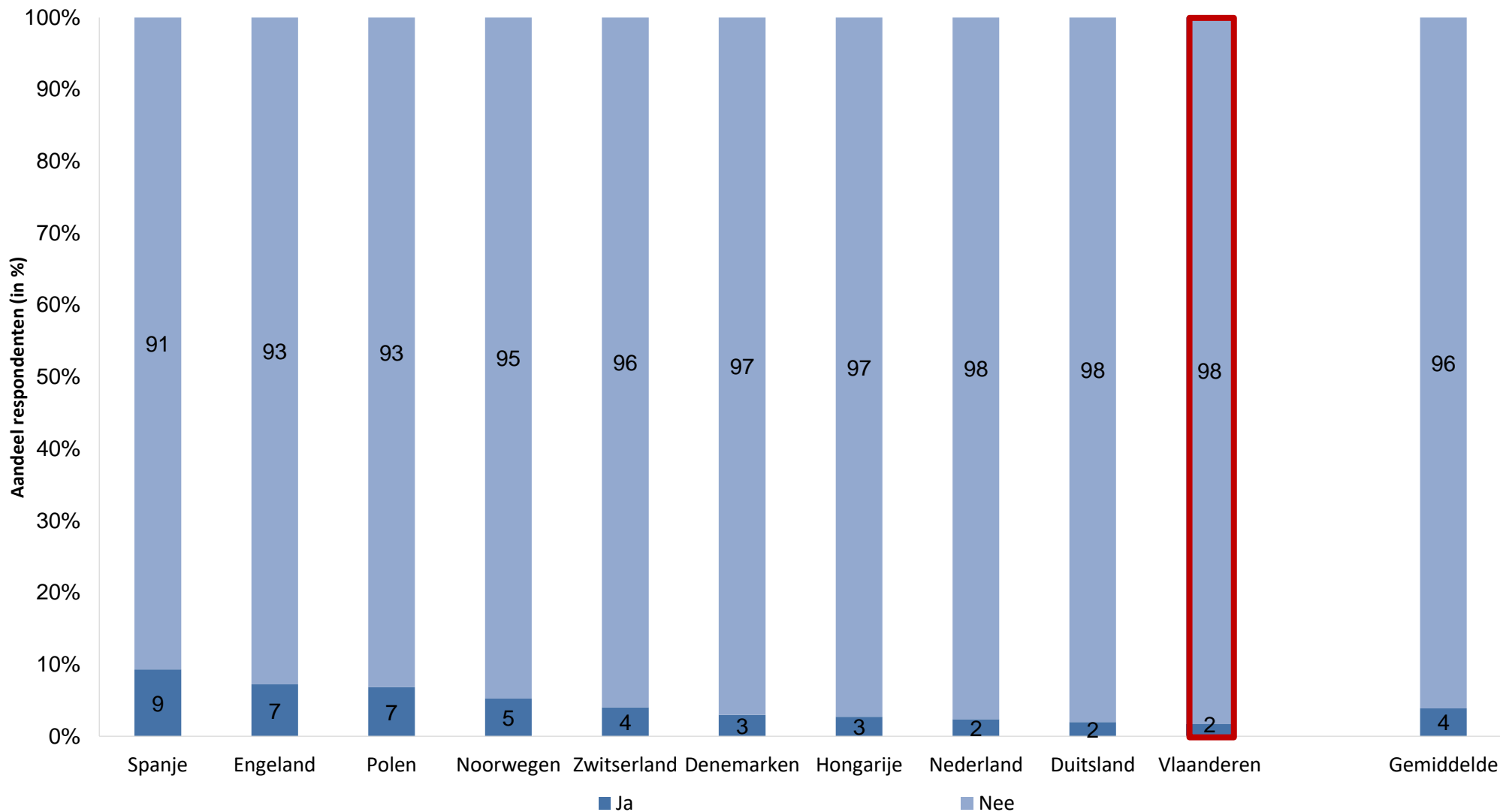

Etnische en/of culturele minderheid

- Naast de migratie-achtergrond van de respondenten (zie bijlagen) hebben we eveneens onderzocht of de leden of vrijwilligers zichzelf beschouwen als iemand die tot een etnische en/of culturele minderheidsgroep behoort
- Gemiddeld gezien geldt dit voor vier procent van alle respondenten. In Vlaanderen beschouwt slechts twee procent zich als iemand die tot een etnische en/of culturele minderheidsgroep behoort. In Nederland en Duitsland stellen we hetzelfde resultaat vast

Etnische en/of culturele minderheid

Figuur 42. Beschouwt u zichzelf als iemand die hoort tot een etnische en/of culturele minderheid in België?

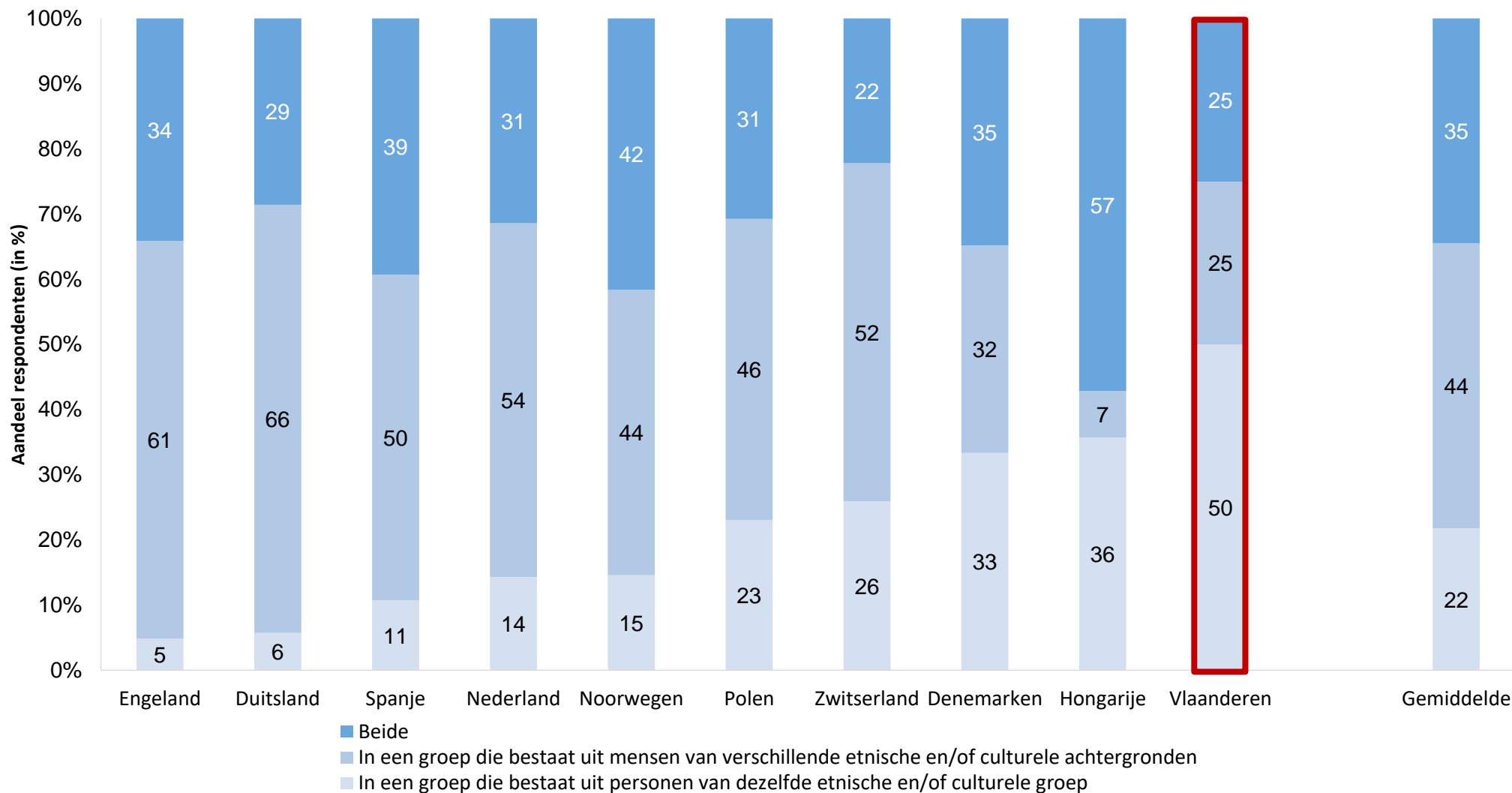

Samenstelling groep waarin mensen uit een minderheidsgroep sporten

- Bij de respondenten die zichzelf beschouwen als iemand die tot een etnische en/of culturele minderheidsgroep behoort, werd eveneens onderzocht in welk groepsverband zij aan sport doen
- Gemiddeld gezien beoefent iets meer dan een vijfde (22%) van deze mensen zijn of haar sport in een groep die uitsluitend bestaat uit mensen van dezelfde etnische en/of culturele groep. In Vlaanderen ligt dit aandeel opvallend hoger. Namelijk de helft van deze mensen in Vlaamse sportclubs doen uitsluitend aan sport met mensen van dezelfde etnische en/of culturele groep
- Slecht een vierde van deze respondenten uit Vlaanderen doet aan sport in een groep met mensen van verschillende etnische en/of culturele achtergronden
- Deze resultaten kunnen een indicatie zijn dat de Vlaamse sportclubs nog (te) weinig inzetten op het integreren van mensen uit een minderheidsgroep

Samenstelling groep waarin mensen uit een minderheidsgroep sporten

Figuur 43. Sport u in een groep met mensen die allemaal horen tot dezelfde minderheidsgroep of in groep met mensen met verschillende etnische en/of culturele achtergronden?

3.4.3 VRIJWILLIGERS VS. NIET-VRIJWILLIGERS

Vrijwilligers vs. niet-vrijwilligers

- Bovenstaande kenmerken kunnen we ook bekijken vanuit een verdeling van vrijwilligers en niet-vrijwilligers. Over de 10 landen heen is er gemiddeld gezien weinig verschil tussen de verdeling van vrijwilligers en niet-vrijwilligers met betrekking tot geslacht (Tabel 22), leeftijd (Tabel 23), opleiding (Tabel 24) en migratieachtergrond (Tabel 25). Doch, op het nationaal niveau zijn er enkele interessante verschillen
- Inzake de verdeling naar geslacht zien we dat het percentage mannen bij niet-vrijwilligers enkel stijgt bij Engeland, i.e. van 62% mannelijke vrijwilligers naar een aandeel van 70% bij de niet-vrijwilligers. In Spanje is de genderkloof voor zowel vrijwilligers als niet vrijwilligers het grootst, met een respectievelijk mannelijk aandeel van 80% en 70%
- De meeste vrijwilligers en niet-vrijwilligers zijn 41-64 jaar oud. Enkel in Spanje is het aandeel 26-40 jarigen bij beide categorieën het grootst
- In Nederland is het aandeel laag opgeleiden groot vergeleken met het Europees gemiddelde. Onder de Poolse niet-vrijwilligers zien we eveneens een relatief groot aandeel laag opgeleiden, dit in tegenstelling tot hun aandeel bij de Poolse vrijwilligers. In overeenstemming met de andere Europese landen zijn (niet-)vrijwilligers voornamelijk hoog opgeleid
- De verdeling van personen met een migratieachtergrond bij vrijwilligers en niet-vrijwilligers is (ongeveer) gelijk in Denemarken en Engeland, terwijl personen met een migratieachtergrond een groter aandeel vormen bij niet-vrijwilligers

Vrijwilligers vs. niet-vrijwilligers

Tabel 22. Verdeling van vrijwilligers en niet-vrijwilligers in sportclubs in Europa naar geslacht

		Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Vrijwilligers	Man in %	63	62	56	62	62	59	66	62	56	80	63
	Vrouw in %	37	38	44	38	38	41	34	38	44	20	37
Niet-vrijwilligers	Man in %	58	56	48	47	70	53	55	61	51	70	58
	Vrouw in %	42	44	52	53	30	47	45	39	49	30	42

Tabel 23. Verdeling van vrijwilligers en niet-vrijwilligers in sportclubs in Europa naar leeftijd (in jaren)

		Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Vrijwilligers	16-25 in %	16	15	8	14	8	15	10	23	29	18	23
	26-40 in %	24	21	19	23	18	18	18	20	29	43	29
	41-64 in %	49	54	55	49	58	56	57	48	37	38	40
	65+ in %	11	10	18	14	16	12	15	8	5	1	8
Niet-vrijwilligers	16-25 in %	19	12	7	11	11	19	15	27	54	11	24
	26-40 in %	25	26	12	27	15	28	20	29	21	47	28
	41-64 in %	42	49	50	44	54	46	46	31	20	41	36
	65+ in %	14	13	31	17	20	7	19	12	4	0	12

Vrijwilligers vs. niet-vrijwilligers

Tabel 24. Verdeling van vrijwilligers en niet-vrijwilligers in sportclubs in Europa naar opleidingsniveau

		Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Vrijwilligers	Laag in %	6	4	7	9	1	9	16	3	6	7	1
	Gemiddeld in %	40	31	42	52	40	43	32	35	28	60	41
	Hoog in %	53	64	51	39	59	48	52	62	66	33	58
Niet-vrijwilligers	Laag in %	11	6	9	16	4	16	19	4	18	9	4
	Gemiddeld in %	38	32	36	51	40	39	30	29	34	49	41
	Hoog in %	51	61	55	33	55	45	51	67	48	42	54

Tabel 25. Verdeling van vrijwilligers en niet-vrijwilligers in sportclubs in Europa naar migratieachtergrond

		Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Vrijwilligers	Geboren in ander land in %	4	3	3	2	8	1	2	6	1	4	7
Niet-vrijwilligers	Geboren in ander land in %	4	2	3	7	9	4	4	10	0	8	11

SYNTHESE

Situering en opzet

Voornaamste bevindingen

SITUERING EN OPZET

Sociale inclusie en vrijwilligerswerk: Vlaamse sportclubs vergeleken met sportclubs in negen Europese landen

Deze studie positioneert Vlaamse sportclubs met betrekking tot sociale inclusie en vrijwilligerswerk ten aanzien van negen andere Europese landen. Daarvoor maakt deze studie gebruik van bestaande data, afkomstig uit het SIVSCE-project. Binnen dit project, dat mede gefinancierd is door het Erasmus+ -programma van de Europese Unie, worden resultaten vergeleken voor de tien deelnemende Europese landen. Voorliggend onderzoek gebruikt data uit WP2 en WP3 van de in totaal zeven werkpakketten. Respectievelijk laten deze twee werkpakketten het toe om een uitspraak te doen over 1) de kenmerken van de sportclubs op mesoniveau en 2) over de kenmerken van leden en vrijwilligers van sportclubs op het microniveau.

In functie van hun positie kunnen sportclubs aan de hand van voorliggende resultaten concrete beleids- en praktijkbeslissingen nemen.

VOORNAAMSTE BEVINDINGEN

Voornaamste bevindingen – Kenmerken van sportclubs (WP2)

1. Grote en oudere clubs hebben een sterker juridisch statuut

Een groot deel van de Vlaamse sportclubs kennen reeds een relatief lang bestaan. Bijna de helft van de clubs is reeds meer dan 35 jaar actief. De resultaten tonen aan dat de 'oudere' clubs en clubs met een groot ledenbestand (van meer dan 200 leden) vaak een sterker juridisch statuut hebben, namelijk een vzw-structuur. Langs de andere kant is bijna vier op de tien sportclubs nog steeds een feitelijke vereniging.

2. In vergelijking met Nederland heeft Vlaanderen kleinere, maar financieel gezondere clubs

In verhouding tot het aantal inwoners, telt Vlaanderen meer en kleinere sportclubs dan Nederland. In Nederland heeft een derde van de clubs 250 leden of meer, terwijl dit in Vlaanderen slechts één op vijf is. Hiernaast blijkt de eigen financiële situatie door de Vlaamse sportclubs als iets gezonder gepercipieerd te worden dan de Nederlandse clubs dat doen. Bovendien hebben de Nederlandse clubs de laatste jaren een grotere vermindering in hun inkomstenbronnen (zoals subsidies van de gemeente of stad en sponsoring) ervaren.

3. Recreatiesport heeft een duidelijke plaats in het sportaanbod van clubs

Negen op tien sportclubs in Vlaanderen hebben een recreatief sportaanbod. In meer dan de helft van deze clubs wordt dit evenwel gecombineerd met een competitief aanbod. Louter competitieve clubs vormen met tien procent een duidelijke minderheid.

4. Sportclubs zien de toekomst positief tegemoet

De resultaten tonen aan dat negen op tien sportclubs verwachten dat hun ledenaantal de komende jaren stabiel zal blijven of zal stijgen. Hiernaast heeft acht op tien clubs geconstateerd dat hun ledenbestand de laatste vijf jaar stabiel is gebleven of (sterk) gegroeid is. Het merendeel van de clubs beoordeelt hun huidige situatie aangaande de omvang van het ledenbestand positief, meer dan zeven op tien clubs geeft aan voldoende leden te hebben.

Voornaamste bevindingen – Kenmerken van sportclubs (WP2)

5. Maatschappelijk kwetsbare groepen en sportclubs: geen evidentie

Bijna alle sportclubs stemmen akkoord met de stelling dat iedereen welkom is in de club, onafhankelijk van de sociale, culturele of etnische achtergrond. Zes op tien clubs geven ook aan ook te proberen een sportaanbod voor zoveel mogelijk bevolkingsgroepen aan te bieden. Slechts een minderheid van clubs (38,8%) stelt echter ernaar te streven om maatschappelijk kwetsbare groepen te helpen bij de integratie in de club. Omgekeerd zien we dat maatschappelijk kwetsbare groepen vaak geen deel uitmaken van het ledenbestand van de club.

6. (Omgaan met) diversiteit: grote clubs hebben een stapje voor

Er is een duidelijke en significante samenhang tussen de grootte van de club en de aanwezigheid van initiatieven om sportparticipatie bij specifieke doelgroepen te verhogen. Grotere clubs hebben vaker initiatieven voor specifieke doelgroepen. Dit geldt voor alle onderzochte doelgroepen (kinderen en jongeren, ouderen, vrouwen/meisjes, mensen in armoede/met een laag inkomen, mensen met een handicap en mensen met een migratieachtergrond).

7. Naar een sterkere ‘aanjaagfunctie’ voor sportdiensten en sportfederaties inzake kansengroepen?

Sportdiensten en sportfederaties stimuleren sportclubs om aandacht te hebben voor de toegankelijkheid voor mensen in een maatschappelijk kwetsbare situatie. Toch blijft de aanmoedigende rol van sportdiensten en a fortiori van sportfederaties in realiteit nog vrij beperkt: ‘slechts’ vier op tien sportclubs geven aan door de sportdienst te worden gestimuleerd op dit vlak; stimulering door sportfederaties wordt door drie op tien sportclubs ervaren. Bovendien stellen we vast dat ongeveer een kwart van de sportclubs ‘onvoldoende steun van de sportfederatie’ als een hindernis beschouwt om werk te maken van de toegankelijkheid van sport voor mensen in een maatschappelijk kwetsbare situatie. Eveneens ziet één op vier sportclubs ‘onvoldoende steun van de (gemeentelijke) overheid’ als een hindernis in dit verband.

Voornaamste bevindingen – Leden en vrijwilligers van sportclubs (WP3)

8. Betrokkenen bij Vlaamse sportclubs zijn vaker lid en minder vaak vrijwilliger bij de club

Doordat er naast de deelname aan sportactiviteiten in de sportclub ook deelgenomen kan worden aan vrijwilligerswerk, is het mogelijk dat mensen die niet sportactief zijn in de club ervoor kiezen om lid of vrijwilliger te worden. De resultaten tonen aan dat een groot deel van de betrokkenen bij de Vlaamse sportclubs ook werkelijk sportactief zijn in de club. In Vlaanderen bedraagt dit 81 procent ten opzichte van een gemiddelde over de tien landen van 74 procent. Langs de andere kant stellen we vast dat er bij de Vlaamse sportclubs een kleiner aandeel van de betrokkenen op een vaste basis vrijwilligerswerk doet bij de club (33% in Vlaanderen ten opzichte van 38% gemiddeld).

9. Een kleiner aandeel leden van de Vlaamse sportclubs doet heel frequent aan sport in de club

Het aandeel sportactieve leden van de Vlaamse sportclubs dat heel frequent aan sport doet in de club (drie keer per week of meer) ligt opvallend lager (18%) dan in de andere Europese landen (gemiddeld 29%). Langs de andere kant tellen de Vlaamse sportclubs een groot aandeel respondenten dat een keer (35%) of twee keer per week (35%) aan sport doet. Deze vaststelling kan mogelijks gelinkt worden aan het gegeven dat sportactieve leden van de Vlaamse sportclubs opvallend meer op een recreatief niveau aan sport doen (64%) dan in de andere Europese landen (gemiddeld 39%). In de landen waar de leden van sportclubs hoofdzakelijk competitief aan sport doen, wordt eveneens vaker heel frequent aan sport gedaan in de sportclub.

10. Sportclubleden in Vlaanderen zijn loyaal aan het sportclublandschap

De resultaten tonen aan dat betrokkenen die lid zijn van een Vlaamse sportclub opvallend vaker dan in andere landen ofwel enkel in hun eigen club aan sport doen ofwel ook nog sportactief zijn in een andere sportclub. In andere landen stellen we vaker vast dat sportclubleden ook buiten georganiseerd verband aan sport doen met vrienden en/of familie (gemiddeld 33% ten opzichte van 25% in Vlaanderen) of ook sportactief zijn in een fitnesscentrum (gemiddeld 23% ten opzichte van 10% in Vlaanderen). Sportclubleden in Vlaanderen blijken dus vaker dan in andere landen loyaal te zijn aan hun eigen of een bijkomende sportclub.

Voornaamste bevindingen – Leden en vrijwilligers van sportclubs (WP3)

11. Vrijwilligers in Vlaamse sportclubs zijn tevreden over de omstandigheden en voelen zich gewaardeerd

De vrijwilligers die actief zijn in Vlaamse sportclubs blijken (zeer) tevreden te zijn over de omstandigheden waarin ze hun taken verrichten. Meer dan acht op tien van de vrijwilligers geeft aan (zeer) tevreden te zijn, dit ligt boven het gemiddelde over de tien landen van 71 procent. Slechts vijf procent van de Vlaamse vrijwilligers in sportclubs is (zeer) ontevreden over de omstandigheden. Deze hoge tevredenheid in Vlaamse sportclubs kan mogelijks gelinkt worden aan het feit dat de vrijwilligers van Vlaamse sportclubs aangeven dat hun werk als vrijwilliger gewaardeerd wordt. Bovendien blijken vrijwilligers in Vlaamse sportclubs vaker dan gemiddeld constructieve feedback te ontvangen van het management van de sportclub, en extra voordelen of een vergoeding te ontvangen.

12. Vlaamse sportclubs kunnen zich (nog) meer richten op het bereiken van gezinnen

Als we naar de socio-economische achtergrondkenmerken en de huishoudsituatie van de leden en vrijwilligers van sportclubs kijken, stellen we een opmerkelijk verschil vast tussen Vlaamse sportclubs en sportclubs in andere Europese landen. Zo blijken de Vlaamse sportclubs opvallend minder vaak de inwonende kinderen te bereiken van volwassenen die reeds lid zijn van de sportclub. Gemiddeld gezien over de tien landen is bij zes op de tien respondenten één of meer inwonende kinderen ook actief in dezelfde sportclub. In Vlaanderen is dit slechts vier op tien. Deze resultaten tonen aan dat de Vlaamse sportclubs (nog) sterker kunnen inzetten op het aanspreken van gezinnen. Dit kan onder meer door het voorzien van een inter- of intragenerationeel sportaanbod of door parallelle activiteiten voor ouders en kinderen aan te bieden.

13. Vlaamse sportclubs zetten (te) weinig in op de integratie van minderheidsgroepen in het reguliere aanbod

Van de leden en vrijwilligers van Vlaamse sportclubs beschouwt slechts twee procent zich als iemand die tot een etnische en/of culturele minderheidsgroep behoort. Dit ligt onder het gemiddelde over de tien landen van vier procent. Bovendien blijkt deze groep nog (te) weinig geïntegreerd te zijn in het reguliere aanbod van de sportclubs. Namelijk de helft van deze mensen in Vlaamse sportclubs doen uitsluitend aan sport met mensen van dezelfde etnische en/of culturele groep (ten opzichte van een gemiddelde van 22%). Slechts een vierde van deze respondenten uit Vlaanderen doet aan sport in een groep met mensen van verschillende etnische en/of culturele achtergronden. Deze resultaten tonen aan dat Vlaamse sportclubs nog sterker kunnen/moeten inzetten op het integreren van mensen uit minderheidsgroepen in het reguliere sportaanbod

Voornaamste bevindingen – Leden en vrijwilligers van sportclubs (WP3)

14. Leden en vrijwilligers zijn actief betrokken bij het democratische proces in Vlaamse sportclubs

In sportclubs doorheen Europa hebben leden en vrijwilligers de mogelijkheid om deel te nemen aan het democratische besluitvormingsproces in hun club. De resultaten tonen aan dat leden en vrijwilligers van Vlaamse sportclubs voornamelijk op een informele manier deze besluitvorming trachten te beïnvloeden. Meer bepaald deelt meer dan vier van de tien leden en vrijwilligers minstens één keer per maand zijn/haar mening met sleutelfiguren binnen de club. Ook in Engeland, Polen en Spanje vindt deze meer informele beïnvloeding op de besluitvorming frequent plaats. Beïnvloeding via formele kanalen, zoals via de aanwezigheid op de Algemene Vergadering, gebeurt minder in de Vlaamse sportclubs. Iets meer dan 40 procent van de Vlaamse leden en vrijwilligers was aanwezig op de laatste Algemene Vergadering. Dit komt overeen met het gemiddelde van de tien landen.

15. De sociale participatie in Vlaamse sportclubs ligt opvallend hoger dan in andere Europese landen

Sportclubs bieden naast de deelname aan sportactiviteiten eveneens de mogelijkheid om deel te nemen aan tal van sociale activiteiten binnen de club. Dit kan gaan over sociale extra-sportieve activiteiten op de club of over het blijven na een wedstrijd of training om met andere leden te praten. Sportclubs hebben naast een sportieve functie dus ook een belangrijke sociale functie. Leden en vrijwilligers van Vlaamse sportclubs blijken actief deel te nemen aan deze sociale activiteiten. Slechts negen procent van de leden en vrijwilligers van sportclubs in Vlaanderen is nooit aanwezig op sociale bijeenkomsten van de sportclub. Eenzelfde resultaat stellen we vast in Spanje, Zwitserland en Duitsland. In bepaalde landen wordt de 'derde helft' van sportwedstrijden wel eens de belangrijkste helft genoemd. In Vlaanderen wordt dit duidelijk hoog in het vaandel gedragen, want de Vlaamse leden en vrijwilligers scoren hier met voorsprong het hoogste. Meer dan de helft van de respondenten blijft minstens één keer per week na de training of wedstrijd om met andere leden van de club te praten. Dit ligt ver boven het gemiddelde over de tien landen heen (36%).

BIJLAGEN

Overzicht van de grafieken en tabellen

1. Kenmerken van sportclubs

1.1 Structurele kenmerken

Meest aangeboden sporten door de sportclubs in alle landen

Oprichtingsjaren

Grootte van gemeente

Gebruiksvergoeding voor openbare voorzieningen

1.2 Management van sportclubs

Opinies van clubs over 'Onze club streeft er naar om de leden te betrekken bij het nemen van de belangrijke beslissingen'

Opinies van clubs over 'Onze club delegeert het nemen van beslissingen van het bestuur naar raden/commissies'

Opinies van clubs over 'Onze club plant op lange termijn'

Opinies van clubs over 'Onze club volgt de mate van uitvoering van haar plannen op'

Opinies van clubs over 'Onze club hecht veel waarde aan vriendschap en gezellig samenzijn'

Verdeling van inkomsten in 2014

Verdeling van uitgaven in 2014

Aandeel van inkomsten in directe overheidssubsidies

Distributie van het probleem 'Rekrutering/behoud van leden'

Distributie van het probleem 'Rekrutering/behoud van vrijwilligers op bestuursniveau'

Distributie van het probleem 'Rekrutering/behoud van trainers/lesgevers'

Distributie van het probleem 'Rekrutering/behoud van scheidsrechters/juryleden'

Distributie van het probleem 'Financiële situatie van de club'

Distributie van het probleem 'Beschikbaarheid van sportinfrastructuur'

Distributie van het probleem 'Aantal wetten, decreten, richtlijnen'

Distributie van het probleem 'Demografische verandering in de regio'

Distributie van het probleem 'Lokale concurrentie van commerciële sportaanbieders'

Aandeel van clubs met ten minste één existentieel probleem

Overzicht van de grafieken en tabellen

1. Kenmerken van sportclubs

1.3 Belang van vrijwilligers voor sportclubs

Vaste en occasionele vrijwilligers

Betaalde krachten

Betaalde manager bestaat in de club (gedifferentieerd naar fulltime en parttime)

Betaalde manager bestaat, naar grootte van de club

Ontwikkeling van vrijwilligers in de laatste vijf jaar

Ontwikkeling van betaalde krachten in de laatste vijf jaar

Ten minste één initiatief aanwezig

Aantal initiatieven, naar clubgrootte

Opinies van clubs over 'Onze club beschouwt leden als klanten waarvan niet verwacht kan worden dat ze bijdragen door vrijwilligerswerk'

Opinies van clubs over 'Alle leden kunnen vrijwilliger zijn, onafhankelijk van hun kwalificaties'

Opinies van clubs over 'Onze club heeft weinig verloop onder de vrijwilligers'

Opinies van clubs over 'De leden van onze club tonen passie en toewijding voor de taken'

Opinies van clubs over 'Onze club zou enkel op vrijwilligers moeten draaien'

1.4 Sociale integratie in Europese sportclubs

Opinies van clubs over 'Onze club streeft ernaar om maatschappelijk kwetsbare groepen te helpen bij de integratie in onze club'

Opinies van clubs over 'Onze club dient financieel gecompenseerd te worden om verantwoordelijkheid voor de inclusie van verschillende bevolkingsgroepen op te nemen'

Opinies van clubs over 'Onze club probeert een sportaanbod voor zoveel mogelijk bevolkingsgroepen aan te bieden'

Opinies van clubs over 'Onze club engageert zich om gezondheidsbevorderende programma's voor fysieke activiteit aan te bieden'

Opinies van clubs over 'Onze club vindt dat onze sportdiscipline(s) geschikt is (zijn) als gezondheidsbevorderende fysieke activiteit'

Clubs die initiatieven aanbieden voor vrouwen/meisjes

Clubs die initiatieven aanbieden voor kinderen/adolescenten

Clubs die initiatieven aanbieden voor ouderen (65+)

Clubs die initiatieven aanbieden voor mensen met een handicap

Clubs die initiatieven aanbieden voor mensen met een migratieachtergrond

Overzicht van de grafieken en tabellen

2. Betrokkenheid en verbondenheid van leden en vrijwilligers in sportclubs

2.1 Affiliatie met sportclubs en sportdeelname

Aantal andere leden in hetzelfde team/groep als de respondent

2.2 Vrijwilligerswerk in sportclubs

Taken uitgevoerd door vrijwilligers

Frequentie en tijdsduur van vrijwilligerswerk in de sportclub

Aanleiding betrokkenheid als vrijwilliger in de sportclub

Vrijwilligerswerk buiten de sportclub

2.3 Sociale inclusie in sportclubs

Aanwezigheid op ledenbijeenkomsten

Delen van je mening met andere leden van de sportclub

Beïnvloeding van de besluitvorming binnen de sportclub

Gesprekken met mensen van buiten mijn team/groep

Voordat ik bij de sportclub kwam, kende ik al een of meer leden

Nieuwe vrienden door deelname aan activiteiten van de sportclub

Omgang met leden buiten de sportclubactiviteiten

Hoeveel mensen van de sportclub kennen u bij naam?

Beoordeling van de sfeer in de sportclub

Omgang met andere leden van de sportclub

Mening geven wanneer er beslissingen binnen de sportclub genomen worden

Gevoel van respect voor wie je bent door andere mensen van de sportclub

2.4 Kenmerken van leden en vrijwilligers in sportclubs

Beroepsstatus

Huishoudelijke samenstelling

Leeftijd jongste inwonend kind

Herkomst

Herkomst respondent en ouders

Periode van migratie

Types van beperkingen bij de respondenten

Samenstelling van de groep waarin mensen met een beperking sporten

Benodigde aanpassingen om aan sport te doen wegens beperking(en)

Manieren hoe beperkings- of gezondheidsproblemen de respondenten beperken in een sportomgeving

1. KENMERKEN VAN SPORTCLUBS

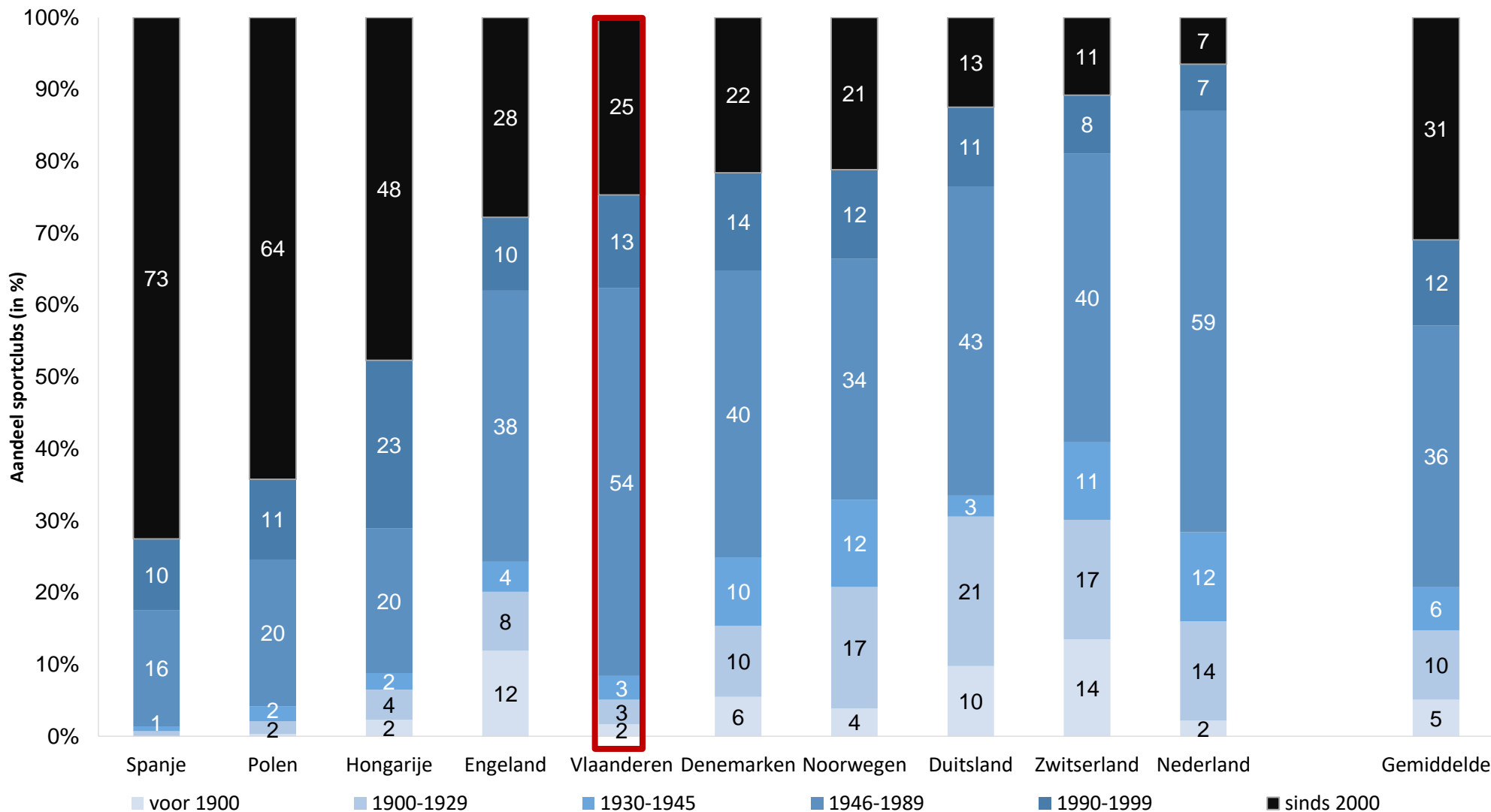
1.1 STRUCTURELE KENMERKEN

Tabel 26. Meest aangeboden sporten door de sportclubs in alle landen (aandeel clubs in %)

Sporten	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Engeland	Duitsland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Voetbal	20.3	18.1	15.4	5.9	29.5	21.2	24.5	30.9	30.0	12.3	14.7
Gymnastiek (alle soorten)	8.6	7.3	14.7	7.9	23.4	1.8	4.0	7.6	4.5	5.2	9.1
Volleybal	7.2	6.6	4.5	2.4	15.8	6.2	5.7	5.6	12.3	3.4	9.7
Atletiek	7.1	4.4	2.3	1.2	11.5	8.6	4.5	13.2	7.0	9.3	8.9
Schietsporten	6.8	3.3	8.6	2.4	9.7	6.2	1.4	7.8	7.4	3.2	18.3
Zwemmen	6.7	5.2	5.9	8.4	6.6	9.0	4.5	9.0	8.9	5.8	3.6
Wielrennen	6.2	12.4	5.5	1.7	5.6	9.4	2.2	5.8	3.5	11.2	5.0
Tennis	5.9	4.4	5.9	2.8	14.0	5.3	13.2	2.8	4.1	2.1	4.0
Fitness	5.8	3.4	4.5	3.8	15.0	4.8	2.1	6.8	2.7	3.9	11.2
Handbal	5.6	0.7	8.0	0.9	7.4	8.3	4.2	16.2	3.7	3.4	3.0
Basketbal	5.5	3.3	1.4	11.6	4.7	6.5	3.6	5.2	5.6	8.4	4.3
Tafeltennis	5.3	3.5	3.3	5	17.0	9.5	2.4	3.6	4.5	1.3	2.8
Wandelen	4.7	6.8	2.6	0.3	11.1	3.3	2.0	6.8	1.4	9.3	3.4
Badminton	4.6	5.0	12.5	2.8	10.0	2.3	2.0	2.8	2.1	1.3	5.5
Dansen	4.0	7.2	6.9	2.8	9.6	3.8	2.1	3.0	0.6	1.8	2.1

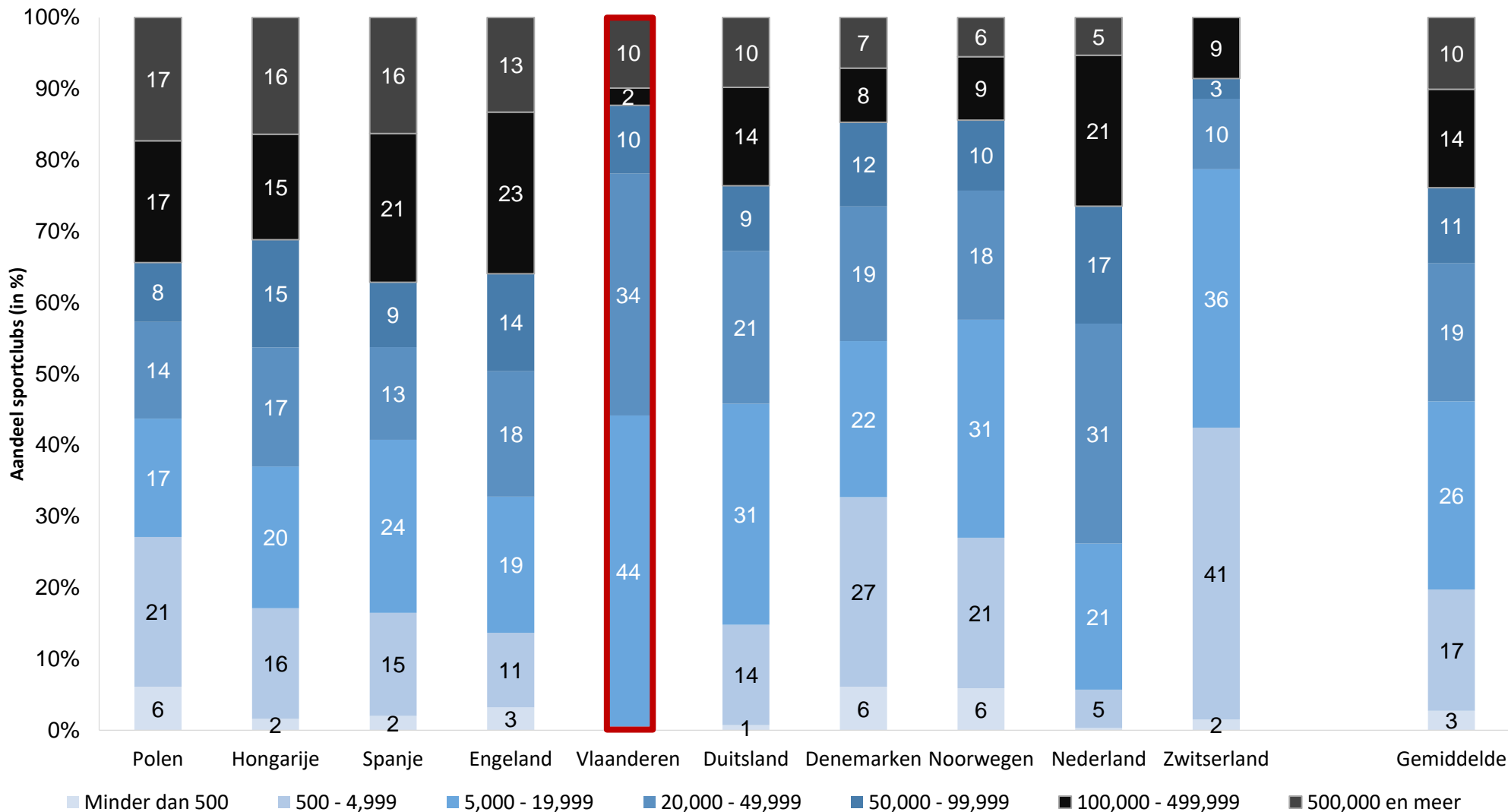
Oprichtingsjaren

Figuur 44. Verdeling van sportclubs naar periode van oprichting

Grootte van gemeente

Figuur 45. Grootte van de gemeente waar de clubs zijn gesitueerd

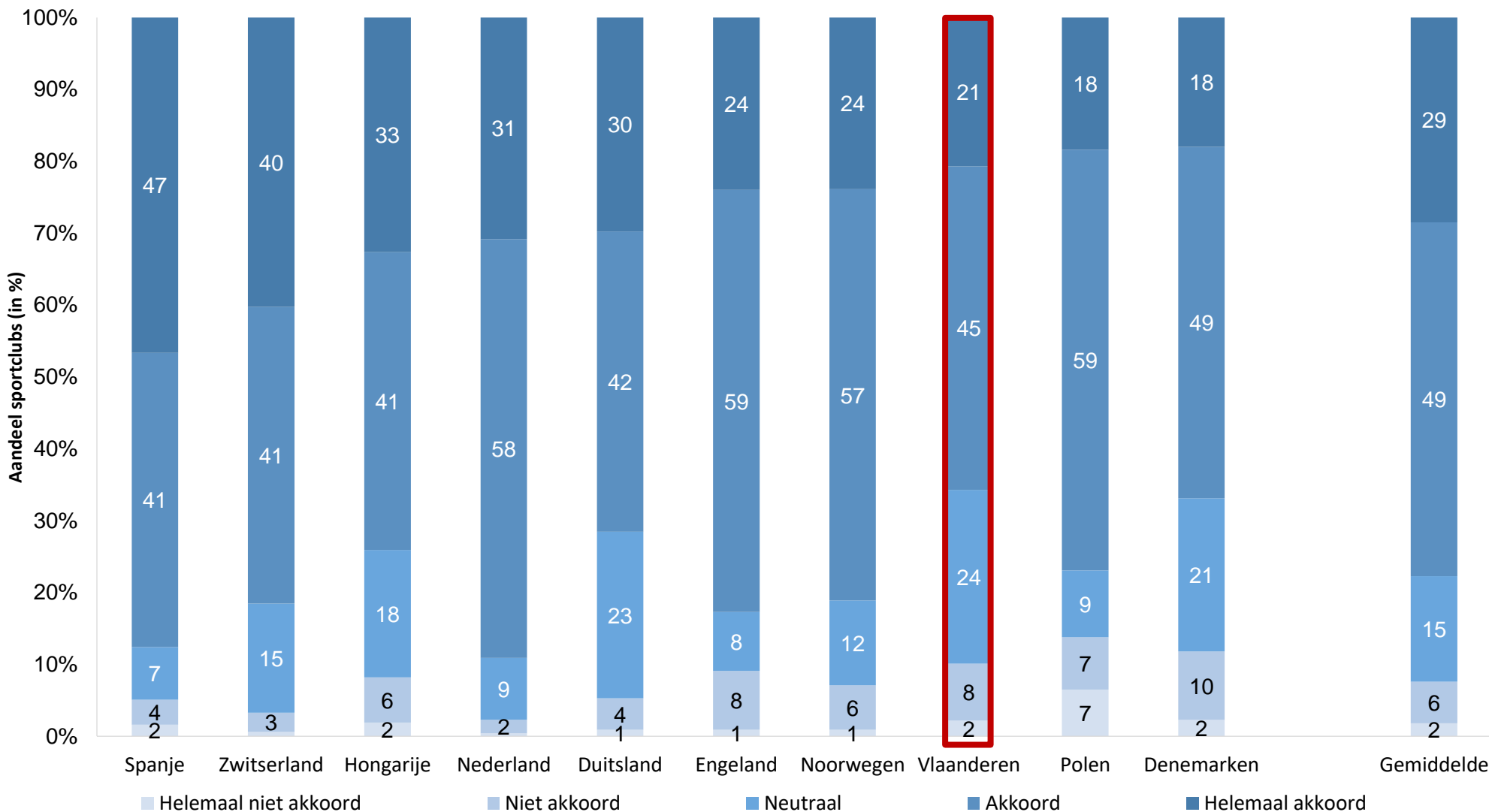
Tabel 27. Gebruiksvergoeding voor openbare voorzieningen

	Gemiddelde	Nederland	Engeland	Vlaanderen	Hongarije	Polen	Zwitserland	Noorwegen	Duitsland	Spanje	Denemarken
Verplichting tot betaling van een gebruiksvergoeding (aandeel van clubs die openbare voorzieningen gebruiken, in %)	64	96	90	89	63	56	54	53	51	48	41
Verplichting tot betaling van een gebruiksvergoeding (aandeel van clubs, in %)	42	53	51	57	46	51	36	37	33	31	29

1.2 MANAGEMENT VAN SPORTCLUBS

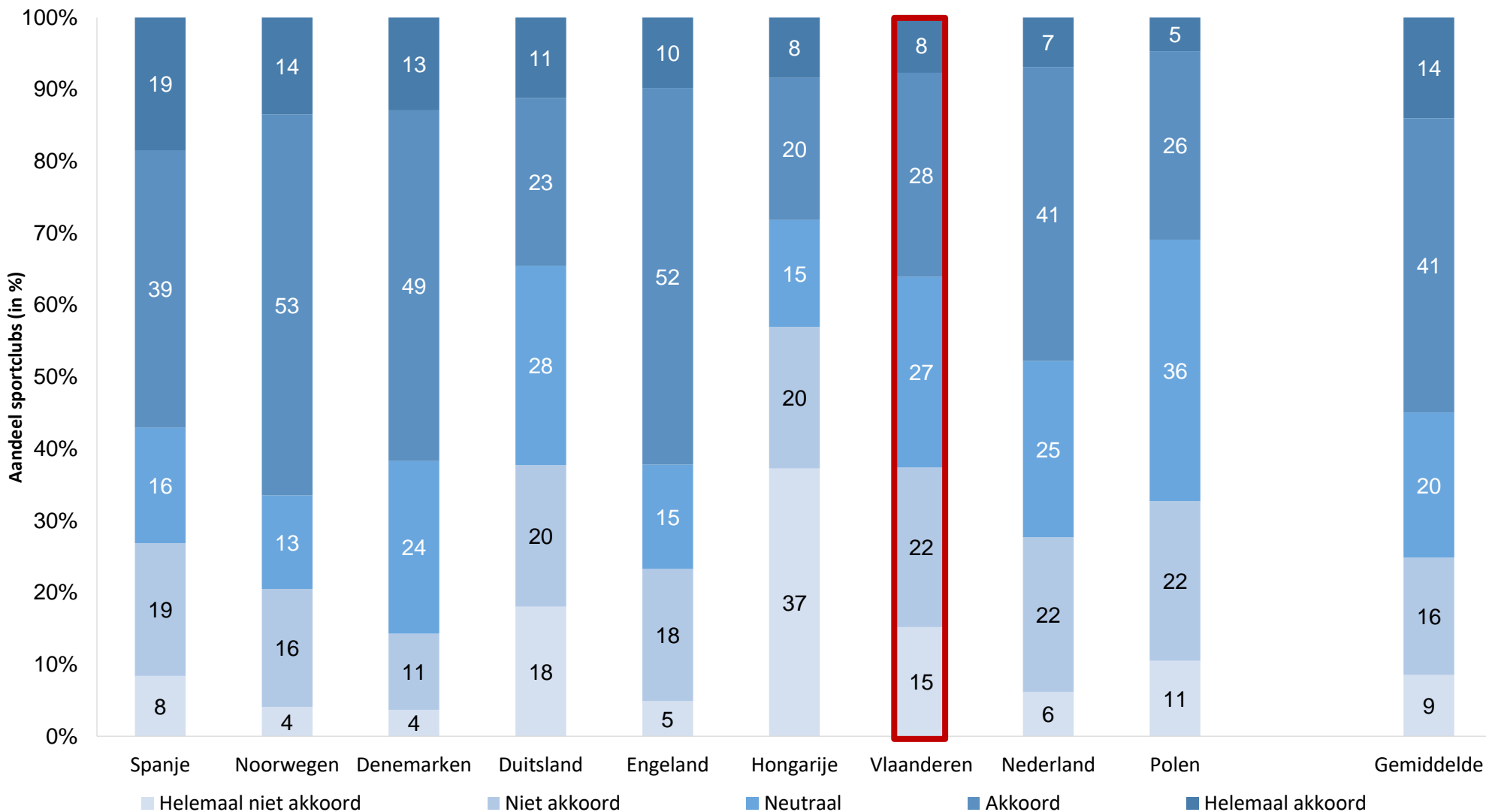
Distributie van opinies van clubs over beleid, management en waarden

Figuur 46. Opinies van clubs over 'Onze club streeft er naar om de leden te betrekken bij het nemen van de belangrijke beslissingen'

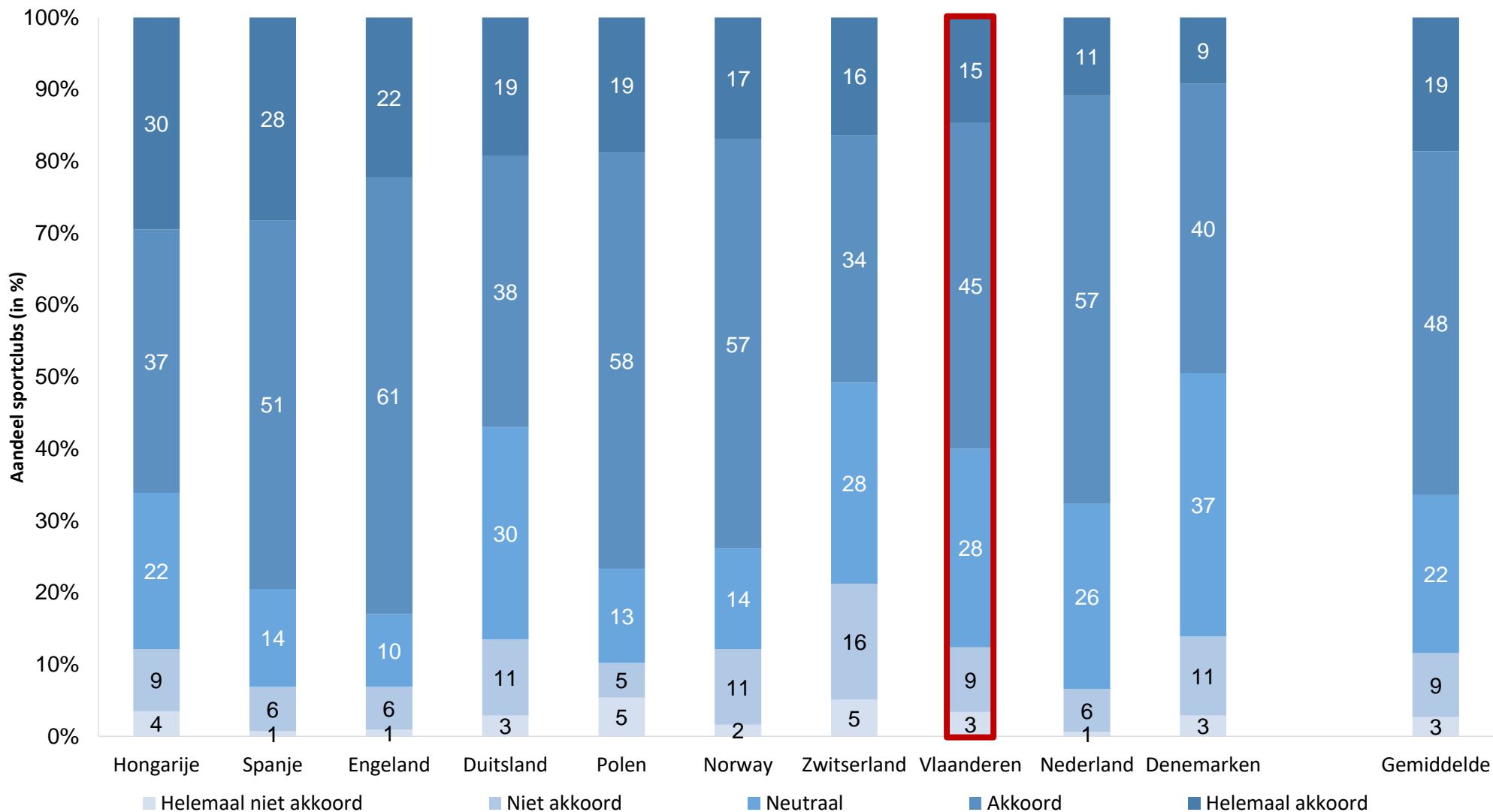
Distributie van opinies van clubs over beleid, management en waarden

Figuur 47. Opinies van clubs over 'Onze club delegeert het nemen van beslissingen van het bestuur naar raden/commissies'

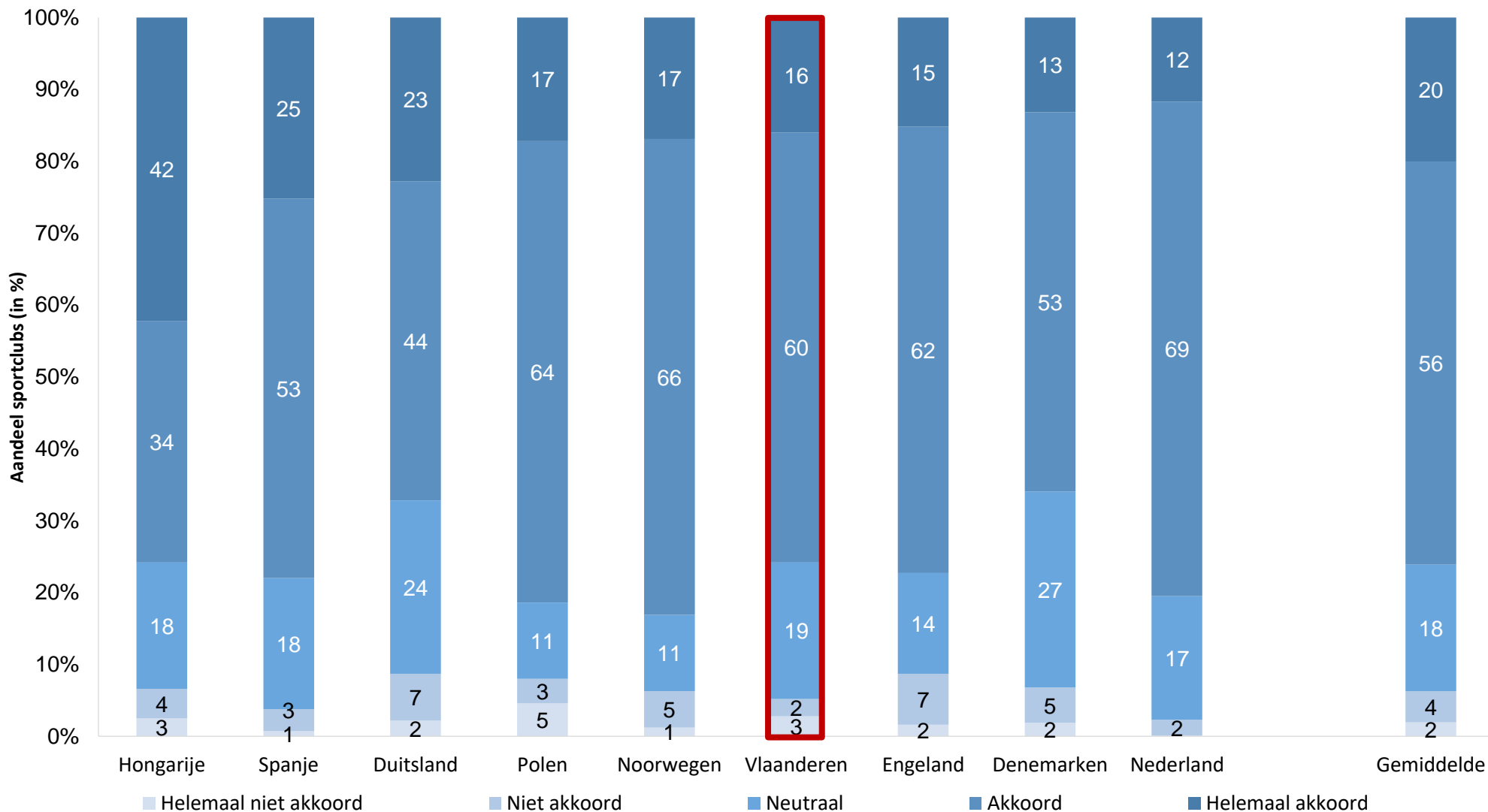
Distributie van opinies van clubs over beleid, management en waarden

Figuur 48. Opinies van clubs over 'Onze club plant op lange termijn'

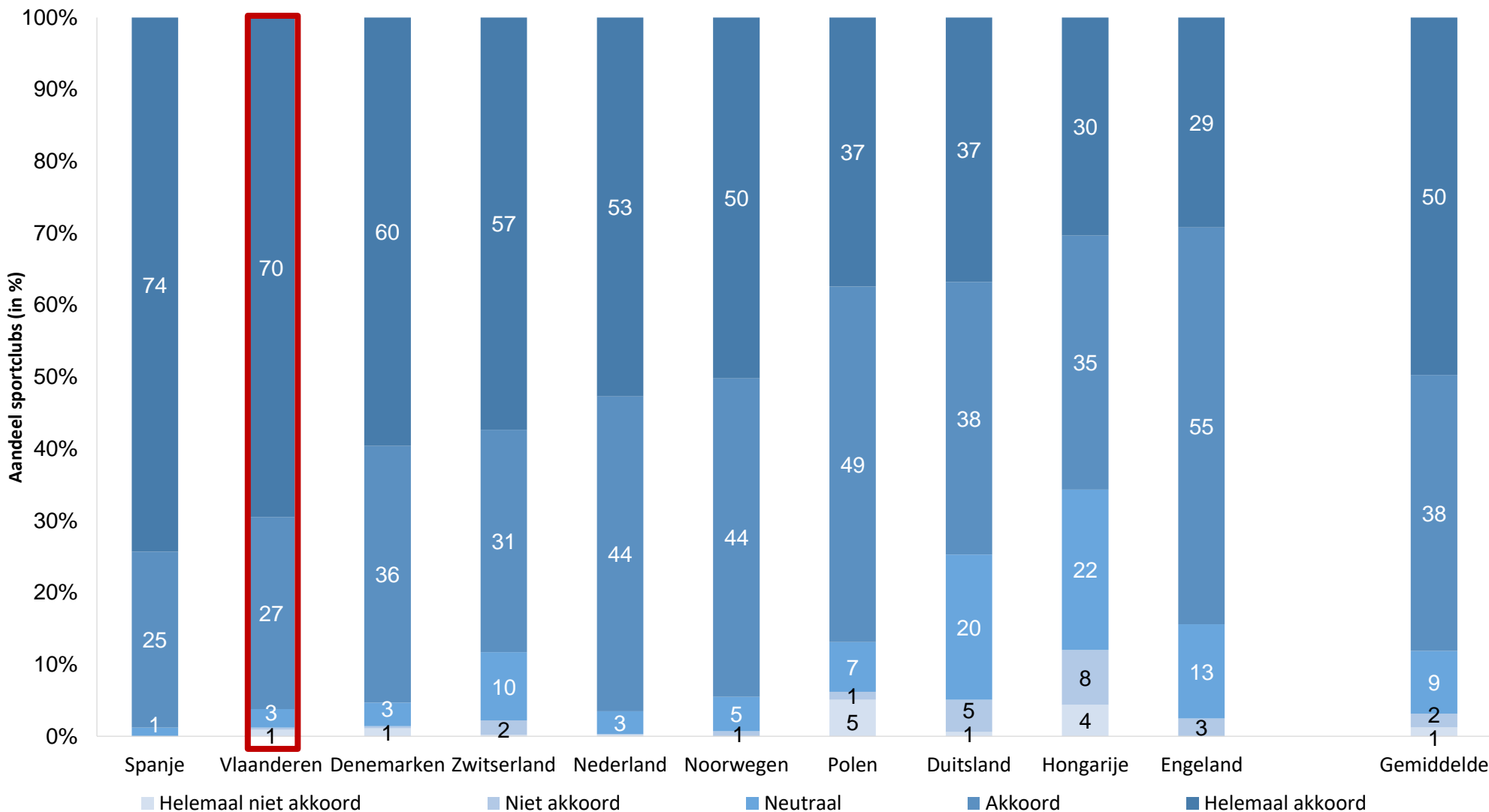
Distributie van opinies van clubs over beleid, management en waarden

Figuur 49. Opinies van clubs over 'Onze club volgt de mate van uitvoering van haar plannen op'

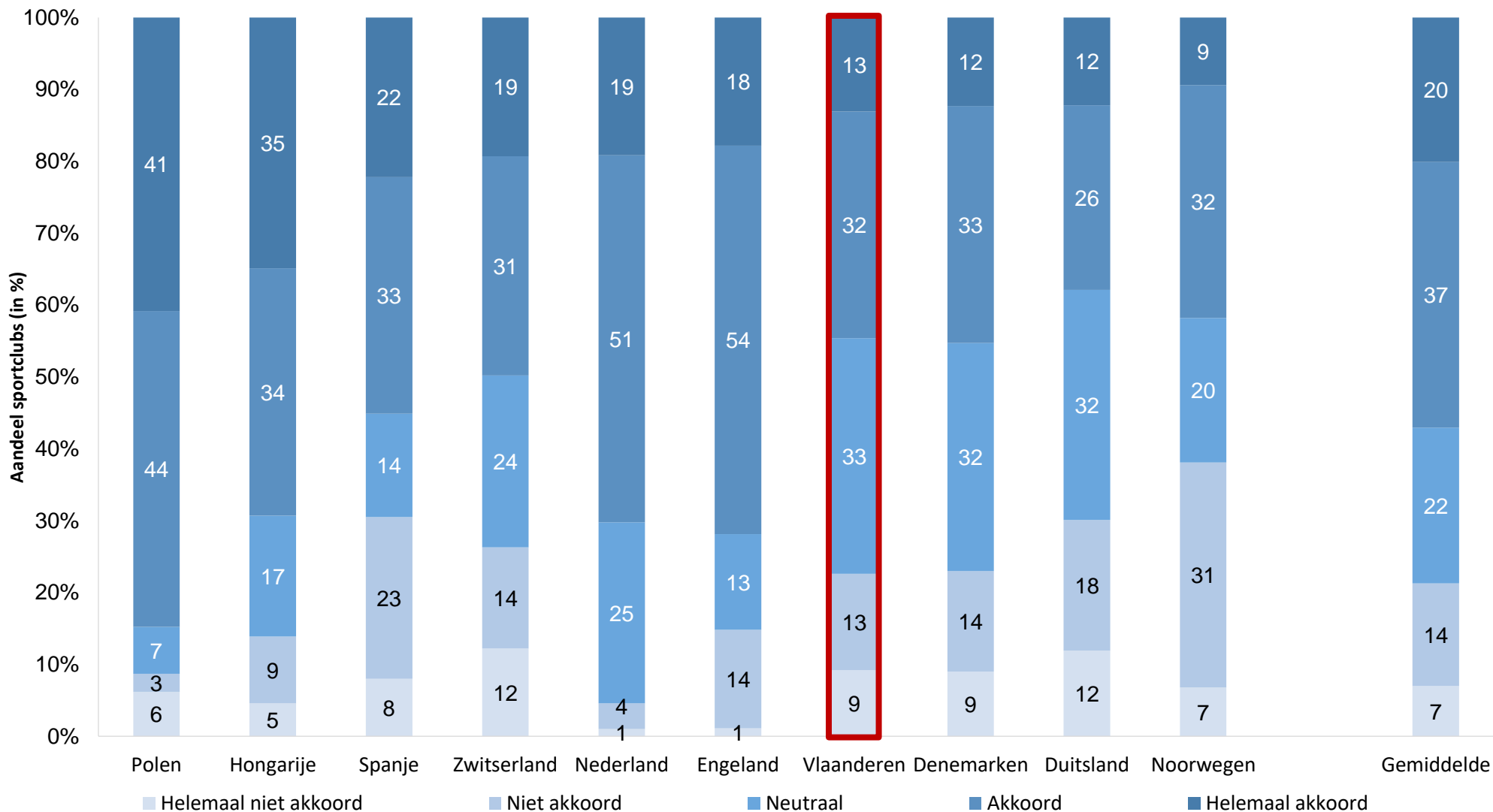
Distributie van opinies van clubs over beleid, management en waarden

Figuur 50. Opinies van clubs over 'Onze club hecht veel waarde aan vriendschap en gezellig samenzijn'

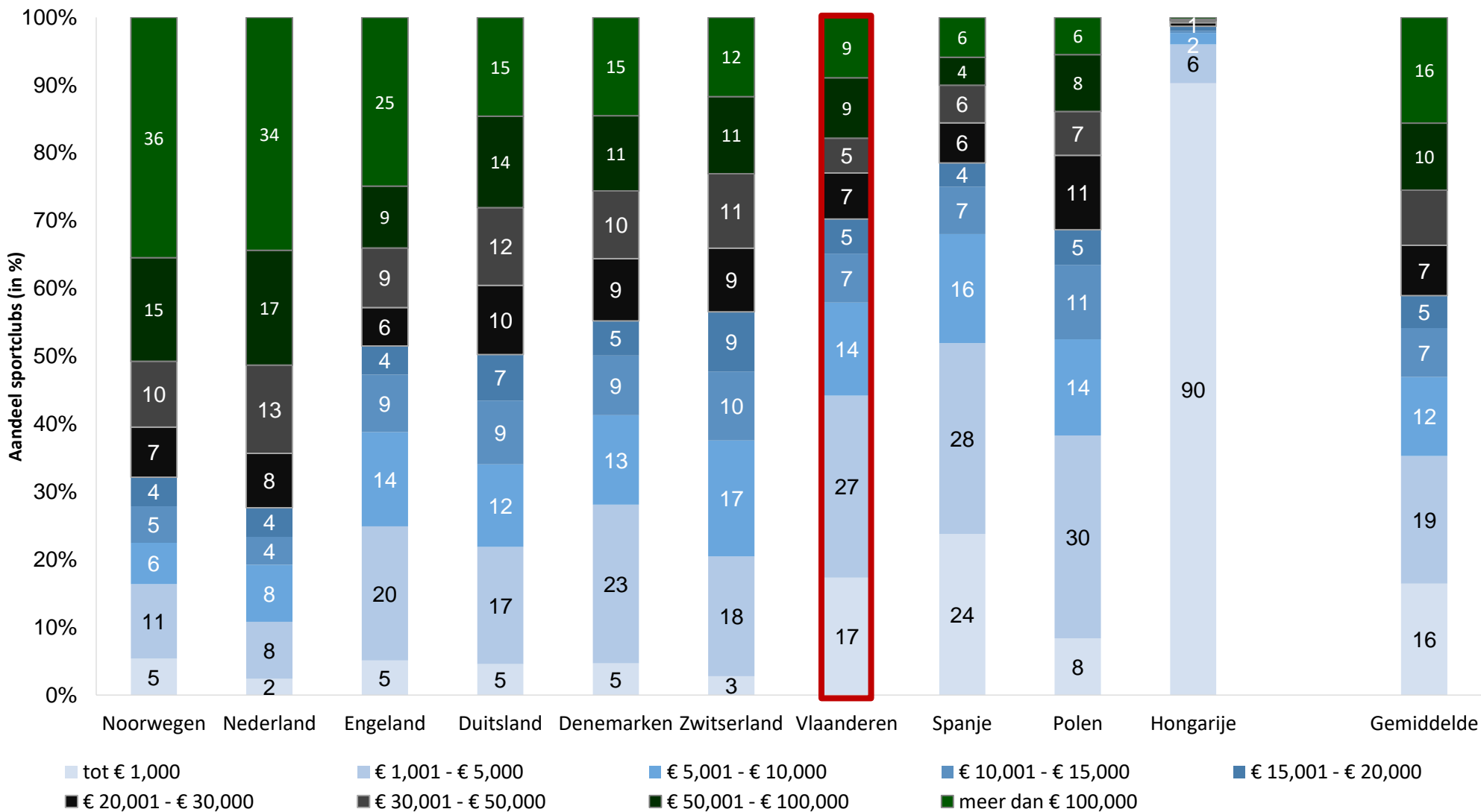
Distributie van opinies van clubs over beleid, management en waarden

Figuur 51. Opinies van clubs over 'Onze club hecht veel waarde aan sportief succes en competitie

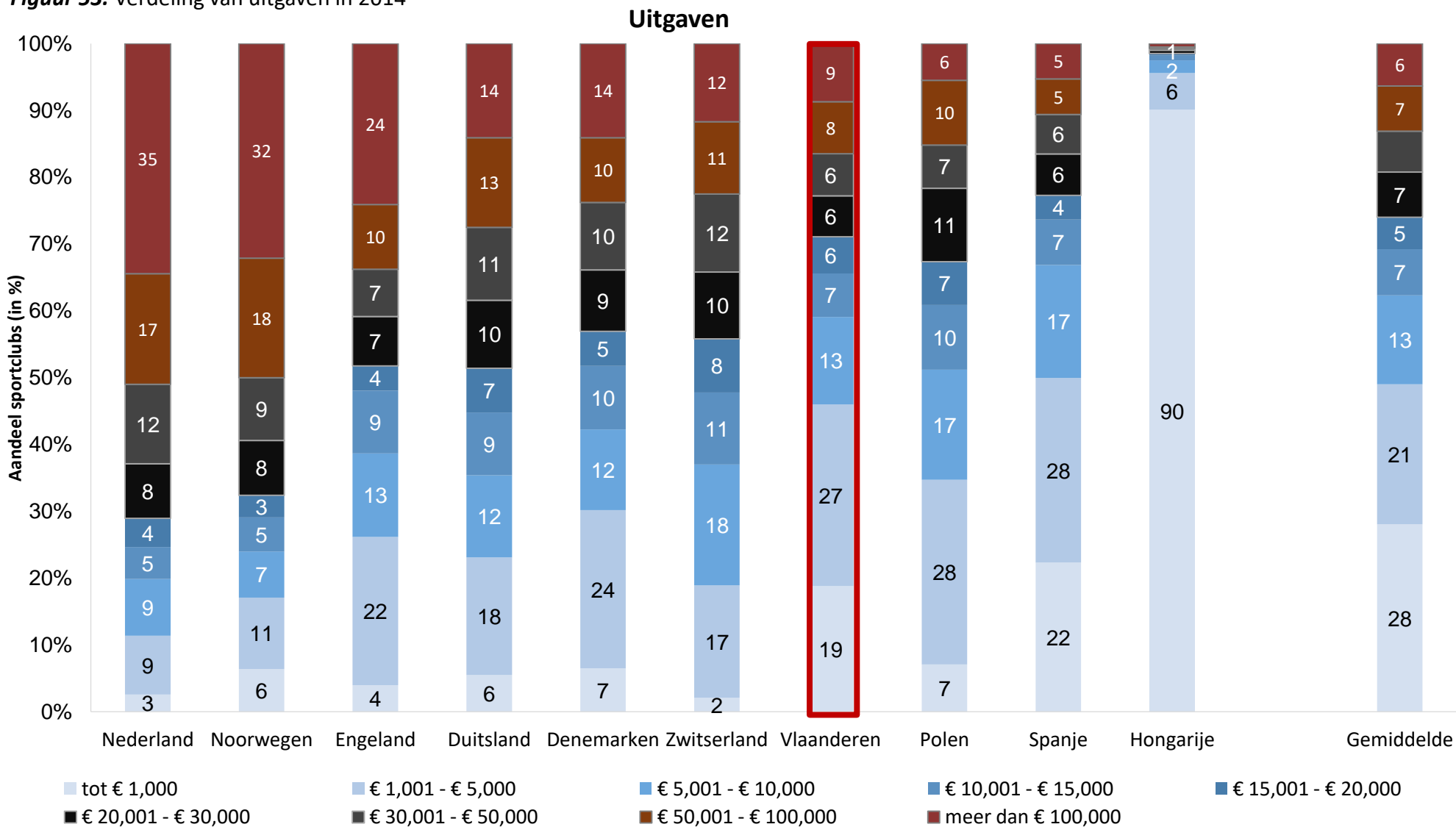
Inkomsten

Figuur 52. Verdeling van inkomsten in 2014

Uitgaven

Figuur 53. Verdeling van uitgaven in 2014

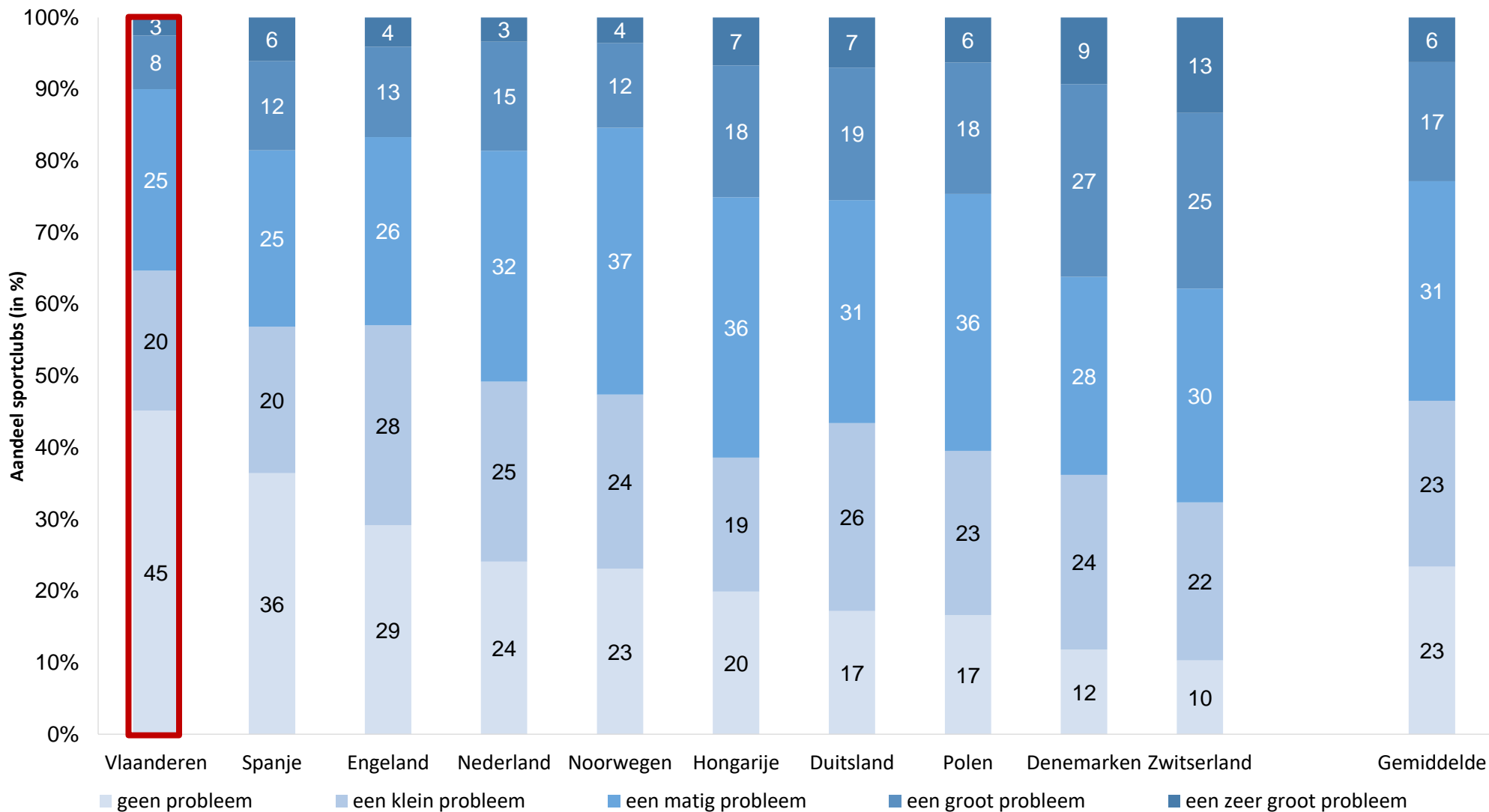
Overheidssubsidies

Tabel 28. Aandeel van inkomsten in directe overheidssubsidies

Land	Gemiddelde	Polen	Hongarije	Noorwegen	Denemarken	Zwitserland	Vlaanderen	Spanje	Duitsland	Engeland	Nederland
Directe openbare subsidies (aandeel van inkomsten in %)	16	41	28	17	15	14	13	11	9	6	5

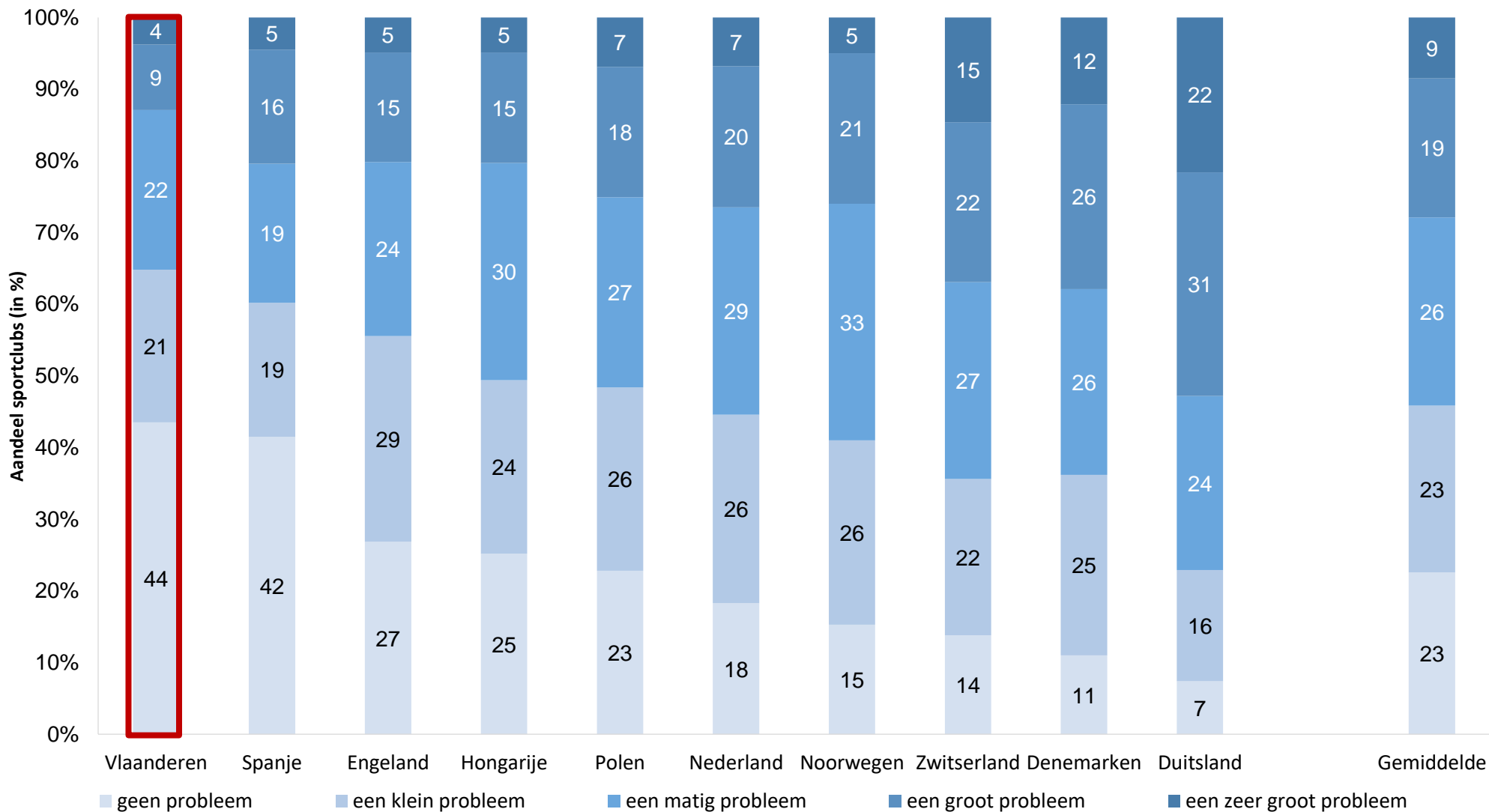
Problemen

Figuur 54. Distributie van het probleem 'Rekrutering/behoud van leden'

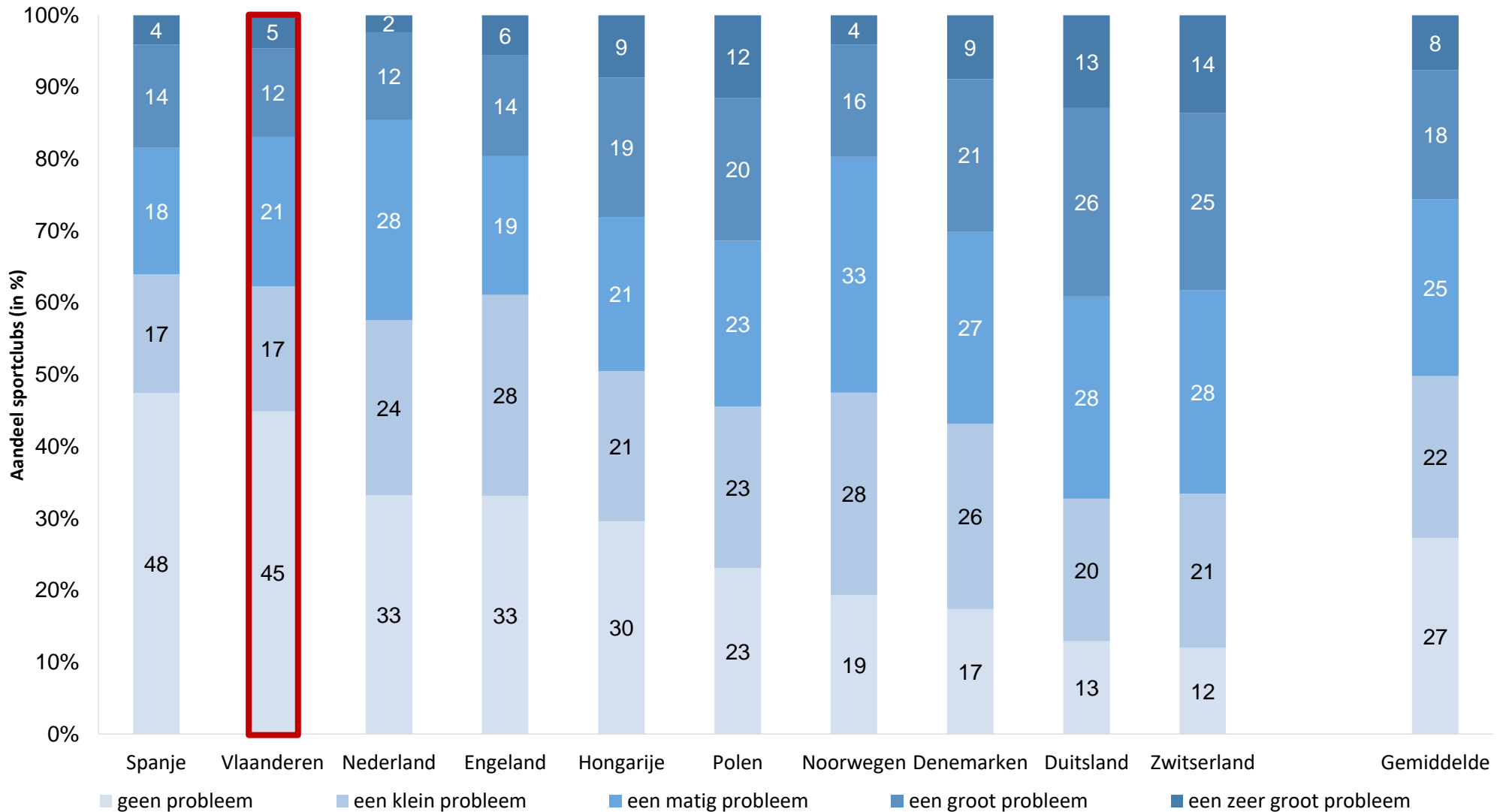
Problemen

Figuur 55. Distributie van het probleem 'Rekrutering/behoud van vrijwilligers op bestuursniveau'

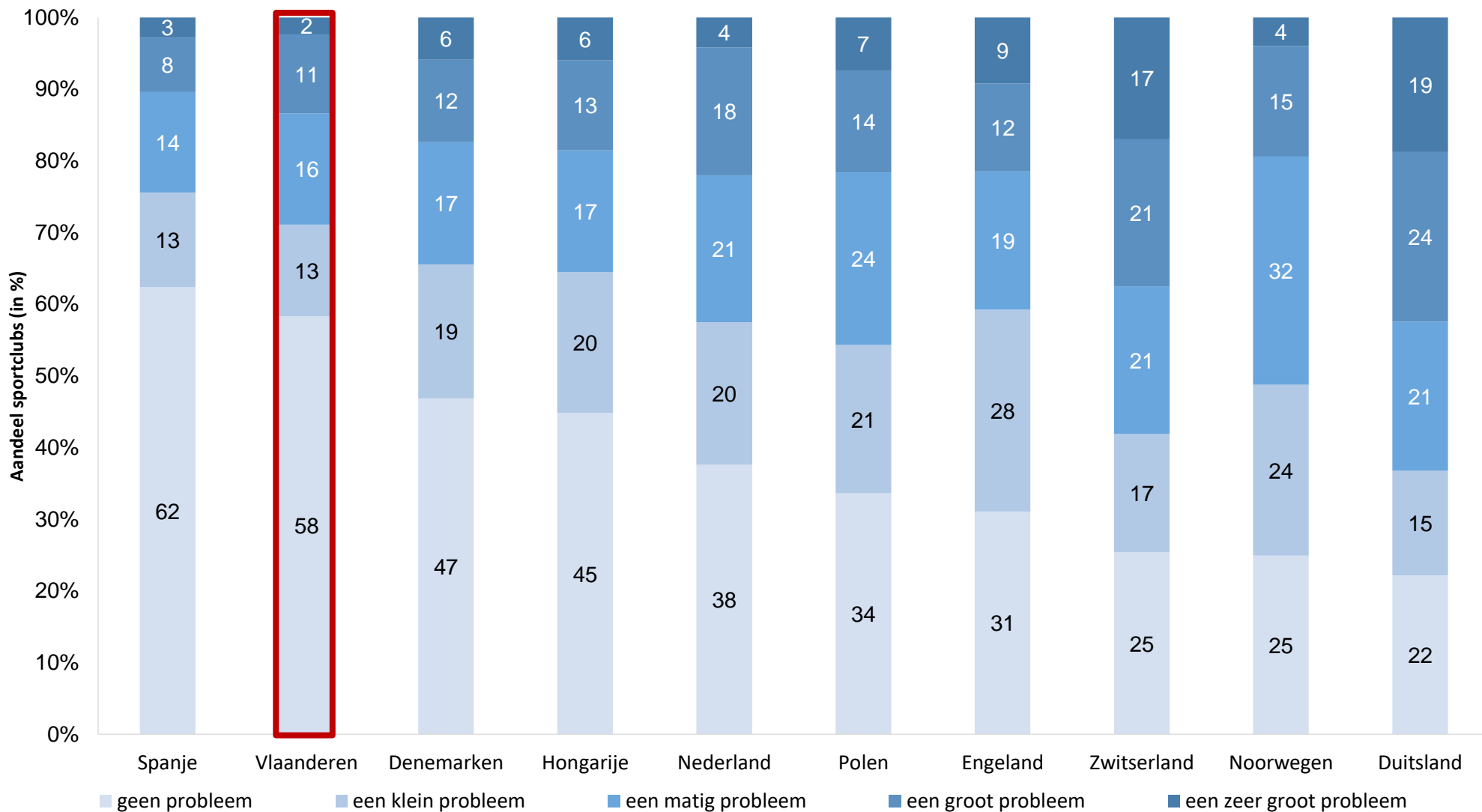
Problemen

Figuur 56. Distributie van het probleem 'Rekrutering/behoud van trainers/lesgevers'

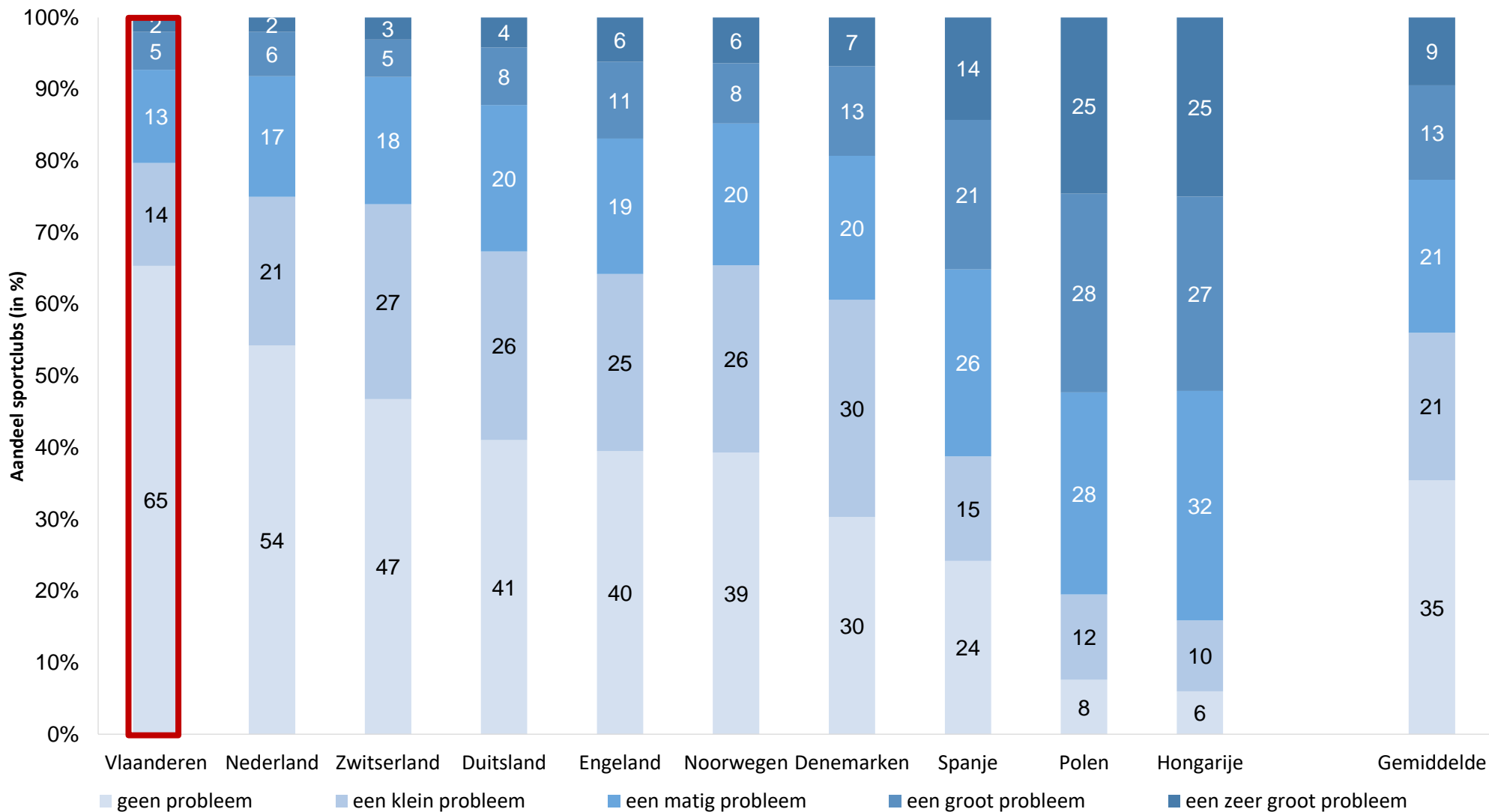
Problemen

Figuur 57. Distributie van het probleem 'Rekrutering/behoud van scheidsrechters/juryleden'

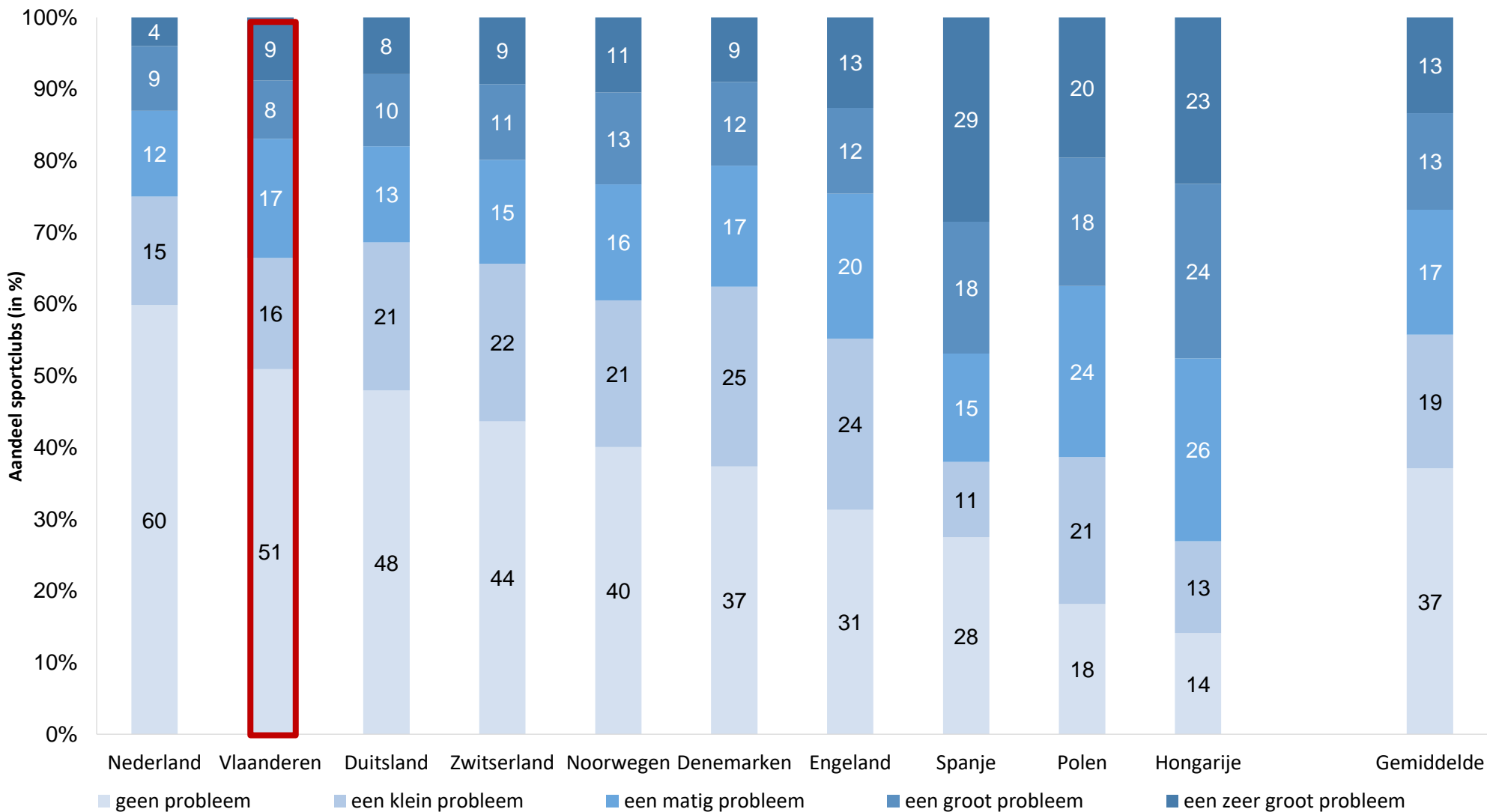
Problemen

Figuur 58. Distributie van het probleem 'Financiële situatie van de club'

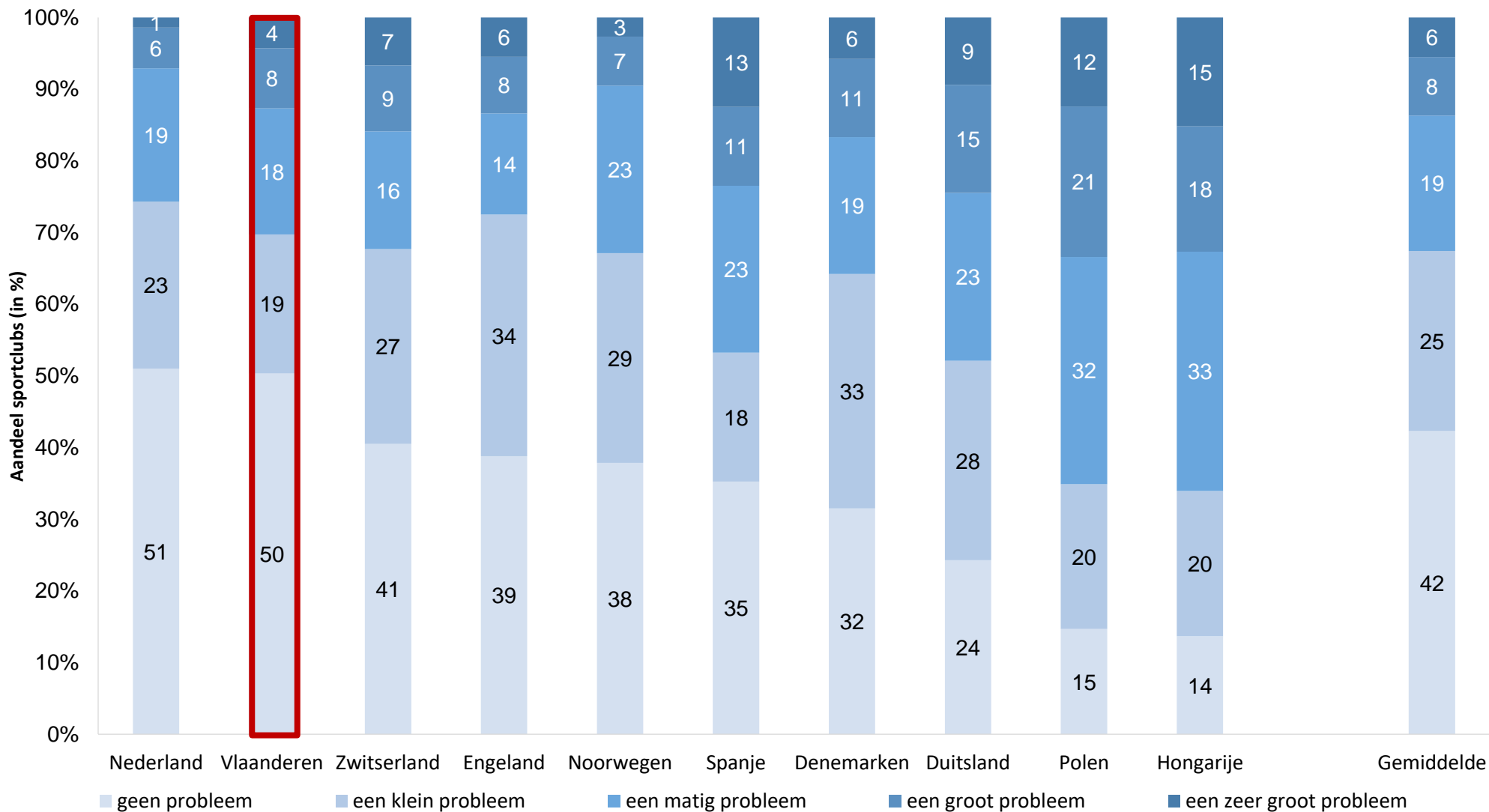
Problemen

Figuur 59. Distributie van het probleem 'Beschikbaarheid van sportinfrastructuur'

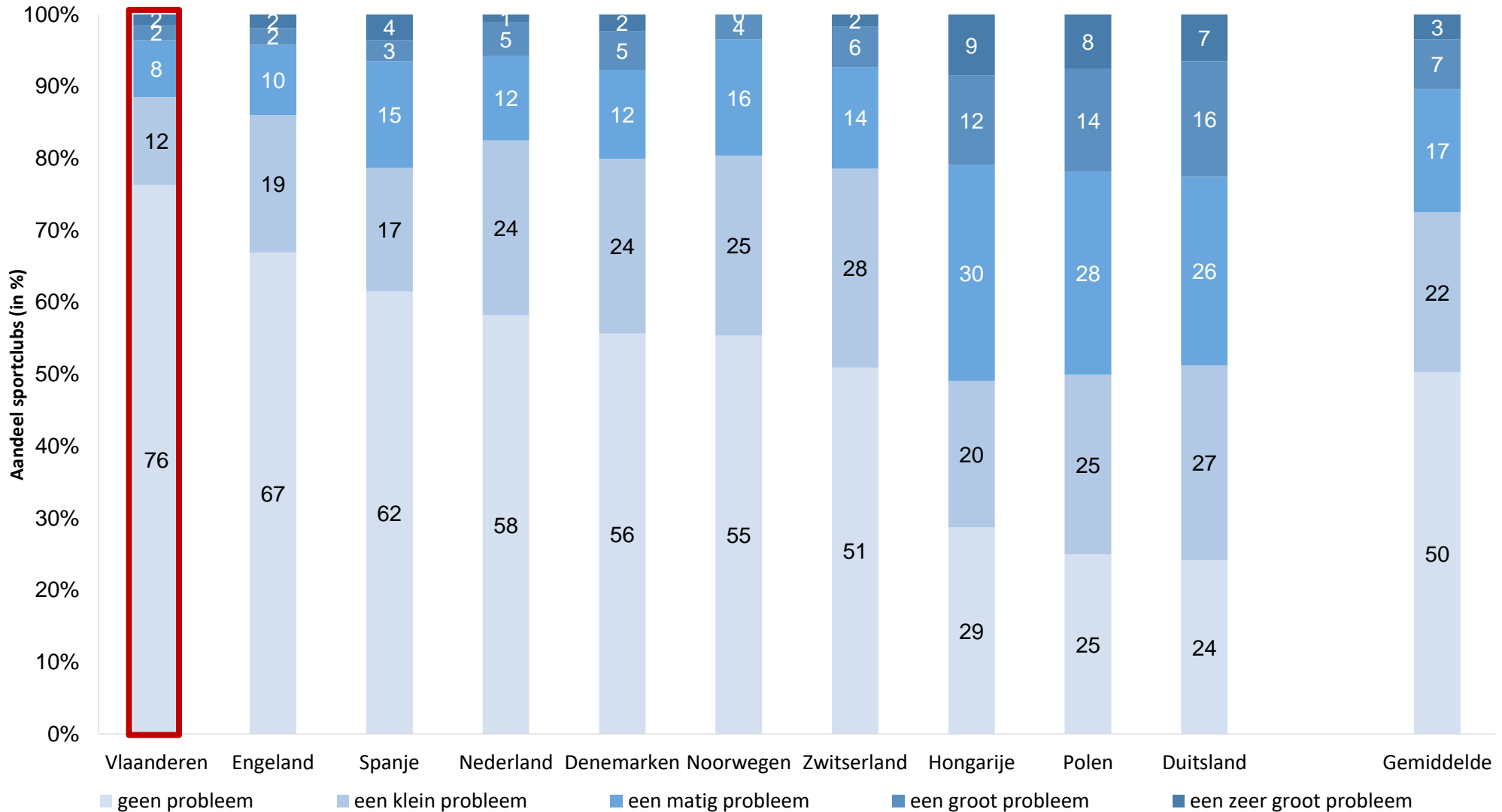
Problemen

Figuur 60. Distributie van het probleem 'Aantal wetten, decreten, richtlijnen'

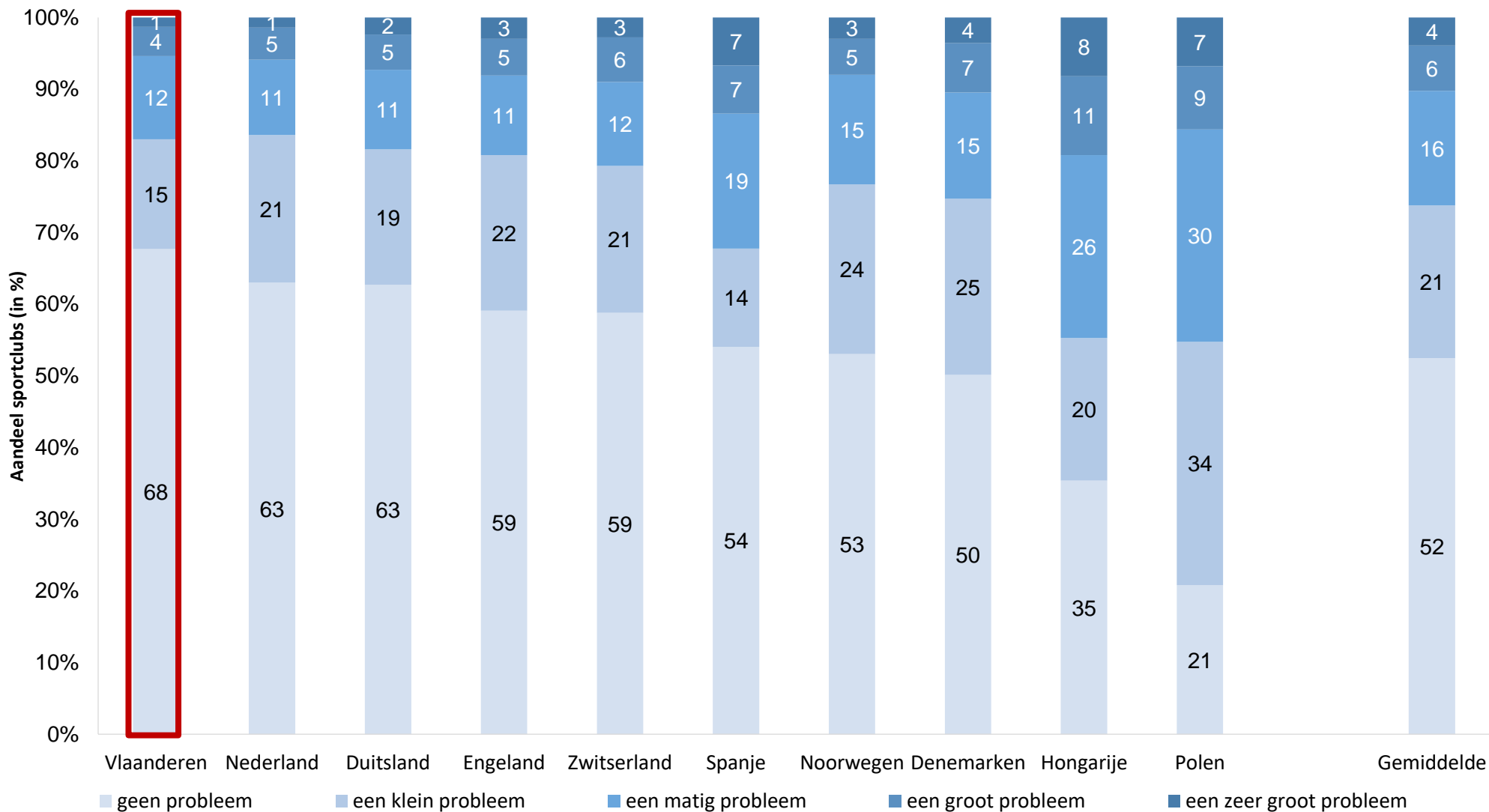
Problemen

Figuur 61. Distributie van het probleem 'Demografische verandering in de regio'

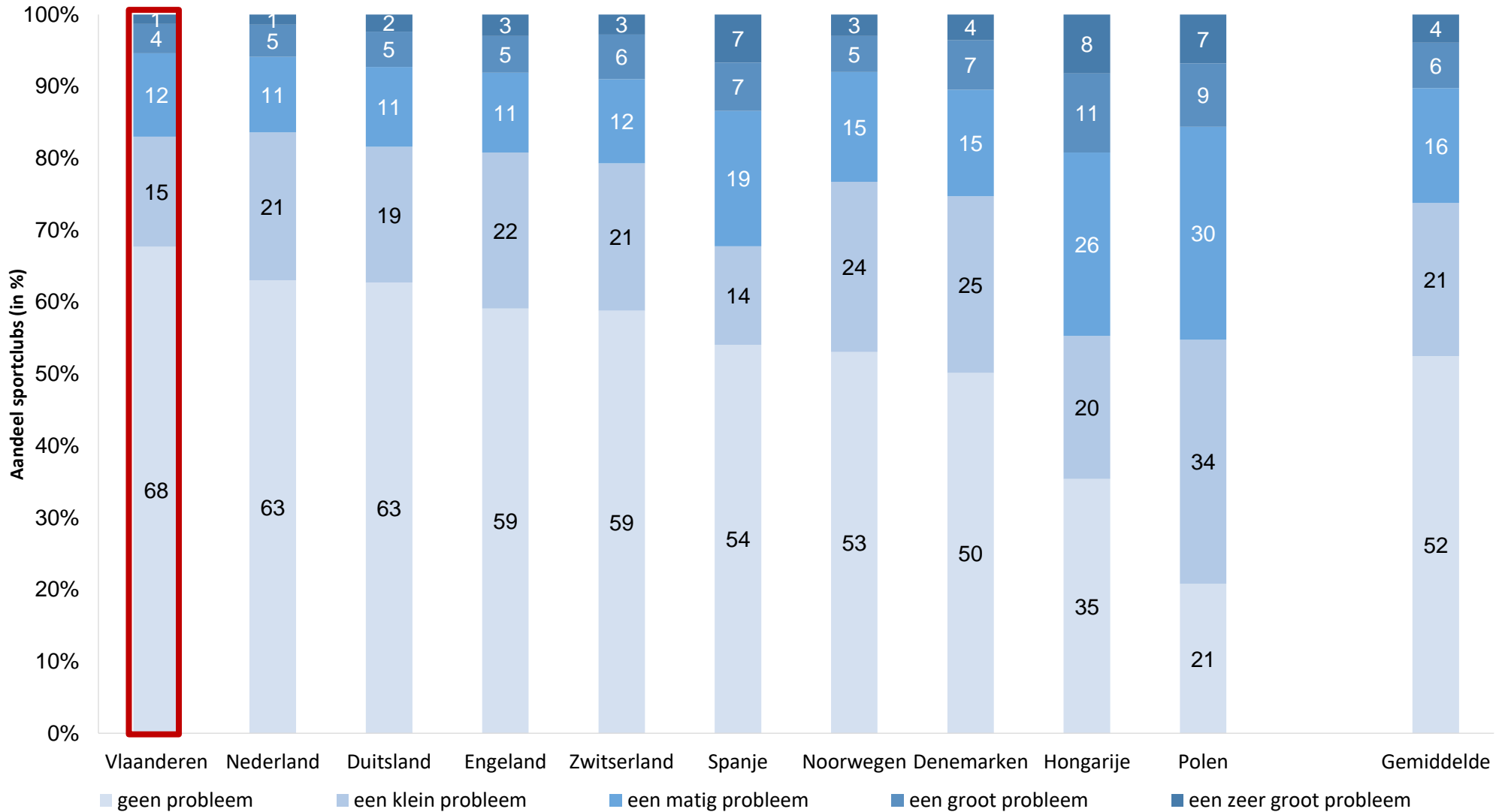
Problemen

Figuur 62. Distributie van het probleem 'Lokale concurrentie van commerciële sportaanbieders'

Problemen

Figuur 63. Distributie van het probleem 'Lokale concurrentie van commerciële sportaanbieders'

Existentiële problemen

Tabel 29. Aandeel van clubs met ten minste één existentieel probleem

Land	Gemiddelde	Polen	Duitsland	Zwitserland	Hongarije	Spanje	Denemarken	Noorwegen	Engeland	Nederland	Vlaanderen
Club heeft ten minste een existentieel probleem (aandeel sportclubs in %)	26	38	36	35	34	33	21	19	18	13	9

1.3 BELANG VAN VRIJWILLIGERS VOOR SPORTCLUBS

Vrijwilligers en betaalde krachten in sportclubs

Tabel 30. Vaste en occasionele vrijwilligers (aandeel ten opzichte van leden)

	Land											
		Gemiddelde	Spanje	Hongarije	Nederland	Denemarken	Engeland	Vlaanderen	Noorwegen	Polen	Zwitserland	Duitsland
Vaste vrijwilligers		19	23	22	21	20	20	19	19	18	14	13
	Aandeel ten opzichte van leden (in %)											
Occasionele vrijwilligers		16	18	16	13	14	6	18	16	13	25	17

Tabel 31. Betaalde krachten (aandeel ten opzichte van leden)

Land											
	Gemiddelde	Polen	Spanje	Hongarije	Duitsland	Engeland	Denemarken	Vlaanderen	Nederland	Noorwegen	Zwitserland
Betaalde krachten (aandeel ten opzichte van leden, in %)	2	5	3	2	2	1	1	1	1	1	1

Betaalde manager

Tabel 32. Betaalde manager bestaat in de club (gedifferentieerd naar fulltime en parttime)

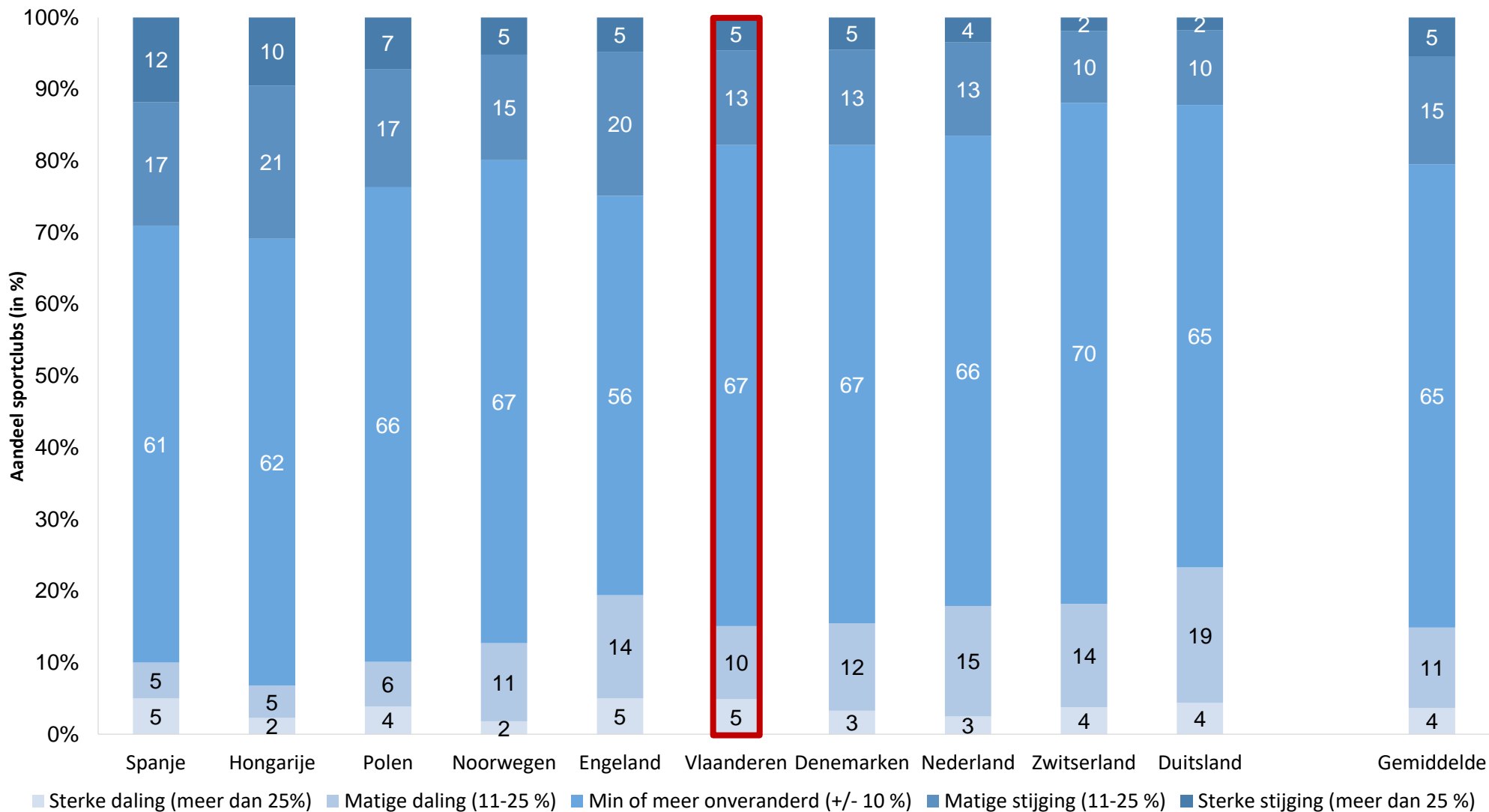
Land		Gemiddelde	Engeland	Noorwegen	Hongarije	Polen	Spanje	Denemarken	Duitsland	Nederland	Vlaanderen	Zwitserland
Voltijds		5	12	10	9	5	5	4	2	1	1	1
Deeltijds	Aandeel van clubs (in %)	4	7	7	6	4	3	4	5	5	2	2
Niet betaalde manager		91	81	83	85	91	92	92	93	94	97	97

Tabel 33. Betaalde manager bestaat, naar grootte van de club (aandeel van clubs in %; n.b. = niet beschikbaar)

Clubgrootte (leden)	Vlaanderen	Denemarken	Engeland	Duitsland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Minder dan 50	1	1	7	2	5	1	2	4	5	0
50-100	3	2	10	2	13	1	7	5	9	1
101-300	3	5	16	4	31	1	5	9	5	4
301-500	6	9	33	7	41	2	21	52	33	11
501-800	4	28	41	11	60	5	47	40	44	13
801-1 000	20	36	40	21	40	12	55	n.b.	n.b.	20
1 001-2 500	17	46	62	38	40	33	73	n.b.	n.b.	17
> 2 500	n.b.	52	50	76	100	n.b.	67	n.b.	n.b.	38

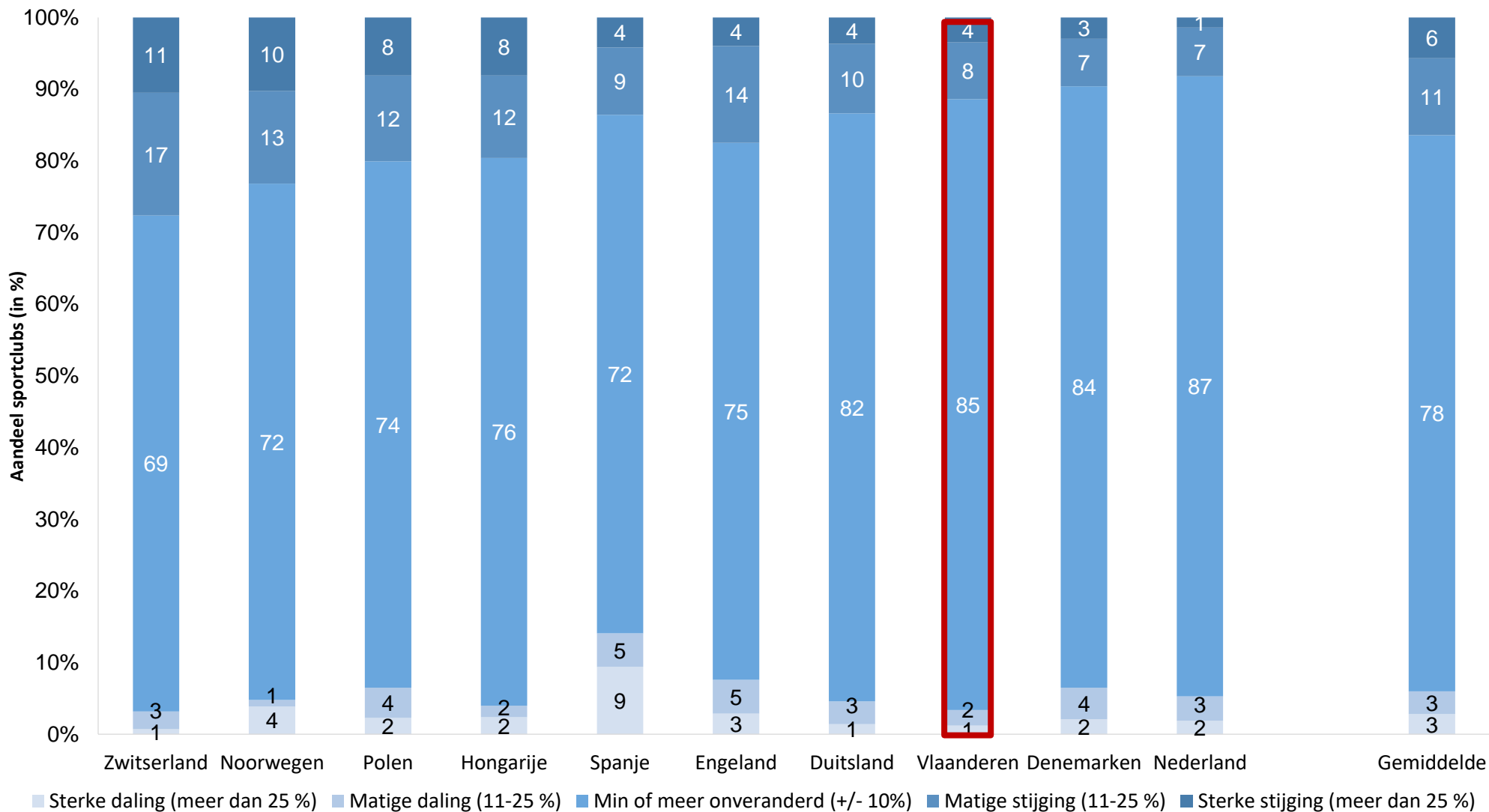
Ontwikkeling van vrijwilligers

Figuur 64. Ontwikkeling van vrijwilligers in de laatste vijf jaar

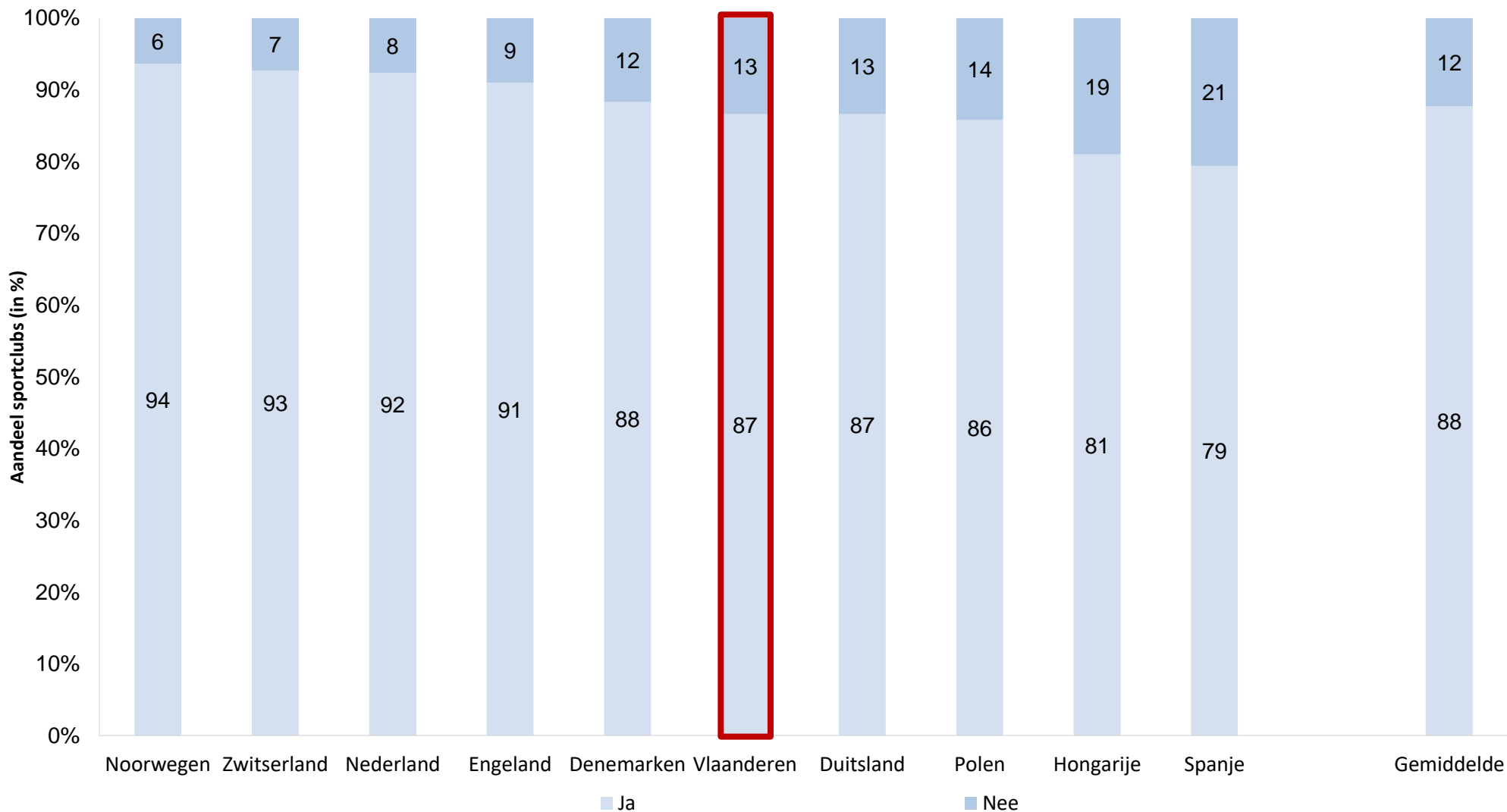
Ontwikkeling van betaalde krachten

Figuur 65. Ontwikkeling van betaalde krachten in de laatste vijf jaar

Initiatieven om vrijwilligers te rekruteren en te behouden

Figuur 66. Ten minste één initiatief aanwezig

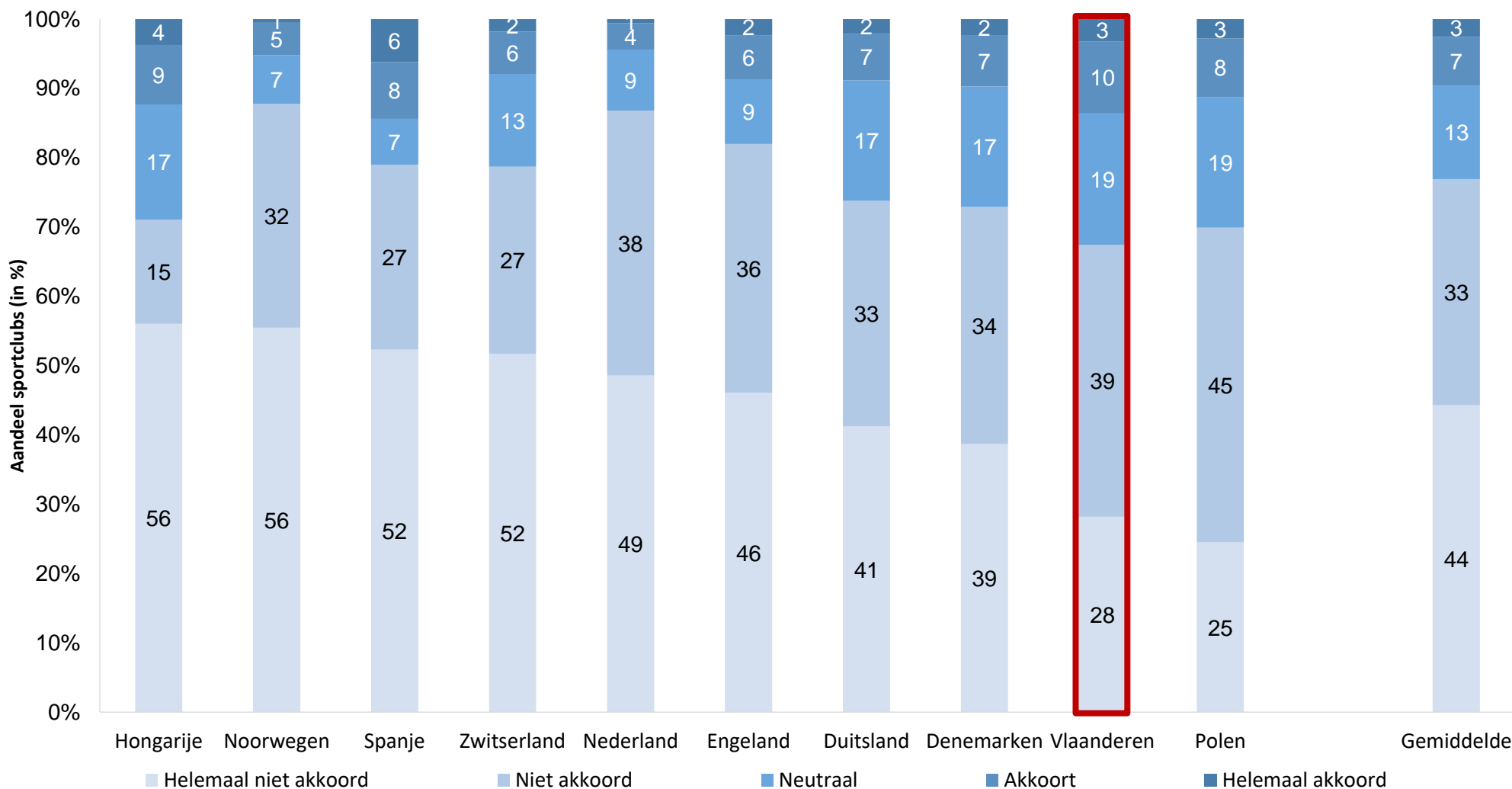
Initiatieven om vrijwilligers te rekruteren en te behouden

Tabel 34. Aantal initiatieven, naar clubgrootte (n.b. = niet beschikbaar)

Clubgrootte (leden)	Vlaanderen	Denemarken	Engeland	Duitsland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Minder dan 50	1.9	2.3	2.5	2.4	2.3	1.3	2.3	2.1	2.0	2.7
50-100	3.0	3.1	3.6	3.0	2.5	2.9	2.9	2.4	2.5	3.0
101-300	3.8	4.1	4.4	3.5	2.6	3.7	3.9	2.3	2.7	3.3
301-500	4.6	4.8	4.4	3.8	2.8	4.4	4.6	2.7	2.3	3.5
501-800	4.3	5.0	4.6	4.1	1.8	4.8	4.7	2.0	2.9	3.1
801-1 000	4.2	5.5	4.5	4.1	3.8	5.0	5.4	n.b.	n.b.	2.6
1 001-2 500	5.2	5.0	5.1	4.1	2.5	5.4	5.0	n.b.	n.b.	2.8
> 2 500	n.b.	5.8	6.0	4.3	1.0	n.b.	4.3	n.b.	n.b.	3.5

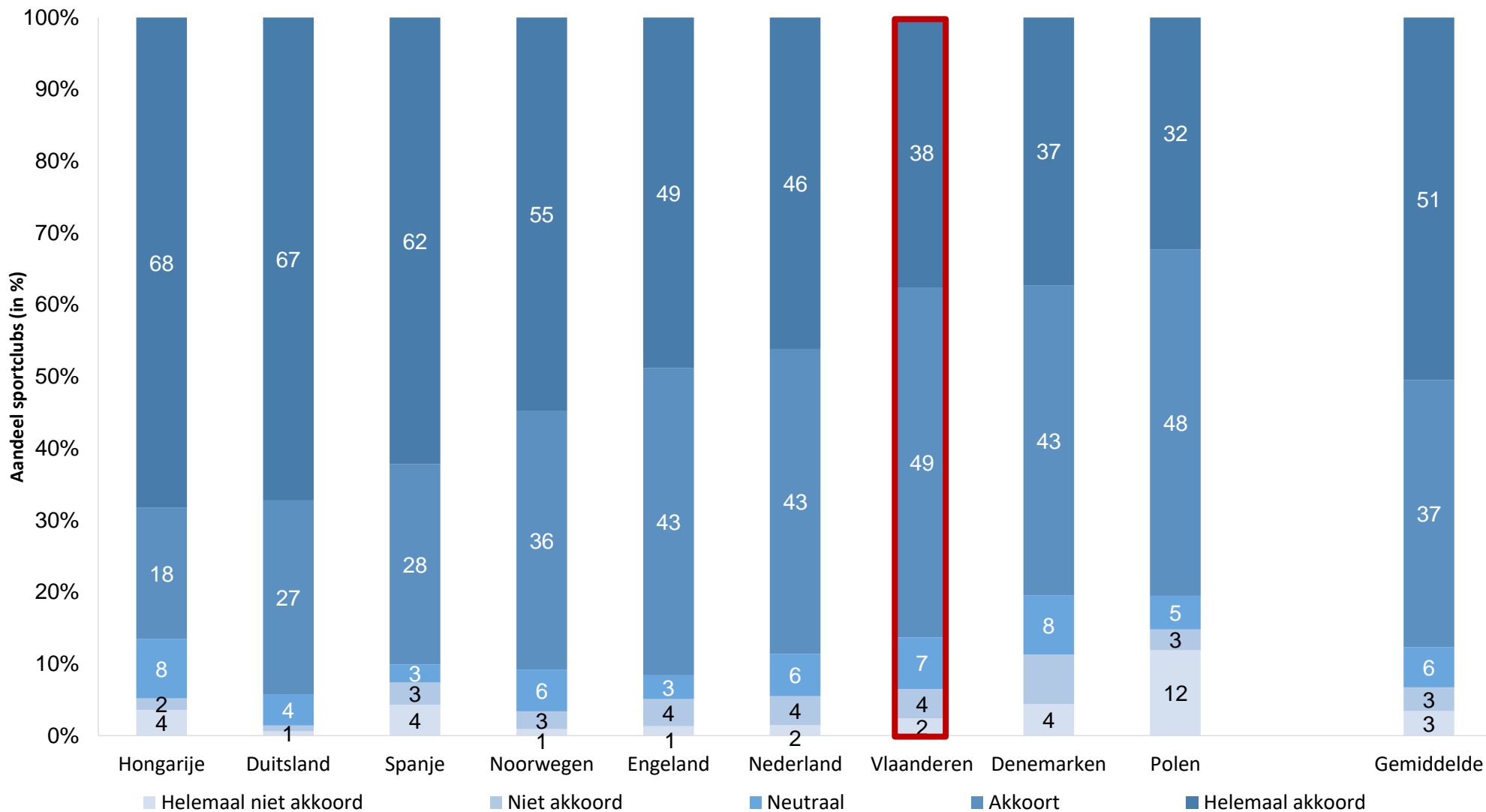
Opinies van clubs over vrijwilligers

Figuur 67. Opinies van clubs over 'Onze club beschouwt leden als klanten waarvan niet verwacht kan worden dat ze bijdragen door vrijwilligerswerk'

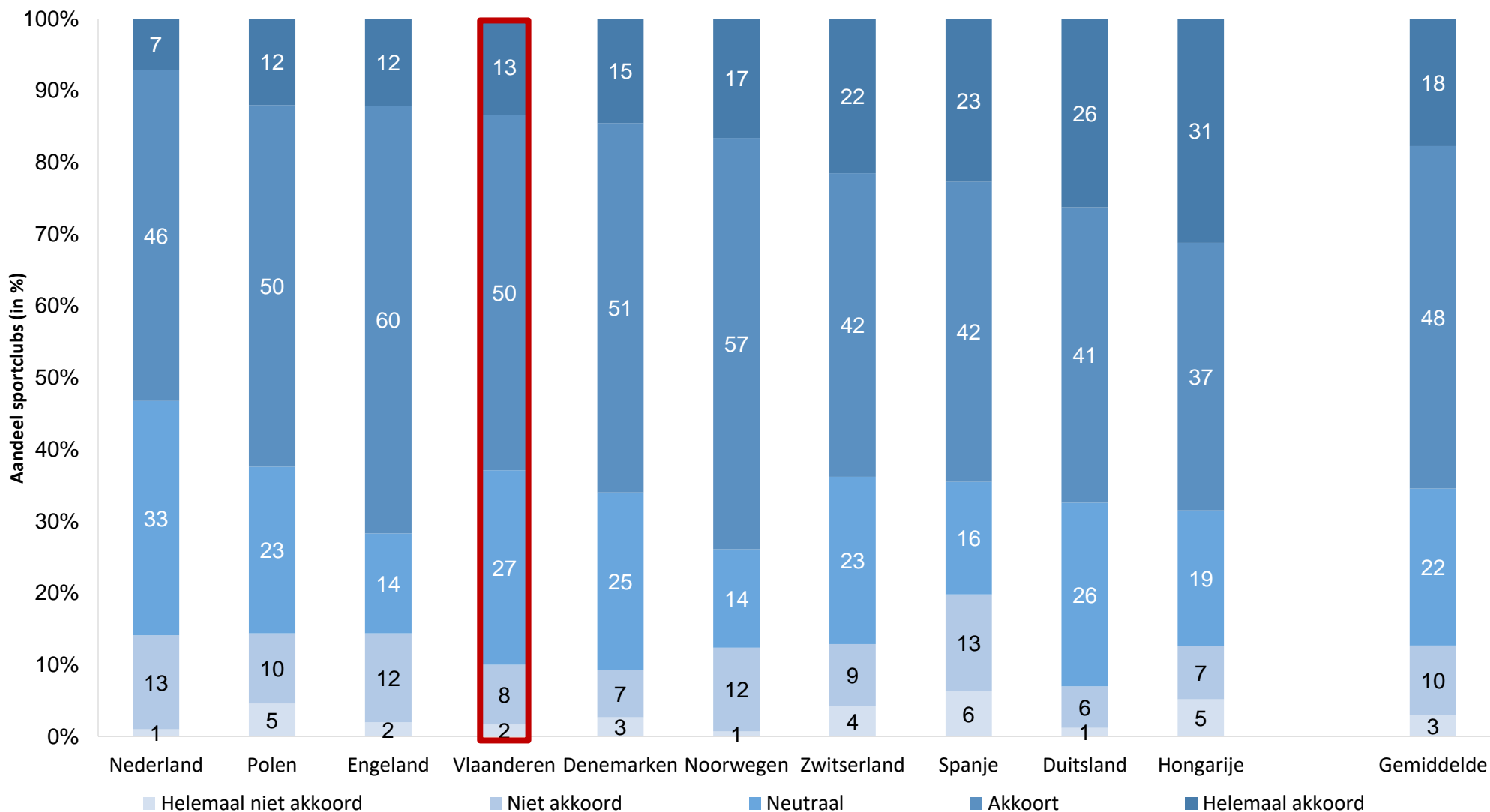
Opinies van clubs over vrijwilligers

Figuur 68. Opinies van clubs over 'Alle leden kunnen vrijwilliger zijn, onafhankelijk van hun kwalificaties'

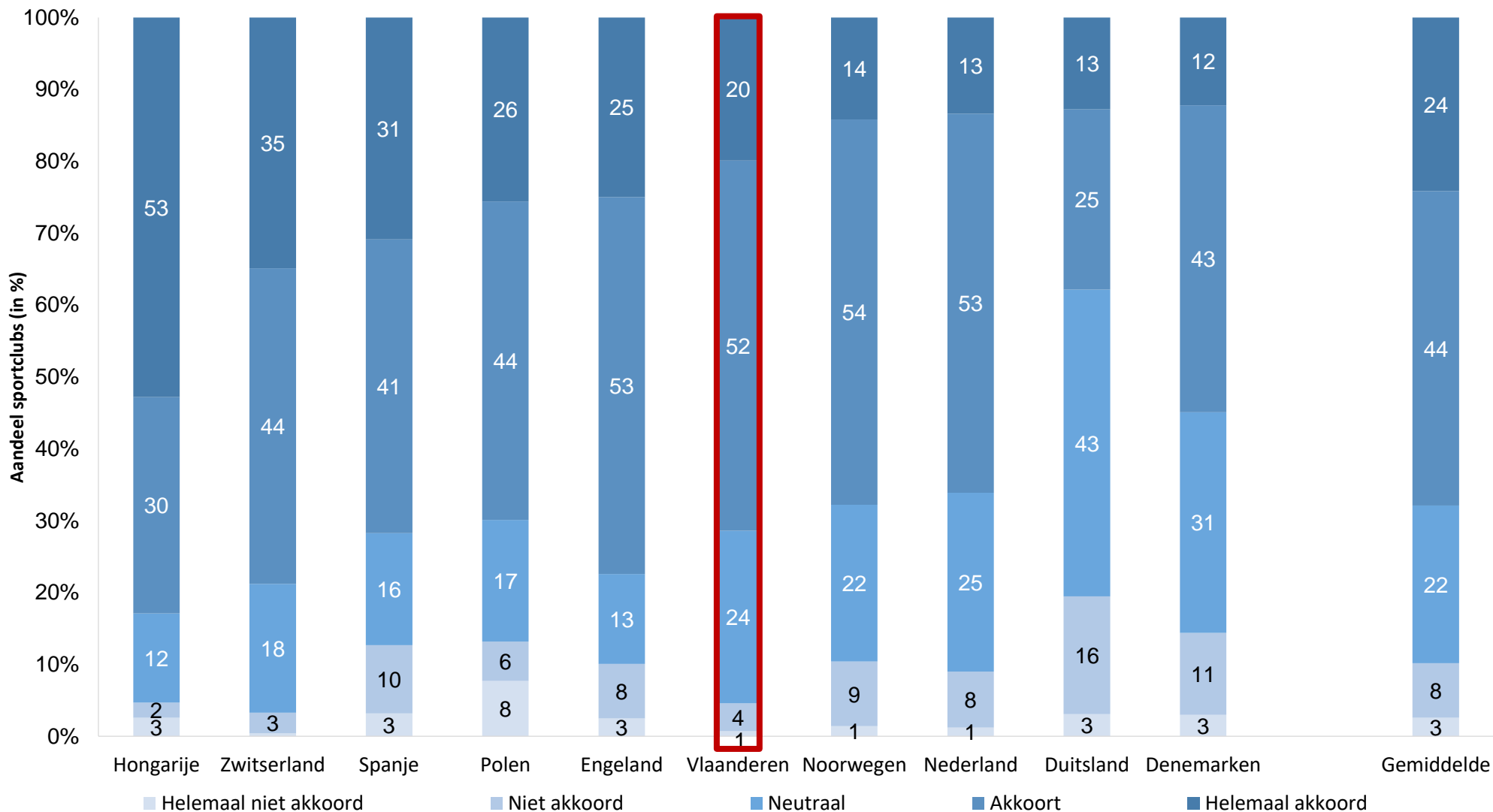
Opinies van clubs over vrijwilligers

Figuur 69. Opinies van clubs over 'Onze club heeft weinig verloop onder de vrijwilligers'

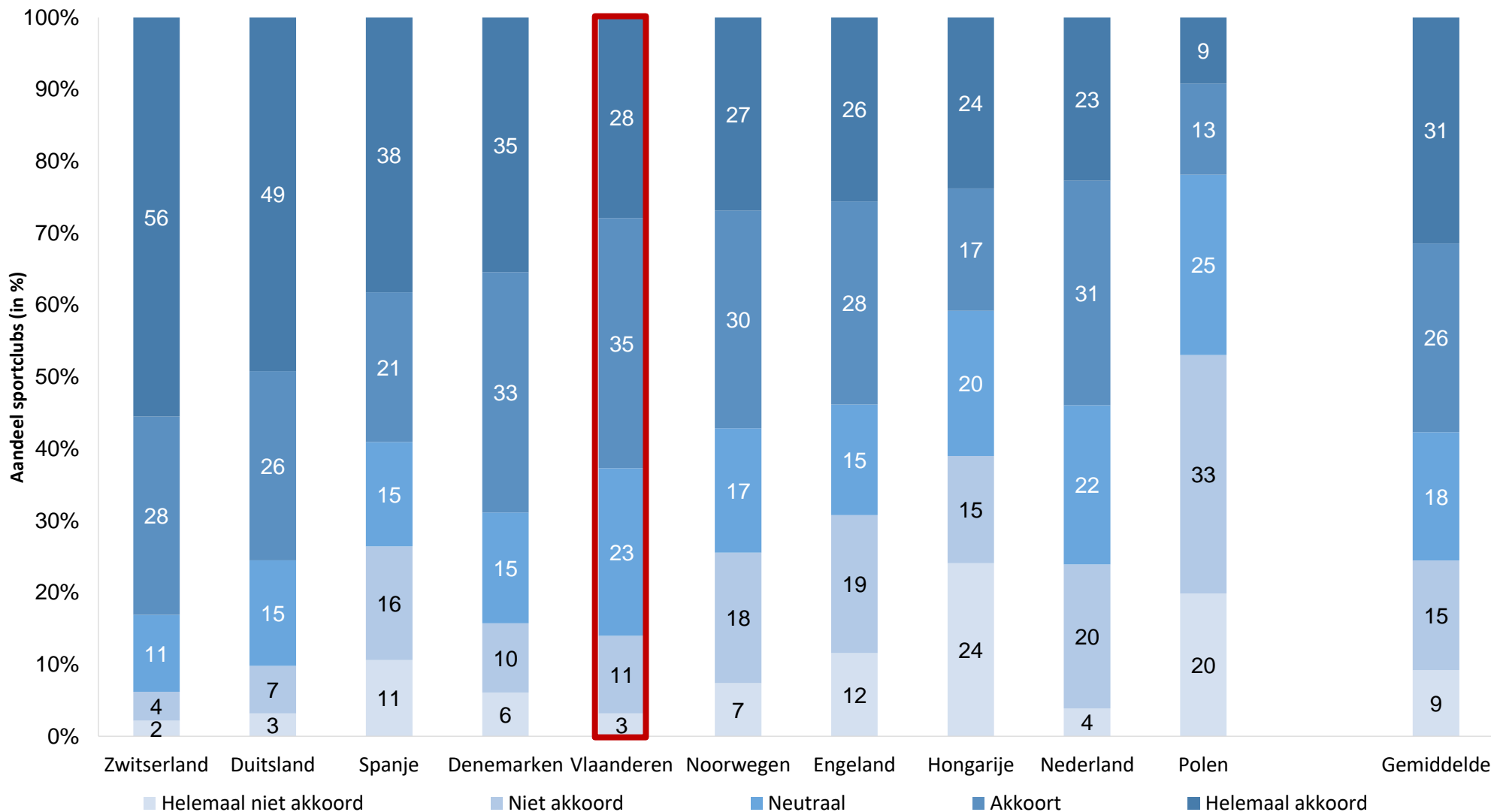
Opinies van clubs over vrijwilligers

Figuur 70. Opinies van clubs over 'De leden van onze club tonen passie en toewijding voor de taken'

Opinies van clubs over vrijwilligers

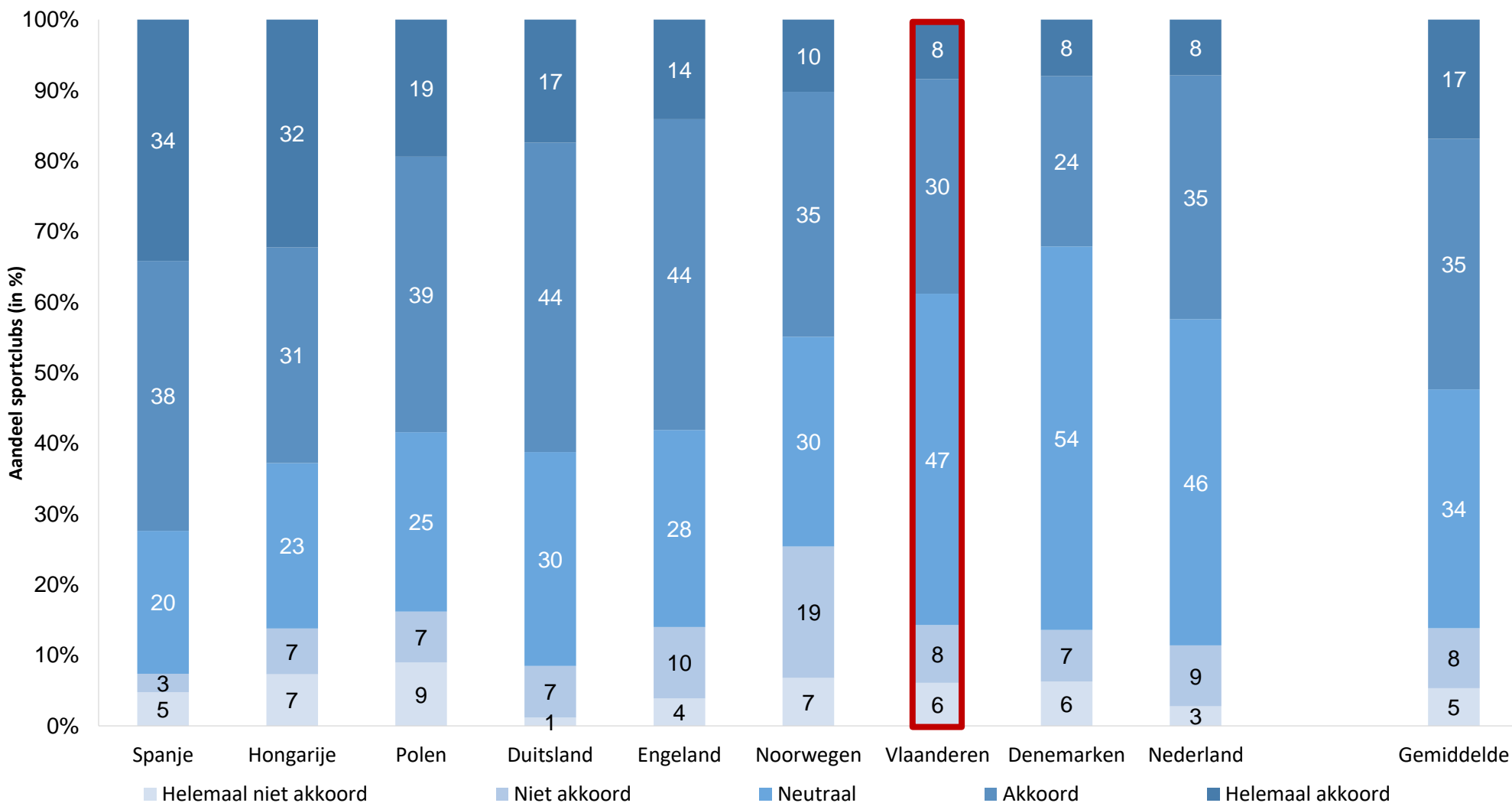
Figuur 71. Opinies van clubs over 'Onze club zou enkel op vrijwilligers moeten draaien'

1.4 SOCIALE INTEGRATIE IN EUROPESE SPORTCLUBS

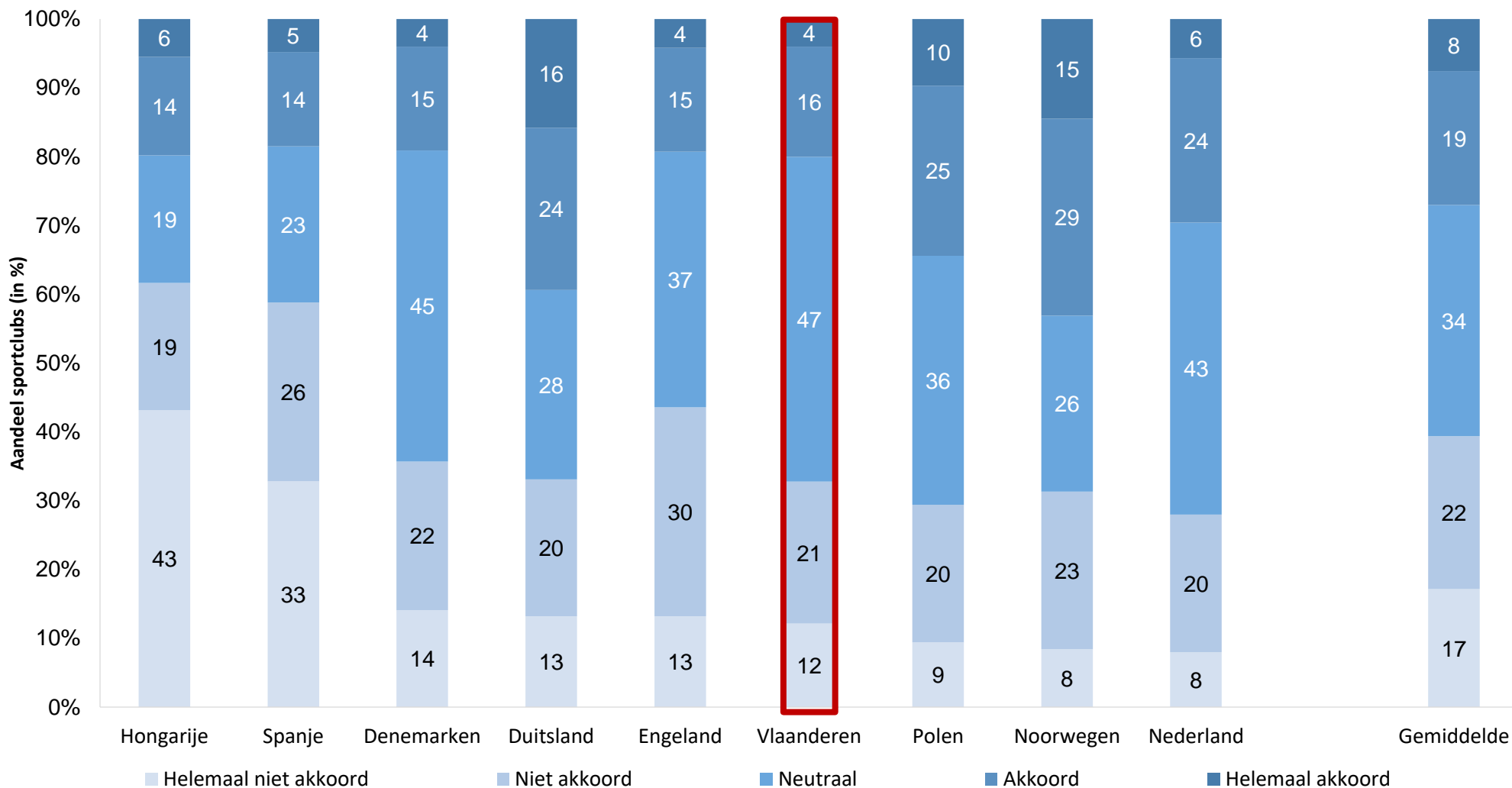
Distributie van opinies van clubs over sociale intergratie

Figuur 72. *Opinies van clubs over 'Onze club streeft ernaar om maatschappelijk kwetsbare groepen te helpen bij de integratie in onze club'*

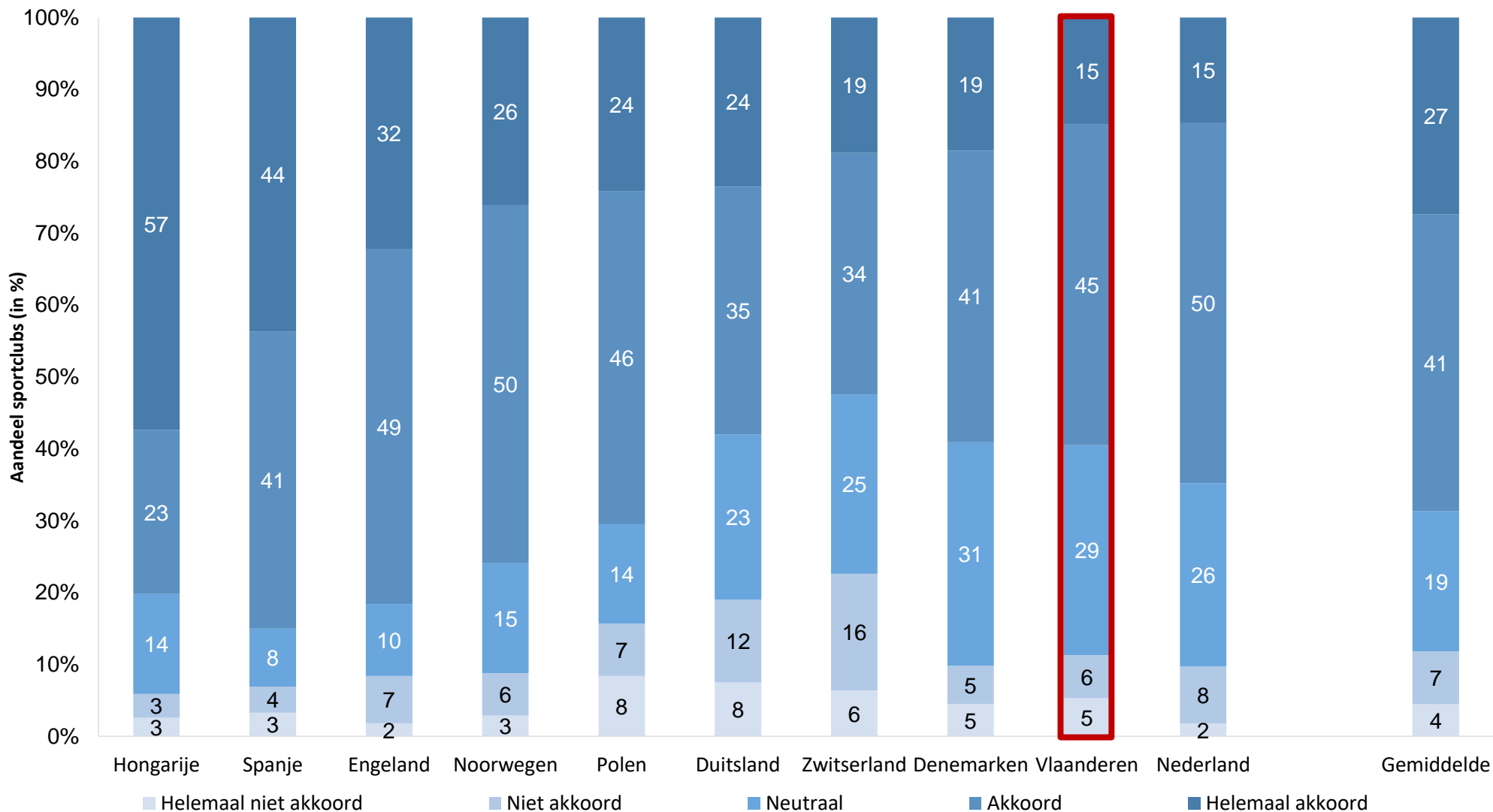
Distributie van opinies van clubs over sociale intergratie

Figuur 73. *Opinies van clubs over 'Onze club dient financieel gecompenseerd te worden om verantwoordelijkheid voor de inclusie van verschillende bevolkingsgroepen op te nemen'*

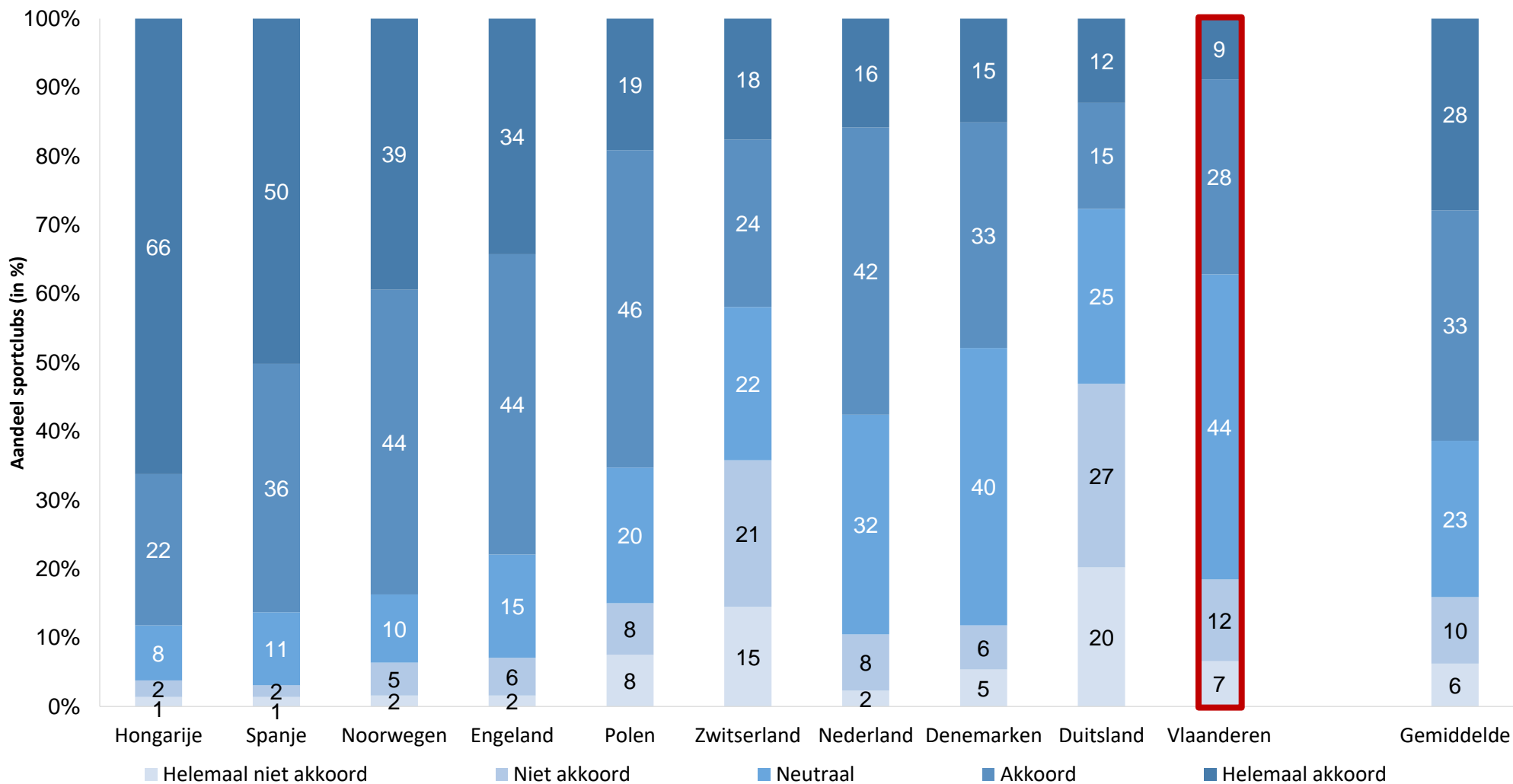
Distributie van opinies van clubs over sociale intergratie

Figuur 74. *Opinies van clubs over 'Onze club probeert een sportaanbod voor zoveel mogelijk bevolkingsgroepen aan te bieden'*

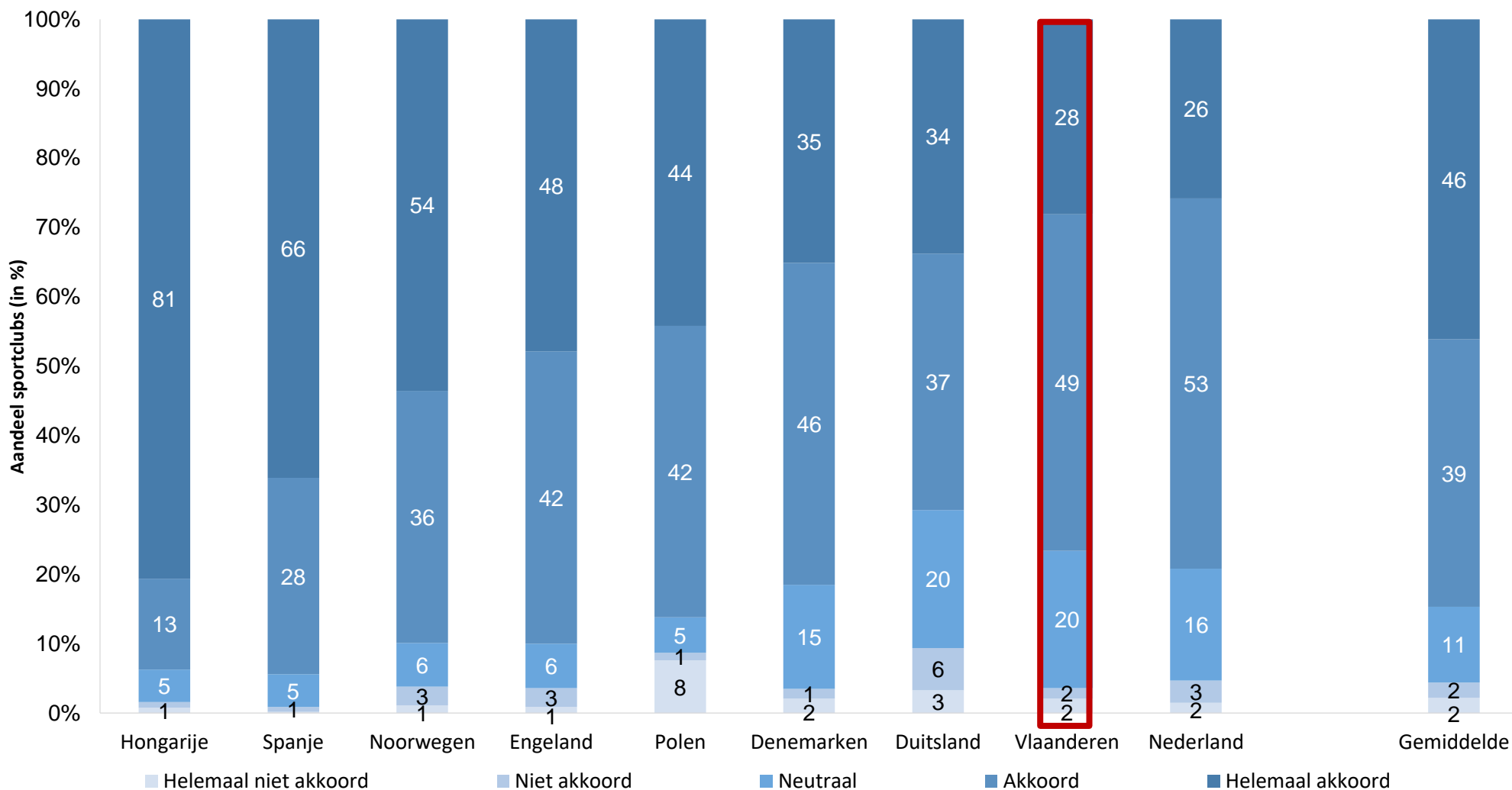
Distributie van opinies van clubs over sociale intergratie

Figuur 75. *Opinies van clubs over 'Onze club engageert zich om gezondheidsbevorderende programma's voor fysieke activiteit aan te bieden'*

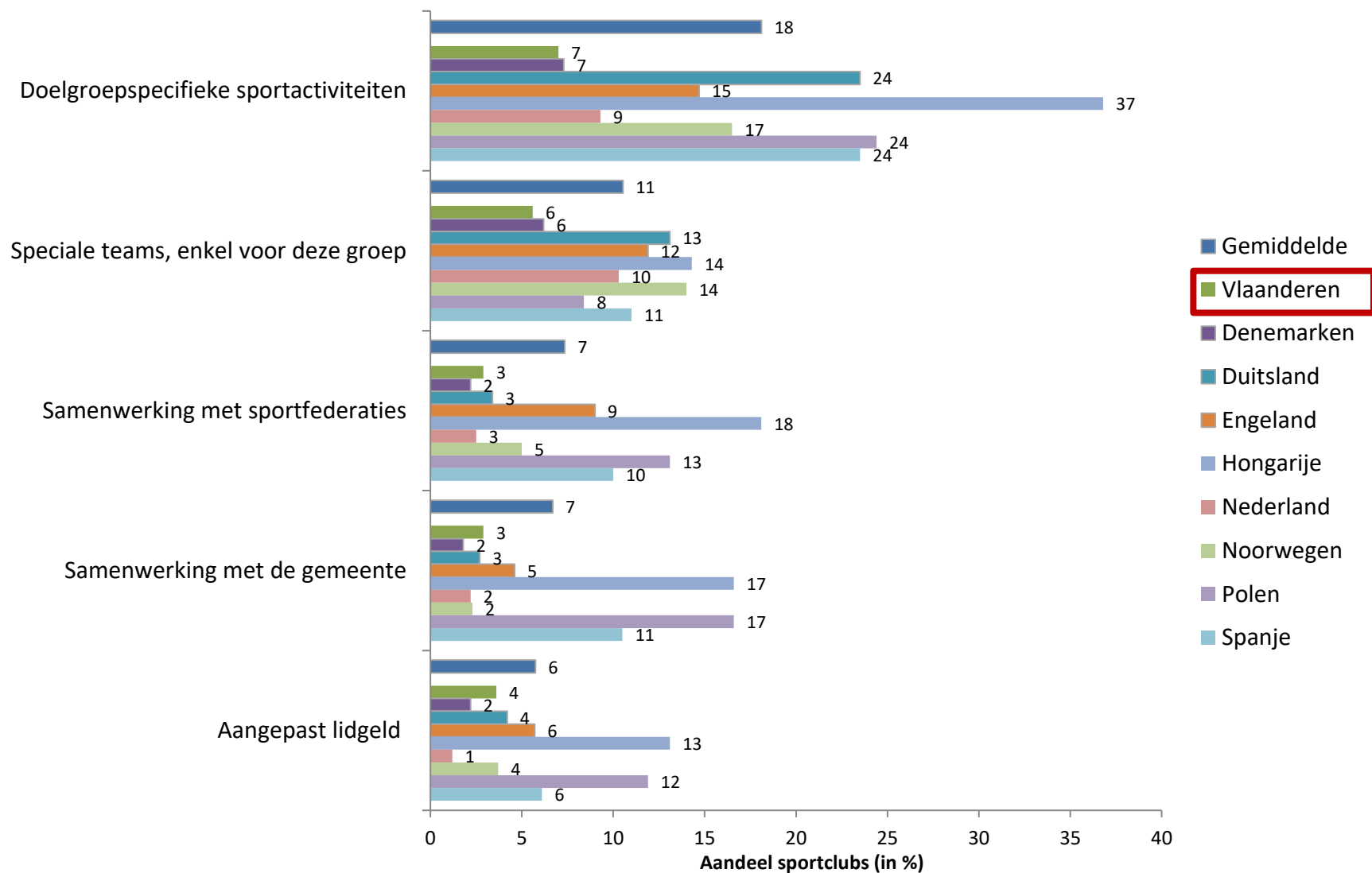
Distributie van opinies van clubs over sociale intergratie

Figuur 76. *Opinies van clubs over 'Onze club vindt dat onze sportdiscipline(s) geschikt is (zijn) als gezondheidsbevorderende fysieke activiteit'*

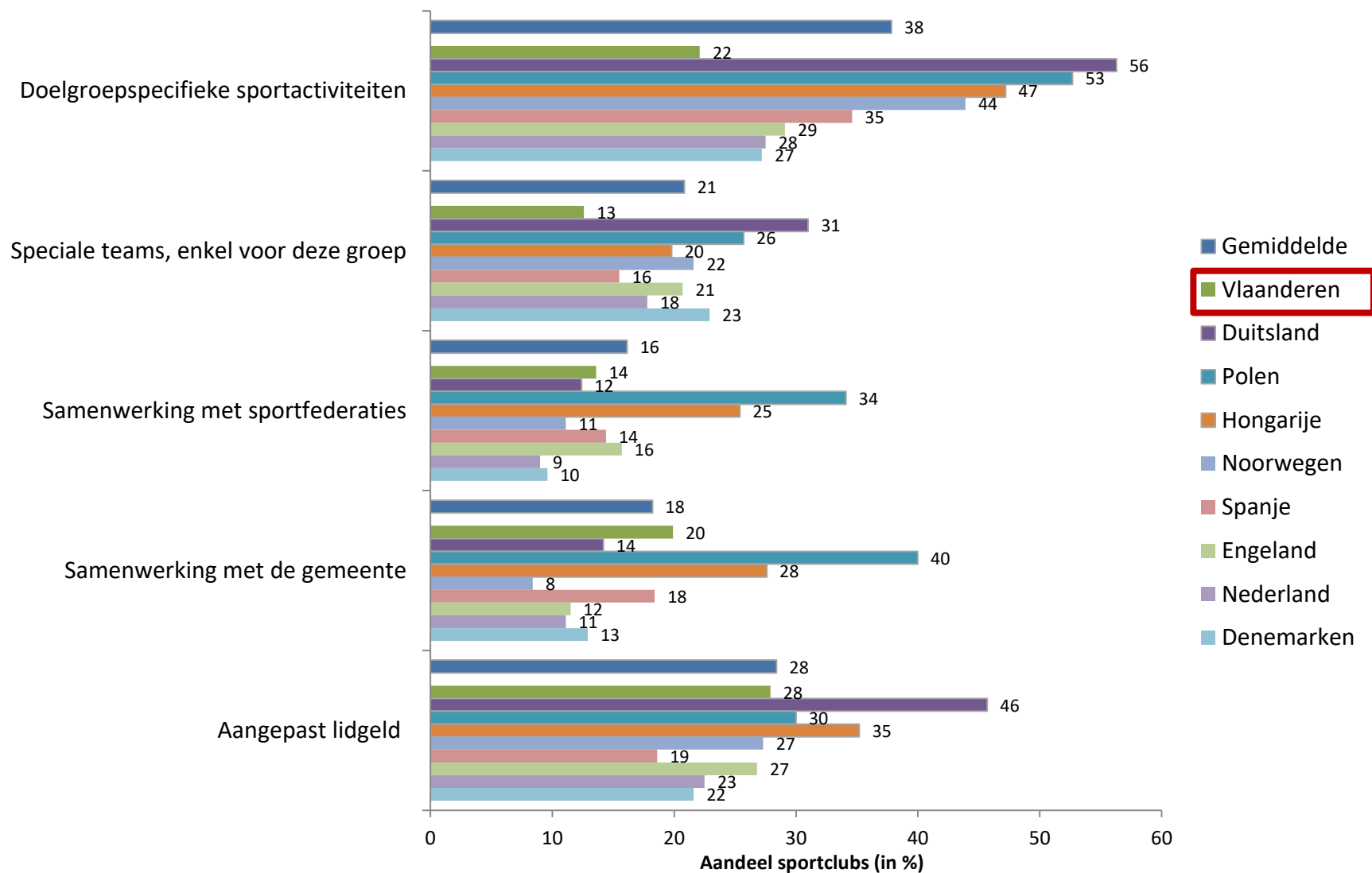
Initiatieven voor verschillende doelgroepen

Figuur 77. Clubs die initiatieven aanbieden voor vrouwen/meisjes

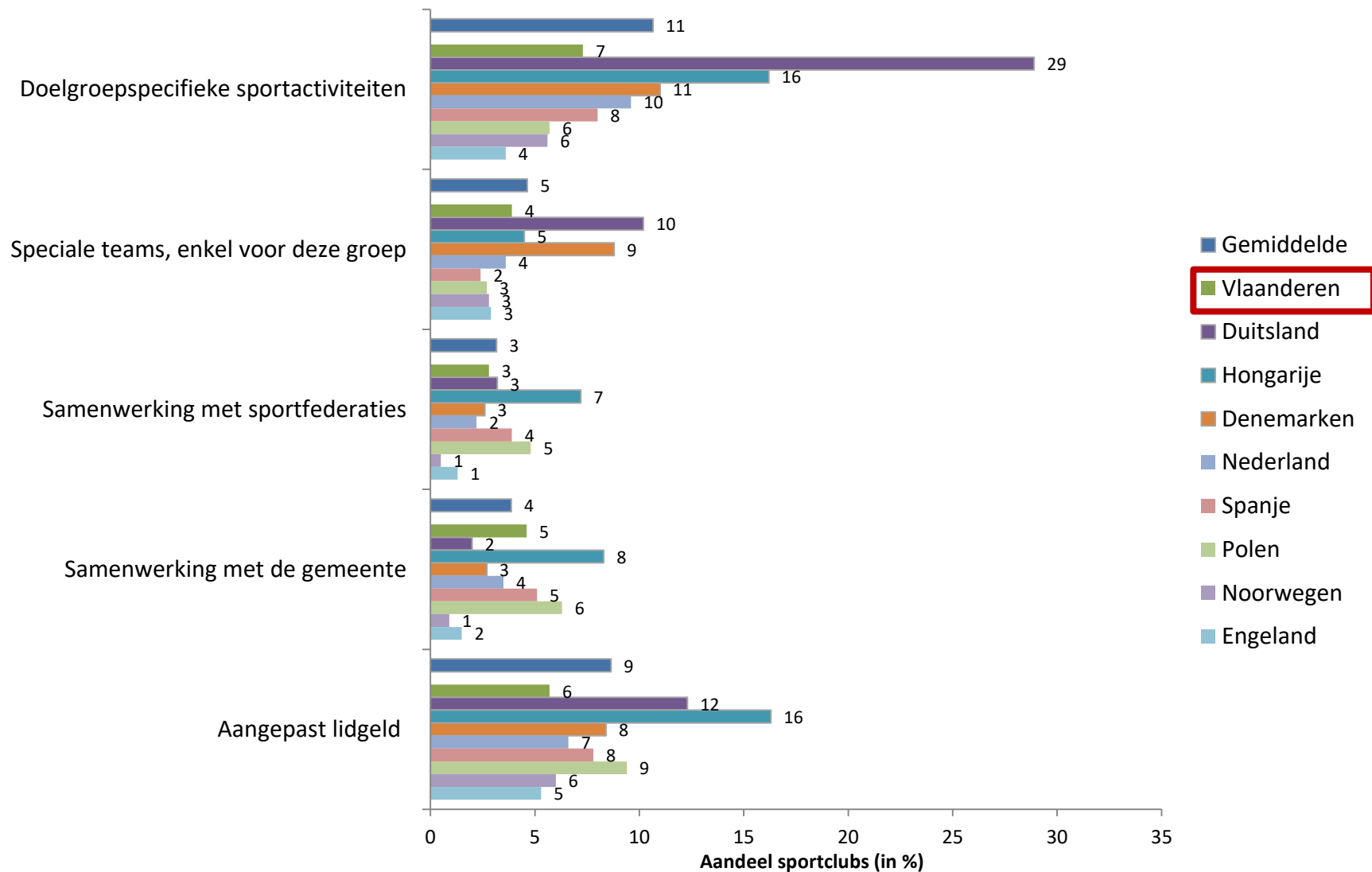
Initiatieven voor verschillende doelgroepen

Figuur 78. Clubs die initiatieven aanbieden voor kinderen/adolescenten

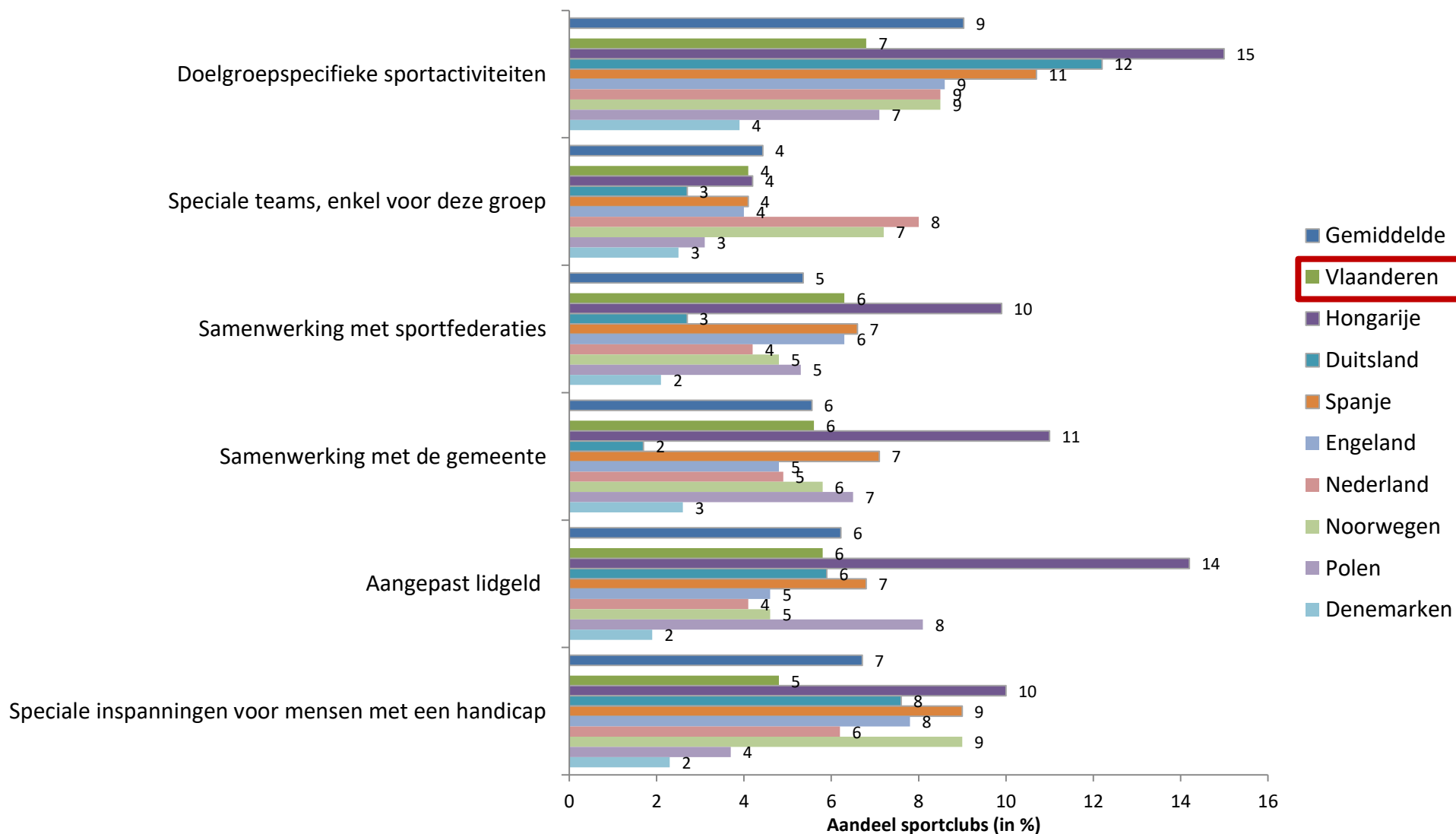
Initiatieven voor verschillende doelgroepen

Figuur 79. Clubs die initiatieven aanbieden voor ouderen (65+)

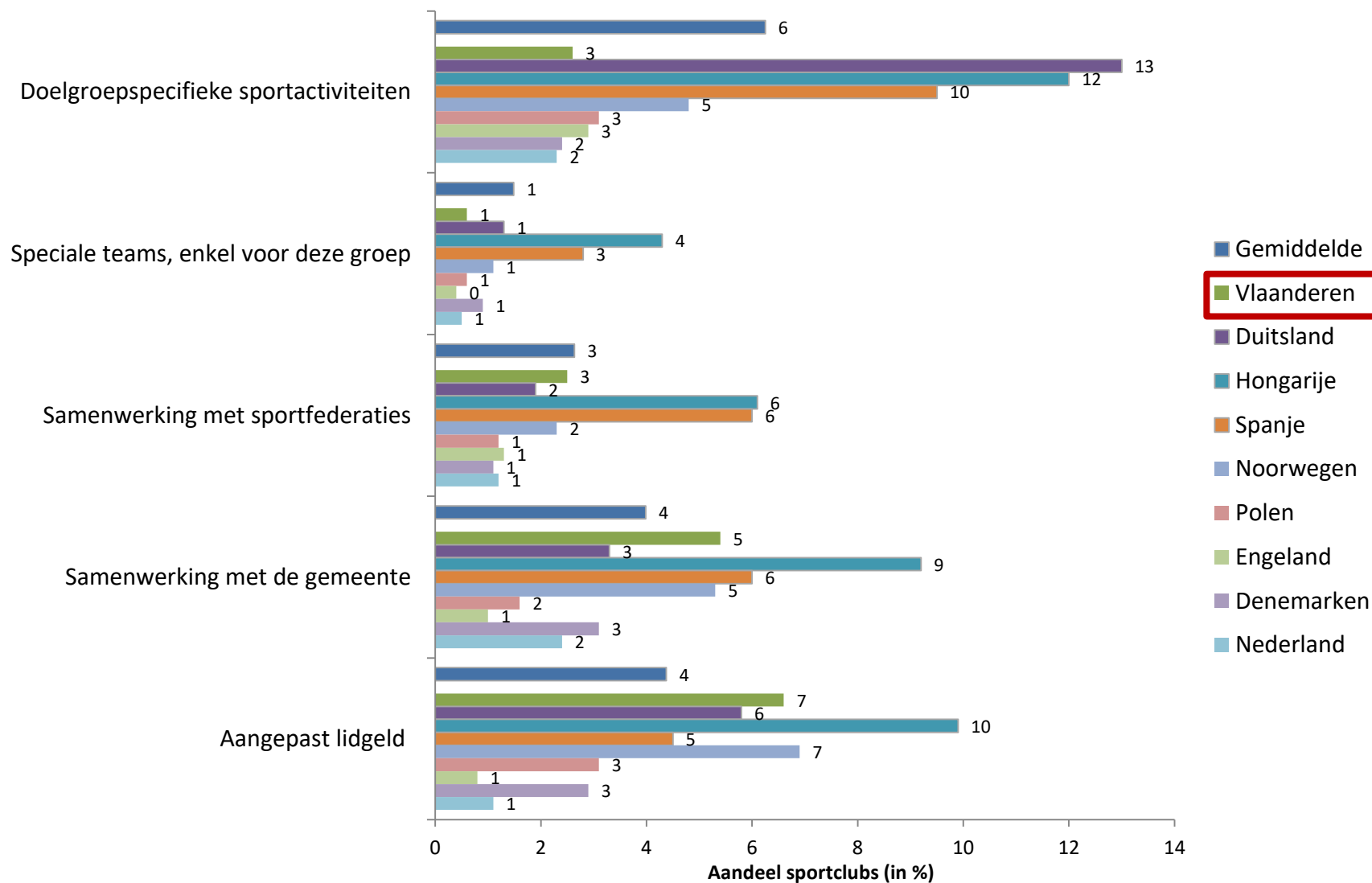
Initiatieven voor verschillende doelgroepen

Figuur 80. Clubs die initiatieven aanbieden voor mensen met een handicap

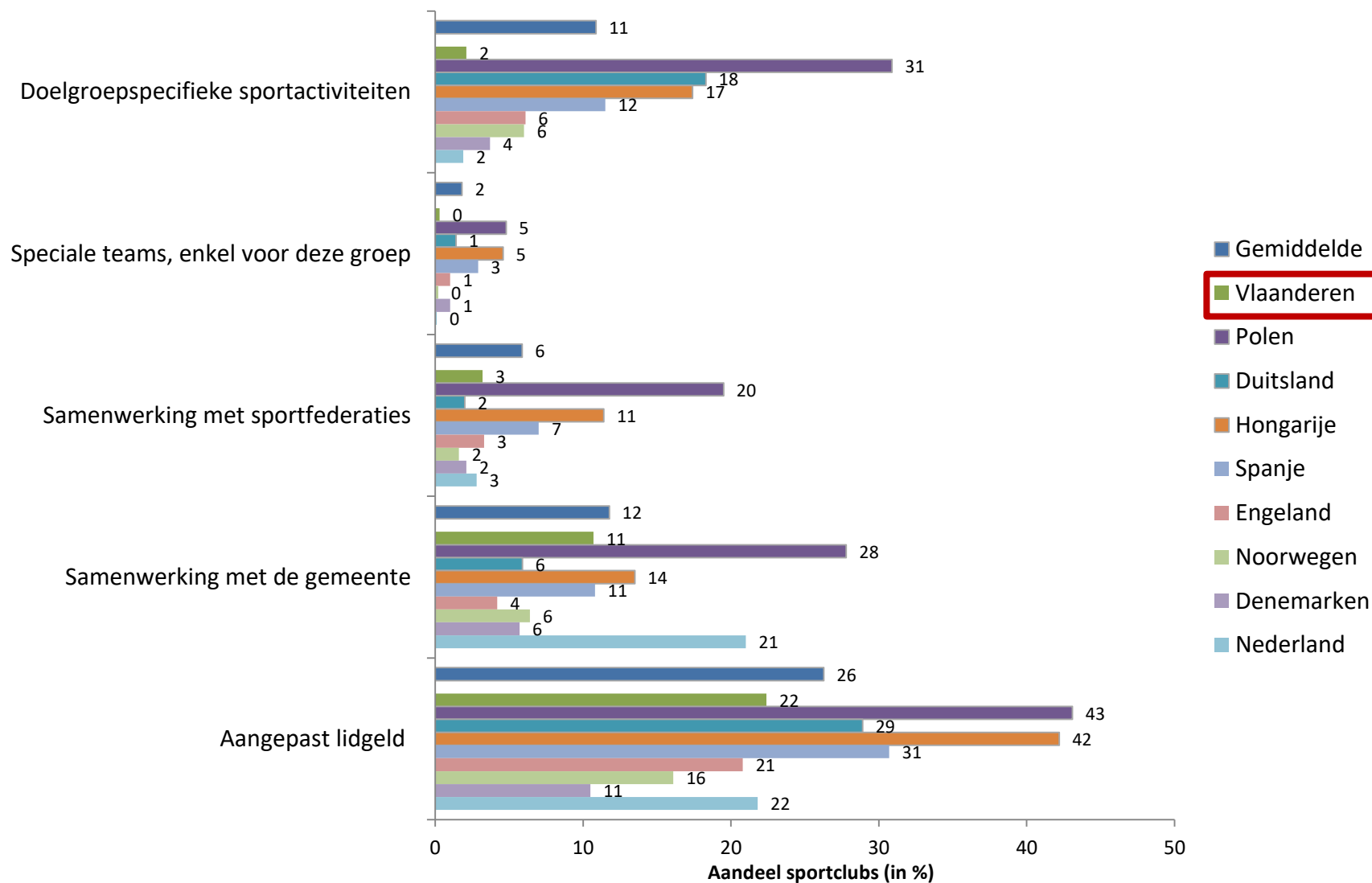
Initiatieven voor verschillende doelgroepen

Figuur 81. Clubs die initiatieven aanbieden voor mensen met een migratieachtergrond

Initiatieven voor verschillende doelgroepen

Figuur 82. Clubs die initiatieven aanbieden voor mensen met een migratieachtergrond

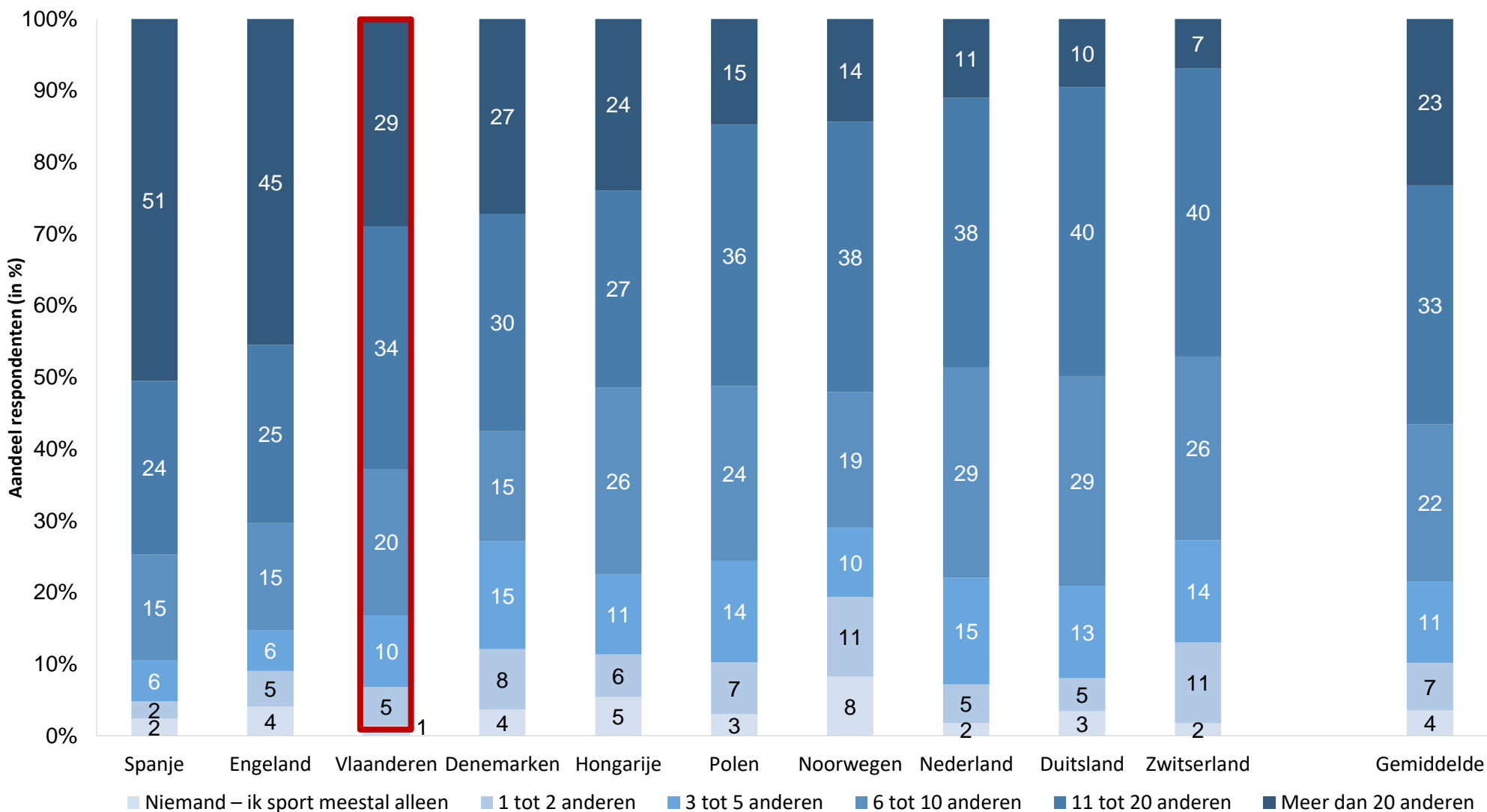

2. BETROKKENHEID EN VERBONDENHEID VAN LEDEN EN VRIJWILLIGERS IN SPORTCLUBS

2.1 AFFILIATIE MET SPORTCLUBS EN SPORTDEELNAME

Aantal andere leden in hetzelfde team/groep als de respondent

Figuur 83. Hoeveel anderen maken deel uit van het team/de groep met wie u in de meeste gevallen sport?

2.2 VRIJWILLIGERSWERK IN SPORTCLUBS

Taken uitgevoerd door vrijwilligers

Tabel 35. Taken die worden uitgevoerd door vrijwilligers (in %)

	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Engeland	Duitsland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Sportgerelateerde taken											
Trainer, coach, instructeur	31	31	31	28	39	18	31	32	31	37	34
Scheidsrechter, jurylid	12	8	6	14	10	10	21	15	16	10	9
Andere taken die te maken hebben met het sporten (bijv. assistent-trainer, teamleider)	19	9	20	25	18	17	11	27	23	16	16
Bestuurlijke taken											
Bestuurslid	24	26	17	13	29	18	16	29	33	39	25
Lid van een comité	16	11	22	29	15	7	25	20	6	9	13
Andere vormen van leidinggeven (bijv. coördinator vrijwilligerswerk)	10	10	6	16	6	14	7	11	15	14	4
Occasionele taken											
Organisatie of andere bijdrage aan sportclubactiviteiten, evenementen, toernooien en dergelijke	38	39	25	38	38	55	28	30	49	43	33
Spelers brengen naar wedstrijden, evenementen, toernooien, etc.	23	13	29	27	24	24	18	37	17	17	17
Administratie, kantoorwerkzaamheden en dergelijke	15	15	9	17	16	18	9	14	22	17	12
Communicatie (website, nieuwsbrief, contact met de pers, etc.)	14	12	10	14	17	12	10	13	18	18	11
Technisch werk en dienstverlening (bijv. in de kantine, onderhoud sportfaciliteiten, etc.)	13	25	19	12	13	13	14	19	12	8	8
Sponsoring-activiteiten (bijv. vinden van sponsors en adverteerders, etc.)	12	7	11	12	7	14	4	15	20	14	7
Andere taken	10	8	11	15	10	5	11	10	8	9	13

Frequentie en tijdsduur van vrijwilligerswerk in de sportclub

Tabel 36. Frequentie van vrijwilligerswerk in de sportclub (in %)

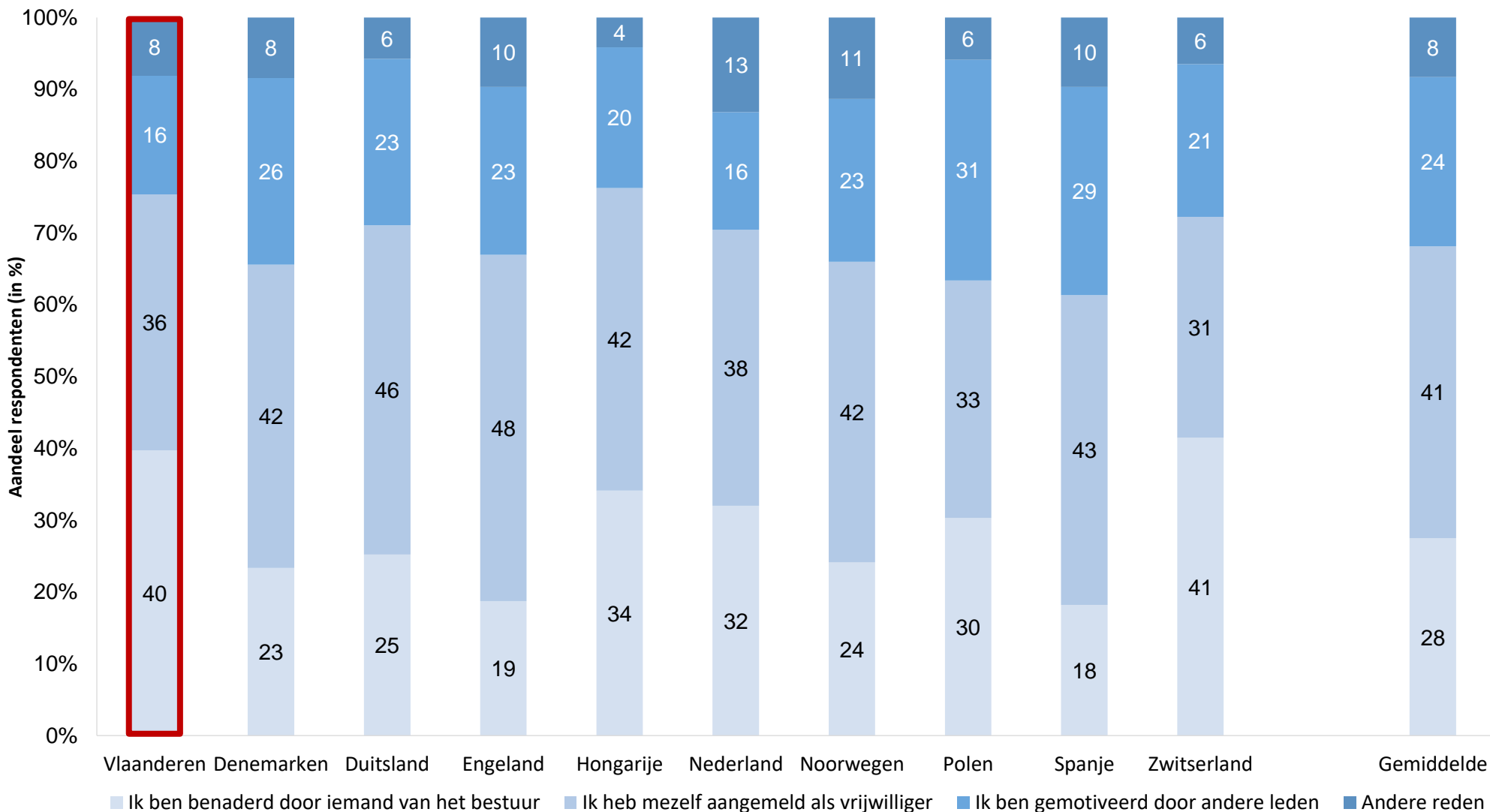
	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Hooguit één keer per jaar	10	8	9	8	8	14	4	9	14	13	11
1 keer per half jaar	14	16	11	13	10	19	8	12	14	14	20
1 keer per drie maanden	14	15	13	12	19	18	11	14	10	14	16
1 keer per maand	14	14	14	12	16	18	14	14	11	13	12
Om de week	8	7	10	8	8	7	7	8	6	7	8
1 keer per week	16	19	22	17	16	10	25	14	11	10	14
2 tot 4 dagen per week	20	16	17	24	18	10	26	25	22	21	16
5 of meer dagen per week	5	5	4	6	4	5	4	5	12	8	2

Tabel 37. Tijdsduur van het vrijwilligerswerk in de sportclub

	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Uren (gemiddelde)	10	8	9	8	8	14	4	9	14	13	11
Uren (mediaan)	5	5	4	6	4	5	4	5	12	8	2

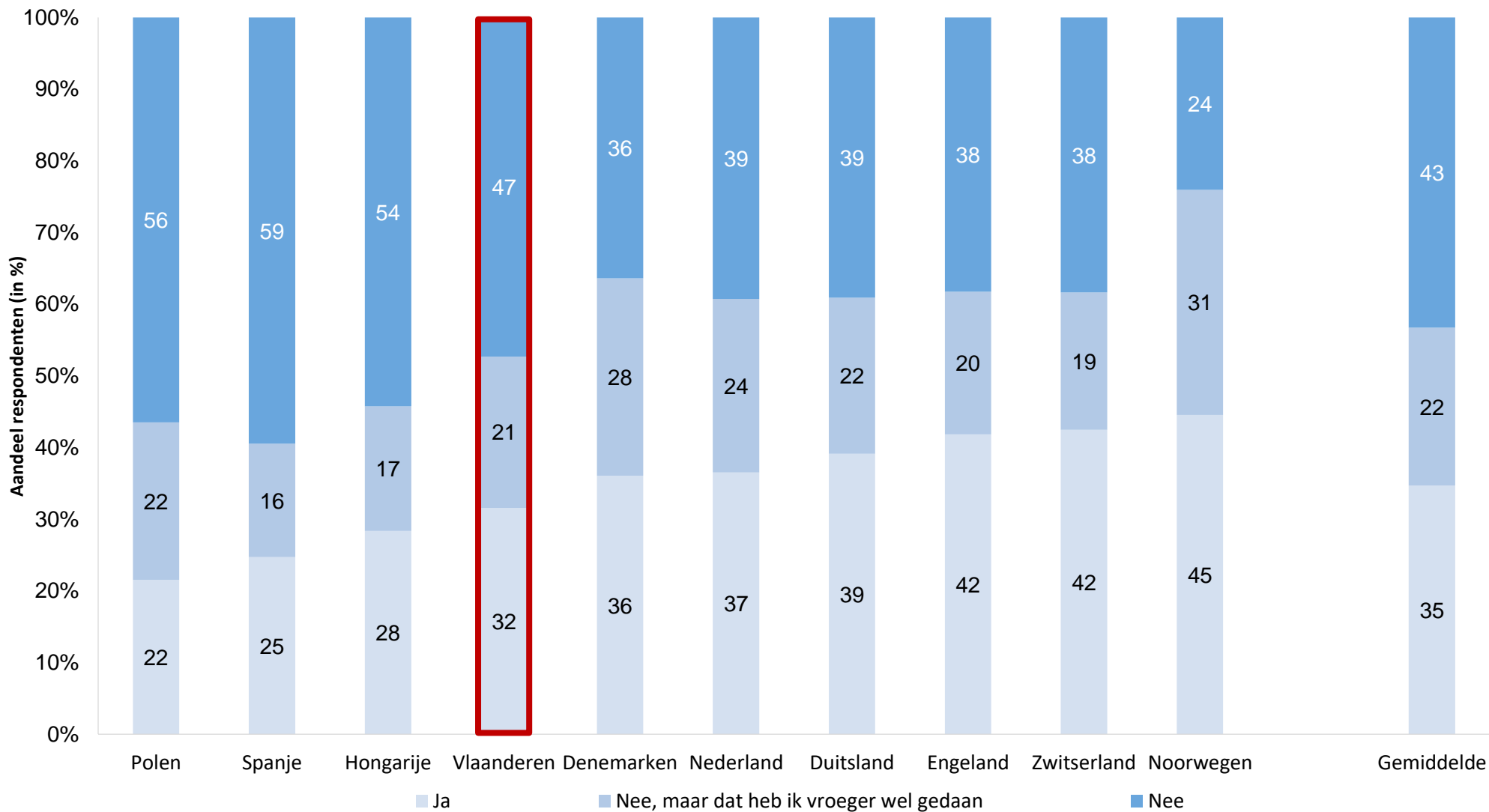
Aanleiding betrokkenheid als vrijwilliger in de sportclub

Figuur 84. Hoe of via wie bent u vrijwilliger voor de sportclub geworden?

Vrijwilligerswerk buiten de sportclub

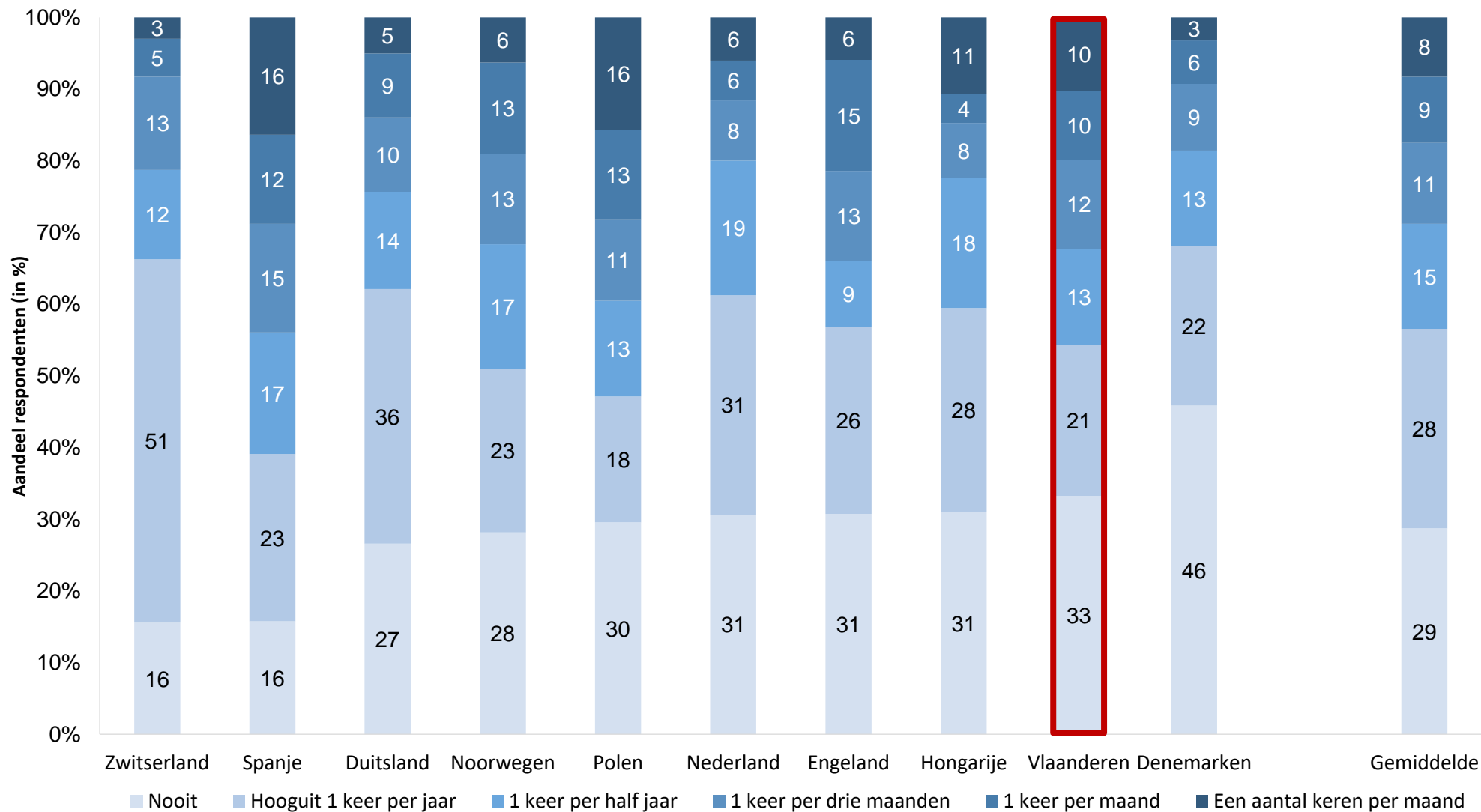
Figuur 85. Doet u vrijwilligerswerk buiten deze sportclub?

2.3 SOCIALE INCLUSIE IN SPORTCLUBS

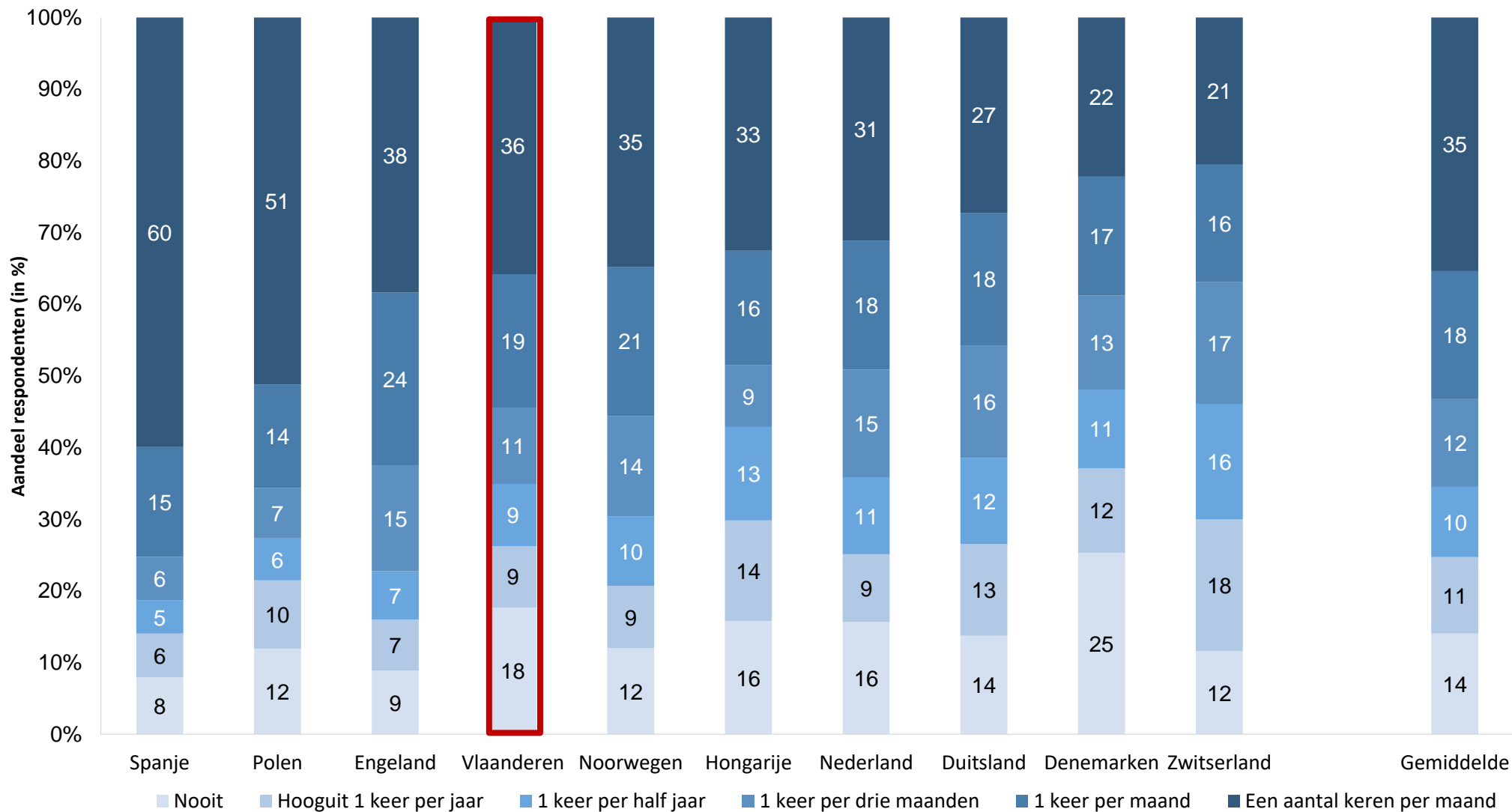
Aanwezigheid op ledenbijeenkomsten

Figuur 86. Ik ben aanwezig op ledenbijeenkomsten en/of andere bijeenkomsten van de sportclub

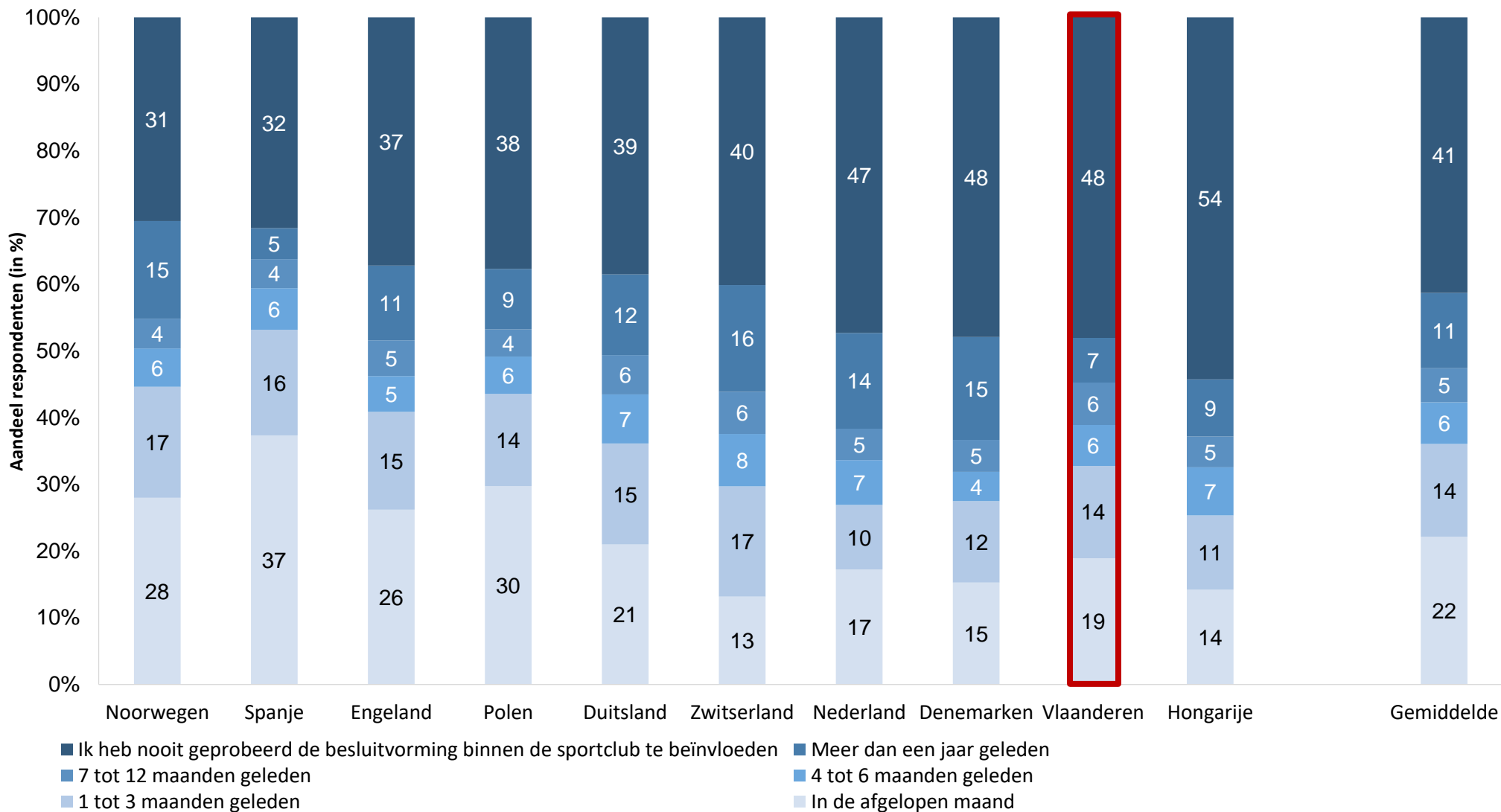
Delen van je mening met andere leden van de sportclub

Figuur 87. Ik deel mijn mening met andere leden van de sportclub

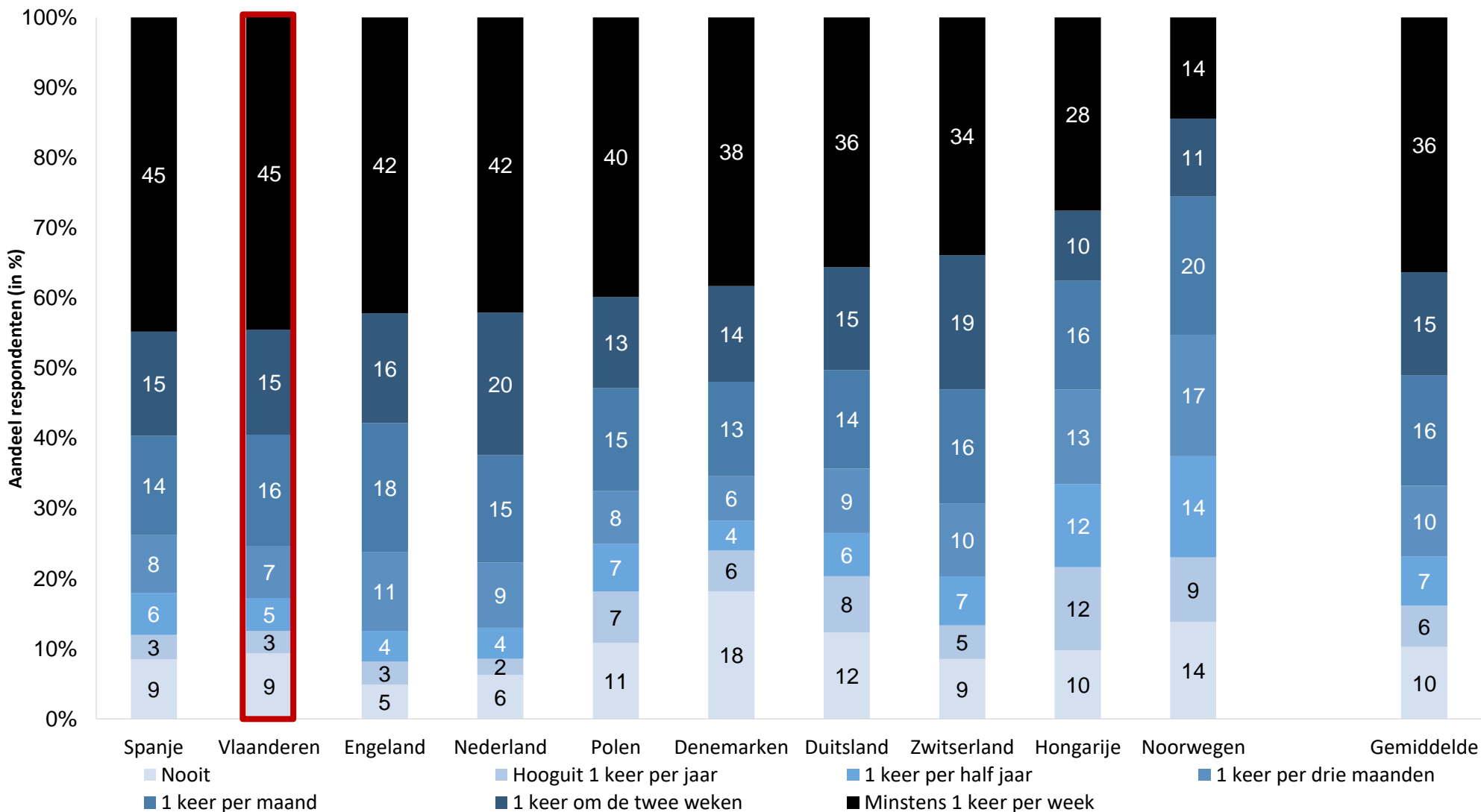
Beïnvloeding van de besluitvorming binnen de sportclub

Figuur 88. Wanneer heeft u voor het laatst geprobeerd besluitvorming binnen de sportclub te beïnvloeden?

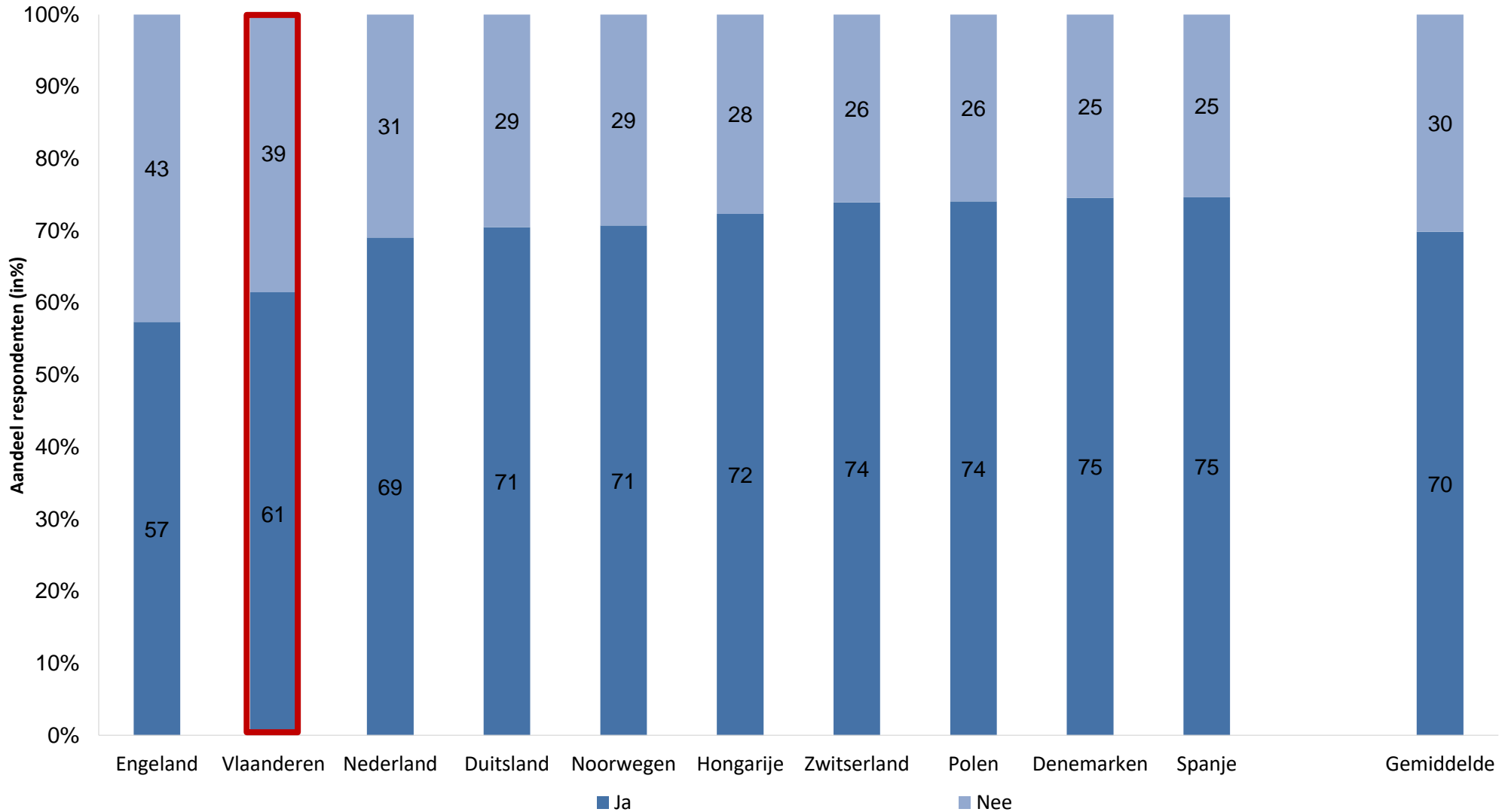
Gesprekken met mensen van buiten mijn team/groep

Figuur 89. Als ik op de sportclub ben, praat ik ook met mensen die niet tot mijn team/groep behoren

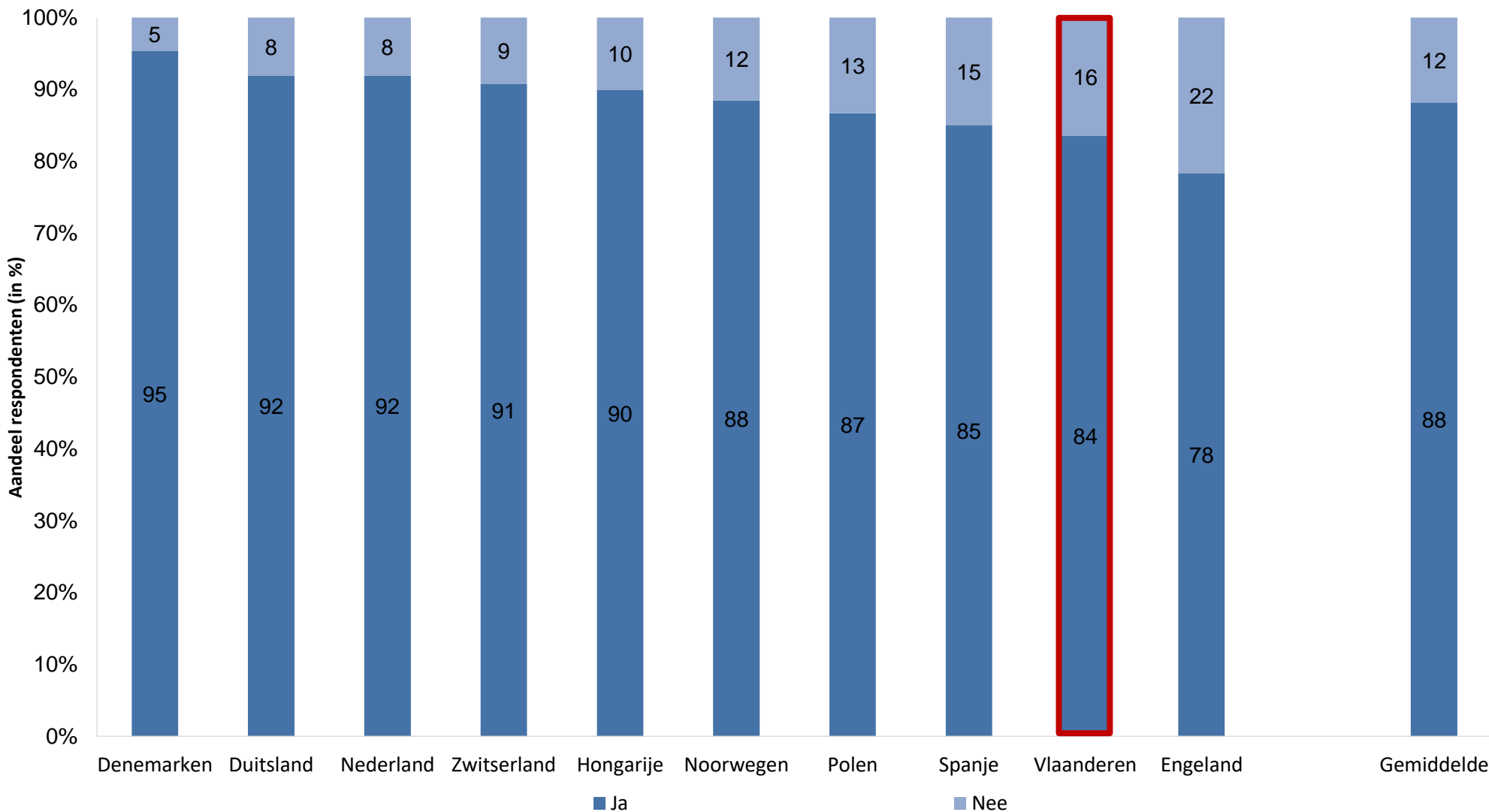
Voordat ik bij de sportclub kwam, kende ik al een of meer leden

Figuur 90. Voordat ik bij de sportclub kwam, kende ik al een of meer leden

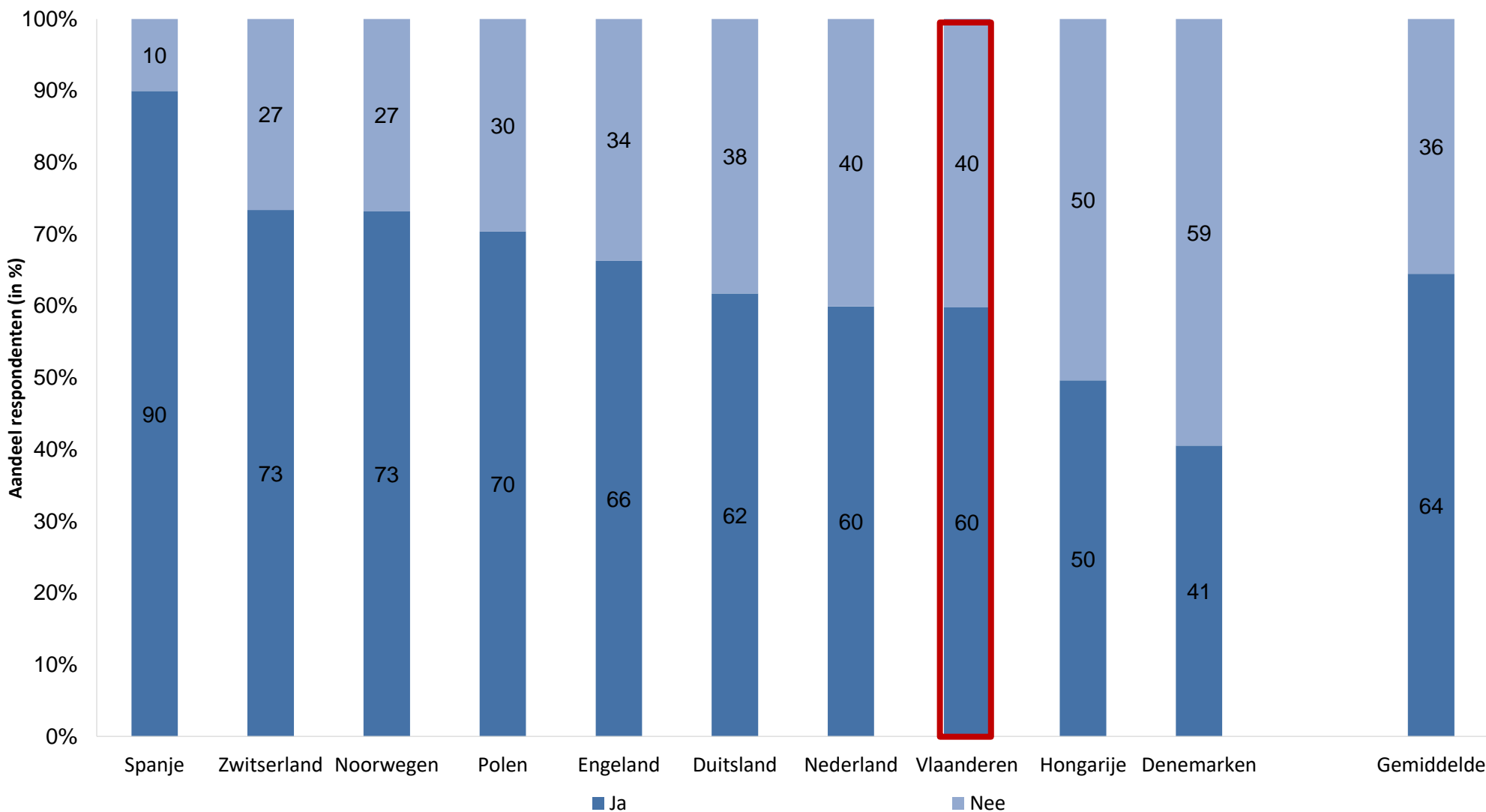
Nieuwe vrienden door deelname aan activiteiten van de sportclub

Figuur 91. Ik heb nieuwe vrienden leren kennen door deel te nemen aan activiteiten van de sportclub

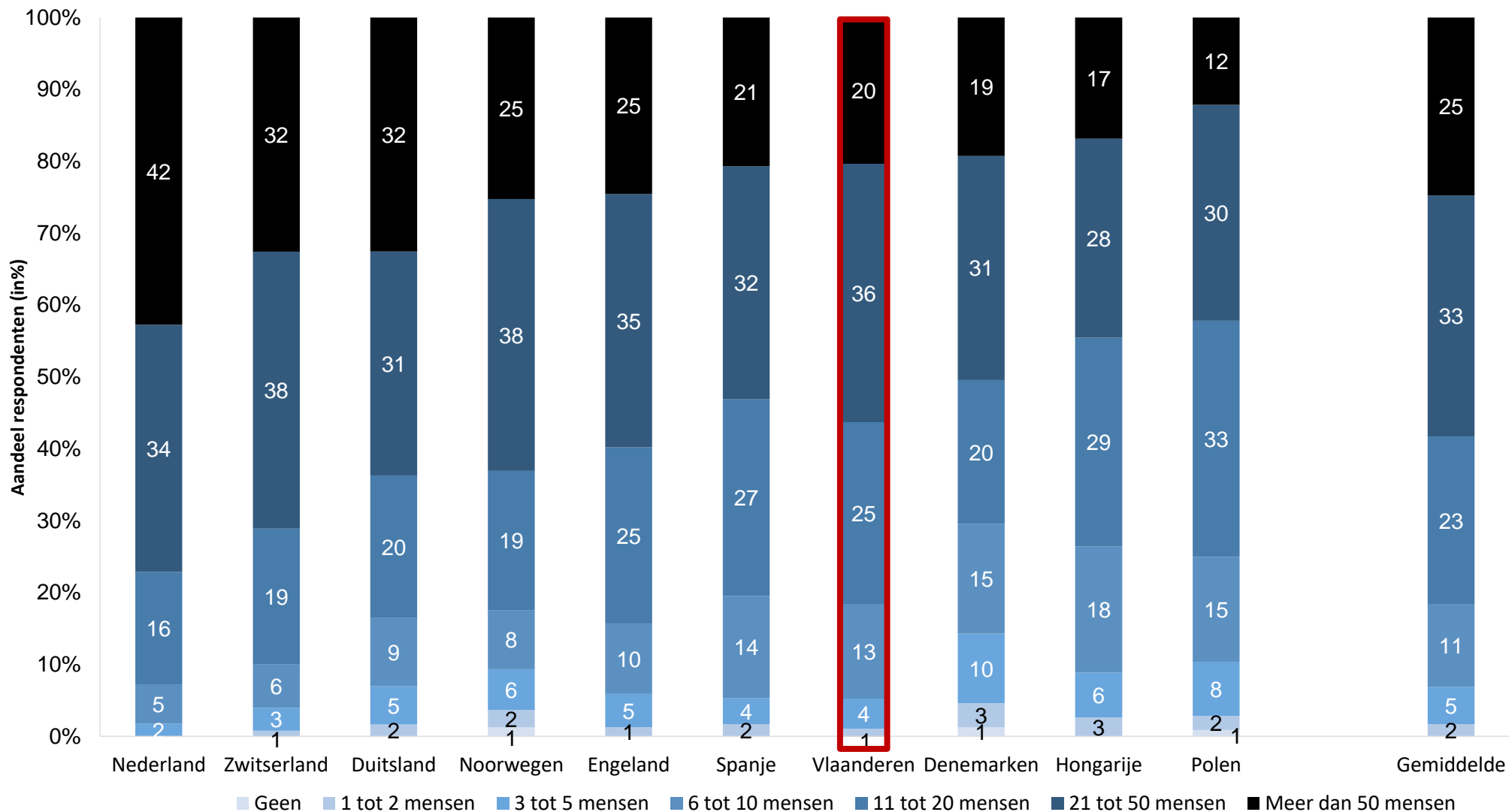
Omgang met leden buiten de sportclubactiviteiten

Figuur 92. Ik ga buiten de sportclubactiviteiten om met mensen van de sportclub die ik voorheen niet kende

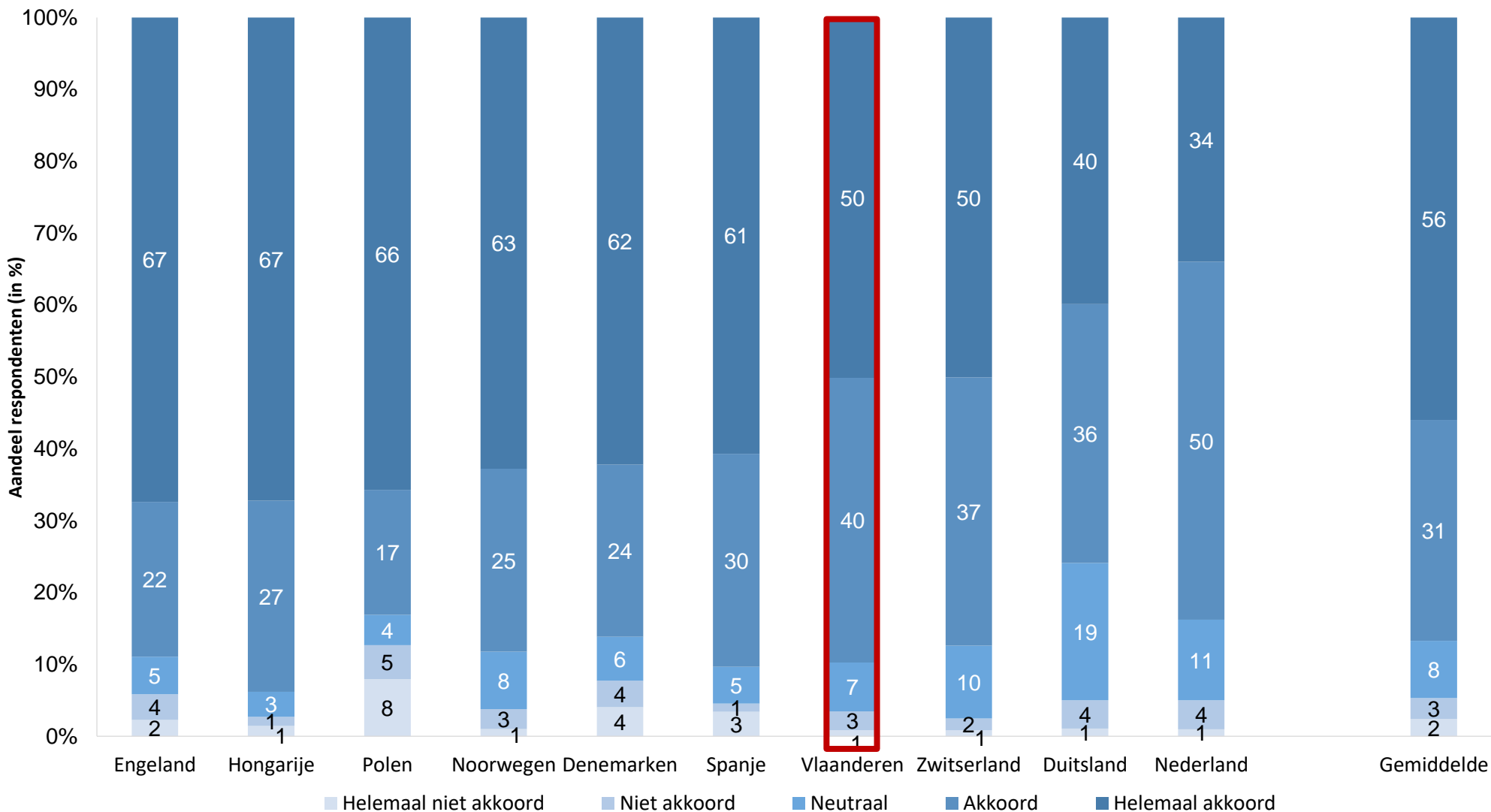
Hoeveel mensen van de sportclub kennen u bij naam?

Figuur 93. Hoeveel mensen van de sportclub kennen u bij naam?

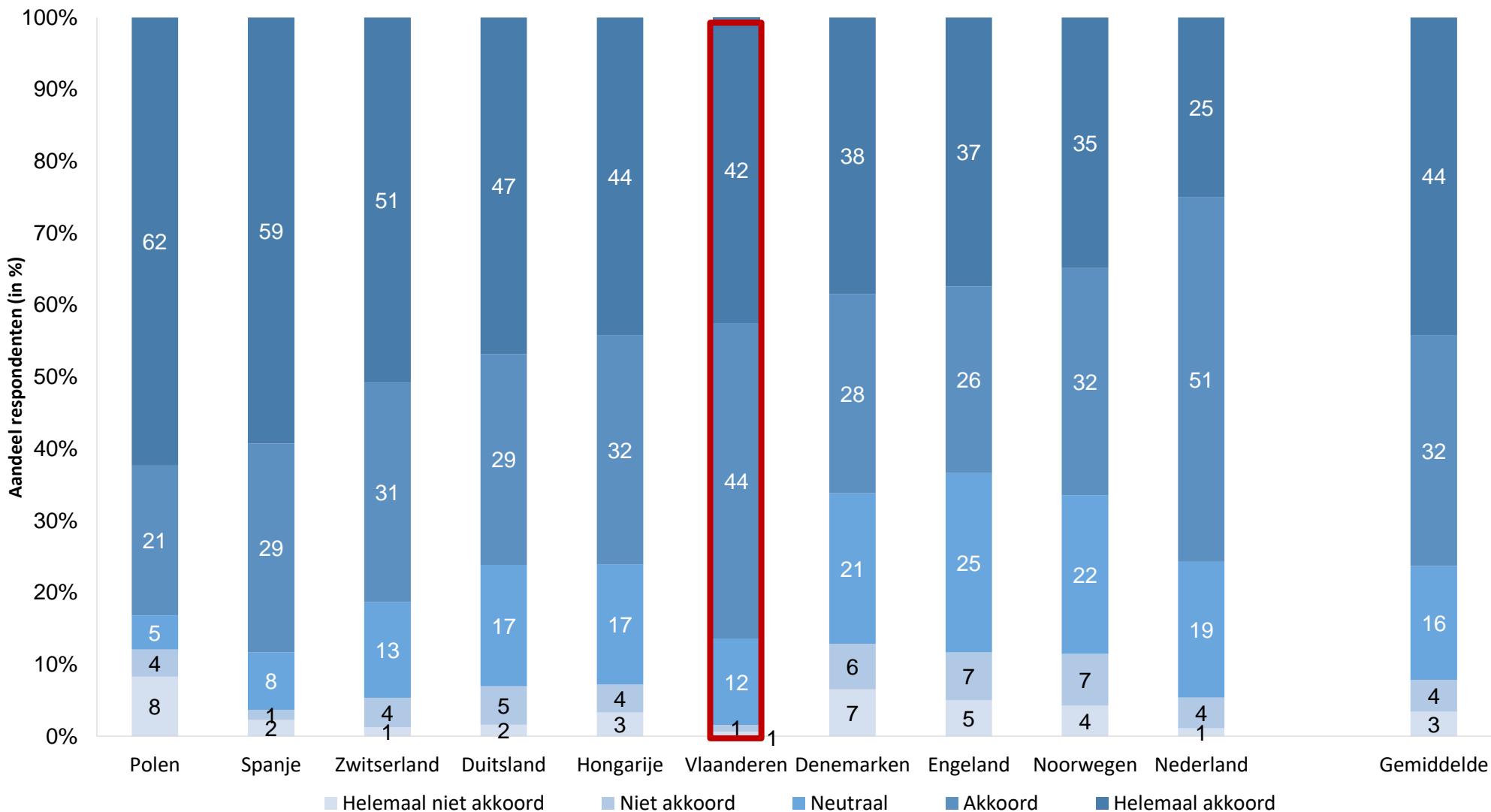
Beoordeling van de sfeer in de sportclub

Figuur 94. Er heerst een goede sfeer in de sportclub

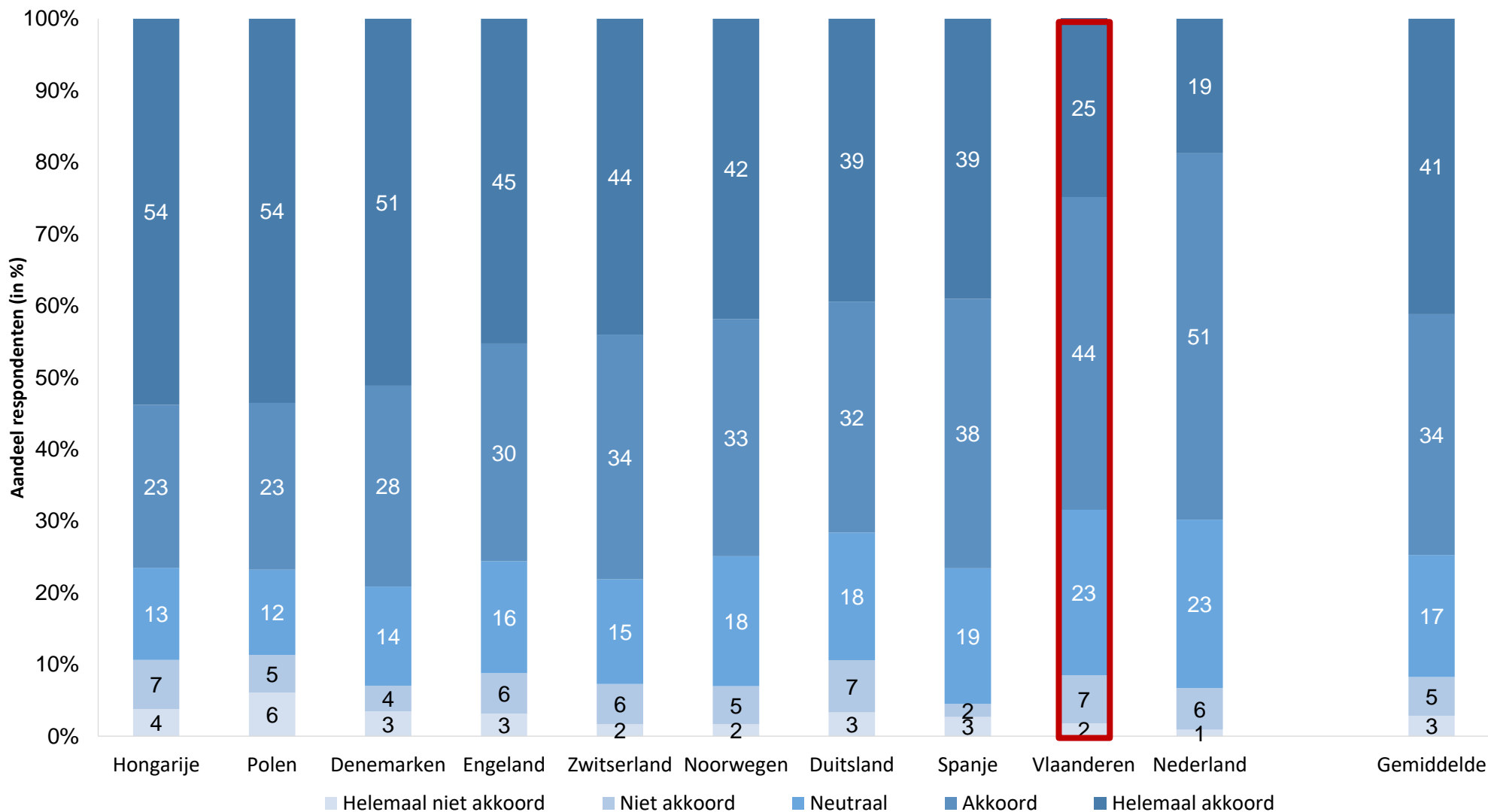
Omgang met andere leden van de sportclub

Figuur 95. Ik vind het belangrijk dat ik omga met andere leden van de sportclub

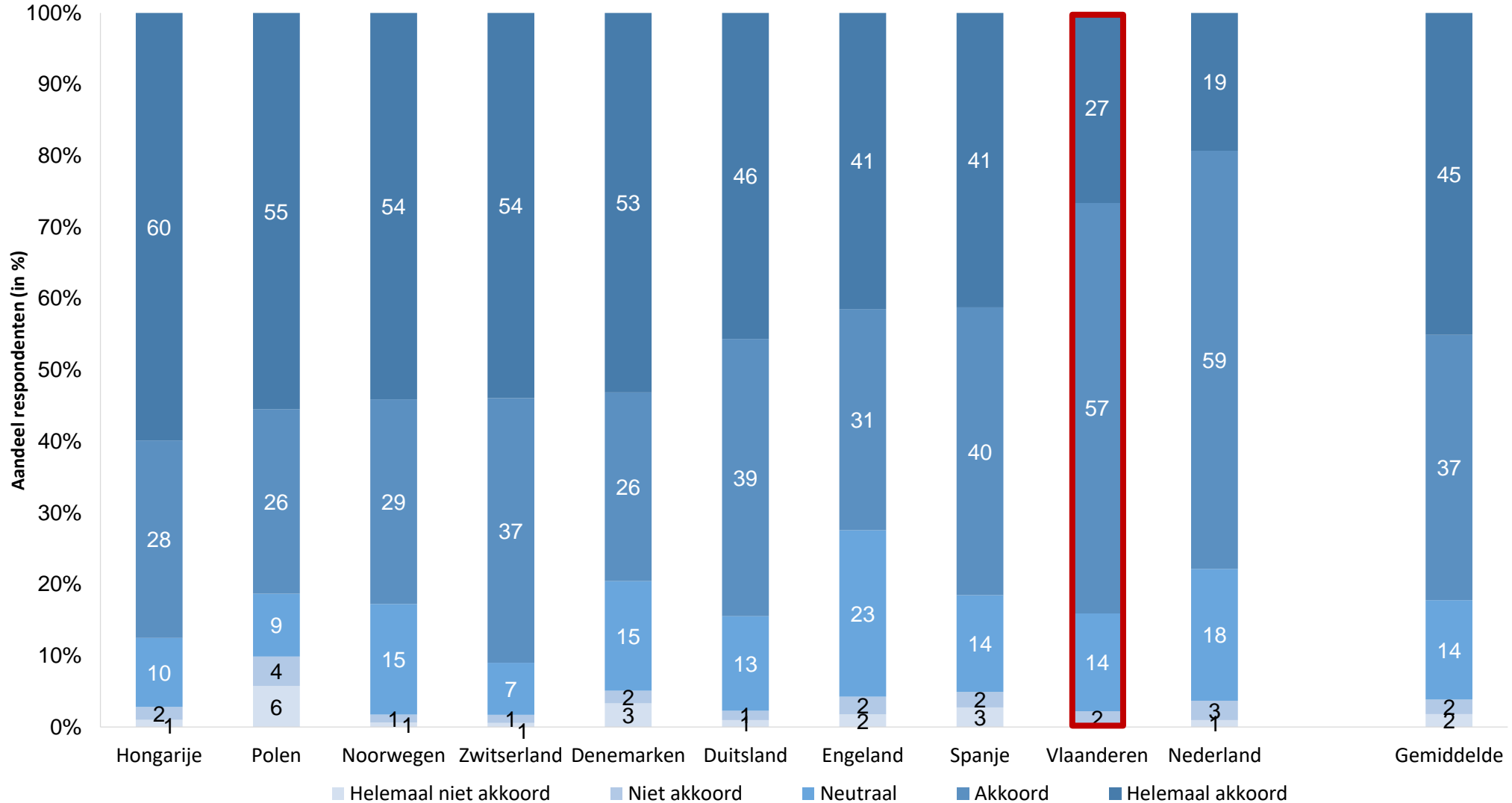
Mening geven wanneer er beslissingen binnen de sportclub genomen worden

Figuur 96. Ik weet hoe en wanneer ik mijn mening moet geven wanneer beslissingen binnen de sportclub worden genomen

Gevoel van respect voor wie je bent door andere mensen van de sportclub

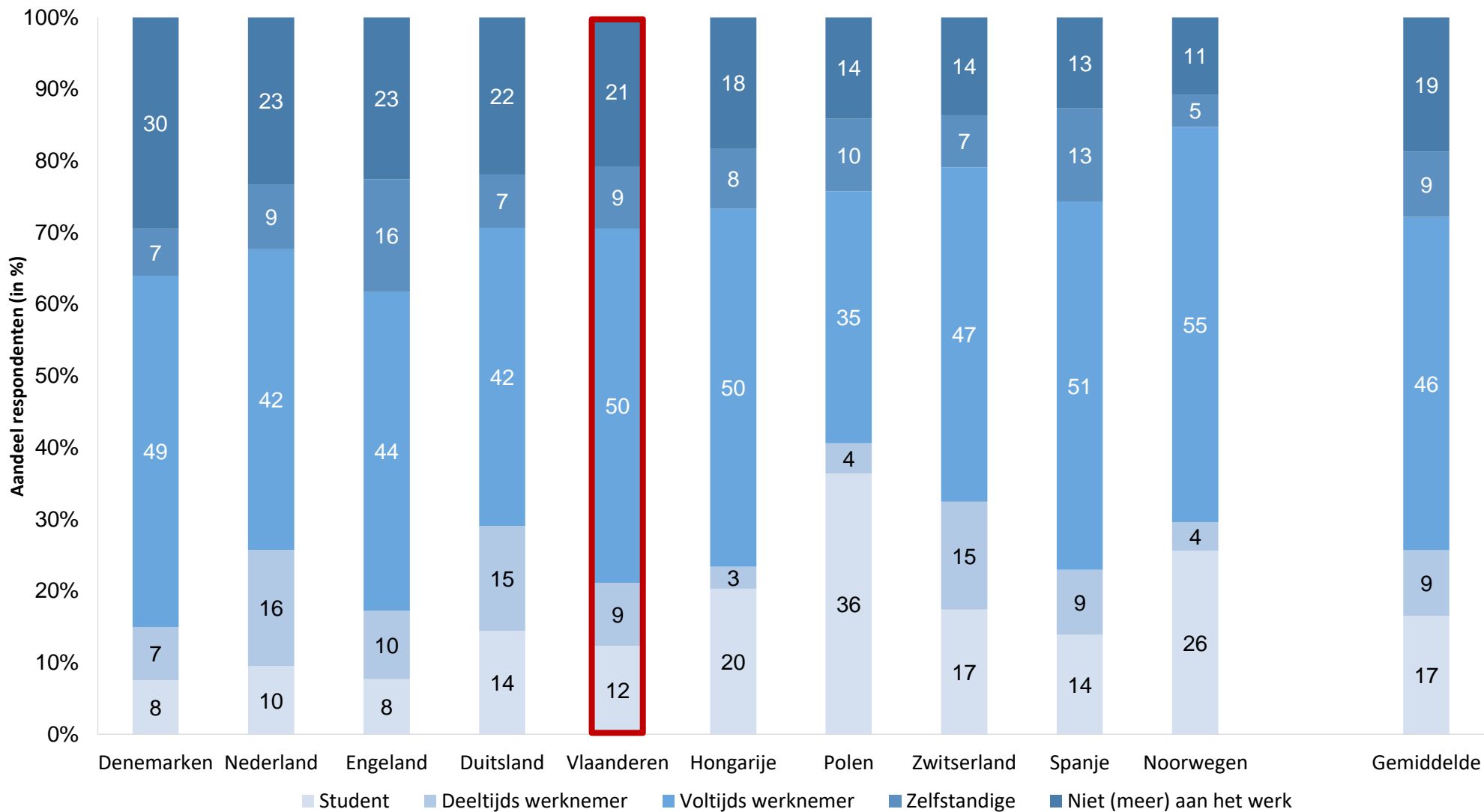
Figuur 97. Andere mensen binnen de sportclub respecteren mij voor wie ik ben

2.4 KENMERKEN VAN LEDEN EN VRIJWILLIGERS IN SPORTCLUBS

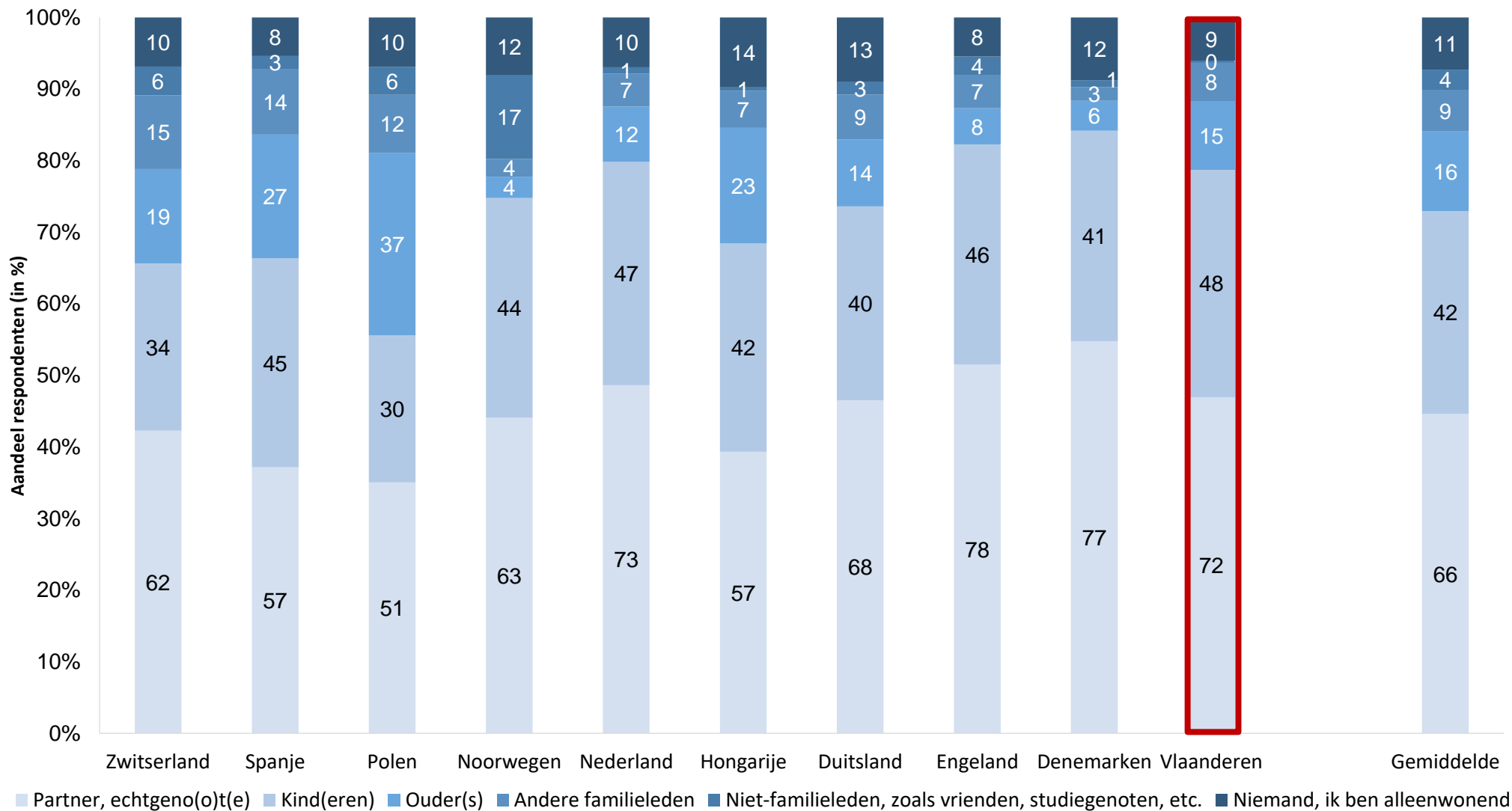
Beroepsstatus

Figuur 98. Wat is uw beroepsstatus?

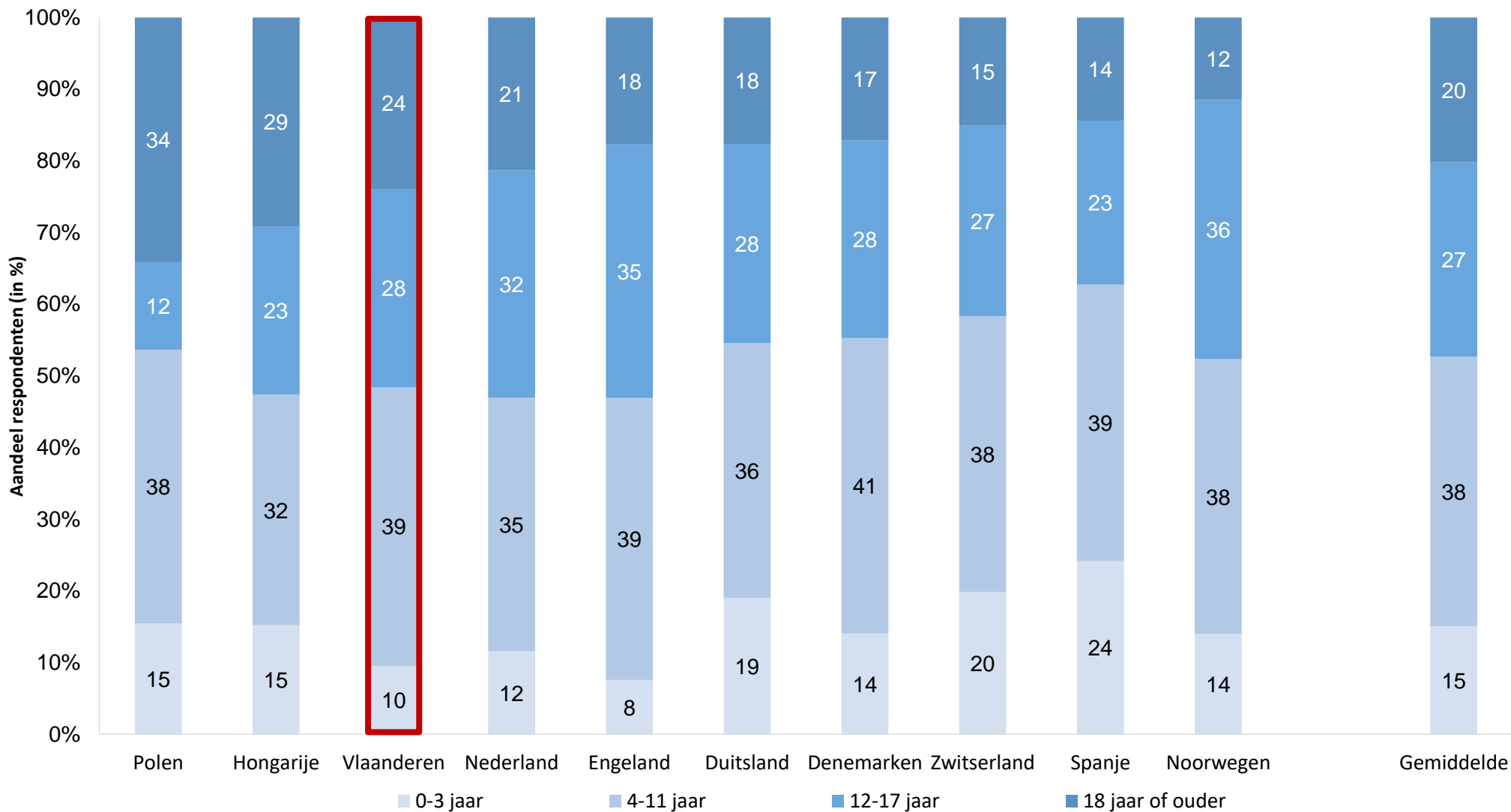
Huishoudelijke samenstelling

Figuur 99. Behalve uzelf, wie hoort er nog tot uw huishouden?

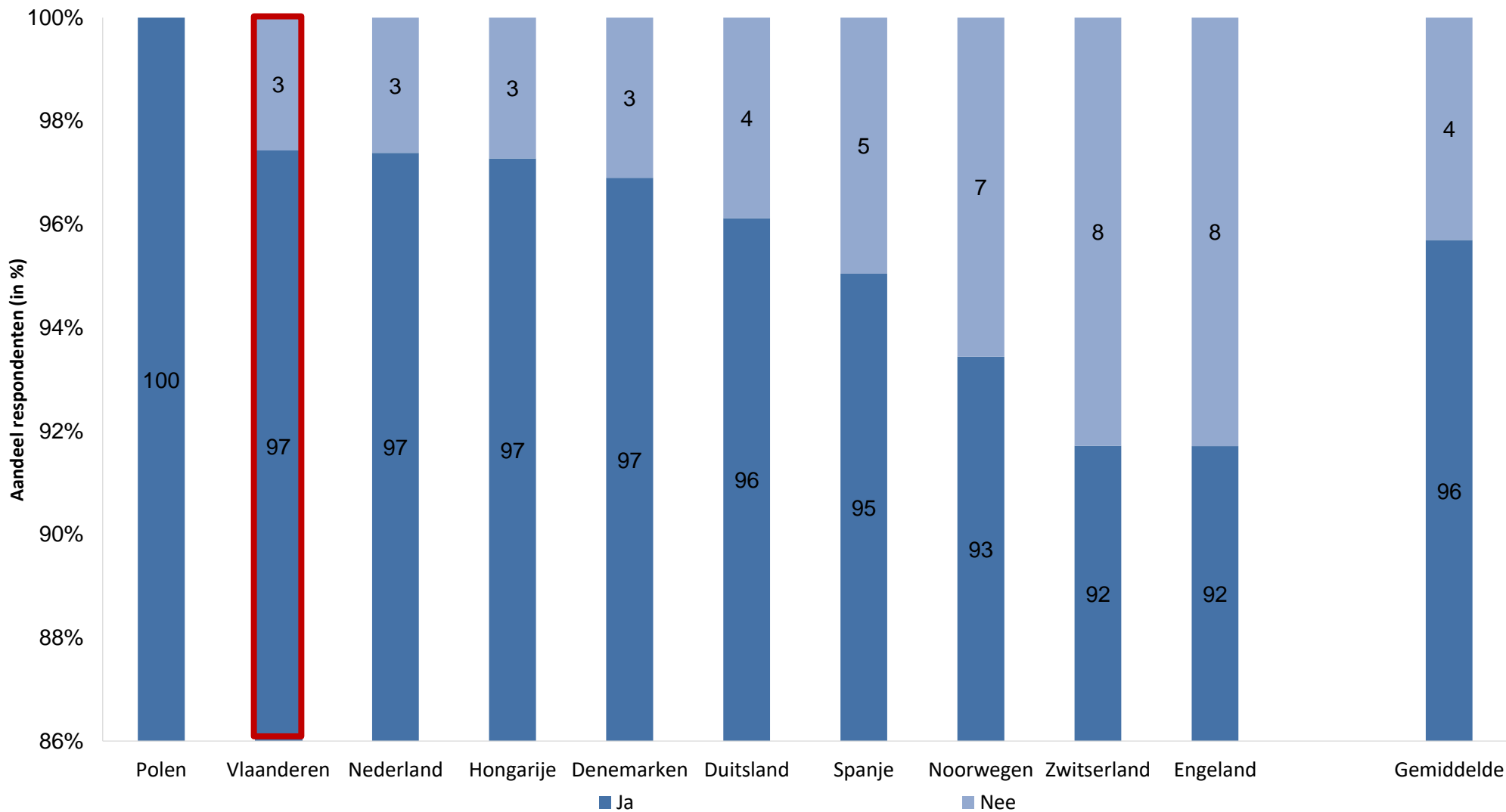
Leeftijd jongste inwonend kind

Figuur 100. Hoe oud is het jongste kind dat bij u thuis woont?

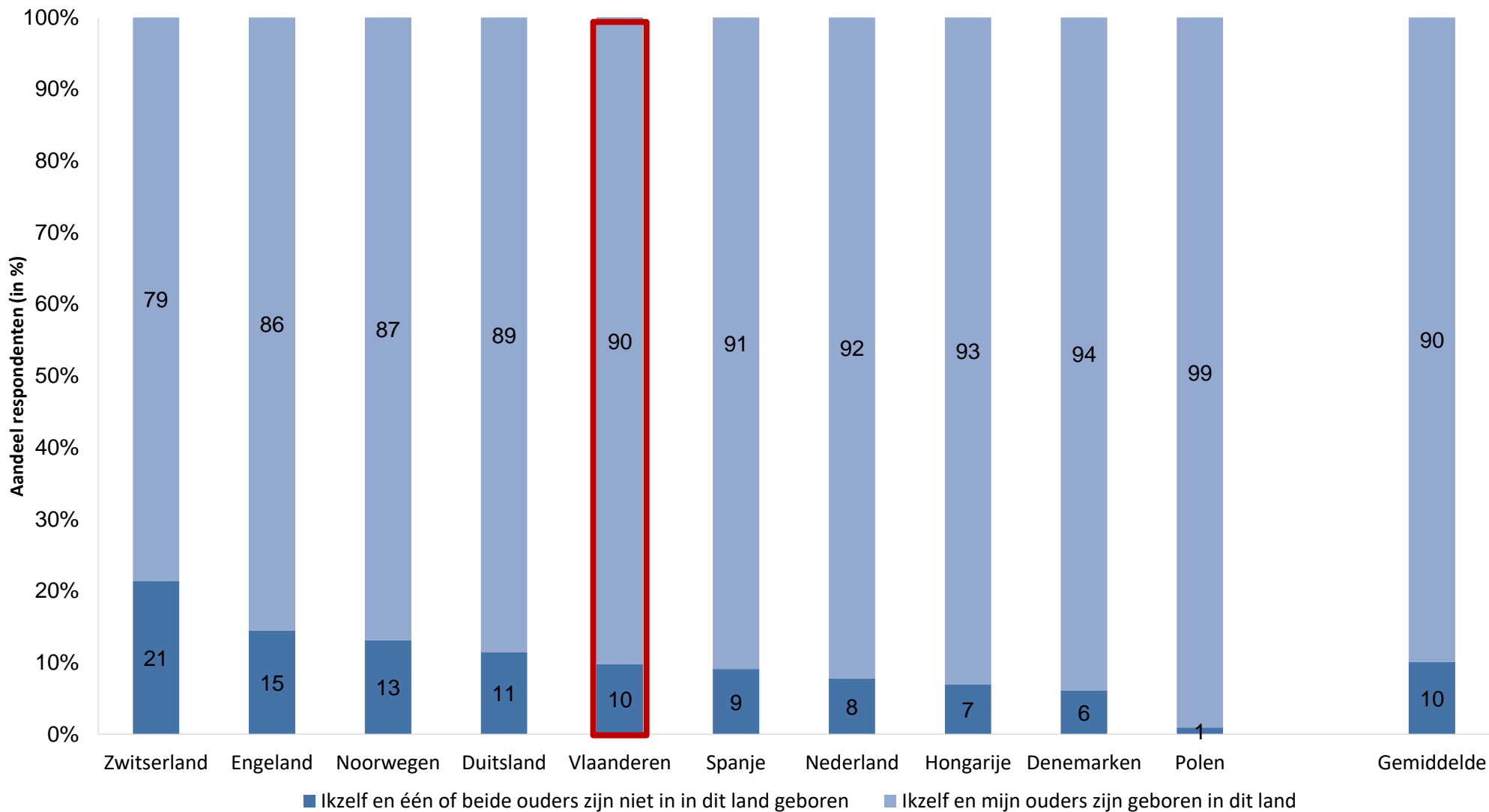
Herkomst

Figuur 101. Bent u in dit land geboren?

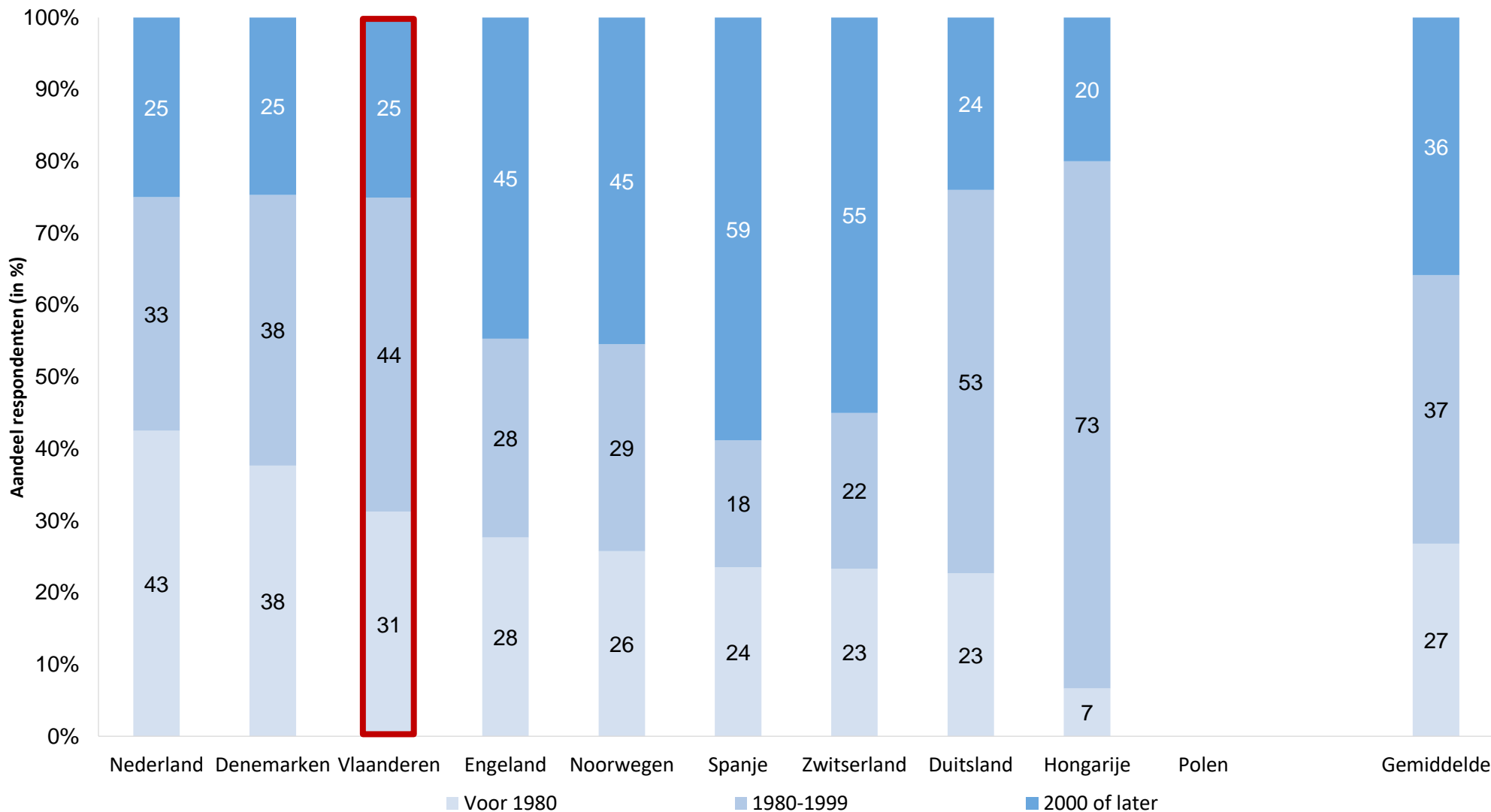
Herkomst respondent en ouders

Figuur 102. In welk land zijn u en uw ouders geboren?

Periode van migratie

Figuur 103. In welk jaar bent u voor het eerst naar dit land gekomen?

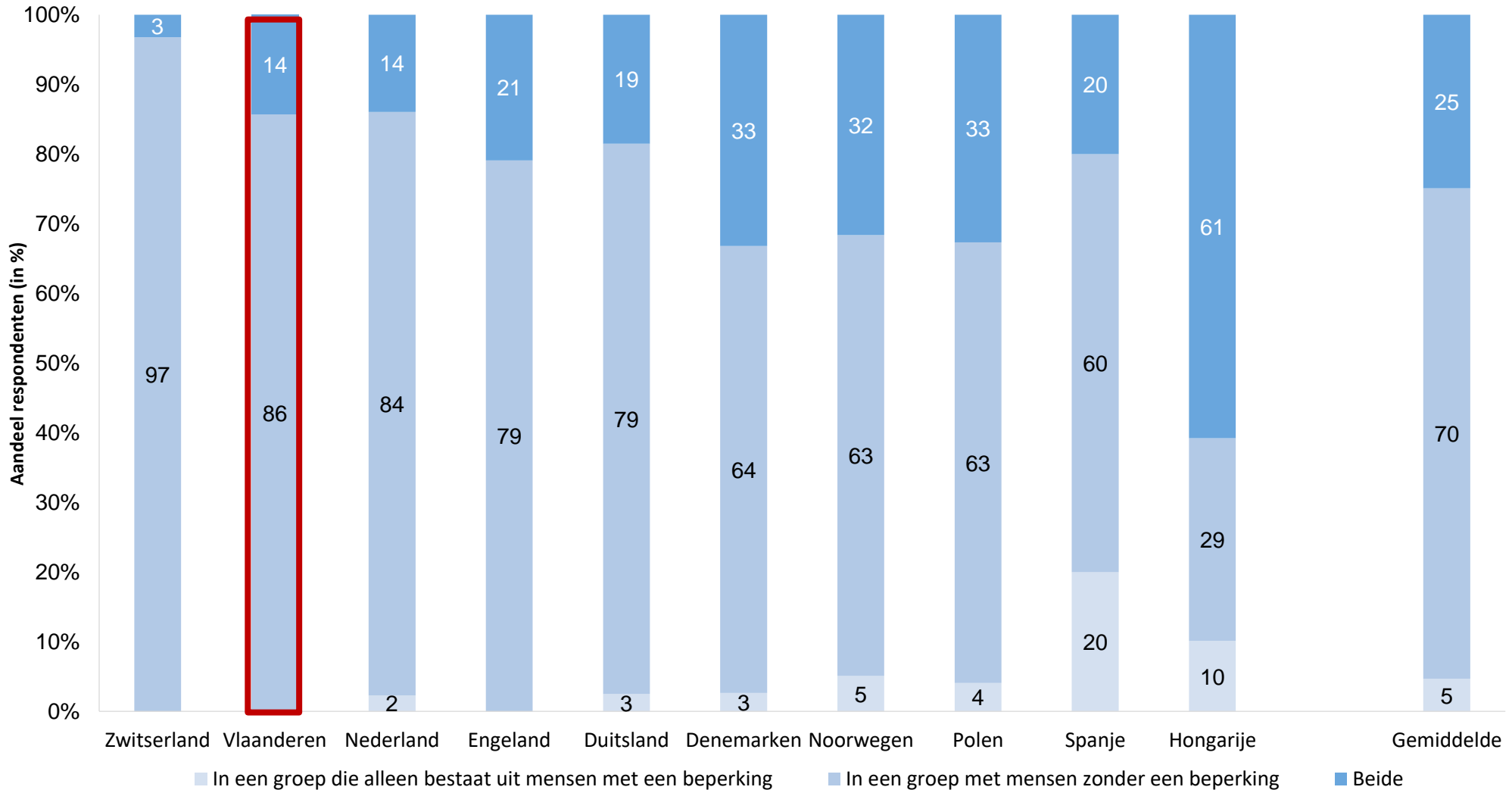
Types van beperkingen bij de respondenten

Tabel 38. Types van beperkingen bij de respondenten (meerdere antwoorden mogelijk) (in %)

	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Ja, een lichamelijke beperking	4	3	11	6	4	4	3	4	3	2	2
Ja, een visuele beperking	2	1	2	2	1	3	1	2	9	1	2
Ja, een auditieve beperking	2	1	3	2	3	5	1	2	1		1
Ja, een chronische ziekte	6	5	7	8	9	6	6	6	4	3	3
Ja, een verstandelijke beperking	0					1					
Ja, een psychosociaal probleem, gedragsprobleem	1	1	1	1	1		1	1		2	1
Nee	87	91	81	85	85	85	89	88	85	92	93

Samenstelling van de groep waarin mensen met een beperking sporten

Figuur 104. Doet u aan sport in een groep die alleen bestaat uit personen met een beperking of in een groep samen met personen zonder een beperking?

Benodigde aanpassingen om aan sport te doen wegens beperking(en)

Tabel 39. Aanpassingen die mensen met een beperking nodig hebben om aan sport te doen (% in functie van het aantal respondenten die aanpassingen nodig hebben)

	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Aangepaste sportrolstoel	16		5	5		19	22	22			20
Aangepast sportmateriaal (bijv. fiets, racket, bal, ondergrond)	34		24	25		38	22	28	33	67	
Aangepaste sportprothese van arm of been	13	25	3	10		15	11	11			
Geleidehond, hulphond	11		3			4		6		33	
Buddy (voor mensen met een visuele beperking)	15		5	5		31		17	17		
Speciale spelregels	27		13	20		46		22	17	33	40
Andere speciale aanpassingen	56	75	61	60	100	12	67	56	33	33	60

Manieren hoe beperkings- of gezondheidsproblemen de respondenten beperken in een sportomgeving

Tabel 40. Manieren hoe beperkings- of gezondheidsproblemen de respondenten beperken in een sportomgeving (% in functie van het aantal respondenten met een beperking)

	Gemiddelde	Vlaanderen	Denemarken	Duitsland	Engeland	Hongarije	Nederland	Noorwegen	Polen	Spanje	Zwitserland
Ik ben op geen enkele manier beperkt tijdens het sporten	66	40	73	68	74	65	51	63	74	59	67
De mate waarin mijn handicap/beperking mij beperkt, verschilt naar het moment van de dag	20	32	12	22	30	15	31	31	15	45	8
Het is moeilijk om sportactiviteiten te vinden die bij mij passen	12	14	11	13	12	21	7	13	9	14	10
Ik heb moeilijkheden met ademen, ik word snel moe	12	18	8	16	6	9	14	16	17	9	10
Andere beperkingen	9	12	10	6	5	5	16	11	4	5	15
Het is moeilijk om mensen te vinden met wie ik op gelijke voet kan sporten	6	10	4	5	7	18	3	11	4	5	4
Het is voor mij moeilijk om veel mensen om me heen te hebben op hetzelfde moment	6	12	5	3	9	6	6	9	4	9	6
Het is voor mij moeilijk om me te concentreren	4	8	3	4	4	4	6	6		23	4
Ik vind het moeilijk om deel uit te maken van een team	4	2	3	2	7	11	4	10	4	5	6
De sportaccommodatie is niet (voldoende) aangepast voor mensen met een handicap/beperking of ziekte	2	2	2	2		13	1	3		5	4
Sportactiviteiten (training, wedstrijden, etc.) zijn niet (voldoende) aangepast voor mensen met een handicap/beperking of ziekte	2		2	2	2	6	2	4	2	5	4
Vanwege mijn handicap/beperking of ziekte is meedoen aan sportactiviteiten duur	2	4	2	1	2	10	1	1	2		2
Het kader (van de sportclub) is niet (voldoende) opgeleid om te zorgen voor mensen met een handicap/beperking of ziekte	2		2	2	2	8	1	1		5	2
Spelregels zijn niet aangepast aan mensen met een handicap/beperking of ziekte	2		1	2	4	8	1	3		9	
Mensen hebben moeite met mijn handicap/beperking, zij accepteren me niet zoals ik ben, ik voel me niet welkom	2	2	1	1	2	6	2	2	2		2
Ik ben afhankelijk van gebarentaal	1					16		1	2		
Ik heb geen buddy (in geval van slechtziendheid of blindheid)	1			1		6	1	2	2	9	2
Ik heb speciaal vervoer nodig om de plaats waar ik sport te bereiken, en dit vervoer is lastig	1		1	1		3	1	3			
Het speciale sportmateriaal dat ik nodig heb (rolstoel, prothese, etc.) is niet beschikbaar voor mij	1		1			3	1	2			

REFERENTIELIJST

Referentielijst (1/3)

- Bennike, S., Wikman, J.M., & Ottesen, L. (2014). Football fitness. A new version of football? A concept for adult players in Danish football clubs. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 24(1), 138-146.
- Breuer, C., Hoekman, R., Nagel, S., & Werff, H. v. d. (Eds.). (2015). *Sports clubs in Europe. A cross-national comparative perspective*. Switzerland: Springer.
- Breuer, C., Feiler, S., Llopis-Goig, R., Elmore-Østerlund, K., Bürgi, R., Claes, E., Gebert, A., Gocłowska, S., Ibsen, B., Lamprecht, M., Nagel, S., Nichols, G., Perényi, S., Piątkowska, M., Scheerder, J., Seippel, Ø., Stamm, H., Steinbach, D., van der Roest, J., van der Werff, H. (2017). *Characteristics of European sports clubs. A comparison of the structure, management, voluntary work and social integration among sports clubs across ten European countries*. Odense: University of Southern Denmark/Department of Sports Science & Clinical Biomechanics.
- Claes, E., Scheerder, J., Meganck, J., Vandermeersch, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017a). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Clubprofiel, sportaanbod en gezondheids promotie (deel 2)* (Beleid & Management in Sport Studies 35). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.
- Claes, E., Scheerder, J., Meganck, J., Vandermeersch, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017b). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Ledenprofiel, medewerkersprofiel en financiële situatie (deel 3)* (Beleid & Management in Sport Studies 36). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.
- Dexia (2007). *Sociaaleconomische typologie van de gemeenten*. Online geraadpleegd via https://www.belfius.be/publicsocial/NL/Media/Typologie_NEW_nl_tcm_31-36262.pdf.
- Elling, A., De Knop, P., & Knoppers, A. (2001). The social integrative meaning of sport: A critical and comparative analysis of policy and practice in the Netherlands. *Sociology of Sport Journal*, 18(4), 414-434.
- Elmore-Østerlund, K., Ibsen, B., Breuer, C., Feiler, S., Llopis-Goig, R., Nagel, S., Nichols, G., Perényi, S., Piątkowska, M., Scheerder, J., Seippel, Ø., Steinbach, D., van der Werff, H. (2016). *Social inclusion and volunteering in sports clubs in Europe. Introduction to the project*. Odense: University of Southern Denmark/Department of Sports Science & Clinical Biomechanics.
- Elmore-Østerlund, K., Ibsen, B., Nagel, S., Scheerder, J., Breuer, C., Claes, E., Feiler, S., James, M., Llopis-Goig, R., Nichols, G., Perényi, S., Piątkowska, M., Seippel, Ø., Steinbach, D., van der Roest, J., van der Werff, H. (2017). *Explaining similarities and differences between European sports clubs. An overview of the main similarities and differences between sports clubs in ten European countries and the potential explanations*. Odense: University of Southern Denmark/Centre for Sports, Health & Civil Society.
- Esser, H. (2009). Pluralisierung oder assimilation? Effekte der multiplen Inklusion auf die Integration von Migranten [Pluralization or assimilation? Effects of multiple inclusion on the integration of immigrants]. *Zeitschrift für Soziologie*, 38(5), 358-378. doi:10.2307/23773476
- Eurostat (2015). *People in the EU: who are we and how do we live?* Eurostat Statistical book. Luxembourg: European Union.
- Handy, C.B. (1988). *Understanding voluntary organizations*. London: Penguin Books.
- Heinemann, K. (1999). *Sport clubs in various European countries*. Schorndorf: Hofmann.
- Heinemann, K., & Horch, H.-D. (1981). *Soziologie der Sportorganisation* [The sociology of the sports organisation]. *Sportwissenschaft*, 11(2), 123-150. doi:10.1007/bf03177039.
- Ibsen, B. (1992). *Frivilligt arbejde i idrætsforeninger* [Voluntary work in sports clubs]. Copenhagen: DHL.

Referentielijst (2/3)

- Ibsen, B., Nichols, G., Elmoose-Østerlund, K., Breuer, C., Claes, E., Disch, J., Feiler, S., Llopis-Goig, R., Lucassen, J., Nagel, S., Perényi, S., Piatkowska, M., Scheerder, J., Seippel, Ø., Vandermeerschen, H., van der Werff, H., Zwahlen, J. (2016). *Sports club policies in Europe. A comparison of the public policy context and historical origins of sports clubs across ten European countries*. Odense: University of Southern Denmark/Centre for Sports, Health & Civil Society.
- Lamprecht, M., Bürgi, R., Gebert, A. & Stamm, H. (2017). *Sportvereine in der Schweiz. Entwicklungen, herausforderungen und perspektiven* [Sports clubs in Switzerland. Developments, challenges and perspectives]. Magglingen: Bundesamt für Sport BASPO.
- Nagel, S. (2007). *Akteurtheoretische analyse der sportvereinsentwicklung* [Actor theoretical analysis of sports club development]. *Sportwissenschaft*, 37(2), 186-201. doi:10.1007/bf03176090.
- Piatkowska, M., Perényi, S., Elmoose-Østerlund, K., Albrecht, J., Breuer, C., Claes, E., Feiler, S., Giesen, N., Gocłowska, S., Ibsen, B., James, M., Llopis-Goig, R., Nagel, S., Nichols, G., Scheerder, J., Seippel, Ø., Vandermeerschen, H., van der Roest, J., van der Werff, H., Adler Zwahlen, J. (2017). *Promoting social integration and volunteering in sports clubs. Lessons from practice*. Odense: University of Southern Denmark/Centre for Sports, Health & Civil Society.
- Scheerder, J., Claes, E., Meganck, J., Vandermeerschen, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017a). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Een stand van zaken en een terugblik (deel 1)* (Beleid & Management in Sport Studies 34). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.
- Scheerder, J., Claes, E., Meganck, J., Vandermeerschen, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017b). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Diversiteit, sociale inclusie, beleid en samenwerking (deel 4)* (Beleid & Management in Sport Studies 37). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.
- Scheerder, J., Seghers, J., Meganck, J., Vandermeerschen, H., Vos, S. (2015). *Sportclubs in beeld. Resultaten van het Vlaamse Sportclub Panel 2.0 (VSP2.0)* (Beleid & Management in Sport 23). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.
- Scheerder, J., Vandermeerschen, H., Borgers, J., Thibaut, E., Vos, S. (2013). *Vlaanderen sport! Vier decennia sportbeleid en sportparticipatie* (Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar Bewegen & Sport 5). Gent: Academia Press.
- Scheerder, J., & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Kesenne, S., Van Hoecke, J., Vanreusel, B. (2010). *Sportclubs in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Sportclub Panel 2009 (VSP09)* (Beleid & Management in Sport 4). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.
- Scheerder, J., Zintz, T., Delheye, P. (2011). *The organisation of sports in Belgium. Between public, economic and social profit*. In: Sobry C. (Eds.), bookseries: Sport Social Studies, Sports governance in the world: a socio-historic approach. The organization of sport in Europe: a patch-work of institutions, with few shared points. Paris: Le Manuscrit, 84-113.
- Steinbach, D., Chakravarti, P., Elmoose-Østerlund, K., Adler Zwahlen, J., Albrecht, J., Breuer, C., Bürgi, R., Claes, E., Feiler, S., Gerbert, A., Illmer, D., Ibsen, B., Lamprecht, M., Llopis-Goig, R., Nagel, S., Nichols, G., Perényi, S., Piatkowska, M., Scheerder, J., Seippel, Ø., van der Roest, J., van der Werff, H. (2017a). *Structural integration of selected target groups in sports clubs in Europe*. Quick Facts for Sports Clubs, 3. Odense: University of Southern Denmark/Centre for Sports, Health & Civil Society.
- Steinbach, D., Elmoose-Østerlund, K., Adler Zwahlen, J., Albrecht, J., Breuer, C., Bürgi, R., Claes, E., Feiler, S., Gerbert, A., Illmer, D., Ibsen, B., Lamprecht, M., Llopis-Goig, R., Nagel, S., Nichols, G., Perényi, S., Piatkowska, M., Scheerder, J., Seippel, Ø., van der Roest, J., van der Werff, H. (2017b). *European cooperation in sports club research. The SIVSCE-project in a nutshell*. Quick Facts for Sports Clubs, 1. Odense: University of Southern Denmark/Centre for Sports, Health & Civil Society.

Referentielijst (3/3)

Steinbach, D., Elmoose-Østerlund, K., Adler Zwahlen, J., Albrecht, J., Breuer, C., Bürgi, R., Claes, E., Feiler, S., Gerbert, A., Illmer, D., Ibsen, B., Lamprecht, M., Llopis-Goig, R., Nagel, S., Nichols, G., Perényi, S., Piatkowska, M., Scheerder, J., Seippel, Ø., van der Roest, J., van der Werff, H. (2017c). *Volunteers in sports clubs in Europe. Key demographics and characteristics*. Quick Facts for Sports Clubs, 2. Odense: University of Southern Denmark/Centre for Sports, Health & Civil Society.

Steinbach, D., Elmoose-Østerlund, K., Adler Zwahlen, J., Albrecht, J., Breuer, C., Bürgi, R., Claes, E., Feiler, S., Gerbert, A., Illmer, D., Ibsen, B., Lamprecht, M., Llopis-Goig, R., Nagel, S., Nichols, G., Perényi, S., Piatkowska, M., Scheerder, J., Seippel, Ø., van der Roest, J., van der Werff, H. (2017d). *Socio-cultural and socio-affective integration of sport club members in Europe*. Quick Facts for Sports Clubs, 4. Odense: University of Southern Denmark/Centre for Sports, Health & Civil Society.

Steinbach, D., Illmer, D., Elmoose-Østerlund, K., Adler Zwahlen, J., Albrecht, J., Breuer, C., Bürgi, R., Claes, E., Feiler, S., Gerbert, A., Ibsen, B., Lamprecht, M., Llopis-Goig, R., Nagel, S., Nichols, G., Perényi, S., Piatkowska, M., Scheerder, J., Seippel, Ø., van der Roest, J., van der Werff, H. (2017e). *Volunteer management in sports clubs in Europe*. Quick Facts for Sports Clubs, 5. Odense: University of Southern Denmark/Centre for Sports, Health & Civil Society.

van der Roest, J., van der Werff, H., Elmoose-Østerlund, K., Albrecht, J., Breuer, C., Claes, E., Feiler, S., Gocłowska, S., Ibsen, B., James, M., Llopis-Goig, R., Murray, M., Nagel, S., Nichols, G., Perényi, S., Piatkowska, M., Post, A., Scheerder, J., Seippel, Ø., Steinbach, D., Adler Zwahlen, J. (2017). *Involvement and commitment of members and volunteers in European sports clubs*. Odense: University of Southern Denmark/Centre for Sports, Health & Civil Society.

van Kalmthout, J. & van Ginneken, Z. (2017). *Verenigingsmonitor. Jaarbericht 2016*. Utrecht: Mulier Instituut

REEDS VERSCHENEN BMS STUDIES

Gratis te downloaden via <http://faber.kuleuven.be/BMS/>

Reeds verschenen BMS Studies (1)

Nr. 1

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Pluym, K. (2009). *Sportbeleidsplanning in Vlaanderen. Een inhoudelijke en financiële analyse* (Beleid & Management in Sport Studies 1). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 2

Vos, S. & Scheerder, J. (2009). *'t Stad sport. Onderzoek naar de sportdeelname en sportbehoeften in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport Studies 2). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 3

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Lagae, W. & Van Hoecke, J. (2010). *De fitnesssector in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Fitness Panel 2009 (VFP09)* (Beleid & Management in Sport Studies 3). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 4

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Késenne, S., Van Hoecke, J. & Vanreusel, B. (2010). *Sportclubs in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Sportclub Panel 2009 (VSP09)* (Beleid & Management in Sport Studies 4). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 5

Scheerder, J., Breesch, D., Pabian, S. & Vos, S. (2010). *Balanceren in een grijze zone. Een verkennende studie van de semi-agorale arbeid in de sport* (Beleid & Management in Sport Studies 5). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 6

Vos, S. & Scheerder, J. (2011). *Opleidings- en competentiebeleid in de Vlaamse fitnesssector. Sleutel tot succes?* (Beleid & Management in Sport Studies 6). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 7

Scheerder, J. & Seghers, J. (2011). *Jongeren in beweging. Over bewegingsbeleid, sportparticipatie en fysieke activiteit bij schoolgaande jongeren in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport Studies 7). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 8

Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H. & Vos, S. (2011). *Sport in clubverband (Deel 1). Een analyse van de clubgeorganiseerde sport in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport Studies 8). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 9

Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H., Winand, M. & Vos, S. (2012). *Sport in clubverband (Deel 2). Uitdagingen voor de clubgeorganiseerde sport* (Beleid & Management in Sport Studies 9). Leuven: KU Leuven/Onderzoekscentrum voor Sportbeleid & Sportmanagement.

Reeds verschenen BMS Studies (2)

Nr. 10

Scheerder, J., Vandermeerschen, H., Van Tuyckom, C., Hoekman, R., Breedveld, K. & Vos, S. (2011). *Understanding the game: sport participation in Europe. Facts, reflections and recommendations* (Sport Policy & Management Studies 10). Leuven: KU Leuven/Research Unit of Social Kinesiology & Sport Management.

Nr. 11

Winand, M., Scheerder, J., Vos, S. & Zintz, T. (2011). *Attitude, changement et innovation. Les fédérations sportives communautaires de Belgique* (Études Gestion & Management du Sport 11). Leuven/Louvain-la-Neuve: KU Leuven/ Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement Research Unit of Social Kinesiology & Sport Management et Université catholique de Louvain / Chaire Olympique Henri de Baillet Latour et Jacques Rogge en Management des Organisations Sportives.

Nr. 12

Seghers, J., Scheerder, J., Boen, F., Thibaut, E. & Meganck, J. (2012). *Medisch en ethisch verantwoord sporten. Het promoten van fysiek, psychisch en sociaal welbevinden van jongeren in Vlaamse jeugdsportclubs* (Beleid & Management in Sport Studies 12). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Humane Kinesiologie.

Nr. 13

Seghers, J., Scheerder, J., Boen, F., Thibaut, E. & Meganck, J. (2012). *Medisch en ethisch verantwoord sporten. Praktijkvoorbeelden in Vlaamse Jeugdsportclubs* (Beleid & Management in Sport Studies 13). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Humane Kinesiologie.

Nr. 14

Vos, S. & Scheerder, J. (2012). *Haven voor sportclubs? Analyse van de clubgeorganiseerde sport in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport Studies 14). Leuven: KU Leuven/Onderzoekscentrum voor Sportbeleid & Sportmanagement.

Nr. 15

Geeraert, A., Bruyninckx, H. & Scheerder, J. (2012). *The historic treble in football. The legal, political and economic driving forces behind football's transformation* (Sport Policy & Management Studies 15). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 16

Arts, M., Lesage, D., Bruyninckx, H. & Scheerder, J. (2013). *Sport for Development and Peace. The role of the International Olympic Committee* (Sport Policy & Management Studies 16). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 17

Derom, I., VanWynsberghe, R. & Scheerder, J. (2013). *Who participates now and in the future? A case study of the Tour of Flanders Cyclo* (Sport Policy & Management Studies 17). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Reeds verschenen BMS Studies (3)

Nr. 18

de Carvalho, M., Scheerder, J., Boen, F. & Sarmiento J. P. (2013). *What brings people into the soccer stadium? (Part 1) The case of Belgium from a marketing perspective* (Sport Policy & Management Studies 18). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 19

de Carvalho, M., Scheerder, J., Boen, F. & Sarmiento J. P. (2014). *What brings people into the soccer stadium? (Part 2) The case of Portugal from a marketing perspective* (Sport Policy & Management Studies 19). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 20

Scheerder, J., Borgers, J., Vanreusel, B. & Vos, S. (2014). *Geen loopcultuur zonder lichte loopinfrastructuur? Een studie naar het aanbod en gebruik van Finse pistes in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport Studies 20). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 21

Scheerder, J., Vos, S., Vandermeerschen, H. & van Poppel, M. (2014). *Sportdiensten in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Sportdienst Panel 1.0 (VSDP1.0)* (Beleid & Management in Sport Studies 21). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 22

Scheerder, J., Claes, E. & Vanreusel, B. (2014). *Sportief (en) innovatief in een veranderende samenleving. Een verkennende analyse van good practices als inspiratie voor de clubsport van de toekomst* (Beleid & Management in Sport Studies 22). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 23

Scheerder, J., Seghers, J., Meganck, J., Vandermeerschen, H. & Vos, S. (2015). *Sportclubs in beeld. Resultaten van het Vlaamse Sportclub Panel 2.0 (VSP2.0)* (Beleid & Management in Sport Studies 23). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 24

van Poppel, M., Scheerder, J. & Vandermeerschen, H. (2016). *Sportdiensten in beeld. Resultaten van het Vlaamse Sportdienst Panel 2.0 (VSDP2.0)* (Beleid & Management in Sport Studies 24). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 25

Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (2015). *Ouderen in beweging. De positionering van senioren sport in het Vlaamse sportfederatielandschap* (Beleid & Management in Sport Studies 25). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Reeds verschenen BMS Studies (4)

Nr. 26

Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (2016). *Barometer van sportfederaties in Vlaanderen: de belangrijkste resultaten. Onderzoek naar bestuurlijke, innovatieve en dienstverlenende aspecten op basis van de Leuvense GGISS-index* (Beleid & Management in Sport Studies 26). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 27

Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (2016). *Barometer van sportfederaties in Vlaanderen: de uitgebreide resultaten. Onderzoek naar bestuurlijke, innovatieve en dienstverlenende aspecten op basis van de Leuvense GGISS-index* (Beleid & Management in Sport Studies 27). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 28

Claes, E., Scheerder, J. & Thibaut, E. (2016). *Gezinnen in beweging. De positionering van gezinssport in het Vlaamse sportfederatielandschap* (Beleid & Management in Sport Studies 28). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 29

Thibaut, E., Scheerder, J. & Pompen, E. (2016). *Geld op en rond het veld. Financiële stromen in het provinciale voetbal* (Beleid & Management in Sport Studies 29). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 30

Steeland, P., Scheerder, J., Vanden Broucke, L., Claes, E., Hoekman, R. & van der Poel, H. (2017). *Naar een globaal sportinfrastructuurplan in Vlaanderen. Managementsamenvatting* (Beleid & Management in Sport Studies 30). Leuven/Brugge: KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid/wes research & strategy.

Nr. 31

Steeland, P., Scheerder, J., Vanden Broucke, L., Claes, E., Hoekman, R. & van der Poel, H. (2017). *Naar een globaal sportinfrastructuurplan in Vlaanderen. Onderzoek naar behoeften inzake sportinfrastructuur, ontwikkelen van een strategische visie en aanreiken van beleidsaanbevelingen* (Beleid & Management in Sport Studies 31). Leuven/Brugge: KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid/wes research & strategy.

Nr. 32

Steeland, P., Scheerder, J., Vanden Broucke, L., Claes, E., Hoekman, R. & van der Poel, H. (2017). *Naar een globaal sportinfrastructuurplan in Vlaanderen. Kaartenboek over- en ondervertegenwoordiging* (Beleid & Management in Sport Studies 32). Leuven/Brugge: KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid/wes research & strategy.

Reeds verschenen BMS Studies (5)

Nr. 33

Corthouts, J. & Scheerder, J. (2017). *Zwarte voetballers tussen witte lijnen. Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar raciale verschillen in de Belgische eerste voetbalklasse* (Beleid & Management in Sport Studies 33). Leuven KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 34

Scheerder, J., Claes, E., Meganck, J., Vandermeerschen, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Een stand van zaken en een terugblik (deel 1)* (Beleid & Management in Sport Studies 34). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 35

Claes, E., Scheerder, J., Meganck, J., Vandermeerschen, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Clubprofiel, sportaanbod en gezondheidspromotie (deel 2)* (Beleid & Management in Sport Studies 35). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 36

Claes, E., Scheerder, J., Meganck, J., Vandermeerschen, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Ledenprofiel, medewerkersprofiel en financiële situatie (deel 3)* (Beleid & Management in Sport Studies 36). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 37

Scheerder, J., Claes, E., Meganck, J., Vandermeerschen, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Diversiteit, sociale inclusie, beleid en samenwerking (deel 4)* (Beleid & Management in Sport Studies 37). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 38

De Kind, N., Scheerder, J. & Vos, H. (2017). *EU sport policy according to neofunctionalists. The foundation of the Erasmus+ Sport Programme* (Sport Policy & Management Studies 38). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 39

Scheerder, J., Claes, E., Borgers, J., Verschueren, B., Meganck, J. & Seghers, J. (2017). *Vernieuwend projectmanagement bij sportfederaties. ClubSportInnovatie (CSI): de ontwikkeling van praktijkinstrumenten gebaseerd op het innovatieproces* (Beleid & Management in Sport Studies 39). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- en Bewegingsbeleid.

Reeds verschenen BMS Studies (6)

Nr. 40

Claes, E. & Scheerder, J., m.m.v. Borgers, J., Meganck, J. & Seghers, J. (2017). *ClubSportInnovatie (CSI). Stappenplan voor vernieuwend projectmanagement bij sportfederaties (poster)* (Beleid & Management in Sport Studies 40). Leuven: KU Leuven / Onderzoeksgroep Sport- en Bewegingsbeleid.

Nr. 41

Claes, E., Borgers, J. & Scheerder, J., m.m.v. Meganck, J. & Seghers, J. (2017). *Praktijkids voor vernieuwend projectmanagement bij sportfederaties. Via innovatie naar club light* (Beleid & Management in Sport Studies 41). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- en Bewegingsbeleid.

Nr. 42

Claes, E., Scheerder, J. & Borgers, J., m.m.v. Meganck, J. & Seghers, J. (2017). *Via innovatie naar club light. Een analyse van inspirerende praktijkvoorbeelden* (Beleid & Management in Sport Studies 42). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- en Bewegingsbeleid.

Nr. 43

Thibaut, E. & Scheerder, J. (2017). *Gratis sporten bestaat niet. Uitgaven aan sporttakken op jaarbasis*. (Beleid & Management in Sport Studies 43). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 44

Scheerder, J., Claes, E. & Corthouts, J. (2017). *Sociale inclusie en vrijwilligerswerk als uitdagingen voor sportclubs. Vlaanderen in vergelijking met negen Europese landen* (Beleid & Management in Sport Studies 44). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- en Bewegingsbeleid.